

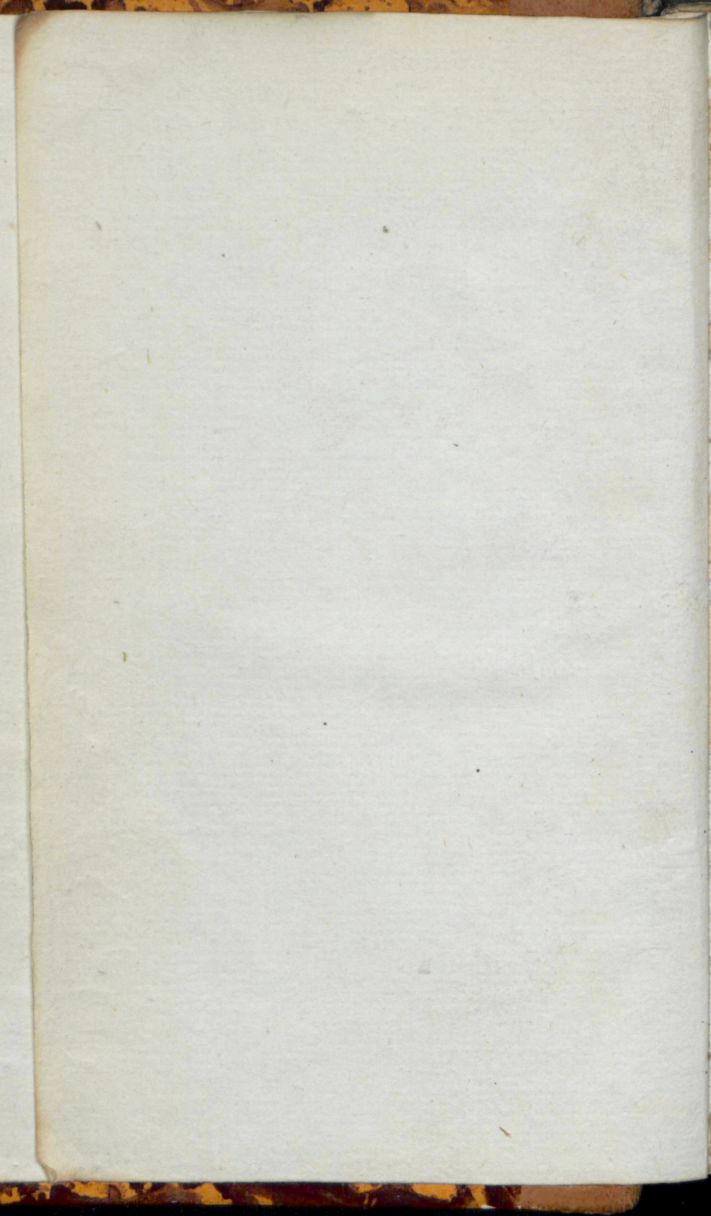
~~Bart.~~

~~1899.~~

BOKT. 928.

1. pild.
(Tejjes)

10. 2. Meg sabadnya ar öv
a Kartozattul ar igazat, Ist. a
az, az halálból már alant me-
cleve, el angyira, h. annál halál-
követi a Pokol. (minth a 2.
gyereke alól hi jövő, Jézus lovon ül-
Agv. 6. 8. J. Hanem K. a M. Di-
m. akkor tanad ő benne jó remény-
mikor J. az Achor völgyébe me-
tálya nélkül, m. az után az ő J. öle-
meg adja nélkül J. 2. 17. Nem
lomben van itt a dolgy, mine mi
Izrael ar igere jöhet be a
Achor völgyébe azon a Völgy-
alant, az hol a J. öle Achaz-
vete, unde V. vakkis Achor
baonit. J. 2. 5. 26. 4.

J. filó embert, qő magis
licionit, annál nagyobb remen-
tanad benne, h. az igere J.
a kapnyán van, J. gyere,
halál alant halál meg az J.
J. 3. 3. minth J. J. 3. 3.

Hier morte, hi nuna
 uornali (3) Abot az Igar, n
 e hul ma's leg jobb ny nykara
 odik mint az hatálbe Sohan, O
 t teluk be Világ Vanattyol
 y nagyob Vigassalással, hata
 tó jolic az Igarah jó idegen
 rik és Sohan mint ama Vn. D
 hatálhat megis eneklik, saxis
 ar batálmah Bomsiedja levo
 k meggyen fel az Olaj fült h
 epl. em. f. f. f. h. v. v. v. v. v.
 epl. 2. more ar. v. v. v. v. v.
 Abot az igaz hatálbe
 1. isonere vel f. h. v. v. v. v. v.
 f. v. v. v. v. v. v. v. v. v. v. v.
 Bent fuit in jura, et sepe
 turbida, moris cu
 tunc. Sane, vel in actu
 ad Phanne XII Pagan.
 viscera in Arrio (v. Am
 hary van hi, tharom ludov
 ano. vel cadens in Prov.

Sprium gladiu cum N
fuerit magna ellen, igitur Sol Apoc
10. Effereb reant heych. I nagy
ketemes hasadással megyen a Ke
torarra, Egy Szóval ultimo, a
Szóval csak az Almaris jobb I. o.
több ut Aristobles, fenn, ha a Ke
Sóval való stendes Almar.

Alvott de grott moro, Quia
Igazd kinnre azo Lelke, is eme
zép emlékeztet, mint a nagy mar
vo' kinnre, igitur van el rege
DS. 110 Az urd jemei chott +
azo Szenteinek határolt,
chottis mint a drága hű,
in rejtetik el az igazna
méri, Maria beara m
tene dogd seba, OBS. tri
melly alvott legyen az Igaz
I határolt a van való alba
alvott, az határolt való Igen
re Az is I Szóval magyarázta
art neheren Szóval red kettő

Bev. G. H. v. t. n. v. f. l. e. r. t. e. t. g.
mortalis magno damno invenit.
David filius huius Ad Solon lucas
1871
Act. 1871

Ajo Lelhi's Iri felletum et g. v.
vöttek. Sz. is kezgye élet, amint az em
ber életék s halálak bölgygá, ige ha
tala nraim. In s emberet elött em
keretetté reji. Ubi ob. s. h. ha em
ber emberet elött élve semlekezve álvo
lat mhab, In elöt, ahi fonekz v. g.
Sivemkuc, Mihor Amil J. Gallila
egy hegyi hözrül, magán osson le
ha em emberet világi Szohásat
Alkohol gondolkodna, fel his
kzaralt bölgygá s. g. t. cre
saggararra meg: Math. 5. Beat.
Pisces, Pacifici, mites, Uppanis n
aga ne vötna álvo e s bölgy ar
de meg Semciis bölgygá

St. M. olyálat lát, a melytől
hivámanak látni de n látnak
io. 23. Erre az igaz bolwoságra, id
Soh helyre emlegeti a Soltánok
Pt. 1. Bolwog az igaz, m. minden
lelkesen jó szerencsét lelt, bolwog
még az igaz, m. In neki bűnös
tulajdoni kárhozt. 32. Lásd Pt. 119. d. J
bolwog az igaz, m. ha könyörög
meg halálattal, bolwog az igaz, a
ha szenvedimég, szabadittatik
vagy, m. ha hiúsítanak, meg nyaral
tik, bolwog ha szűkölködik, m. be
álwanik, ha meg hal, m. M
tik, ha el temetwének, m.
Lásd önzteik Pt. 6 Világ
erre monyja bolwog, semleker
a hűnek sok gardaságra van
cedoniak kiál, bolwog monda
h. Alex. fia, Aristoteles Preceptor
Soltán, A Szókratész az igaz

man hat bolverguld, d. Gracilione,
ar In ma'stan monger ar lumb
wasat e.i. ha Igar, Salamoni
ar biß an siat in Igar ar ijd
o. M. ar Igar ember hyssch igene
van, mind a hie eloch / Jim. 27.

O. 5. Eol obedientia o obliuiscit.
Ichomias malus, tñ semel frangere
venit rienti vocem Ithove, ideo
in Chronici proteror qm Penologia de
Scripta ē, cum reliquant filii Iosue
Iosue et chaleb fideles, qdō misit eo
DEUS in exploracōe terra, ideo bene
p̄ DEUS et proptis garis opis. Ita
Domus chalebi, Secunda fuerit p̄
Davidis Domum in Inda, et a M
ge loh idēq̄ fen vola, Ierōis
vejer Szolgale Mites idēq̄ ar
nepēch, tñ arēt Saul idēq̄ ebm
Maradichis emleheret vola
for Sedchins idēq̄ is a Rechabite
ahik azo maradēh vola, defendit
DEUS, et Ebed melech gōg qm
nia servit

24 Poz fata is volo nevo sage
DEUS Abraham. I. Jac. hinc a th
bohobilis erunt ar zēnil nevo
Exod. 3. 15.

habuero am tribuit David Dei fides
Iaco Inram tibi, Iacobo Scatus Dei
hi o principes, sed pastores, tu de
illis se nominat et fœdus in it.

In ore huius potest mortem em vivifica
eos et memoriam, Sedechia em pueri
maledicunt, Iosiam ii em deflent
usq; ad tempora Gode.

Formulam benedictionis facit ex ysa
Iy alygon meq In nunt a Lear sa
Rachel Ruth. 2. e qra maledictus
Sedechias Jer. 22. 1. Ihera. 2.

Em offi quiescenti precant, Nyngossa
mey In, qra de malis, meq attinent
fœderis angy tih, sic busto Pford
200 Anns 2 Reg. 23.

Conclusio. Vultis. Eo in via eo in m
potest esse benedicti, ne sij 1. Impium
e regem gyalaarossa valubis, ne
attain p. fel magasrallya e Morsge
alaz argyohra vnu p. a nepold a Cun

180778
RMK E. 928

UTI-TARS,

Melyben

Majd minden alkolmatosá-
gokra tartozó rövid és
együgyű

TANITASOK

foglaltatnak-bé.

Mellveket irt, és ki-is bocsátott a
híveknek épületekre

SELYEI BALOG ISTVAN,
Mostan Fejérvárat egyyk
Udvari Prædikátor.

I
V A R A D O N,

Nyomtatta SZENCZI K. ABRAHAM.
M. D C. LVII.

3

A' F E L S E G E S

ES

G Y Ő Z H E T E T L E N

K I R A L Y N A K,

A' szent Háromságban imádando és
örökké áldando dicsőséges és

méltóságos

M A S O D I K S Z E M E L Y N E K,

az áldott

U R J E S U S C H R I -
S T U S N A K,

Földnek, menynek, és azokban valo min-
den teremtetett állatoknak teremő és

győzedelmes

U R A N A K,

K I R A L L Y A N A K,

A' választott hiveknek egyedül valo

M E G - V A L T O J A N A K,

K Ő Z B E N - J A R O J A N A K,

Nékem bölcsen teremő,

és

kegyelmes meg-válto,

s'

idvezitő

U R A M N A K,

K I R A L Y O M N A K.

SSSSSS

DEDICALAS

Stennek Báránnya áldott
UR JESUS CHRISTU-
S OM, én teremtőm, meg-
váltóm, és egyedül valo-
közben-járom, édes Iste-
nem és Királyom; En szegény, por, fé-
reg és hamu magamra nézve, hogy te
elődben borulok, és ez kis éretlen gyű-
mölcshez hasonló munkátskát a' te ál-
dott szent neved tutorsága alá aján-
lom. Kérem Isteni hatalmasságodat,
ne gerjedgyen-fel ellenem haragod;
hanem ô én idvezítő JESUS OM, én
vezérem, én oltalmom, vegyed a' te Iste-
teni méltoságos szárnyad alá. A' mi eb-
ben URAM hibányos, azt URAM Iste-
ni kegyelmeddel simogassad, a' mi
gyenge, erőssítsed. O én URAM, KI-

DEDICALAS,
RALYOM, adgyad hogy mind a' kik
ezt olvasák, s' mind penig a' kik hal-
gatándgyák, vehessenek magoknak in-
nét mind lelki épületet, s' mind penig
az által a' te dicsőségedre valo hasonlo
munkára serkennyenek-fel.

AMEN.

CHRI-

CHRISTUS URUNK

Születéséről valo

I. PRÆDIKATIO.

Text: Zach. 6. 12. 13.

12. Imé egy férfit támad, kinek neve Csemere, és az ő helyéből fel-nevekedik, és az Urnak templomát meg-építi.

13. Es ő építi-meg az Ur templomát, és dicsőséges leszén, és ülven uralkodik az ő székiben, és Pap-is leszén az ő székiben, és békeségnek tanácsa leszén e' kertő között.

 Ok buzgo Propheták, szent Atyák, és Királyok kívánták látni testi szemekkel a' mi édes Jესusunkat, kit az Atya Isten még a' Paradicsomban meg-ígért vala a' mi első szüléinknek. De mivelhogy az Istennek minden igireti mind valóságosflak az Ur Jესus Christusban, annak bé-telleyesedését halasztotta vala az utolsó időre, mellyet szent Pál Apostol tellyes időnek nevez. Erről jővendőlteek volt a' Propheták, és ezt mutogatták az ábrázoló dolgok és áldozatok. Melyről Zachariás Prophetá-is e' jelen valo igékben emlekezik. Mellyekben summa szerint jővendől a' Christus Jესusnak születéséről, holott mind személyét s' mind pengig tisztit le-írja.

Két részei vadnak ezeknek, mert az
Elsőben, *vagyon a' jóvendölés.*

Másodikban, *annak cselekedeti és tisztai a' kiról a' jóvendölés* *vagyon.*

E L S Ő R E S Z.

Az első részben rendel ezek vadnak: I. A' jóvendölő személy, *Zachariás Propheta.* Nem az a' Zachariás, ki Jojadának fia vala, Joás idejében, ki mikoron mind a' Királyt, s' mind penig az egész népet szemtől szemben meg-feddette volna, reá rohanván a' nép a' Király parancsolattyaából, meg-ölek az Urnak tornáczában, *2 Chron. 24. 21.* Mellyet Idvezitőnk szemekre hánya a' Sidoknak, *Matt. 23. 25.* Nem-is az a' Zachariás, ki Ofiás Király idejében élt és prophetált, *2 Chron. 26. 5.* Hanem az a' Zachariás, ki élt és prophetált Dárius Király idejében, mely Zachariás attya vala Barachiás, ez vala Iddo, avagy a' mint némellyek akarják, Addo Prophetának fia, *Zach. 1. 1.*

II. Vagyon a' Prophetának fel-ferkentő szava, *Imé,* mellyel a' dolognak nagy voltát akarja ki-fejezni, és a' halgatokat mint egy csudálkozásra indítani.

III. Vagyon az a' kiról jóvendöl mondván: *Egy férfiu támad.* Itt én nem hozomelő némellyeknek e' férfiurol valo vélekedéseket, mert a' Propheta azon a' férfiun érti amaz áldott magot az Ur Jesus Christust, kit az Atya Isten meg-ígért vala a' mi első szüléinknek, *Gen. 3. 15.* E' Férfiurol izol szent János a' titkos könyvnek 12 részében, s' született egy aszszonyi állattól, &c.

Férfiunak nevezi penig a' Propheta; Előszór, hogy meg-mutassa igaz embernek lenni, ki nem az égből ho-

ott

zott magával angyali testet, hanem az Ábrahám magvát őltözte-fel, *Hebr. 2.* Másodszor, hogy meg-mutassa e' *Férfinak* erős és csudálatos cselekedetét, melyet ugyan világosan le-ír;

Először nevérol, midőn *csemetének* mondgya. *Csemetének* mondgya pedig azért, hogy a' Prophetáknak erről való eggyező értelmeket meg-mutathassa. *Esaías* *Propheta* 4-kben az első versben erről így jövendőlt-vala: *Az időben az Urnak csemetéje dicsőséges és tiszteséges lesz.* Ismét a' 11-dik résznek első versében ez csemetét *vesz(zó szálnak* nevezi, kinn az Urnak *Lelke* megnyugszik. Ezen *Esaías* az 53-dikban, v. 2. *Fel-nevekedik az Urnak* előtte mint egy *vesz(zó szálnak*, és mint egy gyűkér a' szomszédhozó földből. Ezen *Zachariás*nál az Ur ilyen módon szólott c. 3. v. 8. *Imé én előhozom az én szolgámat a' csemetét, és imé egy kő lesz, melyet én helyheztesek Jehosua Pap előtt, és az egy kőnek két szemei lesznek.*

Másodszor le-írja születésének modgyát, midőn így szól: *Es az ő helyéből fel-nevekedik.* Melyhő előnkbe adja:

I. Születésének idejét, melyet *Szent Lukás* négy kiváltképpen való dolgokban ad előnkben: 1. Mert a' *Messziás* születése lónakkor, mikor a' *Sidok* szolgálat alá vettettek vala, a' *Jákob* *Patriárcha* jövendőlése szerint, *Gen. 49. 10.* *Nem vétetik-el Judától a' birodalom, és a' törvény tévő az ő maradékától, miglen el nem jő a' Messziás, és sok népek gyűlnek ő hozzája.* 2. Lón *Augustus* Császár birodalmának negyvenkettődik esztendejében, ki annakelőtte *Oktáviánus*nak hivattatik vala. 3. Lónakkor, mikoron egész *Sidoságban* mindennek fel kell vala nevét iratni, hogy a' Császárnak adót adna; mely

fel-íratás lőn Cyrenaus tisztarto idejében. 4. Lőn közös békeségnek idején születése, mert Julius Császár sok ideiglen hadakat vitelvén, az után Augustus idejében nagy békeség lőn, melyre nézve a' J A N U S temploma tizenkét éftendeig álla bé-zárva.

II. Születésének helyét adgya előnkben, midőn azt mondgya, hogy az ő helyéből fel-nevekedik. Itt a' helyen érti Bethlehemet, melyről az Isten szolott vala régenten Micheás Propheta által mondván, *cap. 5. 2. De te Ephraimnak Bethleheme jöllehet kicsiny város vagy a' Judának fő városi között: mindazáltal te belőled származik ennékem a' ki Izraelben uralkodo leszen, kinek az ő ki-jöveteli eleitől fogva és öröktől fogván vadnak.*

M A S O D I K R E S Z.

A' második részben immár a' személynek, ugymint a' Messiásnak cselekedetét és tisztit mondgya-meg, holott emlekezik; Előszőr, *Munkájáról*: mert az Urnak templomot épít. Itt a' templomon érti a' választott hívőknek gyülekezetét, az Anyaszentegyházat, a' kik Istent templomának mondatnak, *1 Cor. 3. 6. & cap. 6. 19. Item 2. Cor. 6. 16.*

Másodszor; Meg-kettőzteti a' munkát. Es ő építi-meg az Urnak templomát. Mellyen érti a' pogányoknak hivatallyokat, kikről Idvezitőnk ilyen modon szolott, *Joh. 10. 10. Még más féle juhaim-is vadnak ennékem, azokat-is ide kell hoznom.*

Harmadszor, le-írja állapottyáról, hogy dicsőséges leszen, melyben mind személyét s' mind csuda cselekedetét bé-foglallya. Dicsőséges leszen személyére nézve, mert az egy személyben két természet leszen, Isteni és

és emberi. Dicsőséges lészen cselekedetire nézve, mert a' vakoknak látást, a' fántáknak járást, a' fikeknek hallást, a' bélpoklosoknak meg-tisztulást ad. Holtakat fel-támaszt halottaiból, és a' szegényeknek hirdetteti az Evangeliomot.

Negyedszer, le-írja hatalmáról és tisztiról. Es úlvén uralkodik az ő székiben, és Páp-ís lészen az ő székiben, és békeségnek tanácsa lészen e' kettő között. Holott három rendbeli méltóságos tiszteit adgya előnkben a' Messiásnak, tudni-illik Királyi, Prophetai, és Papi tisztit.

T U D O M Á N Y.

A született Messiás Ur Jësus Christus minékünk oly közben-járónk, ki mind Királyunk, mind Prophetánk, s mind pedig fő Papunk.

Ez a' tudomány az igékben vagyon. Erről szent Dávid Király régenten ilyen módon éneklett, Ps. 132. Meg-erküzt az Ur Dávidnak igazsággal, és azt meg nem másollja, ezt mondván: A' te ágyéknak gyümölcséből ültetek Királyt székedben. Elaiás 9-dik részének 6-dik és 7-dik verseiből ezent erőssíti: De minékünk egy gyermek születék, és fia adaték minékünk, kinek az ő vállán vagyon fejedelemség, kinek nevét nevezed csudálatosnak, tanácsosnak, erős hatalmas Istennek, örökkévalóságnak attyának, békeségnek fejedelmének. Annak fejedelemségének és békeségének nem lészen vége, &c. Ezent erőssíti az Angyal, ki a' mi édes Idvezitőnknek éjtczakáján a' pásztorokat vigasztalván bátorítá, Luc. 2. u. Ne félljétek, mert imé hirdetek tinéktek nagy örömet, mely mind az egész népnek öröme lészen. Mert született tinéktek ma a' meg-tartó (ki a' Christus) a' Dávidnak városában, E' tudománynak ez

ELSŐ OKA. Mert soha senki az emberi nemzet bűnéért elegendendő áldozatot nem tehetett volna ; ha az Istennek báránya az áldott Ur János Christus az ő szent testét a' keresztfán a' mi bűneinknek el-vételéért az ő mennyei szent Atyának meg nem áldozta volna, és minékünk a' Melchisedechnek rendi szerint Papunká nem lótt volna.

II. OKA. Mert soha mi az Atya Istennek el-rejtett titkait meg nem tudhattuk volna a' mi idvességünknek titkai felől ; ha ez a' mi édes Jánosunk az ő mennyei Atyának kebeléből alá nem hozta volna, és nekünk Prophetánk lévén meg nem jelentette volna.

III. OKA. Mert senki a' mi lelki ellenségünknek, az ördögnek, halálnak, és a' kárhozatnak hatalmából ki nem szabadithatott volna, és örökké állandó dicsőséges országot nem szerezhett volna ; hanem e' mi édes Idvezítőnk minékünk oly Királyunká lőn, ki minden ellenséginken hatalmat vőn, az ördögöt, a' bűnt, a' halált és a' kárhozatot erejével meg-rontá, semmivé tévé minden erejét, fegyvereit, mellyekben bizakodik vala, kezéből ki-tékeré ; Es minket minden ellenséginktől meg-szabadítván, a' mi mennyei örökségünkben újjonnan bé-iktata, és e' privilegiummal meg-ajándékoza minket e' mi Királyunk, hogy Isten fiainak és leányinak hivattassunk. Ezt várták a' régi szent Atyák, és nagy suhajtással kiáltották Jácobbal : *A' te szabadításodra várom az Urat.* Ezt ohajtották Dáviddal : *O vajha valaki adna énnékem a' Bethlehembéli forrásból.* Ez után vá-
 rakozott nagy suhajtással ama' buzgo Esaiás : *Egek harmatozzatok onnan selymül, és az egek csepegjék az igazságot,*
 nyissa-

nyissa-meg magát a' föld, és származzon onnan a' szabadító és az igazság. Ugyan-is hívek ilyen fő Pap, Propheta, és győzedelmes Király kívántatott minékünk, (a' ki mindenekben a' bűnökön kívül) meg-probáltatott, a' kigyónak fejét meg-rontotta, keferüségünket meg-probálta, hogy mikor mi ő hozzája kiáltunk, tud-gyon mi rajtunk könyörölni.

H A S Z N A I.

ELSŐ HASZNA e' Tudománynak szolgál minékünk intettetésünkre, holott minékünk ilyen közben-járonk vagyunk, ki minékünk az Istennek el-rejtett titkait tud és meg-jelentő Prophetánk, mind minékünk oly fő Papunk, ki nem valami oktalán állatokat vitt áldozatra az Atya Istennek a' mi bűneinkért; hanem önnön magát adta egészen valo áldozatul az Atyának mi érettünk, kinek vére által meg-is tisztultunk, 1. Joh. cap. 1. v. 7. s' mind pedig oly hatalmas Királyunk, ki minden ellenséginkel szemben szálván mi érettünk meg-vivott, azokat meg-győzte, hatalmokat el-vette, meg-rontotta, kezekből az ő szolgait szolgálóit hatalmon meg-szabadította; Es oly országot-is szerzett minékünk, melyben semmi nyomoruság, változás nincsen: hanem vég nélkül valo boldogság, és unalom nélkül valo öröm. Legyünk azon azért tellyes minden mi érzékenséginkel, hogy minden mi bizodalmunkat vcsúik és helykeztetsük ebben a' mi Prophetánkban, fő Papunkban, és hatalmas Királyunkban, és nagy lelki örömmel örvendezzünk-is ő benne.

Ebben vcsúik minden bizodalmunkat, mert ő az asziszonyi-állatnak amaz áldott magya, ki a' kigyónak fejét

fejét meg-rontotta, 1. Job. 3. 8. Azért jelent-meg az Istennek Fia, hogy az ördögnek cselekedetét el-rontsa. Ő amaz áldott mag, kiben a földnek minden (hivó) nemzetségi meg-áldatnak, Gen. 12. 3. Ő a' Jácobbol támadott fényes csillag, mely minékünk világosító lámpásunk az idvességnak utára, Num. 24. 17. Ő ama' világosságnak napja, kinek világánál idvességre járhatunk. Ő az erős férfiú és Oriás, ki minden ellenséginket meg-győzte, és az ő mennyei szent Atyát velünk meg-békéltette.

Örvendezzünk-is pedig ő néki nagy lelki örömmel, né részegségekben és egyéb vétkes cselekedetekbē: hanem szentségben, igazságában, nagy lelki buzgosággal, mert ő minékünk Izerelmes atyánk fia. Ő minékünk tanító mesterünk, és a' hol ő vagyon, azt akarja hogy mi-is ott legyünk, hogy láthassuk az ő dicsőségét. Ő építette-fel mi bennünk az Urnak templomát, és ő magát mi bennünk dicsőségesé tette, hogy jövendőben minket-is dicsőségessekké tenne, tehát ő benne biz-zunk, és tellyes lélekkel néki örvendezzünk.

De gondolod: örvendezném bizony, és csak ebben a' született Christusban vetném tellyes bizodalmost, ha tudnám hogy én Királyom, én Prophetám, és én fő Pá-pom volna.

Felelet. A' miaz ő Királyi és Prophetai tiszteit illeti, killyeb terjednek hogy sem mint az ő Papi tiszti. Mert ő oly Király, ki mindenekkel, jokkal és gonoszokkal bir, földön mennyen minden teremtetett állatoknak Királya. A' hiveknek irgalmas kegyelmes szabadító és idvezítő Királya. A' meg-nem térőknek pedig haragos, meg-emésztő és büntető Királya. Az ő Prophetai tisz-ti-is

ti-is ki-terjed meszsze, mert minden személy válogatás nélkül az ő Attyának titkait meg-jelentette, mindennek hirdetteri szent akarattját, hogy a' meg-terő bűnösök bűn bocsánatot vehessenek az ő benne való hit által, és meg-tartassanak: A' meg-keményedett és meg nem térő istentelenek pedig magok menthetetlenek legyenek. A' mi az ő Papi tisztit illeti, az csak a' hivekre tartozik, kikért az ő drágalátos szent vérét a' keresztfán bőféggel ki-ontván, magát érettek az ő mennyei Sz. Attyának meg-áldozá. Azért ezeket ilyen módon értvén, magadban ime' következő jegyekből eszedben veheted, ha tenéked Királyod, Prophetád, és fő Papod az Ur Jesus Christus:

Először. Ha egyedül csak az ő szent szolgálattjára kötelezed magadat; 1. *Beszéledben*, ha olyyakat akarisz szollani beszélleni, a' mellyekben ő gyönyörködik, mellyek által magasztaltatik és dicsőíttetik. 2. *Elmélkedésben*, ha olyyakrol elmélkedel, a' mellyek jók, tiszták, idvességessék és szabadosok. 3. *Cselekedetben*, ha olyanokat cselekedsz, mellyeket ő szert és cselekedni parancsol.

Másodszor. Meg-ísméred te Királyodnak, Prophetádnak és fő Papodnak lenni, ha árultatásban nem léledzel, az az, ha semmi teremtet állatra az ő közbenjárásának méltóságos tisztit nem ruházod, és több közbenjárokot nem keresz ő nálánál.

Harmadszor. Ha egyedül csak az ő szavát halgatod, és a' néked adattatott kegyelem szertint szentseges hagyományiban gyönyörködöl, és semminémű idegen bérefnek botya alá magadat nem adod.

Negyed-

Negyedszer. Ha az ő érdemes áldozattyának drágalátos vérét talpadalá nem tapodod, és meg-átalkodott gonofsággal ellene nem vétkezel.

ötödször. Ha el-hiszed, hogy az ő vére által tisztított-meg tégedet kárhozatos bűneidből, és azt mindennek előtt nyilván valová téfszed, az igaz hitből származott munkálkodo jó cselekedetek által.

Hatodszor. Ha az el-kezdet jókban mind végiglen meg-maradcz, el-hívén azt, hogy az el-kezdet jókat te benned ő végben viszi, és jövődében meg-is dicsőíti.

II. HASZNA. Szolgál a' bűnben meg-keményedett embereknek rettentésekre. O ti tisztáralan világnak istentelen fiái és leányi! kik olyanok vadtok mint a' bűdös babuk, kinek szép czifra bokkrétája vagyon a' fején, mellyel a' több madaraknál ékeesebbnek íteltetik: De azért minden madarak között leg-bűdösebb; Ti-is a' keresztyén nével mint valami bokkrétával csak hejában dicsekedtek, mert minden utálatos vétkeknek bűzivel éktelenül magatokat meg-bűdösítettétek. O ti titkos bűnösök! nem féltéké ettől a' született Christustól, mert ez oly Prophecia, ki igaz Isten, és minden vétkeketet jól láttya, tudgya, mert semmi ő előtte el-rejtve nincsen? Nem féltéké, hogy ezentől Herrel és Onánnal együtt meg-ól? Nem tudgyátoké, hogy ó-rókké való Pap, s' nem féltéké tőle, hogy titeket a' ti fertelmességtekért a' szenteknek gyülekezetiből a' mennyei dicsőségéből, meg-átkozván, ki-rekeszt? Hatalmas Király ez, nem féltéké, hogy a' kevély Angyalokkal együtt a' gyötrelemre taszít? Nem féltéké, hogy az utolsó napon ezt kezdi mondani? *Bizony nem ismérlek*
tite-

titeket, kössétek-meg kezeiket és lábokat, és vessétek a' külső
setétségre, &c.

III. HASZNA. Szolgál a' hiveknek lelki vigasztalásokra. Ti azért Christus Jesus szent születésével megszenteltetett hivek, ne félljétek semmit, mert ha tudatlanok vadtok, vagy on tinéktek tanító Papotok, ki az Istennek parancsolatit igazsággal taníttya. Ha a' ti bűneitekről féltétek, rettegtek, vagy on tinéktek oly fő Papotok, a' ki minden bűneitekért elegendő fizetést tót, meg-áldozván magát ti érettetek az ő szent Attyának. Ha háborgat titeket e' világ az ő istentelen cselédivel együtt, ne félljétek, mert oly Királyotok vagy on tinéktek, a' ki meg-győzte e' világot; ki az ördögnek minden munkáit el-rontotta; ki a' halálnak fulákját el-vőtte, s' meg-győzte; ki országot-is szerzett tinéktek, és jóvendőben a' ti földé leendő testeiteket felkölti a' földnek porából, és titeket meg-dicsőítvén az ő Királyi győzedelmes székiben ültet, hogy örökké ő néki szolgálatok, és vele uralkodgyatok az egekben.

AMEN.

CHRISTUS URUNK Születéséről valo

II. PRÆDIKATIO.

Textus Luc. 2. 14. Dicsőség a' magosságos mennyégben az Istennek, és a' földön békeség, és az emberekhez jó akarat.

Siralmaflan említhetjük, hivek, a' mi első születésünknek szomorú eseteit. Mert midőn az élő Istennek minden

minden drága kővekkel fel-ékesítettett épületeket szépséggel fellyúl halado teremtet állattya az EMBER, ama minden állatokat gyönyörködtető, és a' mennyei boldogságot ábrázoló hajlékból, a' Paradicsomból, e' világnak puszta'jára a' meg-cselekedett bűnért ki-űzetete volna; Akkoron az Istennek minden teremtetett állati láttatának ily szomorú eseten keserveffen sirni és bánkodni. De mikoron ama' kedves és tellyes idő el-jött volna, melyben az Ur Isten az ő szent ígéreti szerint az ő szent Fiát az emberi nemzetnek váltságára testben el-bocsátotta volna; akkoron minden teremtetett állatok meg-vidulának, és ugyan mint egy meg-ujulának; mert az ég meg-nyilatkozott, és az Istennek Angyali seregenként nagy örömmel a' földre le-szállottanak, és ilyen módon énekletének, mondván: *Dicsőség a' magos-ságos egekben az Istennek, a' földön békeség, és emberekhez jó akarat.* Holott summa szerint előnkben adatik, mi módon dicsőítették az Istent a' szent Angyalok a' Jesus Christus testben való el-bocsáttatásáért, és azt is meg-jelentik, mitsoda jókat hozott az ő Sz. születésével.

Két részei vadnak az igéknek, mert az

Első részében, vagyon az Angyali szép éneklés, melyben áldgák az Ur Istent.

Második részben azt mutatták-meg a' szent Angyalok, mitsoda jókat hozott Idvezítőnk az ő Sz. születésével, tudni-illik, I. Békeséget.

II. Emberekhez való jó akaratot.

E L S Ő R E S Z.

Az első részben ime' következendők vadnak:

I. Az Idő, mikoron éneklettek a' szent Angyalok ezt a' szép

a' szép Hymnust? Akkoron midõn a' mi édes Idvezitõnk a' prophetiák szerint Ephratának Bethlehem nevû városában születék, Augustus Császár birodalmának negyvenkettõdik esztendőjében, mikoron az egész Sidoságnak meg-kellerték számláltatni, ez elõtt 1657 esztendőkkal, világ teremése után, a' mint némellyek számlállyák, 3965-dik esztendőben, Karácson havának 25-dik napján, mikor a' napnak téli meg-fordulása lön.

II. A' Hely, holott énekeltének? Bethlehemnek tartományában, mely Bethlehembben születék a' Király Christus, Micheás Prophetának 5-dik részében való jó-vendölése szerint: *Mert mikoron azon tartományban valami jub pásztorok volnának, és éjel az õ nyájok mellett vigyáznának, &c.* En el-híszem istenes dolgokrol, és a' meg-ígért Messiás felõl egymás között beszélgetvén, azon-közben az Urnak Angyala hozzájuk jöve, és nagy világosság fogá õket környül. Midõn igen meg-ijedte-nek volna, azonban kezdé az Istennek Angyala õket-bátorítani, ezt mondván: *Ne féltetek, mert imé hirdetek tinéktek nagy örömet, mely mind az egész népnek öröme lesz, mert született tinéktek ma a' meg-tarto a' Dávidnak városában.* Azonban midõn ilyen módon vigasztalná az Angyal a' meg-rémült pásztorokat, mennyei sokaságu seregek jelenének-meg, kik az Istent dicsõítvén, ezt a' szép éneket mondgyák vala: *Dicsőség a' magosságos mennyégben az Istennek, és a' földön békeség, és emberek-hez való jó akarat.* Holott azért magasztallyák az Atya mindenható Istent, hogy az emberi nemzeter nem hadta az ördögnek rabságában, hanem az õ szent igéretirõl meg-emlékezvén, testben el-bocsátotta az õ szent

Fiát, hogy ő általa az el-vesztett emberi nemzettel megbékéljék, és kegyelmében vegye.

M A S O D I K R E S Z.

A' második részben két kiváltképpen való jokat emlegetnek a' szent Angyalok, melyeket az ő szent Fiában az Atya Isten az emberi nemzettel közlött :

Első jo, *Békeség*. Ugyan-is bizonyára, vala a' békeségre mind a' földnek, s' mind pedig az emberi nemzetnek szüksége : Mert a' föld az első szüléknek bűnök miatt meg-átkoztatott vala, mely átok alol, azt éneklik és hirdetik az Angyalok, hogy a' Jesus Christus születése által immár fel-szabadult, és az átok áldáfra fordult. Ezt ő maga-is az Atya Isten így adgya előnkben szent Máthenak 3-dik részében 17-dik versben : *Ez az én szelvmes Fiam, kiben én meg-békéltettem, &c.* Vala szüksége a' békeségre az emberi nemzetnek-is, mert a' bűnöknek cselekedeti által el-pártoltunk vala az Istentől, és Istennek ellenségivé lőttünk vala : Mostan pedig azt éneklik az Angyalok, hogy az Atya Isten az emberi nemzetnek joakarojvává lőtt, és az ő szent Fiát testben el-bocsátotta váltságul, hogy valakik hisznek ő benne, el ne veszfzenek, hanem örök életek legyen.

T U D O M Á N Y.

Valaki igaz Karácsoni örömmel akar örvendezni, annak az Angyalokkal egyetemben csak az Istent kell dicsőíteni.

E' tudománynak fundamentoma vagyon az igékben, holott az Angyalok Karácsoni örömmel örvendezvén, az Istent dicsőítik mondván : *Dicsőség a' magosfágos mennyégben az Istennek.* Szent Pál Apostol e' tudománynak igaz-

igasságát így adgya előttünkben, 1 Cor. 5. 8. *Innepet szentel-
lyünk azért nem régi kovászban, nem gonoszságban: hanem
kovász nélkül való kenyerekben, tudni illik, tisztaságban és
igasságban.* Hogy pedig a' keresztyén embernek az
Istent kell dicsőíteni, és úgy meg-mutatni az ő Kará-
csoni örömet, ez

EL SŐ OKA: Mert az Isten az ő szent Fiának test-
ben való el-bocsátásának ígéretit ez innepekben töltöt-
te-bé. A' mi első szülcinknek azt ígérte vala, hogy el-
bocsátaná az aszszonyi-állatnak magvát, ki a' kigyó-
nak fejét meg-rontaná, Gen. 3. 15. Imé mostan hűség-
gel bé-is tellyesítette. Abrahámnak oly áldott magot
ígért vala, melyben minden nemzetségek meg-áldat-
nának, Gen. 12. 3. Imé mostan hűséggel bé-is tellyesítette.

II. OKA: Mert az ő bölcseségét meg-mutatta a'
mi meg-váltásunkban. Mert midőn sem az égen az An-
gyalok, sem a' földön az emberek között nem találta-
tott volna senki, ki a' közben-járásnak tisztit fel-vehette
volna, az Isten igasságának meg-bántása nélkül, az ő Sz.
Fiát öltözteté testben, hogy minket meg-válthatna. A'
régí szentek nagy örömmel várták ez áldott napot, és
lélekben meg-is szemlélték. Abrahámról azt mondja
Idvezítőnk, hogy látta az ő napját, és örvendezett rajta.
Dávid Király nagy lelki örömmel akart innya a' Bethle-
hembéli forrásnak vizéből. Esaiás mintha szemcivel lát-
ta volna ez áldott Jესusnak születését, nagy örvende-
zéssel ilyen módon szólott: *Gyermek születék minékünk,
és Fiu adaték minékünk.* Sz. Simeon annyira állótte, és
kivánta látni ez napot, hogy mikoron a' gyermek Jესust
a' Jerusalembéli templomban meg-látta volna Máriának

őlében, ki-ragadgya őléből, meg-apolgattya, és nagy örömében kíván meg-halni, mondván: *Mostan bocsátod-e Uram a te szolgádat békességgel a te beszéded szerint. Mert látták az én szemeim a te idvezítődet*, Luc. 2. 19. 20.

Ertők e' tudománynak igazságát, halljuk hasznait-is.

E L S Ő H A S Z N A. Szolgál e' tudomány azoknak meg-feddésekre, a' kik ki-vonnyák ő magokat e' dicsőséget éneklő Angyalok közzül; Várták ugyan némelyek ez innep napot, de nem azért hogy Istent dicsőítsék: hanem hogy kevélyen fel-öltözheessenek, nagy vendégségeket üthessenek, és lelkek veszedelmére részeskedheessenek. Enekelnek ugyan nagy fokban: de nem Isteni dicsireteket, nem hymnuszokat és szólamokat; hanem holmi fajra faj undok énekeket, mellyekkel mind lelkek-isméretit meg-motskollyák, mind másokat meg-botránkoztatnak, s' mind pedig a' szent innepet meg-rontják.

II. H A S Z N A, Szolgál embernek maga meg-probálására. Probáld-meg azért ember te magadat, mint alkalmazzattad te magadat a' dicsőséget éneklő Angyalokhoz? Talám az el-múlt heteket és napokat csak vigyázatlanságban töltötted-el, a' Jerusálémbéli fő emberekkel és Augustus Császárral, s' azért nem énekelhetisz az Istennek dicsőséget az Angyalokkal? Talám az el-múlt heteken és napokon csak vendégeskedésekben és borozásokban töltötted-el idődet, a' Bethlehemben gyűlt vendégekkel, s' azért nem énekelhetisz dicsőséget az Istennek az Angyalokkal? Talám merő haraggal és irigységgel buzgottál, és mostan-is gerjedesz ama' féltékeny Herodesszel, s' azért nem énekelhetisz dicsőséget az Istennek.

Istennek az Angyalokkal? O ki nyomorult és siralmas Karácsonod léfzen tenéked, világi gyönyörűségekben buborékolo, bűneiden nem siránkozó, Isten ellen járo háládatlan ember! Mert az Urnak dicsósége tégedet környül nem fog; az Angyaloknak örvendetes énekléseket nem halhatod; a' te földedet az Isten békeséggel meg nem áldgya, és az ő irgalmafságának jó akaratyában semmi részed nem léfzen.

III. HASZNA, Szolgál minékünk intettetésünkre; Hadgyunk békét minden e' világi hejábanvalóságoknak, istentelenségeknek, tobzodásoknak, és rendeletlen cselekedeteknek: Hanem óltózzúk-fel a' mi érettünk született Ur Jesus Christust. Örvendezzünk nékie nagy lelki örömmel, és a' szent Angyalokkal egyetemben énekellyünk dicsóséget az Istennek; hogy a' mi képpen test szerint születtetett a' Bethlehembéli istállóban a' mi Jesusunk, azonképpen lélek szerint a' mi lelkünkben is születtség meg-boldogittatásunkra, és ugyan valóban igaz Karácsoni örömmel örvendezhesünk ő benne.

Ezekre inditsanak minket ime' következők:

I. Gondollyuk-meg a' régi Szentek suhajtozo vára-kozáfokat, mely nagy buzgosággal várták a' meg-ígertett áldott magot. Eva mikoron szülte volna a' Caint, kezde igen örvendezni, mondván: *Nyertem férfiat az Urtol, Gen. 4. 1.* azt gondolván hogy talám az szabadit-tya-meg az átok alol. Abrahám nagy kívánsággal kívánta látni az Urnak napját, látta és örvendezett rajta. Jákob Pátriarcha nagy örömmel jövendölt a' mi édes Jesusunknak születéséről, hogy *el nem vétetnék addég ju-*

dáról a birodalom, és a törvény tévő, miglen el nem jöne a Messiás. Ezeknek példajokat követvén mi-is örvendezzünk az született Messiás Király Christusnak nagy lelki örömmel.

II. Gondoljuk-meg a' szent Angyaloknak példajokat, kikre noha a' meg-váltás nem tartozott, noha ők-is a' Jésus Christusban meg-erősítettének, még-is mely igen örvendeztenek az ő szent születésén, és sergenkéntalájóvén az égből meg-állítotték születésének napját, és Istennek dicsőséget tulajdonítottanak. Örvendezzünk hát mi-is nagy lelki örömmel a' született Messiás Király Christusnak, és dicsőítsük az Ur Istent az ő irgalmasságáért.

III. Gondoljuk-meg az Atya Istennek ki-mondhatatlan nagy szeretett, ki az ő véle egyenlő hatalomban Uralkodó Fiát az emberi nemzetenek meg-váltásáért, emberi testben öltöztette, és bizonyos időben e' világra el-eresztette, mely napnak meg-fizetelésére Angyalát-is alá bocsátotta.

IV. Gondoljuk-meg a' mi édes Jésusunknak cselekedetét, ki nem tartotta szégyennek a' mi erőtelen testünkben öltözni. Miért szégyenlenők hát mi nagy lelki örömmel szent születésének napját meg-ülni, és az Atyának dicsőséget énekleni?

Hogy penig annál nagyobb lelki örömmel örvendehessünk és szívesebben a' mi Istenünket dicsérhessük, imez regulákat kövessük.

I. Szenteljük-meg mi magunkat az Urnak, az az, ve-
gyünk örökös bucsút előbbeni fertelmes bűneinktől,
a' melyek közöttünk és Isten között szakadást éznek,
és min-

és minden mi bennünk való erőket, érzékenségeket és indulatokat fordítsunk és készítsünk az Ur szentséges szolgálattára, hogy így a' poenitentia tartás által ugyan meg-újulván élhessünk a' mi Istenünknek dicsőségére.

II. Istentől reánk biztatott hivatalukban, melyben ő felsége állatott bennünket, hiven és igazán járjunk-el, tudván azt hogy Istennek szám-adó szolgálai vagyunk; hog' az Istennek bőséges irgalmát várhafluk magunkra.

I II. Kegyes és Istenes beszélgetésekbe és elmélkedésekben foglallyuk magunkat; azokról tudakozzunk, beszélgeflunk egymás között, azokról elmélkedgyünk magunkban, mellyek jók, tiszták, szabadofok; Mellyek az Isten dicsőségére, a' mi lelkünk idveflségére, és felebarátinknak előmenetelekre való, tudván jól azt, hogy azoknak jelenik-meg a' Jéfus Christus, azokkal jár és azok között vagyon, a' kik ezeket cselekedik.

IV. Igen vigyázók legyünk, hogy a' mi Istenünknek kegyelme szerént való látogatását, lélekben hozzánk való jóvetelit eszünkben vehessük, és szálláfl adhaflunk ő néki a' mi lelkünkben és szivünkben. Imátkozunk-is a' vigyázás közben, hogy az Isten méltókká tegyen bennünket arra, hogy az ő dicsősége környül fogjon minket, és szent Angyali járjanak táborot környülöttünk, őrizzenek mindē veszedelmektől, és meg-ijedett félelmes lelkünk-ismiretit vigasztallyák és bátorítsák.

V. Tartsunk tanácsot magunkban, és indullyuk az Ur Jéfusnak keresésére; Lám a' pásztorok midőn az Angyalok énekléseket hallák, mihelt a' Messiáflnak mind születéséről, s' mind penig születésének helyéről bizonyofl értének, nem restelkedének, nem hagyák csak unomban: Hanem tanácskozni kezdenek egymás

között mit kellefsék cselekedniek, és ezen eggyezének meg mindnyájan: *Mennyünk el mind Bethlehemig és lássuk meg mind azokat melyek minékünk mondatnak.*

O ti szegény meg-keferedett bűnösök, im halljátok, hogy a' Jésus Christus a' ti idvességtekre született. Im halljátok hogy az Atya Isten immár tiveletek ebben az ő szent Fiában meg-békéltet. Im halljátok hogy a' szent Angyalok immár a' földnek békecséget, és az embereknek az Istennek jó kedvét és akarattját hirdetik. Ne restelkedgyetek hát ti-is, hanem minden szolgáló féltelmet ki-vetvén szívetekből, jertek egyenlő tanácsal, eggyező értelemmel és nagy lelki buzgosággal induljatok a' Jésus Christus keresésére a' Bethlehembéli pásztorokkal edgyütt. O szegény bűnös ember, nem kell tenéked melzsze fáradoznod, ihol mostan Bethlehemben vagy, az az, a' kenyérnek házában; A' született Ur Jésus Christus a' te szegény éhező bűnös lelkednek kenyere, buzduly-fel kérlek, vedd ide szemeidet, érezd a' suhajtó elmélkedésedet s' nézd-meg, hogy a' te ére-ted születtetett áldott Ur Jésus Christus meg-terítettette tenéked az ő kegyelmének asztalát. Nézd-meg ő szegény bűnös ember a' te Jésus Christusod ki-terjesztett kezekkel a' kegyelemnek hegyén hol áll! Hald-meg ha lelked idvességét szereted, ő sok bűnökkel meg-terheltetett, és ugyan meg-fáradott el-alélt szegény bűnös ember, mi módon hi tégedet nagy-fel szóval ő magához ez a' Jésus Christus: *Jőjetek én hozzám mindnyájan kik meg-fáradtatok, és meg vadatok terheltevé, és én meg-nyugottlak titeket: Es találtok nyugodalmat a' ti lelketeknek. Matt. u. 28. 29.* Erzedé, szerelmesatyám fia,

fia, velem együtt a' te bűneidnek rettenetes nehéz ter-
hét, mely alatt jaj majd el-csüggetsz? Készüly és jőj ide,
és itt minden terhedet ragd a' te éretted született áldott
Ur Jesus Christusodnak vállaira. El-fáradtál-e velem
együtt a' te bűneid alatt? Ó kérlek ne kétsél, készüly
és jőj ide, mert itt talál a' te szegény lelked örökös
nyugodalmat. O ki boldogtalanok azok, a' kik a' bá-
rány Ur Jesus Christusnak lakodalmát meg-vetik, mert
azoknak semmi részek nem lészén az ő kegyelmének
vacsorájában! Jaj ki félelmesen és nagy keferüséggel
kezdik az utolsó úpon hallani ime' szokat: *Kössétek
őszve kezeket és lábokat, és vessétek a' külső setéségekre, holot
lésző sírás rivás, és fogaknak csikorgatási.* De ő jo Istē mely
ki-beszélhetetlen boldogok azok, a' kik a' báránynak
lakodalmára el-készült lelekkel el-jőnek, mert ők jöven-
dőben le-telepednek az Istennek országában Abrahám-
mal, Isakkal, Jácobbal, és a' több hivatalos szentekkel.

Hogy pedig jo készülettel járulhatsz ide az Urnak
asztalához, két dolgokat kell tenéked végben vinned:
Először, Meg kell tudnod, mivel vendégel téged e' szent
lakodalomban az Ur? Itt én mostan nem disputálom,
ha az Ur vacsorájában lévő elementumok kenyér és bor
Christus testvé által tűnnék-e? mert ezt a' veszedelmes
tudományt soha az Apostolok nem tudták; hanem
Christus Urunk születése után hatzáz esztendőkel ko-
holá a' Római curia. Azt sem disputálom, hogy ha a'
borban és a' kenyérben avag' benne, avag' alatta, avagy
felette a' Christus valóságos teste? Mert ezt-is nem ré-
gen találák a' hattzra termett elmék, ugymint 1525 esz-
tendőben, mellyet soha senki az Evangelisták és Apo-
stolok

stolok között nem tanított: Hanem csak azt tudd meg, hogy ebben a' szent cselekedetben, semmi el-tűnés, által-állatozás, avagy őszve-állatozás nincsen, mindazáltal, ugyan né csak pufzta kenyeret és bort vészelsz; hanē ha jo lelki ímérettel, bűncidról való penitentiával, és erős hittel járulsz, veszed egészlő az Ur Jēsus Christust tellyes minden érdemével, nem a' te testi száddal, mert ezt a' te bűnös fogaidal nem rághatod, mivel immár a' Christus Jēsus teste meg-dicsőítettett, és többé változás és szenvedés alá nem adatik. Igaz hit kell azért ide, mert ha hit nélkül járulsz ide, és eszel s' iszol ez asztalról, semmit nem használsz vele: *Mert valami hitbőlnincsen, bűn az, azt mondgya szent Pál Apostol.*

A' Christus testét enni és szent vérét innya, semmi nem egyéb, hanem a' Christushoz menni, és igaz hittel ő benne hinni. Azaz, a' Jēsus Christussal való lelki közössülésnek általa, az ő szent testével és vérével mint lelki étellel és itallal lélekben meg-ujulni, meg elégedni és lelki életre való erőt, hatalmot és nedvességet venni, melyben hitnek általa a' Jēsus Christust egészen miénké tévőszük, és minden érdemével magunkhoz úgy kapcsoljuk, hogy ő minékünk fejük lévén, és mi ő neki tagjai; ő mi bennünk lakozzék mi pedig ő benne. *Joan. 6. 35. 56.*

Agoston Doctorerről ilyen módon tanít, *Sermone 2. de verbis ap.* Enni semmi nem egyéb hanem megélégedni, meg-ujulni; innya pedig, (tudni illik a' Christus vérét) mi volna egyéb, hanem élni. Azaz, Enni azt az eledelt és innya azt az italt, a' Christusban lakni, lenni, és a' Christust-is ő benne lakni, a' mint ő maga magyaz

magyarázza a' Christus, Joan. 6. v. 56. A' ki észí az én testemet és iszja az én véremet, az én bennem lakik és én ő benne lakom. Es így a' ki nem lakik a' Christusban, és a' kiből a' Christus nem lakik, kétség nélkül az sem nem észí lélek szerént a' Christusnak testét, sem nem iszja az ő vérét, noha testiképpen és láthatójúl fogaival rága a' Christustestének és vérenek Sacramentomát, az az, a' kenyeret és a' bort. Eddig Sz. Agoston. Meg-tet-szik azért, hogy a' Christus testének étele, és vérenek itala nem csak ő maga az hit, hanem az igaz hitnek munkálkodó gyümölcse-is, mely annak erejében mutatódik-meg, tudni-illik a' Christussal való belső eggyesülésünk, melynek gyümölcse, a' mi Istenben való örö-münk, és az örök élet. Joan. 6. 56. 2. Cor. 5. 1.

Másodszor. Meg kell magadot próbálnod igen okos-san és szemessen; I. Ha vagy né Istenben való erős hi-ted és tökéletes bizodalmod, mellyel el-hiheted ezeket: 1. Hogy az Isten állatgyáiban egy, de személyben há-rom, Atya, Fiu, és Szent Lélek. 2. Hogy a' te bűneid-nek el-vételére és örökös el-törlésére jött-el az áldott Ur Jésus Christus. 3. Hogy ugyan személy szerént a' te bűneidért-is eleget tött az ő Mennyei szent Attyának, és immár te veled meg-békéltette. 4. Hogy te immár a' Christusban, az igaz hitnek általa, úgy meg-erősöd-tél, úgy meg-gyűkereztél, hogy immár tégedet sem-mi el nem szakázthat az Istennek szeretetitől mely va-gyon a' Jésus Christusban.

II. Próbáld meg magadot, 1. Ha vagy né te ben-ned, az az, a' te szivedben lelkedben sok meg-cseleke-dett és elmédben forgó bűneidért való bankodás, sírás és szo-

és szomorúság. 1. El-hadtadé ama' régi fertelmes életedet, avagy csak mostan-is vagy on jól el-rendelt akaratod és szándékod, hogy mind azokat el-hadgyad, és többé viszfza nem akaríz azokra menni es térni. 2. El-hadrálé minden ördögi gyűlölségeket, viszfzavonásokokat, haragtartásfokat, és felebarátoddal való veszekedéseket. 3. Meg-békéltélé Istennel a' serény pœnitentia tartás és szünetlen valo könyörgésed által a' Jesus Christusban? Meg-békéltettélé a' te felebarátiddal, oly tiszta szivből meg-engedtelé neki, hogy bátran azt mondhatod, hogy az Isten-is ugy bocsássa-meg tenéked a' te bűneidet, a' mint te meg-bocsátottál a' te ellened vétett felebarátidnak? Meg-békéltélé lelked-isméretivel, ugy, hogy semmi szerelmes bűneidet magadnak nem tartottad-meg, mellyért vádolhatna tégedet a' te lelked-isméreti; hanem mind azokat avagy immár el-hagytad, avagy el-hagyni fogadod az Ur előtt?

III. Meg-akarízé maradni mind végig az el-kezdet joban, a' hitben, a' reménségben, a' tiszta szent szeretetenben, és naprol napra mind ezekben akarízé nevedetni jo példa adásoddal, szent kegyes életeddel mások előtt járni, fénleni, mind addig, valamig az Ur Isten világi életedet jovoltából meg-tartya? Ha ezeket érzed magadban, nagy lelki örömmel és Istenben való bizodalommal járulhatíz az Urnak meg-terítettett asztalához, melyben hogy az Ur Isten kegyelmessen meg-segéllyen mindnyájunkat, mondgyuk. *Sequatur Confessio, &c.*

CHRI-

CHRISTUS URUNK
Születéséről valo

III. P R Æ D I K A T I O.

Textus, Hebr. 2. v. 16. *Nem az Angyalokat vőtte-fel,
hanem az Abrahamnak magvát.*

KEserűségnek és fialomnak napja lón az egész em-
beri nemzetnek akkor, mikoron a' mi első szü-
lőink az eset miatt a' kárhozatban mint valami feneker-
len mély morotvában bé-merülének. Mert abból sem
a' teremtetett Angyalok között senki, sem a' halando
emberek között is egy-is, ki nem vonható, ki nem
szabaditható, mely miatt mikoron lelkek isméreti vá-
dolni kezdette volna őket, meg-ijedvén el-futamodá-
nak, keresvén magoknak rejtek helyet az Isten előtt.
De a' könyörülő nagy Ur Isten, meg-száná az ő kezei-
nek munkáit, őket meg-bátoritá, meg-vigasztalá, meg-
ígervén nekik váltságokra az Ur Jésus Christust, mondván: *Az Aszszonyi-állatnak magva, meg-rontya a' kígyónak
fejét.* Ugyan ezenről igen nevezetessen tőn ígéretet
Abraham Pátriarchának, mondván: *A' te magodban meg-
áldatnak minden nemzetségek.*

Meg-emlekezvén azért az Ur az ő ígéretiről, imé
bizonyos időben el-bocsátá az ő szent Fiát e' világra
az emberi testnek fel-vételére, kinek test szerént való
születéséről emlekezik itt szent Pál Apostol, holott
summa szerint meg-mutattya mitsoda testet vőtt-fel
az Ur Jésus Christus, mondván: *Nem az Angyalokat vőtte-
fe-fel, hanem az Abrahamnak magvát vőtte-fel.*

Két részei vadnak ezeknek, mert az
Elsőben vagyon tagadás; *Nem az Angyalokat vőtte-fel.*
Másodikban vagyon erőssen való állítás; *Az Abra-*
hám magvát vőtte-fel.

E L S Ő R E S Z.

Voltak az Apostolok idejebé olyyak a' kik azt állat-
 ták, hog' Idvezitőnk az ő Sz. testét az égből hozta volna
 alá, és nem a' boldog Szűznek méhéből vőtt volna ma-
 gára testet. Kiket az Apostol tudományokban meg akar-
 ván hamisítani, egyenesen ellenek való tudományt ál-
 lat, ezt mondván: *Nem az Angyalokat vőtte-fel, hanem*
az Abrahamnak magvát vőtte-fel. Noha Isten az Angya-
 lokat-is mind szentségben teremtetten vala, hogy len-
 nének ő előtte engedelemmel szolgáló lelkek; mindaz-
 által egy része pártot útvén, Istentől az égből le-hánya-
 tának a' pokolra: A' másik része pedig az ő eredet
 szerint való tökéletességét meg-tartván, az Isteni szent
 szolgálatban mind ez ideig meg-maradtanak, és mind
 örökké meg-is maradnak; mivel-hogy ezeknek-is
 meg-erősítő fejek az Ur Jesus Christus. Ezek pedig
 Isten előtt szüntelen szolgáló lelki állatok lévén;
 1. Sem hufok sem csontyok nincsen. 2. Sőt a' mi na-
 gyob semmi erejek nincsen, hogy a' meg-haragutt Isten
 és az el-veszett emberi nemzet között közbenjárók le-
 hetnének. 3. Nem-is ők hágták vala által az Istennek az
 almárol adattatott szent parancsolatját, hanem az em-
 beri nemzet. 4. Továbbá, az Istennek-is meg-vál-
 toztathatatlan igasága azt kívánja vala, hogy a' mely
 természet a' törvényt által hágtá vala, ugyan azon ter-
 mézet-is tenne eleget a' bűnért. Mellyekre nézve
 igen

igen erőssen tagadgya szent Pál Apostol, hogy nem Angyali természetet vett-fel a' mi édes idvezítőnk: Az az, nem az égből hozott ő magával Angyali természetű testet, mert erről az irás sohol semmit nem emlekezik.

M A S O D I K R E S Z.

Immár a' második részben azt állattya-meg az Apostol, hogy a' Jesus Christus emberi testet vött-fel ő magára. Itt három dolgokat kel minékünk meg látnunk.

I. *Kitsoda vötte-fel?* II. *Mit vötte fel?*

III. *Es mi módon vötte-fel a' testet.*

I. *Ki vette-fel?* Nem valamellyik az teremtetett Angyalok között, mert így az Isten igaságának eleget nem tehetett volna. Sem nem az emberek között valaki, mert így az Isten haragjának tűzét csak ember lévén el nem viselhette volna: hanem az Istennek szent Fia. Itt pedig szent Pál Apostol nem ért oly Fiat, a' ki nem természet szerint való Fiu volna, hanem olyat ki az Atyának állattyából születet mindeneknek előtte kibeszélhetetlen képpen, a' minemű az Ur Jesus Christus, kia' szent Háromságban második személy lévén, egyenlő hatalomban uralkodo Isten az Atyával és a' szent Lélek Istennel. Honnét meg-teczik hogy a' fel-vévő személy örökké áldando Isten. Kinek igaz örökké-valo Isteniségét szent Pál Apostol az első caputban meggyőzhetetlen erősségekkel mutogatgya-meg. 1. Mert Isten mindeneket ő általa teremtet, v. 2. 2. Mert ő az Atya Istennek fenyeisége, v. 3. 3. Mert ő a' mi bűneinkből meg-tisztító és idvezítő, v. 3. 4. Mert ő az Atya Isten ábrázattyanak és személyének ki-meczett bélyege, v. 3. 5. Mert ő mindeneket táplál amaz ő hatal-

mas beszéde által, v. 3. 6. Mert ő minden Angyaloknál fellyeb való, v. 4. Mellyekre nézve az Apostol ott az első refznek második versében örökösnek, és a' nyolczadik s' kilenczedik versekben Istennek nevezi. Erről szent János 1. Joán. 5. 20. így szól: Ez az igaz Isten és örökélet. Szent Pál azt tanítja hogy az Istenségnek minden teljessége ő benne lakozik, Col. 2. 9.

II. Mit vött-fel? Az Abrahám magvát vötte-fel, azt mondgya az Apostol. Az holott emlekeztet mindene-
ket az Istennek ígélet tételére, mert ilyen módon szol-
lott vala Isten Abrahámnak, Gen. 12. 3. A' te magodban
áldatnak-meg a' földnek minden nemzetségi, &c.

III. Mi módon vötte-fel? Igen nevezetes a' mi idve-
zitónknak szent fogantatása, mert midőn az Atya Isten
ígéletinek tellyes ideje el-érkezett volna, választa Isten
egy szeplőtelen szűzet a' David Király utolsó szegény-
ségre jutott maradéki közzül Názárethben Máriát, ki-
nek méhét meg-tisztítá a' SzentLélek hathato erejével,
és hatalmával környül-vévén őtet, formálá a' mi idve-
zitónknak testét, és a' formált testben be-szálván az
Istenségben lévő második személy, el-válthatatlankép-
pen eggyesüle ő véle, a' honnét immár nem két sze-
mélyű; hanem két természetű. Ebben penig a' csu-
dálatos eggyesülésben, a' természetek sem el nem vál-
toztanak, sem penig őszve nem zavarodtanak; hanem
mind a' két természet meg-tartja minden ő tulajdon-
ságit, úgy annyira hogy az Istenség, emberiségé nem lőtt;
sem penig az emberiség, Istenséggé nem változott és
nem tűnt. Mind ezeket ilyen igékkel adgya előnkben
szent Pál Apost. 1. Timot. 3. 6. Az Isten jelent-meg a' testb.

T U D O M Á N Y.

A' Christus Jézus igaz Isten lévén mi érettünk igaz emberré lött.

E' tudomány a' bűtőkben vagyon, mert azt tanította az Apostol, hogy nem az Angyalokat; hanem az Abraham magvát vőtte-fel. Ezent bizonyította szent János. *cap. 1. 14. Az ige testé lön.* Hogy pedig inkább megérthessük ez tudományt, lássuk-meg mitsoda az Isten? és azt-is vizsgáljuk-meg mitsoda az ember? Az Istent soha tenki le nem írhatta, sem elméjével úgy meg nem foghatta, a' mint ő magában vagyon; hanem csak annyiban, a' menyiben ő magát a' szent írásban meg-jelentette. Mert ő örökké-való Lélek, véghetetlen, jó, szent, irgalmas, meg-mérfekelheterlen, magában való elégség, semmi nélkül nem szűkölködő, szabad akaratu, mindeneknek teremője és gondgya-viseője. Ez a' meg-foghatatlan Istenség és semmi nélkül nem szűkölködő bőség lön mi érettünk emberré. *Mitsoda az ember hogy meg-emlekezel Uram őrola?* azt kérdi Dávid. Ugyanis bizonyára az ember csak a' szerenczének játékja, az időnek prédája, és minden utálatosságoknak csemert indito nyavalyája. Az Isten az emberről azt mondgya, hogy csak *porból vétetett, és ismét porrá kell lenni.* Abraham ő magát *pornak és hamunak* nevezi. Dávid Király pedig *mindennémű hijábavalóság* mondgya. Az ember jajjal születik e' világra, munkával és nyomorúsággal nevezkedik, keserűséggel, és fájdalomokkal mulik-ki ez árnyék világban. Czudálkozzatok hát idvezitőknek hozzánk való nagy szereretin, ki mindön Isten volna, mi érettünk nyomorúságot szenvedő ember.

emberré lőn; ki midőn semmi nélkül nem szükölködnek, mi érettünk ízegénnyé lőn; ki midőn mindenkinek Királlya volna, mi érettünk szolgává lőn, halhatatlan Isten vala, és imé mi érettünk halando testet vön magára, hogy a' mi váltságunknak áldott munkáját végben vihetné. Ez az, a' melyet előnkben ada oda fei a' tudomány, hogy a' Christus Jéhus igaz Isten lévén mi érettünk igaz emberré lőtt. Lassuk immár okait ennek a' tudománynak.

ELSŐ OKA. Mert soha külföldben az idvétségnek munkáját végben nem vihetné volna, hanem az Isten-ségnek kellették emberséget fel-venni, hogy az az Isten-ség az Atyának akarattját jól értené, nagy hatalmával minden ellensegünket meg-győzhetné, és a' szenvedésben az embersegét táplálhatná, és meg-erősíthetné. Embersege szerint pedig, hogy a' mi bűnéinkért szenvedhetne, és nyomorúságinkat meg-köszölván tudna mi rajtunk könyörölni.

II. OKA. Mert az Istennek igasága azt kívánta, hogy a' mely természet vetkezett vala, ugyan azon természet-is tenne eleget a' bűnéért. Csak csupa emberi természet pedig elnem viselheti vala az Atya Istennek meg-emésztő haragjának tűzét; kellették azért a' fizető személynek Istennek és embernek lenni egyszermind, hogy az emberi nemzet váltságának munkáját végben vihetné, &c.

ELSŐ HASZNA; Meg-győző haszon. 1. Lelkek ellen vétkeznek hát a' hihetetlen Sidok, kik el nem hiszik a' mi idvézitőknek testben való el-jövetelét; hanem még más után várákoznak, holott minden jövendölések

dőlések bé-töltenek, a' prophetiák meg-szűntenek, a' Ceremonias törvények, mellyek a' Messiast példázták, el-töröltetnek, mivel a' Christus lón azoknak végék. *Rom. 10.* A' Jérusalembeli templom, melyben kellett a' Christusnak prædikallani földig le-rontatott. Sohol semmi áldozatokat né téfsznek, és immár nem egyéb vagydon hátra, hanem hogy az ítéletre el-jőjön, holtákat és eleveneket itélni. 2. Örégbitik Istennel való gyűlölségeket a' Christus Jesus Istenségének káromkodo ellenségi, kik azt tanítták hogy a' Christus csak idő szerint való Isten, és az ő Istenségének nincs több 1657 ezten-dőnél, holott az Atyának bölcsesége lévén mindeneket egyenlőképpen teremtet az Atyával. Ő magát az ő testamentomban sokszor meg jelentette, az Izraelnek népét a' pusztában vezérlette. A' pusztában a' szomju-hozó népet meg-elegítette; Erről szent Janos illyen bizonytságot teszen *cap. 1. Kezdetben vala az Ige, az az Ige Isten vala*; holott nem azt mongya az Evangeliista, hogy kezdetben lón az Ige; hanem mindenik tanobizonytsá-ga után ezt a' mutató és valótagot jedző szót téfszi *vala*, mellyel az ő meg-határozhatatlan örökkévalóságát mutattya-meg. Ugyan-is mert ő erőssítette-meg az egeket, *Psal. 33. 6.* Ő gyógyítá-meg a' pusztában a' mérges ke-gyoktól meg-mardosztatott Sidokat, *Sap. 16. 12.* Mi-velhogy ő egyedül a' mi orvoslo Doëtorunk; *Exod. 15. 26.*

Kerdhetnéd: *Miért akarta az Isten hogy az ő szent Fia emberré legyen?*

Felel. 1. Hogy az ő ígéréti igazsággal be-telylefítse; ki ezt mondotta vala: *Az Aszszonyi-állatnak magva meg-törí a' kígyónak fejet.* 2. Mert különben az Isten és az

el-cselt emberi nemzet között való békeség végben nem mehetett volna, mivel-hogy az Atya Isten csak az ő szent Fiában nyugovék-meg, és ő benne telékbe minden kedve s' akarattya, a' mint ő maga az Atya Isten mondgya, *Matth. 3. 3.* Mert egyedül a' Christus az a' ki által szól minékünk az Atya Isten, és mi-is ő általa bátron beszélhetünk az Atyával; a' mint szent Pál Apostol mondgya, *Heb. 4.*

II. H A S Z N A, Intes; Intetünk azért mi hivek, hogy a' Christust ismérjük az egy személyben igaz Istennek és igaz embernek egyszers' mind; és nagy lelki örömmel örvendezzünk a' született Messias Király Christusnak, mert minékünk az ő szent születésével sok jókat hozott. Először, mert a' mi természetünket igen felmagasztalta, midőn méltoztatott emberré leñi. Az előtt az emberi meg-romlott természet a' bűnért Isten előtt utálatos vala, ugyanynera, hogy meg-bánta vala Isten hogy az embert teremtetten volna, *Gen. 6. 6.* Mostan pedig a' mi természetünket úgy meg-szentelte, úgy felmagasztalta az ő szent születésével a' mi Király Christusunk, hogy az Atyának minden gyönyörűsege mi bennünk vagyon. Másodszor, mert minket a' meg-haragutt Atya Istennel meg-bekeltetett. Erről mondgya szent Pál Apostol, *1. Col. 1. 20:* Ugy teczett az Atyának hogy ő általa békellyek-meg mindenekkel mellyek a' földön és az egben vadnak. Harmadszor, mert minékünk idvétséget szerzett. Az előtt Adámban elvesztettük vala a' mi mennyei örökségünket s' kár hozatnak fiaivá leányvá lőttünk vala: Mostan pedig a' Jesus Christusban ismét megtaláltuk a' mi tőlünk el-vezett örökségünket. Mert ha az Atya

azt minékünk adta a' melynél dragáb kincse nem volt, tudni-illik, az ő szent Fiát, mi lehet immár oly drága a' mit minékünk meg nem adna? azt kérdi szent Pál Apostol. No azért, szerelmeim az Ur Jéhusban, örvendezünk mindnyájan nagy lelki örömmel ennek a' mi érettünk született és emberré lőtt Király Christusnak. Erre pedig inditson minket.

Előszó, az Atya Istennek ki-beszélhetetlen szereteti, ki az ő szent Fiát testben el-bocsátá mi hozzánk, hogy minket az ő érdemes áldozatjának általa az ördögnek rabságából meg-szabadítana, és örök élettel meg-ajándékozna. Erről ő maga Idvezítőnk azt mondgya: *Ugy szerette Isten e' világot, hogy az ő szent Fiát adná érte, hogy valaki őtet lattya és hiszen ő benne el ne vészsen, hanem örök élete legyen, Joan. 3.* Oly ki-beszélhetetlen nagy szereteti ez az Istennek, hogy a' mint szent Péter mondgya, még az Angyalok-is kívánnának a' meg-váltásnak tükörebbe bé nézni.

Másodszor. Inditson minket a' lelki örvendezésre, a' mi édes Jéhusunknak cselekedete, ki midőn az Atyával egyenlő hatalomban és egyenlőségben volna, nem szégyenlette mi érettünk a' mi erőtelen testünkben öltözni, melyben megnyit munkálkodott, éhezett, szomjuhozott, és végtére keserves halált-is szenvedett a' mi idvőségünkért, fel-támadott Isten előtt valo meg-igazulásunkért, fel-ment az egekben hogy minékünk örökös maradando hajlékot szerezzen, holott jövődöben ő vele együtt is örvendezni kezdünk vég nélkül.

Harmadszor. Inditsanak minket a' lelki örvendezésre az Istennek szent Angyali, kik a' mi idvezítőnknek születésének

tésének idején meg nem tartoztathatták magokat az egekben, hanem seregenként alajóttének, örvendeztenek, és Istennek dicsőséget énekleitenek. Kezdgyűk-el azért a' hálá-adással, igaz poenitentiával, és szűnetlen valo könyörgésekkel ószve-kötterett lelki örvendezést, úgy kezdgyűk-el penig, hogy minden jokban nevedvén meg ne csüggedgyünk az el-kezdeti jokban; hogy örökké örvendezhesünk a' mennyei Paradicsomban. A M E N.

CHRISTUS URUNK Születéséről valo

IV. P R Æ D I C A T I O.

Textus, *Esaï. 11. v. 6. Es lakozik a' farkas a' bárányal, és a' párducz a' ketske fiuval, a' borju és az oroszlán kőlyök és a' kővér barom együtt léfznek, és egy kis gyermek őrzi azokat.*

Summa szerint ezekben az igékben az adatik előnkben, hogy a' Jesus Christus születésének ereje általa' bűn miatt Istentől el-vadult emberek, szép lelki engedelmeiséggel és szelidséggel fel-öltöztetvén engedni fognak a' Christusnak.

Két részei vadnak ez igéknek, mert az Előben az adatik előnkben, hogy a' kegyetlen vad természetű állatok a' szelid állatokkal meg-eggyeznek. Másodikban, hogy a' kis gyermek vezeti, őrzi, és igazgattya mind azokat.

E L S Ő R E S Z.

Az első részben ezeket kell meg-látnunk:

1. A' farkas, párducz, és orofzlán mit jegyeznek? Ama' bűnökben meg-vaftagodott, kemény szívú, Isten-től ugyan el-vadult bűnösök, akár Királyok, Császárok, Fejedelmek, akár Urak, köz népek és szegények legyenek, kik semmit nem engednek az Istennek, semmit nem hajtanak az Isten parancsolatira, semmi gondot nem viselnek idvélségekre; hanem csak merő baromi modra élnek. 2. A' bárány és a' ketske fiu mit jelentenek? Az Istennek együgyű, szelid, bárány természetű fiait és leányit érti a' Propheta, kik a' nékik adattott kegyelem szerint istenes életben gyönyörködnek, szeretik a' békeséget mindenekkel, és másoknak nem károokra, nem veszedelmekre, hanem inkább javokra és meg-maradásokra igyekeznek és vigyáznak.

M A S O D I K R E S Z.

Ebben a' második részben két dolgot ad előnkben a' Propheta: I. Kitsoda legyen a' gyermek. Az nem egyéb, hanem az Istennek természet szerint való Fia, ki a' szűznek méhéből testet vött ő magára. Gyermeknek mondgya pedig 1. Hogy az ő igaz emberségét meg-mutassa. 2. Hogy elszűnkben juttassa, a' mit oda fel a' kilenczedik résznek hatodik versében monda, *De minékünk egy gyermek születtetik és fiu adattatik minékünk.* II. Ennek a' gyermeknek cselekedetét írja-le, hogy tudni-illik mind a' vad természetű s' mind pedig a' szelid természetűeket őrzi és vezérli, az az, oly engedelmessek lesznek a' Christusnak, hogy nagy örömmel és vig kedvel kezdik őtet mind követni, mind szolgálni, s' mind pedig engedni néki,

Tu:

TUDOMÁNY.

A' született gyermek Ur Jhesus Christus az ő birodalma alatt valokat minden el-vadult természetekből kitisztítja, engedelmessekké teszi, és bölcsen vezérli őket az idvétségnek útában.

Ennek a' tudománynak igazsága meg-tetfzik a' felvőtt igékből, holott a' Propheta azt adgya előnkben, hogy a' Christus a' vad természetűeket szelidekké teszi. Erre mutat ő maga-is Idvezítőnk *Matt. 11. Tanulmányatok én tőlem, mert én szelid és alázatos szívű vagyok.*

ELSŐ OKA. Mert ennek a' gyermeknek nagyon hatalmas és akarattya-is arra, hogy a' vad engedetlen szívet el-veszi a' kikből akarja, engedelmes hus szívet ad nékik, és az idvélségre vezérő szent törvenyt önti az ő szívekben, és azokat ugyan fel-írja szívekre, *Ezec. 36. 26. 27.* Vészede cízeden, ember, mitől lehet az, hogy a' ki tegnap ragadozo vala, ma meg-urállja előbbeni életét, meg-tér, és el-ofztogattya azokat a' melyeket erőszakkal másoktól el-vőtt vala? Ezért mert e' kis gyermek el-vőtte az ő vad szívet, és az ő törvenyt szívében bé-írta. Némely tegnap Parducz modgyára kegyetlenkedett az Istennek szelid juh természetű fiaival és leányi ellen: De ma vére-hullásával-is kez az Isten népét oltalmazni, védelmezni, és magát-is érette hallásra adni, mint szent Pál Apostol, *Act. 9. 4. seq.* Mert ez a' kis gyermek el-vőtte a' vad szívet belőle, és engedelmes szívet adott nékie.

II. OKA. Mert ez a' gyermek vezérő és tanító mesterül az ő Szent Lelket adgya és bocsáttya azoknak szívekben, a' kiket vad természetekből meg akar szelidíteni.

teni. Lám Máthe vámos vala, s' e' gyermek szelid Evangelistává változtatá; Peter halászá, és szelid Apóstollá változtatá; Pál Isten káromló, hiveket kergető fene oroszlán vala, s' a' pogányoknak engedelmes és tudos Doctorává változtatá. Lattyuk immár a' tudománynak igazságát; hallyuk hasznait-is.

ELSŐ HASZON, Meg-győző haszon. Meg-gőzetnek azok e' tudomány által a' kik semmi gondot nem akarnak viselni az ő alattok valoknak idvességekre, kik nem őrizik őket a' bűnöktől, és a' mételyes hamis tudományoktól. Kik nem oktattyák őket az Isten törvényére és lelkek idvességének keresésére. 1. Illyenek azok, a' kik az ő alattok valokkal csak magokat gyönyörködterik, de az idvességre nem igazgattyák. 2. A' kik az ő alatta valokat csak azért tarttyák, hogy nékik hasznot keressenek: De hogy valaha idvezüllyenek, arra semmit nem vigyáznak. De oh gondviséletlen ember, kárhozasos bűnökkel bezzeg igen megterheled szegény bűnös lelkedet! mert el-jő meg-hidd az idő, mikoron az Isten a' te alattad valoknak szívüket meg-sebesíti, ezekben jutattya sok gonoz bűnöket, ezekben jutattya hogyők el-tévelyedtenek az idvességnek utáról, és akkoron tegedet kezdenek Isten előtt terhelni és vádolni. Mert, *Először*, átkozni kezdenek tegedet, hogy valahol jársz és kelsz átkozott légy, hogy az ő hasznokat és gyönyörűségeket el-vetted; azonban őket az idvességnek utará nem igazgattad. *Másodszor*, Imátkoznak az Istennek hogy még a' te temetlednek helyén-is a' te koporsódban ne hadgyon az Isten nyugodni; hanem a' napnak fényére minden

csontaidat ki hannyassa, Jerem. 8. 1. Mert az idvétségnek utára nem igazgattad őket. Harmadszor. Azon ke-rik az Istent hogy megá' te maradékidot-is juttassa olyan állapotra a' minemű állapottyok volt ő nekiek a' te szárnyad alatt. Mert az idvétségnek utára nem igazgattad őket.

Meg se gondold penig ő gondviseletlen ember, hogy magadot el-vonhatnád azok előtt, a' kik te alattad vad-nak, mert még holtod után-is egygyütt járnak te veled azok. 1. Mert a' mely földben a' te tested tetetetik ug'an azon földben temettetnek ők-is, mivel ez a' közönfeges anya, Gen. 3. 19. 2. Mert mikoron az utolsó napon az ítelő székben ülő bironak eleiben állattatol, és minden bűneidről számot kell adnod, azok léfznek egy felől te ellened tanu bizonyságid veszedelmedre. 3. Mert mikoron az ítelő biro előtt mind ketten examináltatni fogtok, valami kicsiny mentsége léfzen azoknak a' kik te alattad voltak, mert te ő tőlők soha nem tévántad az Istenhez való meg-térélt. hanem csak a' te tárházadnak bőségét: De tenéked semmi mentséged nem lehet az Isten előtt, és így-is nagyob léfzen a' te győ-trelmed azok győtreminél.

De mondod: *Nem mondom én hogy az enyimet lelke veszedelmével bővítse.*

Feleler. 1. Mondodé tehát azt, hogy a' te szolgád, gondviseled az Istennek törvénye ellen soha semmit be ne vigyen a' te tárházadban? Nem ítélem. 2. Mondodé ezt nekik, meg-lásátok úgy gyűjtsetek nékem kintset hogy a' magatok lelkét el ne veszésetek? Nem ítélem. 3. Mondodé azt, hogy soha egygyetlen egy emkernek-is köny-

is könyhullatásával semmit tárházadban se bé ne tegyenek, sem penig otben ne tartsanak? Né ítélem. Bezzeg ó nagy emberek ez áránt ketőt kellene cselekednetek. Először, inkább kellene a' ti alattatok valoknak lelkek idveiségére vigyáznotok, hogy sem mint a' ti tárházatoknak hamissan való meg-töltésére. Másodszor, teneked a' te alattad valokhoz ugy kellene viselned magadot, a' mint az Isten viseli te hozzád ő magát; Az Isten penig ugy viseli te hozzád ő magát, hogy minde-
nekről tenéked Instructiot ad, ezt mondván: 1. Ugy munkálkodgyál e' világi életednek keresésében, hogy mindeneknek előtte keresséd az Istennek országát és az után a' földiek-is meg-adatnak tenéked, *Matth. 6. v. 33.* 2. Ely e' világon és győryörködtesd magadat iffiuságodban; de tudgyad hogy mind azokért az ítéletre vonatattol Istentől, *Ecc. 11. 9.* 3. Mit használ tenéked ha mind e' széles világot riedd tehetnéd-is, ha a' te szegény lelkedet el-veszted, *Matt. 10. v. 39.* 4. Azt mondgya tenéked az Isten, job egy marokni igaz a' te házadban, hogy sem mint hamissan gyűjtött marháknak sokasága, *Pf. 37. 16.* 5. Sok gazdagságok vagy ő az Urat félőknek, *Pf. 112. 3.* Tenéked-is azt kellene mondanod a' te alattad valoknak, és ha el-mulatod, vétkezel a' te Istened ellen, vétkezel lelked-isméreti ellen-is.

De mondod: Mind ezeket az Isten meg-mondotta az ő igéjében, tanullya-meg ő-is onnét.

Felelet: 1. Ugy vagyon; de adott Isten ő neki-is elmét, okoságot, mint szintén teneked-is, mindazáltal ugyan nem bizod arra világi dolgaidat, hanem külfömb féle regulákat adsz eleikben. Miért hát, hogy a' lelki dolgokban-is azon formán nem cselekedel vé-

lek? 2. Istene gyanánt vagy te a' te alattad valoknak, azért nem kellene el-mulatnod, hanem eleikben kellene irnod, az Istennek szent akarattját, *Exod. 4. 17.* 3. Meg-mondhatta volna a' szegény Eli Páp-is az Istennek: Uram, lám meg-mondottad az én fiaimnak a' te akaratodat, miért haragszol ó érettek én réám? De nem lehete, hanem hogy derekasson eleikben nem adta, bűnökről meg nem feddette, s' lelkek idvességeről semmi gondot nem viselt, az Isten mind fiaits' mind magát ki-tórlé ez életből, *1. Samuel. 3. 14.*

II. HASZNA, Intó haszon. Intettetnek azért mind azok, valakik ez ideig el-mulatták az ó alattok valokra való vigyázást, valakik csak külső szolgálattyokban gyönyörködtenek, s' azonban lelkekre semmit sem gondoltanak, bánkodgynak igen rajta, de idvességes és Istenes bánattal.

De talám akarod meg tudni mitsoda az idvességes bánat? Ha azt meg akarod tudni, először meg kell tanulnod mitsoda a' kárhozatos bánat; Ezt pedig három utakon érthered-meg; 1. Midőn meg-cselekeded a' bűnt, bánkodol rajta, de semmi vigasztalást nem vehetsz, hanem igen igen ketelkedel bűneidnek bocsánattya felől mint Judás, *Matt. 27.* kárhozatos bankodás ez. 2. Mikoron bánkodol bűneiden, de csak azért, mert látod rajtad lenni az Istennek külső nagy büntetését. Azért bánkodol, hogy büntettetel, mint Pharaoh, *Exod. 10. 16. 17.* nem azért hogy az Istent meg bántortad; kárhozatos bánkodás ez. 3. Mikoron bánkodol hogy vékeztél Isten ellen, de azonban csak külső ábrázatodban mutatod-meg a' bánatot, szivedben azért semmi bánat

banat nincsen. Mint Akáb Király fákbán öltözék ugyan külsőképpen az Isten látogatásának idején, de azért az ő szivét nem öltözteté fákbán, 1. Reg. 21. 29. Kárhozas banat ez-is.

Másodszor, az Istenes bánatot imez utakon veheted eszedben; 1. Midőn a' bűnben be-esel, és veszed eszedben hogy az Istennek törvényét által-hágtad, busulsz, sírsz és keservesen bánkodol, meg-itéled tennen magadat, és jól látod hogy meg-érdemlenéd az örökkévaló kárhozasot: De azért kétségben nem esel, hanem meg-alázzván magadot az Istennek széki előtt, azt mondd a' szegény Publicánussal: *En Istenem légy irgalmas énnekem bűnösnek*, Luc. 18. 13. Idvésséges banat ez. 2. Mikoron vétkezel és ki-mondharatlanul busulsz, bánkodol, de nem azért hogy az emberek meg-tudták és meg-pirúl az orczád, sem nem azért busulsz, hogy az Istennek büntetésétől félj: hanem azon busulsz, azon síránkodol és bánkodol, hogy a' te veled jól tévő Istenedet a' te bűneiddel meg-bántottad, és a' tékozlo fiúval mindaddig tanácskozol szivedben, miglen ismét nagy keserű sírással meg-követed a' te Istenedet, és kedvet találj. Idvésséges banat ez. 3. Mikoron nem csak külsőképpen mutatod-meg a' te bűneiden való szomorú bánatodat, hanem szivedben-is ugyan megszompolyodol, és azokról gondolkodván el-fakadsz sírva Péterrel. Idvésséges banat ez.

De mondd: *Miről ismérhetem én meg, hogy az én bánatom nem kárhozas, hanem istenes banat?*

Felelet: Ha istenes es idvésséges banat vagy szivedben könnyen meg-ismérheted, mert három képpen erzel

zefz magadban változást: 1. *Lelked isméréstiben.* 2. *Az*
karatodhan. 3. *Belső indulatidban.*

Lelked isméréstiben négy-képpen változol-meg:

Először; Az előtt valamely véték teneked kedved
szerint volt mindgyárt meg-cselekedted; de immár
mostan el-kerülöd még az alkalmatosságát-is, bánko-
dol igen meg-cselekedett bűneiden, és igen szorgalma-
tossan imezekről gondolkodol: 1. Hogy az Isten i-
gen gyűlöli a' bűnt és soha büntetetlen el-nem szenve-
di. 2. Hogy a' hol a' bűn fészket verhet, ott minden
kárhozatos erejével ugyan meg-szaporodik, és tőbről
töbre tenyészik. 3. Hogy noha a' bűnnek sok cseme-
réi vadnak, de annak leg artalmassab fajzattya az örök-
kévalo halál. Azért bűneiden bánkodván lelked-is-
meretit igen oltalmazza a' bűntől mint a' mérges ki-
gyótól.

Másodszor; Az előtt ha valamely emberben láttál va-
lami világi gyönyörűséget, avagy te-is követted, társ
lévén hozzá, avagy peniglen nem intetted meg, hanem
csak el-mentél mellőle, *Gen. 38. 16.* De mostan azo-
kat meg-veted, nem követed, sőt a' kik azokat követik-
is el nem szenvedheted, hanem ime' dolgokat cseleke-
ded: 1. Inted őtet az ő lelke-isméréstire és az Istenre,
hogy hadgya-el az ő vétkeit, *Heb. 3. 13.* 2. Ha meg
nem fogadgya intéstedet, és meg nem tér, kesergelz
szivedben rajta, ho gy az Isten annyira el-hadta. 3. E-
fedezel az Istennek magadban, hogy a' meg-átalkodors
gonoszoknak példájok ne vigyenek tégedet hasonló
bűnre.

Harmadszor; Ha valaki tégedet ennek előtte hypo-
crita-

critának mondott, úgy meg-haraguttál reá, hogy keféz valót fegyverre kelni érte: de most immár bántod rajta hogy azt cselekedted, és imezeket meg-vizsgálod magadban: 1. Ha a' mely bünt másban gyűlölsz, magad jó kedvel élzé abban a' bűnben, *Genes. 38. 24.* 2. Ha valamely bűnnek bocsánatjáért imádkozol, de azonban annak kedveségét szivedben meg-tartod. 3. Ha bántod ugyan a' bünt, de azért el-mulatod azokat az eszközöket mellyek által magadat a' büntől meg-tartoztathatnád. Mind ezeket magadban fel-találván nem haragszol arra hogy tégedet hypocritának mondott valaki.

Negyedszer: Az előtt gyönyörködtrél a' rothat beszédekben, trágárságokban, haja-huja életben, mellyeket ha ki szemedre vetett, bántad és tagattad: Mostan pedig az istenes bánat benned lévén, mind azokat gyűlölöd, és azoktól magadot igen szemefen meg-oltalmazod; Es ha valaki mostan-is ollyannak találna mondani, nem indulz-meg rajta, hanem meg-vizsgálod kedvezés nélkül magadot. 1. Ha ugyan keresedé a' gonosz társaságokat, a' kik affélében gyönyörködnek. 2. Ha csak azokat tartod boldogoknak, a' kik az hitetleneknek tanácsokon nem járnak, nem álnak azoknak utokon, sem pedig né ülnek az ember csufolóknak az ő székekben. *Psal. 1.* 3. Ha ugyan fogadást tévesz, hogy a' néked adatott kegyelemnek mértéke szerint el-távoztatod a' csufondáros drágár embereket, és magad-is bizonyos kötélben tartod nyelvedet. Ha ezeket meg-találod magadban, vagyon istenes bánat a' te szivedben, és meg-változtál lelked-isméretiben.

II. Akaratodban-is meg-változtál ha idvefféges bánat vogyon szivedben.

Először. Ha az előtt mások valamit javallottak, minden probanélkül csak meg-cselekedted, mint Acháb, 1. Reg. 22. 6. De már most akar mint javallyák mások, nem cselekeded meg, hanem meg-kérded először az Istennek igaz Prophetáit, meg-kérded az Istennek törvényét, ha teszike az Istennek avagy nem, és ha eszedben veheted, hogy nem teszike az Istennek, semmi módon meg nem cselekeded, 1. Reg. 22. 7.

Másodszor; Ha az előtt valami oly dolgot hittel fogattal, mely miatt mind mások meg-botránkoztanak, s' mind az Isteni tisztelet a' miatt káromoltatott, melyet senki szavára meg nem változtattál az előtt, forgatván azt hogy hittel fogadtad: De immár mostan ha valaki tégedet meg-int rola, hogy hadd-el azt a' szokást, nem forgatod fogadás tételeidet, hanem ezeket vizsgálod meg: 1. Vallyon Isten törvénye szerint töttél fogadást avagy nem? 2. Vallyon nincsené valakinek botránkozására? 3. Vallyon idveffégesé avagy veszedelmes ha meg-állod? Es ha fel-találod hogy Isten törvénye ellen vagyon, botránkozására vagyon valakinek, és semmiben elő nem mozdittya lelked idveffégét, meg-fogadod, és áldod azt az embert a' ki tégedet arról meg-intett, s' meg-változtatod Dáviddal.

Harmadszor; Az előtt a' szenteknek eseteiket nagy örömmel hoztad elő, ugy mint David Izerette a' más ember feleségét, 2. Sam. 11. Abrahámnak több felesége is voltanak, Gen. 16. Loth-is közösült a' maga leányival, Gen. 19. De már mostan ha Istenes bánat vagyon te benned,

benned, nem forgatod az ő vétkeket; hanem azt forga-
tod szivedben, Dávid Király mely keservessen bánko-
dott és sírt, mikoron el-vetemedet bűnös embereket lá-
tott, *Pf. 119. 136.* Es mely igen kívánczozott ő az Urhoz,
mint a' szomju szarvas az kút fejekhez, *Pfal. 42. 1.* Es
mely igen szerette ő az Urnak törvényét, hogy még éjel-
is ágyában az Istennek csuda dolgairól elmélkedett, *Pf.*
119. 123. Az Abrahamról azt beszéled, mely nagy hi-
tű volt, mely engedelmes volt az ő Istenéhez, hogy
az ő szerelmes egy fiát-is kész vala meg-áldozni az
Istennek, *Gen. 22. 10.* A' Lothrol azt beszéled, ő Ur
Isten, mely igaznak mondgya őtet az irás, mert látván a'
Sodomabélieknek istentelenségeket mindennap gyö-
trítte az ő igaz lelkét, a' mint szent Peter szól, *2. Pet. 2.*
8. Sőt ha vétkeket elő-hozod-is a' szenteknek, nem
ugy hozod-elő hogy magadnak példát vennél a' bűn-
re; hanem onnét a' vigyázást meg-tanullyad, mondván:
O felséges nagy Isten, ha ezek a' te nagy szenteid el-
estének, hát én talpig bűnben keveredett s' igen meg-
fertezet szegény bűnös hová légyek, ha a' te Szent Lel-
kednek hathato erejével meg nem erőssítesz és meg
nem tartasz? könyörülj azért rajtam Uram a' te irgal-
madságodnak sokosága szerint.

I I I. Indulatidban-is meg-változol, ha istenes bánat
vagyon szivedben. Ennek az Indulatnak változása ket-
tőt tész fel: Az embereket és az Istennek igéjét;
Előszór az emberekhez valo indulatodban meg kell
változnod ilyen módon:

I. Szolga voltál és vagy, s' ez ideig Uradat igé serénye,
szolgáltad de csak azért, hogy tőle valami jot nyerhesz
D magad.

magadnak, semmit nem néztél ebben az Isten törvé-
nyére: De mostan nem a' magad javát nézed úgy, mint
az Istennek parancsolatját, ki őtet teneked uraddá
tette, és meg-hadta, hogy a' szolgálak az ő Uroknak hű-
séggel szolgállyanak, Eph. 6. 5. 6. mert jól tudod hogy
a' te Urad reád bízta magát.

II. Szolga tartó Ur voltál, és mostan-is az vagy, s' ez
ideig a' te szolgádat csak azért becsüllötted, s' azért fi-
zettél néki, mert sok jokat vártál az ő szolgálattyaiból,
és hasznát vőtted, mint Lábán Jákobnak, Gen. 30. 30 :
De már mostan bocsüllód a' te szolgádat, és örömeft
meg-adod szolgálattyanak jutalmát, azért mert jól
tudod hogy idvezitőnk regulája ez: Méltó a' béres az ő
jutalmára, Matth. 10. 11. mert te-is szolgálja vagy az
Istennek, és így teneked a' te szolgád szolgál tárfsod.
Mert az Isten-is azt parancsolja hogy ki-k az ő szol-
gáját becsületben tartsa, Eph. 6. 6. 9.

III. Barátidnak ez ideig sok ajándékokat adtál,
majd érdemek felett-is bocsüllotted, magad köntösé-
ben öltöztetted: De nem az Isten tiszteségeért, hanem
csak azért, hogy annál inkább magadhoz vonhassad
őket, hogy az emberek előtt tégedet dicsirjenek, és
híredet nevedet meszsze ki-terjeszszék; De mostan
meg-változott ez az indulatod, mikoron adakozol
czekért cselekeded: 1. Mert látod hogy a' te felebará-
tod szűkölködik a' te segítséged nélkül, 2. Samuel. 17.
28. 29. 2. Hogy a' te igaz szeretettedet felebarátidhoz
meg-mutathasd, 1. Samuel. 18. 4. 3. Mert azért adott
Isten néked bővebben, hogy több szűkölködőkre-is ár-
tadgyon a' te háznak bőleje, Galat. 6. 9. 4. Azért
adako-

adakozol, hogy te általad-is dicsőíttessék az Istennek neve, *Mat. 5. 16.* 5. Hogy naponként várhassad az Istennek kegyelmét te-is magadra és maradékidra, *Luc. 6. 38.*

IV. Ez ideig a' te barátidnak kedvekért sok bűnök cselekedtél, ugymint goromba részegeskedést, rágalmozást, kérkedekenfégeket, gyermekekhez illendő nyaláskodásokat, Iőt talám betegségnek színe alatt való paráznaságot-is cselekedtél Ammonnal, *2. Samuel. 13. 15.* De már mostan senki el-mulando barátságáért fel-emelt kezzel a' te Uradnak Istenednek ellene nem vételz Josephel, *Gen. 29.* Sőt ha házadat arannyal meg-raknák-is, szán-szándekból, okos ravaságból, emberek kedvéért az Isten mondásánál és hagyományánál egyebet nem cselekezel, *Num. 22. 18.*

V. Ez előtt az istentelen lator bűnös embereket, minden hamis ügyökben igen oltalmaztad, csak azért hogy tenéked szolgáltak, hogy régen isméried, hogy egy-űt nevedeteket, és ők-is mások előtt oltalmaztak tégedet: De most olly változás vagy benned, hogy ámbár barátod legyen Aristoteles, bátor barátod legy é Pláto, de sokkal nagyob és köteleleseb barátod az igazság, és senkit külömben nem oltalmaz, hanem csak igaz ügyében. *Proverb. 17. 15.* Mind ezeket ember szabd magadra egyenként, és ha így találod, magadban meg-változtál a' te indulatidban, és vagy benned az istenes bánat.

Másodszor, az Isten ígéjéhez való indulatodban-is változáfnak kell lenni, ha idvésséges bánat vagy szívedben, mely ilyen urákon léfzen:

Előszór; Ez előtt az Istennek igéjét halgattad és olvasrad szorgalmatoosán, de csak azért hogy tanulhass valamit, a' mely által az ellenkezőket meg-tudd czáfolni, hogy meg-mutathassad hogy te-is nem estél a' lágyadra, és nehéz kérdéseket tudcz támasztani, *Tit. 3. 9.* mivel a' szent írásban minden bölcsseleg vagyon, *2. Tim. 3. 16.* De már mostan nem csak azért olvasod a' szent irást, hanem. 1. Hogy meg-köszölhassad mely édesfégyes légyen az Istennek beszéde, *Pf. 119.* 2. Hogy az Isten-nel szüntelen beszélgethess mind a' te bűneidnek ingyen kegyelemből való meg-bocsátásáról, mind penig a' te örök idveffégyedről. 3. Hogy az Istennek szent igéjéből lelki tökéletességet szerezhess magadnak idveffégyedre, *2. Tim. 3. 17.* 4. Hogy tudgyad mind magadot vigasztalni a' te háboruságidnak idejében, s' mind penig a' bűnben élőket tudgyad az Isten igéjéből megfeddeni, oktatni, tanítani, és meg-győzni, *2. Tim. 3. 16.* 5. Hogy a' tégedet ostromló és rettentő Sátánnak mind ellene tudgy állani, *Jacob. 4. 7.* s' mind penig naponként a' jo cselekedetekre és a' szent életre tudhassad magadat istenessen készíteni, *2. Tim. 3. 17.* 6. Hogy a' te szivedben az Istennek szent igéjét olly szívesen és erőssen el-rejthessed, hogy ne vétkezzél többé tudva a' te Istened ellen, *Pf. 119. 106.*

Másodszór; Ez előtt akar mi nevetséges dologra-is a' szent írásból hoztál valamit elő, hogy azzal másokban nevetséget indithass: De mostan immár, minden erőddel, minden tehetségeddel el-kerülőd, sőt másban-is feddés nélkül el nem szenveded, tudván azt, hogy az Isten

Istennek igéje erős, hatalmas, és boszszuállo Urnak beszéde, Jer. 15. 16.

Harmadszor; Ez előtt a' te bűneidnek mind megkönnyebbitésére, mind oltalmazására, s' mind penig ugyan el-palástolására s' mentségére az Istennek igéjéből szedegettél alkalmatosságokat; ugymint: *Nintsen egy igaz-is, Rom. 3. 11.* Hát csak haszontalanul igyekezik ember azon hogy ő igaz legyen. *Az igaz-is hetszer napjában el-esik, Proverb. 24.* Igaz lehetek azért, ha szjnten hetszer vétkezem-is napjában. Lám ugymond a' Salamon-is mikor meg-vénhedék akkor kezdé mondani, hogy hijábanvalóság minden a' mi az ég alatt van, *Ecl. 1. 2.* de azért mig iffiu volt nem tartotta hijábanvalóságnak: De immár mostan el-hadtad efféle Isten boszszuságára valo ingerlő beszédeket, hanem az Istennek beszédéből ugyan meg-feszited a' te restedet, minden ő testi indulatival, *Gal. 5. 24.* Ezt penig azért cselekeded: 1. Hogy meg-láthassad és ugyan c-fzedben veheffed miképpen fedezi-el az élő Isten a' te kárhozatos lok hamisságodat az ő szerelmes szent Fiának az áldott Ur Jesus Christuſnak érdemes igasságával, *Rom. 4. 7.* 2. Hogy meg-tanulhassad a' szemfényvesztő világnak buborékhoz hasonlo hijábanvalóságát, melyben midőn valaki ma igen gyönyörködik, holnap az Urnak Angyala arczul verheti, és a' férgeknek eledele lészén, *Act. 12. 23.* 3. Hogy a' te éjeli és nappali firalmas könyhullatásoddal, buzgo áhitatos könyörgéssiddel a' néked született Ur Jesus Christust meg-foghassad, és minden érdemes cselekedetivel te magadévá tehesd, ki a' te ragadozo farkasi természetedet el-vál-

toztassa, ki a' te oroszlányi és párduczai vad keménységet meg-szeliditse, és tégedet Szent Lelkének hathatós ereje által ujonnan szülvén, az ő pásztori bottyával mind igazgasson, mind vezérellyen az ő szent akaratjának ősvényiben, s' mind pedig minden testi lelki veszedelmek ellen oltalmazzon-meg. Tartszon-meg az ő vitézkedő Anyaszentegyházának társaságában e' földön, hogy ama' győzedelmeskedő Anyaszentegyházban örökké néki szolgálhass az égben. A M E N.

V. P R Æ D K A T I O.

Judás Árultatása.

Textus, Matth. 26. 14. 15. 16.

14. Akkor el-ménvén egy a' rizenkét tanítványok között, ki mondatik vala Judás Iscariotesnek, a' Papi fejedelmekhez. 15. Monda nékik: Mit adtok énnékem, és én ötöt néktek kezetekben adom? ők pedig rendelének néki harmincz ezüst pénzt. 16. Az időtől fogván keres vala alkalmatosságot Judás hogy ötöt el-árulná.

Summa szerint ez igékben előnkben adatik, miképen az áruló Judás adta-el harmincz ezüst pénzeken a' mi édes Idvezítőnket.

Három részei vadnak az igéknek, mert az Elsőben le-iratik, mi módon adta-el Judás harmincz pénzen Idvezítőnket.

Másodikban, a' Papi fejedelmek mi módon egyeztettek Judással az el-árulásban.

Harmadikban, miképpen keresett Judás alkalmatosságot, hogy szándékát végben vihesse.

Nincsen semminémű homály ezekben az igékben, melyre nevezve hoszszu magyarázattal sem időmet nem töltöm, sem az halgatoknak unalmat szerzeni nem akarok, hanem csak egy ilyen tudomant hozok-ki.

T U D O M Á N Y.

Valakit a' Sátán el-foglal magának, még az ő szerelme atyafiát-is kész el-árulni.

E' tudomány a' börtönből foly-ki, mert midőn az ördög el-foglalta volna magának Judást, a' mint szent Lukácsnál vagyon, *cap. 22. 3.* el-méne a' Papi fejedelmekhez, és az ő Urát, az ő Doctórat, az ő Mesterét és szerelmes gazdáját harmincz pénzen adá-el.

EL S Ő O K A ennek ez; Mert a' Sátán munkálkodik affélének elméjében, még az igaz emberhez-is mindenkor gyanúsága vagyon, hogy veszedelme ne következék miatta, *1. Sam. 18. 9.* melyre nézve azon igyekezik, hogy mentől hamaréb ki-törölhesse az élőknek száma közül.

II. O K A; Mert a' Sátán afféle emberben a' maga tulajdon természetit önti-bé, azért nem nyughatik semmi módon, hanem elméjében alá s'fel jár, keresvén kit kaphatna a' kit az ő gonosz szándékával tellyesítséggel el-nyelhetne és meg-ölhetne, *1. Pet. 5. 8.*

III. O K A; Mert afféle ember sem az Istennek kemény fenyegetésével, sem mások jó intésekkkel semmit nem gondol, hanem a' mi az ő gonosz szívének tetszik csak végben veszi. Ha példák kellenek erre, találunk a' szent írásban; Josephet az ő gonosz bátyjai el-adák, mert tartanak vala tőle, hogy az ő Attyoknak bé-vádollya, el-foglalá az ördög ebben sziveket, és vér áru-

lökkálónek. Világos példa erre Judás, nem fél semmit az Istennek fenyegetésétől, melyet Idvezítőnk mőda: *Jaj annak az embernek a ki által az embernek Fia elárultatik, jobb lőtt volna annak ha nem született volna.* Halálá ő mind ezeket, de ugyan nem gondola semmit véle, mert az ördög el-foglalta vala immár az ő szívét. Igaz tehát a tudomány, &c.

I. HASZNA, meg-feddő haszon. Meg-feddetnek azért itt azok az emberek a kik oly meg-veszett elmével vadnak, hogy semmit nem irtoznak el-árulni az ő szerelmes attyokfiait. Ezt pedig azért cselekedik:

1. Mert a Sátán irigységet nemz az ő szívekben, úgy hogy valaminémű előmenetelet láttya az ő attyafiának minden csalárdtságával meg akarja előzni, *Gen. 31. 7.*
2. Mert a lelki-isméret reá támad efféle emberre, és azt dictallja néki, hogy ha az ő felebaráttjának egyenlő folyoboldog szerencsáját most meg-nem előzi, jövendőben annak az ő jó szerencséje keserűségére kezd fordulni, *Gen. 37. 8.* melyre nézve ugyan csak veszedelmére igyekezik.
3. Mert afféle gonosz lelki-ismeretű emberek oly telhetetlenek, hogy ha e világ javainak nagyobb része övék volna-is, még-is meg nem elégedhetnek véle, hanem tebről többre vágyodnak, *Luc. 12. 18.* Melyre nézve ugyan csak veszedelmére igyekeznék az ő felebaráttjoknak.
4. Mert a gonosz lelki-ismeretű ember igen ritkán gondolkodik arról, ha vagyóné Isten? Igazé az Isten? haragziké a' bűnért az Isten? Hanem csak az ő hamar el-mulo javaihoz ragadott az ő lelke, melyeket még a' menyországnál-is okkal fellyeb becsúl, *Matth. 9. 22.* Ezekből származik im-

zik immár az a' gonosz elme, hogy még az ő leg ked-
vessebb attyafiát-is, csak kaphassa az alkolmatolságot,
kész el-árulni.

De itt jól tudom mit gondolsz, nem tartozik én re-
ám ez a' feddés, mert én soha senkit Istennek hála még
el nem-árultam. Bár úgy volna, de ha jól meg-gon-
dollyátok és magatokat meg-rostállyátok, alig válik
közzülletek oly a' ki valami árultatásban nem talaltat-
nék. Gondolly ember ket féle természetű embereket :
1. Gondolly oly embert, a' kinek szintén olyan termé-
szeti vagyon mint a' viperának. 2. Gondolly oly ter-
mészetű embert, a' kinek olyan természeti vagyon
mint a' Crocodilusnak. Először, a' Vipera oly termé-
szetű, hogy ő minden állapottyának idején másnak ve-
szedelmével szerez ő magának meg-maradást; Ilyen
természetű emberek vaj ki sokan vadnak, a' kiknek szá-
mok közzé te-is oda férsz; 1. Gyűlölsz néha vala-
mely embert, de ha azon ember valakit tenéked el-árul,
szeretted érette, ha látod hogy abból az árultatásból va-
lami nyereséged lehet. 2. Ambátor hamis hittel vala-
kit el ne áruly te; De ha valaki hamis esküvésével mást
tenéked el-árul, igen akarod, *Matth. 28. 12.* 3. Nem
oládkodol ugyan a' te felebarátod után; De azonban
ugyan csak mesterkedel benne, ha valaki által a' vesze-
delemnek töriben ejthetné, *Matth. 2. 8.* 4. Szánod
ugyan az ártatlannak véletlen esetit; De ha annak árul-
tatása által neked valami örömed lehet, nem bánkodol
semmit annak veszedelmén, hanem inkább gyönyörkő-
döl benne. 5. Még a' nevét-is utálod néha az árulo
embernek, azonban penig nem veszed eszedben hogy

magadat ime' következendő utakon árultatásban ejted:

1. Végefsz néha valamely szükséges dolgok felől a' te felebarátoddal; De azonban ugy végefsz véle, hogy abban a' veszedelemben ejted, melyben akartad hogy esék a' te felebarátod, *Gen. 34. 13.* 2. Adcz néha valakinek kedve szerént valo ajándékot; De azon adománt az után nem sokára annak veszedelmére fordítod, mint Simeon és Levi, *Gen. 34. 25.* 3. Valami titkot szép szín alatt barátodtól ki-véfsz; De ugyan azon ki-vett titok által azt a' te felebarátodat ellenségének kezében ejted, *Jud. 16. 18.* mint Samsonnak lőn dolga. 4. Mondasz valamely nagy embernek barátod felől valamit, még pedig igazat mondasz; De azért oly elmével és igyekezettel mondod, hogy ha lehet barátodra meg-haragitsad azt.

Masodszor; vadnak *Crocodilus* természetű emberek, mely *Crocodilus* némely predat keserveessen meg-fírat ugyan, de azért semmit nem kedvez néki; hanem csak meg-öli és meg-éfi. Szintén ilyen módon cselekednek az emberek között némellyek; 1. Némely ember baráttyát s' atyafiát oltalmazza hogy már szemben; De azonban titkon annak nem jóakarójával ugy végez, hogy maga kedve szerint a' veszedelemnek hálojában ejti, *Jud. 8. 21.* 2. Némely ember midőn látja hogy baráttya dolgaiban el-kezd csüggedni, meg szánnya s' segíti-is ideig; De mihelt más ellenkező tanács éri, csak hamar el-áll mellőle, hogy gyalázattyán annak neverthessen, *1. Sam. 29. 6. 7.* 3. Némely ember oktat néha valakit mi módon mennyenelő világi dolgaiban; De mihelt vész elszében, hogy annak előmenetele

netele ő neki jövendőbeli karára kezd lenni, alkalmatosságot keres hogy mentől hamaréb őtet ki-veffe sarkából, 1. Sam. 17. 18. & 1. Sam. 18. 9.

II. HASZON, meg-vizsgáló és meg-probáló haszon. Ember ki ezeket hallod szálly lelked-ismere-tiben, s' probald-meg magadat, ha nem Vipera és Crocodilus természetű ember vagyé? Jól gondolkodgyál felele; ha te a' te felebarátodnak, magadnak, és a' Je-sus Christusnak nem voltálé avagy nem vagyé áruloja.

1. Menyiszer csaltad-meg felebarátodat, csak az Isten tudgya? Menyiszer fordítottod-el igaz ügyét a' te feleba-rátodnak, csak Isten tudgya? Menyiszer nyomorítottad-meg szép szin alatt, menyiszer vőtted-ki titkait, mel-lyeket veszedelmére fordítottál? Menyiszer árultad-bé hamissan másoknak, csak az Isten tudgya? Látodé hogy felebarátodnak áruloja vagy.

2. Menyiszer voltál ré-szeg? menyiszer loptál? hányszor paráználkodtál? hányszor ontottál minden igaz ok nélkül ártatlan vért? Hányszor adtál az ördögnek rajtad valo örvendezés ére alkalmatosságokat? hányszor szomorítottad-meg az Istennek szent Angyalit fertelmes életeddél? Csak a' nagy Isten tudgya. Látodé hogy magadnak-is áruloja vagy.

3. Hát a' Jesus Cristusnak drágalátos szent vérét menyi-szer tapodtad undok bűnös lábaid alá? Hányszor tagad-tad őtet meg Péterrel? Hányszor nem hittél neki Tha-mással? Hányszor mondottál ellene hamis tanubizony-ságot a' Sidókkal? Csak az Isten tudgya. Avagy ő bű-nös ember nem a' te bűneid adáké a' vitézeknek kezek-ben? Nem azok kórtózek-meg? hiszem azok pókdőf-tek, verték, taglották, azok csufolták, azok lyuggatták-

meg

meg kezeit és lábait; azok vonták fel-is a' gyalázatos keresztfára, és azok a' te bűneid ölték-is-meg. Látodé hogy a' Christusnak-is áruloja vagy?

III. H A S Z O N, rettentő. Rettennyetek-meg azért ti, meg-átalkodott istentelen bűnösök, kik mind a' ti felebarátotoknak, mind magatoknak, s' mind az Ur Jesusnak áruloi vadtok, és meg nem akartok térni, életeket nem akarjátok meg-jobbitani, mert ha ugyan meg nem jobbulsz, te gonosz ember, im e' rettenetes három dolgok esnek te rajtad:

Először; Az Isten meg-gyűlöl tégedet, és 1. A' mely gonoszt te végeztél a' te felebarátod ellen, az Isten sokkal nagyobb gonoszt végez te ellened az egekben, és meg-nevet tégedet, *Psal. 2.* A' mely végezőfnek te soha végére nem mehetsz, mivel az Istennek tanácsában nem voltál, *Rom. 11. 34.* 2. Ad Isten tenéked gazdag megterítettettség; de azt tenéked meg-fogo tör gyánant adgya, hogy veszedelmedre szolgállyon tenéked, *Rom. 11. 9.* 3. Meg-vakittyá a' te szemeidet, hogy látván ne láthasd-meg te meg-jobbulásodnak, sem veszedelmed el-kerülésének modgyát, *Esa. 6. 9.* Füleidet úgy meg-nehezíti, hogy halván hally, de semmit ne érthess a' te idvességed felől, és meg ne térhess, *Esa. Ibidem.* 4. A' te elmédet úgy el-fordítja, értelmedet úgy a' kárhozatos vakságban hadgya, hogy nem hihetsz semmit az igazságnak; hanem a' mi hamis és lelkednek veszedelmes, azt hiszed-el, *2. Thess. 2. 11.*

Másodszor; Az emberek-is igen meg-gyűlölnek tégedet, mert 1. Akár minémű változásokban és szomorúságokban forogj-is, de senki nem szán, senki nem könyö-

könyörül rajtad; hanem veszedelmeden mindenek örülnek, 1. Sam. 22. 7. 8. 2. Mikoron leg job szerencsédet várnád és reménlenéd elmés és tanácsos voltodért, szintén akkoró csufolratol-meg, mint Achitophel, 2. Sam. 17. 7. 14. 3. Ugy meg-gyűlölnek tégedet az emberek, hogy te hiszesz ő nékik a' te dolgaidban, de tenéked senki az Isten és emberek között nem hiszen, 2. Tim. 4. 15. 4. Oly keferűsegre jutsz gyűlölségek miatt, hogy semmi busulásodban vigasztalást nem találsz, senkire nem mered magadat bizni, mert mindenekhez kérelkedel, mint Saul, 1. Sam. 22. 7. 8.

Harmadszor; Magad-is igen meg-gyűlölöd magadat; 1. Mert lelked-isméreti fertelmes bűneidet szemedre, hánnya, és meg-mutattya hogy sok ártatlan véreket ontottál, sok igaz vért el-árultál, mellyért úgy meg-gyűlölöd életedet, hogy kész lész életednek el-fogyatására, Saullal és Judással. 2. Ugy meg-gyűlölöd magadot hogy mind ételedben iralodban csak veszedelmedet keresled, el végtére nem fogsz gondolni sem lelkeddel sem testeddel, hanē a' kárhozatra készülsz csak Caiñal.

IV. HASZON, intő. Intettek azért mindnyájan, ő ti meg-átalkodott és vakmerő bűnösök, más ember dolgaiban practikálók, ész vesztők, háboruság szerzők, kik a' ti vér szerint valo atyátokfiat-is csak könnyen el-árullyátok, mintől hamaréb térjete-meg, és jo idején tartsatok penitentiát, hogy a' Sátánnak derekasson ne adassatok. 1. Gondollyátok-meg, menyi veszedelmek álnak környületek, mellyek mind idveségtekben s' mind világi életerekben veszedelmessen meg-gátolnak, azért legyetek lelki vigyázók és lelki okosflak.

2. Gon-

2. Gondollyátok-meg, hogy ha a' ti életeteknek fertelmességét le-nem vetkezitek, az Isten meg-gyűlöl titeket. Valakit pedig az Isten gyűlöl, a' szent Angyalok-is gyűlölnek azt; a' hivek-is semmi szeretetet nem mutathatták ahoz: hanem a' rut ördögöknek prédájul hagyatik az olyan.

A' kik pedig magatokata' vér árulástól ez ideig megoltalmaztátok, ennekutánna-is okosok legyetek, és vigyázzatok ime' következő orvosságokra:

Első Orvosság: Ha valakit látsz, hogy mindenektől el-hagyatott igaz ügyében, te soha el ne hadd ötöl. Hogy pedig ezt meg-cselekedhesd, 1. Gondold-meg, ha ma ötöl minden jóakarói, barátai, s' atyafiái el-hatták, holnap te rajtad-is ugyan azon meg-eshetik, és igen jó leszen, ha kik te veled a' te kísértettedben meg-maradnak. 2. Gondold-meg, akár mely vétkező embert láss, mely hertelen való változás alá vagyon vettetvén a' te világi életed, ugyannyira, hogy ha ma világi dicsőségedben az égig fel-nevekedtél, holnap olyan lehet mint a' barom Nabugadonozorral, *Daniel. 4. 30.* Ha ma nagy szent életű ember vagy-is, holnap rettenetes vétkekben ejtheted magadat Lotthal; *Gen. 19. 26.* 3. Gondold-meg, hogy soha te senkit oly kénra nem i-télhetnél, hogy te-is az Istennek ítélési szerint azon kénra melto nem volnál. Mert ambár légy ma igen tisztá életű jámbor ember, holnap parázñaságban és gyilkosságban eshetel Dáviddal egygűt, *2. Sam. 11. 4.* Légy bár az Istennek törvényében fegyheteilen ember, holnap nagy hihetatlenségben eshetel Zachariással, *Luc. 1. 14.* Légy bár ma igen erős hitű ember, holnap

meg-

meg-tagadhatod a' Christust Péterrel, *Matt. 26. 24.*
Légy ma nagy tűrhető keresztyén ember, holnap zu-
golodásra úgy fakadhatz-ki, hogy magadat-is meg-át-
kozod Jobbal. Azert a' te szegény, mindenektől el-
hagyatott és meg-vettetett atyádfiát soha el ne hadd,
hogy Isten-is el ne hadgyon tégedet.

Második Orvoság, avagy Regula; A' te felebarátod-
nak igaz igyében még véred hallásával-is mellette légy,
és úgy mutassad-meg a' te igaz szereteted ő hozzaja,
1. Joan. 3. 16. Hogy pedig ezt végben vehessed. 1. Gon-
dolkodgyál ilyen módon; Vallyon ha én az én atyám-
fiát nem szeretem, hanem azon igyekezem, hogy min-
den okosságommal el-fordítsam igaz igyét, az Isten
nem bolondíté-meg engemet az én bölcselkedésem-
ben és másnak gyűlölségében nem vété? Fel-találod
hogy úgy cselekedik Isten veled, *1. Cor. 3. 19.* Azért tégy
jól a' te felebarátiddal. 2. Gondolkodgyál ilyen mo-
don; Vallyon ha én felebarátomnak kárán, szomorú
esetén meg nem indulok, sőt inkább azt örülöm, és véls-
csufolom, az Isten az egekben nem neveté-meg, és nem
csufolé-meg engemet érte? Fel-találod igen-is, *Psal.*
2. 4. hogy az Isten-is tégedet mind meg-nevet s' mind
penig meg-csufol; Azért tégy jól a' te felebarátoddal.
3. Gondolkodgyál ilyen módon; Vallyon Ur Isten,
ha én azt cselekedném, hogy az én el-esett felebarátó-
mat jó utra vithetném, Istenemhez térithetném, örül-
néneké az Istennek Angyali rajta? Fel-találod hogy
igen-is örülnek, *Luc. 15. 10.* Azért tégy jól a' te feleba-
rátoddal. 4. Gondolkodgyál ilyen módon; Vallyon
Ur Isten, ha én valakit meg nyomorítok, lám vagyon
modom

modom benne, s' az az ember fel-kiált én ellenem az Istenhez, vallyon meg-halgattyaé az Isten ellenem való esedezését? Fel-talalod hogy igen-is meg-halgattya az Isten, fcl-kél mellette, Psal. 12. 6. és ha jó idején meg nem térsz, nem téfszen nyomossá ez életben, hané mint valami parittyából úgy hajtya-ki e' világbol a' te életedet. Tégy jól azért a' te felebarátoddal míg időd vagyon reá, őrizkedgyél minden bűnöktől, hogy a' meg-térő bűnösökért keserves kénokat szenvedett, meg-holt, és győszedelmes Ur Jesus Christussal örök-kön örökké élhefs az egekben, A M E N.

VI. P R Æ D I K A T I O.

Halálra sententiáztatik az Ur Jesus Christus.

Textus, Matt. 26. v. 57. 58. 59. 60. 61. usq; 66.

57. Amazok pedig meg-fogván Jesust vivék Caiphához a' fő Paphoz, holott az írás-tudók és a' vén tanácsok egybegyűtenek vala. 58. A Péter pedig követi vala őtet távol mind a' fő Papnak házáig, és bé-menvén ül vala a' szolgákkal hogy látná végét. 59. A Papi sejedelmek pedig és a' vén bírák, és mind az egész gyülekezet keresnek vala hamis bizonytságot Jesus ellen hogy őtet meg-ölnék. 60. Es nem találának: Es noha sok tanóc jöttek volna elő, mindazáltal ugyan nem találának: utolszor pedig két hamis tanóc el-jóven mondának. 61. Ez azt mondotta: El-ronthatom az Istennek templomát, és harmad napra meg-építhetem azt. 62. Es felkelvén a' fő Pap monda néki: Semmit sem felelsz? mitsoda

É mit te ellened ezek vallanak? 63. Jêsus pedig halgat vala. Es felelvén a' fő Pap, monda néki: Az élő Istenre kénsszeritelek, hogy mond-meg minékünk, hogy ha te vagyé ama' Christus, az Istennek Fia? 64. Mondanékie Jêsus: Te mondod: Sôt annak-felette mondom néktek, ez időnek utánna, meg-láttjátok az embernek Fiát űlni az Istennek hatalmas jobja felől, és el-jöni a' kődőkben. 65. Akkor a' fő Pap meg-szakasztá a' maga ruháját, és monda: Káromlást szola, mit teszünk tób bizonyással? imé most halljátok az ő káromlását; Mint tetszik tinéktek? Amazok pedig felelvén mondanak, méltó halálra.

EZekben az igékbe summa szerint meg-irattatik a' midvežitőnknek meg-fogattatása és halálra valo sententiázása.

Két Részei vadnak, mert az Elsőben a' Christusnak meg-fogattatása;

Másodikban pedig halálra valo sententiázása vagyon.

Az első részben ezek vadnak rendel: I. A' meg fogó személyek azok a' kiket Jerusalemből az irás-tudók, a' vén bírák és a' Papi fejedelem adott valo Judás mellé, kik, midőn idvežitőnk a' kertben imátkozását el-vcgeszte volna, el-jővének fegyverekkel és füstélyokkal, Matth. 26. 47. és az ő kezeket reá vetvén meg-fogák őtet.

II. Vagyon az hely és a' személyek, a' hova és a' kikhez fogva vitték idvežitőnket, tudni-illik. 1. A' Cajaphas házához. 2. Az ott egyben gyűltekhöz, kik között némelleyek Irás-tudók, némelleyek pedig vén tanácsok. 1. Ez a' Cajaphas abban az esztendőben fő Pap vala, és mikoron boszszonkodnának az irás-tudók

tudók idvezitőnkre, mivel Lázárt is fel-támasztotta vala, azon kívül is fok csudákat cselekedvén, fokban kezdettenek vala benne hinni. Tanácskodnak igen mit kellesték véle cselekedniék, ilyen tanácsot adott vala nékik: Job egy embernek meg-halni a' kólségért. *Johan. 18. 15.* Noha ezt nem magától mondotta vala; hanem mivel hogy az esztendőbéli fő Pap vala, Prophetiai lélekkel mondá; Hogy a' Jesus Christus a' bűnösökért meg-halna, hogy el ne vesznének. Ugy vagy on a' mint Sz. János írja, hogy a' fok csöcselék gazság, kik idvezitőnket meg-fogták vala, először Annáshoz vitték vala, mely Annás mivel Ipa vala Caiphásnak, néki küldé kötözve. 2. A' kikhez vitték azok írástudók, a' kólségnek ítélő vén bírái, kiknek kell vala jól tudniok a' Propheták írásiból, hogy el-jött volna a' Messiás, kik ítéletet tehetnek vala róla, és meg-ismérhetik vala az ő fok csuda cselekedetiből, kiknek kezekben valának a' Propheták írási és a' törvény; De irigységből ihol őtet meg-fogatták.

III. Vagy on Péternek idvezitőnkhöz valo hűsége, ki, noba a' több tanítványok el-futának, ő mindazáltal, még-is távol követi az ő meg-fogattatott Mesterét, hogy láthatná mitsoda ki-menetele lenne.

IV. Vagy on a' Papi fejedelmeknek, írástudóknak, vén bíráknak, és az őszve-gyűlt fokaságnak Jesus ellen valo gonosz indulatok; mellyet két képpen mutatának meg: 1. Mert hamis tanókot keresének ellene. 2. Mert el-szánták vala hogy meg-öllyék.

V. Noha fok hamis tanók között két hamis tanókot hozának elő, kik azt mondák felőle, hogy hallották

ták mikoron azt mondotta: *El-ronthatom az Istennek szent Templomát, és harmad napon meg-építhetem azt.* Maga azt mondotta vala; Rontsátok-el ez Templomot (szolván a' maga testéről) és harmad napon kéz nélkül fel-épitem. Azért azt mondgya az Evangelista, hogy mind ezek a' tanók nem lóttének elegek; és mikoron kívánta volna a' fő Pap tőle hogy mind ezeknek vádolások ellen mentse ő magát csak halgat vala.

V I. A' fő Pap-is nem álhat-meg azoknak a' hamis tanóknak vallás-tételeken, azért az élő Istenre kényszeríti idvezitőnket, hogy meg-mondgya ha ő-é a' Messi-as ama' Christus az Istennek szent Fia.

V II. Vagyon idvezitőnknek vallás-tétele; holott először helyén hadgya a' fő Papnak szavát, hogy igazán mondgya Isten Fiának lenni, mert az ő; Másodszor világossan meg-mondgya ő az Istennek Fia, ki az ő Attyának jobbjára ülendő és e' világot-is ítélendő.

V III. Vagyon a' fő Papnak cselekedete; mert, Először midőn ezeket hallya meg-szaggattya ruháját. Másodszor, tanobizonyásgot téfzen, és mint egy protestál, mondván: *káromlást szola.* Harmadszor, az őszvegyült sokaságot hija bizonyásgul, hogy hallották káromkodását ők-is, melyre nem kellenek immár több tanok. Negyedszer, sententiát, voxot kérd, tőlök, mondván: *Mint teczik tinéktek?* Az az, im jól halljátok, hogy ez az ember itt a' mi gyülekezetünkben-is, nem tagadgya a' mit a' kölség előtt mondott, Isten Fiának mondgya magát lenni, maga hiszem minden nemzetségét mindnyájan jól ismérjük, nagy káromlást szollott előttünk, mit cselekedgyünk azért véle?

IX. Az egész kőtség mind egyenlő szóval felkiált, és őtet halálra ítélvén ezt mondá: *Mélto halálra.* Ez a' fel-vett igéknek igaz magyarázattya.

T U D O M Á N Y.

A' mi édes idvezítőnk ártatlanul, mi érettünk halálra sententiáztatott.

Ez a' tudomány a' meg-magyarázott igékből jó ki. Ennek a' tudománynak igaságát ilyen módon adgya előnkben Esaiás Prophecia, *cap. 53. 7.* *A' mi bűnünknek büntetését szenvedte és kínosztatott, &c.* Szent Pal Apostol ugyan ezent adgya előnkben midőn így szól: *A' Christus a' mi bűneinkért meg-holt az irások szerint, 1 Cor. 15. 3.*

ELŐ OKA. Mert mi mindnyáján az első szűlékben halálra sententiáztatunk vala a' bűnért; hogy azért az alól az örök halálnak sententiája alól a' hiveket kimentse és fel-szabadítsa, igaz és bűn nélkül való lévén a' bűnösökért szenvedde. Szenvede pedig mind lelkében s' mind testében, mert minékünk-is mind testünkben lelkünkben kell vala szenvednünk az örök halálnak kinnyát. Hogy lelkében szenvedett meg-tetfzik, mert ő maga téfzen tanobizonyságot felőle: *Minden felel szomorú az én lelkem mind az halálig, Matt. 26. 38.* Mely keserveffen fohászkodott az ő mennyei szent Attyához, *Matt. 26. 39.* Mely igen reszketett, felt, és vérrel annyira veritékezett, hogy ugyan a' bűn miatt meg-átkoztatott földre le-csepegtének véres veritéki, *Luc. 22. 44.* Mely igen tusakodott és felt meg-tetfzik, mert Angyal jelent-meg ő néki, *Luc. 22. 43.* Ki felől a' régiek igazán mondták: *Angelus confortat, sed non portat.* Meg-erősítette, az az, meg-vigáztalta ugyan a' mi álnokságink

günkért kesergő Jësus Christust; de azért az ő szenvedésének terheből semmit el nem vett. Hogy testében szenvedett legyen, egyéb senki nem tagadgya a' Jësus Christus elléségénél, holott el-árultatott, meg-fogatott, meg-kötöztetett, sok izbë meg-csufoltatott, tővis koronával koronáztatott, nád pálczával verték szent fejét, pökdöfték undok nyálakkal szent orcáját, keményen meg-ostorozták, hogy még Pilatus-is csudalkozott rajta, mert a' mint az előtt Esaias Propheta meg-mondotta vala, *cap. 53. 2. Nem vala ő néki formája és ékesége, nézénk ő reá, és nem vala kívánatos ábrázatu.* Annakutánna fel-feszítették őtet egy nagy magos kereszt-fára, holott csufolták, nevelték, káromlották, eczettel itatták, és végre fel-kiáltván az ő mennyei szent Attyához, lelkét kibocsátotta, &c.

II. ОКА. Mert mi az Istennek ellenségivé lóttunk vala, és semmi puszta teremtet állat az Istennel minket békeségre nem hozhata: Hanem a' Jësus Christus igére magát a' bekeségnek végben vivésére, mely ugy lehetne-meg, ha ő magára emberi testet fel-venne, és abban mind azokat a' rettenetes büntetéseket és kinkokat el-szenvedné, mellyeket minékünk a' pokolnak rettenetes tűzében kell vala szenvednünk. Azért testet vévén ő magára az Istennek szent Fia, ő néki tulajdonítottanak ugymint kezének a' mi bűneink, és az Atya Isten ő benne bünteté-meg a' mi álnokságinkat. Igaz és ártatlan lévén ő, mi érettünk hamissakért és fertelmes bűnösökért szenvedé, és a' mi Istennel valo békeségünket helyére állatá. Erről Esaiás Propheta ilyen modon tanit, *cap. 53. 4. 5. De a' mi betegségünket ő viselte,*

ő viselte, és a' mi fájdalminkat ő hordozta: Jollehet hogy mi azt alítottuk, hogy meg-ostoroztatott és meg-veretett Istentől s' meg-nyomorittatott. De ő meg-sebessíttetett a' mi álnokságinkért, meg rontatott a' mi bűneinkért, és a' mi bekeségünknek veresége vagyon ő rajta, és az ő sebeivel gyógyultunk meg. Erryük a' tudomanyinak igazságát, hallyuk immár hasznait.

ELső H A S Z O N, meg győző haszon. Meg-győzetnek azok az emberek lelkekben; 1. A' kik önnön magokat szabad akarat szerént minden féle fertelmes bűnöknek cselekedetire adgyák, és nagy gyönyörűséggel vizfik azokat végben. O ki veszedelmes állapotok vagyon ez ilyeneknek; mert 1. A' Jesus Christus kereszttit, és keserves kinszenvedését ezek meg-csufolják és lábok alá tapodgyák, ugymint kik vizfontag meg-feszítsek az Istennek szent Fiát, és azt gyalázatra adgyák, *Heb. 6. 6.* 2. Mert ezzel el-hitetik magokkal, hogy ők nem azok között valok, a' kikért az ártatlan Jesus Christus szzenvedett és meg holt; mivel nem az Istennek dicsőségére a' Jesus Christus akarattya szerint, hanem a' gonosz kívánságoknak végben vivésekre igyekeznek. *1. Pet. 4. 2.* 3. Mert midőn a' nyomorúságok és a' késértetek ő rajtok ugyan őszve útköznek, midőn mind az ördög kinek szolgáltanak, s' mind a' magok lelki-isméretek reájok támadnak, és vádolni kezdik, semminémű vigasztalást nem találnak ő magoknak, mivel a' Jesus Christust meg-csufolták, bűnőket el-moso szent vérét lábok alá tapodták, és szabad akarattyaok szerint vétkeztenek; hönnet csak az ítéletnek rettenetes sententiáját várhatták el-veszett bűnös fejekre, *Heb. 10. 26. 27.*

II. Meg-

II. Meg-győzetnek lelkek-isméretekben a' hamis bírák és hamis törvény tévők, kik tudván, gyűlölségből, félelemből, és adományért az igazakat halálra sententiázzák, mellyet mind nyilván s' mind penig álnok practica által végben szoktak vinni. Nyilván, midőn semmi bűnőket nem tudgyák valakiknek, tanok által meg nem győzetnek; de más ember tekintetiért, mint Pilátus, és gyűlölségből, az ártatlanokat meg-károfittyák és halálra sententiázzák, mint az írás-tudók és a' Papi fejedelmek az Ur Jesus Christust. Practicával, ha nyilván nem lehet, az ártatlanokat meg-sententiázzák, ilyen csalárdságokon: 1. Hízeltkedő beszéddel meg-kerülik az ártatlanokat, hogy valamit vehessenek ki belőlök, a' mellyel mások előtt mind gyűlölségben, s' mind penig veszedelemben ejthessék őket, mint Christus Urunkal cselekedének a' Sidok, *Matt. 22. 6.* 2. Né-mel melyek keze egy táiban vagyon az Istenfélő emberrel, kedve szerint beszél, tetteteli magát joakarojának: De ő ha szivét látná, csak azért hízeltkedik, azért csokolgattya, hogy annál inkább törben ejthesse, mint Judás cselekedék Idvezitőnkkel, *Matth. 26. 23.*

Ebben penig az istentelen practicalo ember ilyen rendet szokott tartani: 1. Ha oly igazat mondasz előtte, a' mellyet semmi uton veszedelmedre nem fordíthat, téfszen egy avagy két szokot a' te beszédedhez, és így sokaknak elméjeket fel-indíttya ellened; mint Christus Urunk ellen cselekedének ezek a' hamis tanók, *Mat. 26. 60.* 2. Ha beszédednek idején szemben meg nem ejthet; hárad megé oly dolgot fog reád, a' melyről soha nem-is gondolkodtál; mint amaz álnok Siba cseleke-

dék az ő urával, 2. Sam. 16. 3. 4. 3. Bátor igaz légy te mind beszédedben, s' mind cselekedetedben valakihez: De ha láttya hogy a' te igazságodért éléb-éléb viszen az Isten, titkon valo csalárdsággal, alattomban valo okoskodással, vermet ás alá, a' melybē megfogjon; mint Lában cselekedék Jácobbal, Gen. 30. 39. 4. Elein csak kicsiny dologért meg-haragutt volt reád, azonban hogy eszedben ne vedd hogy még-is haragszik reád, hamis esküvésevel színli-bé magát hozzád, és így bátorságos lévén dolgaiban, meg-mondod néki szived titkát: Azonban ő egyfzers' mind ki-önti reád szívednek dúhós mérgét; mint Saul cselekedék Dávid Királlyal, 1. Sam. 19. 6.

II. HASZON, ferkentő haszon. Serkennyetek-fel azért mindnyájan, mind ti hamis tanók és hamis bírák, kik az ártatlanokat halálra sententiázzátok, s' mind pedig ti, igyetekre nézve igazak, és gondolkodgyatok a' ti dolgotok felől. Ti istentelen tanók, és hamis törvényt tévő bírák, gondollyátok-meg: 1. Hogy Isten láttya a' ti szíveteknek álnokságát, és el-jő ezen-től az idő, hogy meg-fizet tinéktek a' ti szíveteknek álnoksága fzerint. 2. Hogy a' mitsodás mértékkel ti mostá mérték az ártatlanoknak; ezétől el-jő az idő hogy tinéktek-is mások ugyan azon mértékkel s' még talám ki-folyobbal kezdenek vizsfa mérni, Matth. 7. 2. 3. Hogy noha ti mostan hamissan cselekeztetek az ártatlanokkal, de azért semmit nem árthattok lelkeknek; Ezentől el-jő az idő, hogy az igazságot szerető Isten meg-ítél titeket a' ti hamiságtok fzerint, és meg-átkozván titeket a' pokolnak kinnyaira sententiáz benneteket,

ket, *Matth. 25. 41.* A' kiket pedig ti hamissan meg-nyomorítottatok, és halálra sentenciáztatok, azok mennek az örök boldogságra, ti pedig az örök győtrelemre, *Matth. 25. 46.* Ti pedig kiknek igaz igyetekben hamis sentenciát mondanak ellenetek, ne csüggedgyetek-ele szivetekben, mert mi nem csak tinéktek vadnak hamis vádoloitok.

1. Gondollyátok-meg, a' hamis vádlás miatt Joseph két esztendei keserves rabságot szenvedé : De végre Isten ki-menté a' rabságból, és Egyiptomi fejedelmé tévé. 2. Gondollyátok-meg, ama' három iffiakat a' hamis árulók és fondorkodók a' tűzes kemenczében bé-vettették vala : De az Isté éppé meg-tartván őket ki-szabadítá. 3. Gondollyátok-meg Daniel Prophetát az éh oroszlányoknak vermékbe vettették vala az árulkodók: De az Isten csudálatossan meg tartá őtet, és meg-szabadítá; Titeket-is az Ur meg-szabadit minden vádoloitok ellen. 4. Gondollyátok-meg a' mi édes Idvezítőnknek sok keserves állapotit, lám mely keserveffen panaszkodik : A' madaratskáknak fészkek vagyon, én-nékem pedig nincsen annyi belyem, a' hová a' fejemet le-hajtanám, *Matt. 8. 20.* Ismét, Féreg vagyok én és nem ember, embereknek szidalma, és népeknek utálatossága, mindenek kik engemet látnak meg-cusfolnak, félre vonták szájokat, és hajtogattyák az ő fejeket. *Psal. 22. 7.* Ismét. Környül vóttenek engemet sok bikák, és a' Básnak erős bikái meg-környékeztenek engemet, *Pf. 22. 13.* Ismét. Meg-száradot mint a' cserép az én erőm, az én nyelvem-is az inyemhez ragadt, és az halálnak porában vetettél engemet, *Psal. 22. 17.*

III. HASZON, intó. Intettettek azért ti mind-

den háboruságidnak idején, és mikor ő néki dicsőséges, tenéked pedig idvelséges, meg-szabadit tégedet, *Psal. 51. 15.* Te veled vagyon, és kegyelmessen mindenek ellen meg-oltalmaz, *Johan. 1. 5.*

De gondolod: Lám az Isten sokakat még az ő szerelmes fiai és leányi közzül-is el-hágy sok ideig.

Felelet: Ugy vagyon bizonyára, és ha az Isten kemény ítéleti szerint akarna velünk bánni, ugyan méltán el-hagyhatna. *Előszó*, mert e' tévelygéssel tellyes időben igen nagy bocsstelenségben kezdők tartani az ő szent Fia szenvedésének napját, mert némelyek nem emlekeznek-meg miket szenvedett az Ur azon a' napon; némelyek bé-jőnek ugyan az Urnak házában: de igen meg-motskolodott tisztátalan szívet hoznak-bé, kik tisztátalan kezeket-is emelnek-fel az ő tekinteti eleiben, *Esa. 1. 15.* mellyel bocsfzontyák az Istent, *1. Tit. 2. 8.* *Másodszor*, mert igen engedetlenek vagyunk ő hozzá, holott minémű keserves kinokat vőtt ő magára mi érettünk, hogy az ő szent Attyának kedvében juttasson: Mi penig csak akár mi kicsint-is nem akarunk szēvedni a' Jēsus Christusért. *Harmadszor*, mert igen kemények, avagy inkább egymáshoz kegyetlenek vagyunk, holott a' mi édes Jēsusunk oly könyörűlő vala, hogy még az ő gyilkosfinak-is bűnök bocsánat-riáért imátkozott az ő mennyei szent Attyának, *Luc. 23. 34.* Mi közzüllünk penig némelyek nem hogy ellenségekhez volnának könyörűletességgel: De inkább egymást mint a' ragadozo farkasok, és a' préda után oládkodo orofzlánok csak szintén meg nem emésztik. Ezeket cselekeded te oh gyarlo ember; méltán el-hagyhatna

hatna tégedet az Isten; de nézd-meg reád való kegyelmes vigyázását és kegyes gondviseletét, mert mikoron láttatik az Isten a' te próbáidnak idején el-hadni, még akkor-is ő szerzetinek kezét rajtad tartya, 2. Cor. 12. 8. 9. mellyet ezekből vehetsz eszedben: 1. Tudod hogy mikoron Isten egy kevesse el-hágy, elsőben igen meg-háborodol magadban; de az után erőt vészelsz lelkedben, és úgy ragaszkodol az Istenhez mint a' megmozdulhatatlan kőszálhoz, 2. Cor. 12. 9. 2. Mikoron az Isten el-hágy, úgy teszik mint ha valami méreg hatotta volna el a' te szivedet: Azonban ha tekinted, a' te lelkednek gyönyörűséges gyogito orvosságot találsz, Heb. 12. 11. 3. Mikoron érzed hogy Isten tőled el-távozott, magadban békételenkedel, panaszkodol, és kelletlen szokot-is szollasz: De egy kevés vártafván, meg-ismered hogy vétkeztél az Isten ellen, a' szádra térsz a' te kezeidet, a' földig meg-alásván magadat az Isten előtt, bocsánatot kérsz, Job. 3. 1. 2. 4. Volt-e valaha valami nehéz betegségben? voltanak-e irigyid, gyűlölőid? Forgottál-e sok próbákon? E' világnak gonosz fiai és leányi szerzenek-e teneked sok siralmokat? Lám meg-gyógyított az Isten. Lám a' te gyűlölőid el-hullottanak, te még-is ihol vagy. Lám hálá az Urnak el-multanak a' próbának habjaj, lám el-tórlótte az Isten a' te könyhullataidat, és örvendetes napokra jutattott. Miért vadnak mind ezek? Azért mert az Isten mindenkoron rajtad tartya az ő szerzetinek kezét, még akkor-is mikoron tettei hogy el-hagyott tégedet.

III. A' békeséges szenvedélre inditson tégedet, ebben való nagy boldogságnak meg-gondolása. Ha tudnád

nád ember hog' nézetségről nemzetségre boldoggáten-
ne tégedet az Isten, mit né cselekednél-meg? Ihol őrizd-
meg az ő ítéletit és járj az igazságnak után, mind örök-
ké boldog lélsz, *Pf. 106. 3.* Ha azt nyerhetnéd, hogy a'
szent Lélek mindenkoron a' te lelkedben lehetne, mit
nem cselekednél-meg? Birjad békeféliges tűrés által a'
te lelkedet, és az Istennek szent Lelkét meg ne szomo-
ritsád, s' mind örökké te veled és a' te lelkedben ma-
rad, a' mely minden e' világi dol'gaidban igazgatód, tu-
datlanságodban mestered, bánatodban vigasztalod, ha-
lálod oráján bátorítód úgy lélszen, hogy jó lelki-ismé-
rettel el-válhatz e' szemfényvesztő világtól, és a' te éret-
ted keserves halált szenvedett, fel-támadott, menyben
fel-ment, és mostan mindeneken hatalmason uralkodo
Ur Jesus Christus kezéből el-veheted amaz örök élet-
nek meg-hirvathatatlan Coronáját, A M E N.

VII. P R Æ D I C A T I O.

Az Ur Jesus Christus keresztfán füg-
gésekor valo ötödik
Szaváról.

Textus, *Joh. 19. 28.* SZOMJUHÓZOM.

A Sátor modra fejünk felett Isten hatalmával fel-
vont kerek Egalatt, életét gyönyörűséggel vise-
lő emberi nemzetnek, mely nagy lótt legyen az ő Iste-
nétől el-fajult háladatlanságának rutsága; Az égben
sem a' szentséges Angyalok meg nem mondhatták,
sem e' földön semmi emberi elmének gyorsasági volta-
képpen

képpen meg nem foghatták. Mert e' miatt el-oltaték az embereket ama' tökéletességnek ékes és gyönyörűsége palotájára igazgató jóságos cselekedetnek lámpája az I G A S S A G. Es serényen való furással el-jöve az épségnek és halhatatlan gyönyörűségnek helyéből ki-üző, és a' pokolnak kinnyaira tüzítő H A M I S S A G, melyre nézve meg kellett halni az I G A S S A G-nak. Emberi elmét meg-halado dolog ugyan ez, hogy az *igasság* meg-haljon a' *hamisságért*, és a' meg-haragutt Isten úgy békéllék-meg az el-esett emberi nemzettel. Kezében vala ugyan Istennek mind az I G A S S A G, s' mind pedig az I R G A L M A S S A G. Igassága azt mutatya vala, hogy az emberi nemzetet el-veztené a' bűnért: De a' szent I R G A L M A S S A G magát érettünk halálra adá, és a' meg-átkoztatott keresztfán az ő nagy kényaiban keserveffen kiált, mondván: S Z O M J U H O Z O M. Summa szerint ebben a' szoban előnkben adgya Sz. János, midőn az Ur J esus Christust a' keresztfára fel-feszítették volna, az ő ki-mondhatatlan kinnyai-ban miképpen szomjuhozott. En a' fel-vőtt ígét nem osztom-el, s' nem-is élek hosszú magyarázattal, hanem csak egy tudományt hozok elő.

T U D O M Á N Y.

Minden tagjaiban szenvedett az Ur J esus Christus a' hívekért.

E' tudománynak igassága meg-teszlik, ha az ő kén-szenvedésének historiáját rendel meg-ráogatod. Mert minek-előtte meg-fogattatott volna a' kertben, panna-szolkodik az ő lelkének szomorúságáról. Azon kertben fél és vérrel veritékezvén szorgalmasan könyörög

nyörög az ő szent Attyának, mondván: Szerelmes Attyám, halehetséges mullyék-el én tőlem e pohár. Az után a' fősvény Judástól harmincz pénzért kézben adattatván, illetlenül fogaték-meg a' kertben, melyről ő maga ezt mondá a' Sido seregeknek: Mint valami gonosztévőre jöttetek én réam fegyverekkel és fustélyokkal. Megfogattatván mindē tanítványitól el-hagyattaték, kőrtözve viteték a' fő Paphoz Caipháshoz, onnét Pilátushoz, Pilátustól Herodeshez. Veres bársonyban öltözteték, abban igen meg-csufolák, szemeit be-kötven arczul és nyakon verék, szent orczájára undok nyálat pökdősenek, tövis koronával áldott fejét meg-koronázák, mellyet egy nád szállal verének fejében, ostromoztatván hamissan vádoltaték, és el-végtére a' meg-tagoltatott, meg-verettetett és meg-csufoltatott Ur J. Christust csudára ki-viteték a' kőtség eleiben, ki felől ezt monndá Pilátus nékiek: Ihol ez ember! Mint ha így szolott volna: Im láttyátok a' ti szemeitekkel mely igen meg-rongáltatott ez, úgy annyéra, hogy az emberi kép is alig ismértetik-meg ő rajta, de én semmi bűnt nem találok ő benne. Az után midőn a' Sidoknak kívánságokra féltében Pilátus halálra ítélte volna, egy nehéz kereszt-fát adának vállára, ki-vivék őtet Golgotára a' holott meg-feszitendő vala. Ott az ő áldott kezeit és lábait vas szegekkel által-liggatták, és a' keresztfára felszegezek, fel-emelvén őtet neverik, káromlyák és csufolják vala, és nagy kinnyában el-epedvén úgy kiált mondván: СЗ О М Ж У Н О З О М. Ennek pedig az ő nagy szomjuságának én csak három okait hozomelő.

Első OKA, az ő éjeli és nappali sok fársági,
nyug-

nyughatatlanlansági, tagaiban való ki-mondhatatlan nagy szenvedési, és az ő drágalátos szent vérének a' mi bűneinknek el-mosásáért nagy bőséggel való ki-folyása, honnét természet szerint való szomjuság következett.

II. OKA. A' meg-haragutt Istennek meg-emésztő rettenetes nagy haragjának meg-epesztő hévsége, melytől az emberi nemzet bűnejért mind szonrongattatik, s' mind penig ugyan égetterik vala. Holott rettenetes útközeti valának, mert viaskodik vala a' bűnnel, hogy minden erejét el-tórné. Viaskodik vala a' törvénynek átkával, hogy az alól az ő hiveit meg-szabadítaná. Viaskodik vala a' nagy halállal, hogy azt meg-gyózáván semmivé tenné. Viaskodik vala az őrdöggel, hogy minden munkáit el-rontaná. Ez vala 2-dik oka szomjuságának.

III. OKA; Az Istennek el-végezett tanácsa és el-változtathatatlan decretoma, ki világ fundamentomának fel-vetésének előtte el-rendelte vala őtet a' választottaknak váltságokért halálra, kinek az ő szomjuságát látván Dávid lélekben, ilyen módon szol Christus Urunk képében: *Az én ételemre mérget adtának énnékem, és szomjuságomban eczettel itattak engemet, Psal. 69. 22.* Mely nagy volt penig az ő szomjusága meg-tetfzik, midőn így írja-le Dávid: *Meg-száradott mint a' cserép az én erőm, és az én nyelvem nyemhez ragadott énnék, Ps. 22. 16.*

Erryük a' tudománynak igazságát, hallyuk hasznait-is.

EL S Ő HASZON; szolgál oktattatásunkra, hogy gondollyuk-meg mely rettenetes az Istennek bűn ellen gerjedező haragja. Ihol mikor az ő szent Fia a' mi adóságinkért fizetne, semmit el nem engede néki fizetlen. Csudálkozzatok én velem együtt hivek az

Isten-

Istennek bűn ellen valo keménységén. A' kemény nyak-
 ku és engedetlen Sidok, mikoron a' pusztaiban szom-
 juhoznak, bőséges vizet ada nékiek a' kősziklából;
 Ihol az ő engedelmes és szo fogado fia az Ur Jesus Chri-
 stus szomjuhozik! A' Sur pusztaján lévő vizet meg-
 orvoslá az Ur, hogy a' nép szomjuságát meg-oltaná;
 Ihol az ő szent Fia szomjuhozik! Sir igen a' Hágár,
 mivel az ő Fiát az Ismaelt meg nem itathattya, kinek az
 Ur Isten vizet mutata; Ihol az ő szent Fia szomjuhozik!
 Sámson az ő diadalmas hartzának utánna meg-elégitte-
 ték vízzel; Ihol az ő szent Fia szomjuhozik! O Isteni
 bölcseségnek ki-beszélhetetlen igasága! Ihol mi vét-
 keztünk, és az ártatlan Ur Jesus Christus szenvedett mi
 érettünk! A' mi bűnös kezeinkel mi adtuk halálra,
 mi kötöztük-meg, még-is mi érettünk könyörög az
 ő mennyei szent Attyának! Mi pőkdőstünk undok
 nyálat szent szemeiben, még-is ő fizet a' mi bűneinkért
 az ő szent Attyának! Mi csufoltuk, mi káromlottuk,
 mi vertük és taglortuk a' mi fertelmes bűneinkel, mi
 vontuk-fel kegyetlenül a' keresztfára, még-is az ő
 drágalátos vérével ő mosogatott-meg minket minden
 bűneinkből! Eő bekeltetett-meg minket a' meg-ha-
 ragutt Atya Istennel, és az ő érdemes igaságával ő szer-
 zett minékünk mennyei szabadságot és állandó bol-
 dogságot!

II. HASZON, Intő haszon. Intetünk azért mind-
 nyájan, ő hivek, ha a' Jesus Christus minden tagjaiban
 szenvedett mi érettünk:mi-is minden tagainkat szentel-
 lyük az ő Sz.dicsőségére, és minden fertelmes bűnök-
 től, a' mellyek őtet kegyetlenül meg-ölek, tartoztassuk-

meg mi magunkat. Ellyűnk szent fegyhetetlen kegyes életet, a' mint illik az Isten fiaihoz és leányihoz. Hogy pedig azt cselekedhesűk vigyázzunk ime' következendőkre :

I. Gondollyuk-meg az Istennek hozzánk való nagy szeretetit, ki mi érettűnk el-vezett bűnösökért, az ő szent Fiát keserves kényszeredésekre és gyalázatos halálra adta. Ez az ő ki-beszélhetetlen nagy szeretete, vonnyon-el minket a' bűnöknek mind szeretetitől s mind pedig kárhozatos cselekedetitől. Es gerjeszszénfel a' szent fegyhetetlen életre.

II. Gondollyuk-meg a' mi édes idvezitőnknek érettűnk való sok keserves kényszeredését. Ő a' latroknak kezekben adattatik; Hát te a' latrokkal tartanáde barátságodat? Ő hamissan vádoltatot; Hát te a' hamis és csalárd fondor emberek tanácsán járnálé? Ő éktelenül meg-csufoltatott; Hát te a' csufoloknak székekben ülnele? Ő félt és reszketett mikoron a' te bűneidért szenvedett; Hát te nagy örömmel és bátorsággal mennélé a' bűnökre? Ő a' te idveségedért szomjuhozott; Hát te lelked veszedelmére részegeskednele? Távol légyen.

III. Gondollyuk-meg, hogy a' mi édes idvezitőnknek kényszeredésekor minden teremtettt állatok szenvedtek. A' Nap meg-homályosodott, mivel az igazságnak napja a' bűnösökért szenvedne. A' föld reszketett, félt, mivel az a' ki az ő ujjával formálta a' földet, a' keresztfára vonatott-fel. A' kő-sziklák meg-repedeztenek, mivel a' pusztaiban lévő kőszikla a' melly lelki kősziklát példázott, ki örök életnek itallját adgya az ő hivei.

ő hiveinek, tudni-illik az Ur Jesus Christus, szened.
A templomnak kárpittya két félé szakadott, mivel a'
mi ados levelünket az Ur Jesus fel-vitte a' kereszfára,
és az Isten s' mi közöttünk valo közfált az ő érdemes
halálával el-rötötte, s' az Atyához valo szabados mene-
telt szerzett az ő hiveinek. O bűnös ember nyillyanak-
fel tenéked-is a' te szivednek rejteki, változzanak fo-
lyo vizeknek kut fejeivé a' te szemeid, sirj és kompolod-
gyál-meg a' te életednek vétkes cselekedetin. Sirasd
az ártatlan Christus Jesusnak sok keserves kinszenvedé-
sit és gyalázatos halálár. Ne felelkezzél-el tellyes éle-
tedben azokról, hanem hálá-adással mindenek előtt
emlegecsd. Végy bucsut immár minden fertelmes bű-
neidről, ély szent istenes életet, hogy ama' nagy harag-
nak idején, az ártatlan Ur Jesus Christus sebeiben el-
rejtezhetsél, és vele örökké a' fényes egekben örven-
dezhetsél. Amen.

VIII. P R Æ D I K A T I O.

Az Atya Istennek szerelméről, melly a'
Jesus Christus Halálában mu-
tatodot-meg.

Textus, Rom. 3. vers. 8

*Az Isten az ő mi hozzánk valo szerelmét ebben mutatta-
meg, hogy mikoron bűnösök volnánk Christus mi éret-
tünk meg-holt.*

NEm kicsiny szerelmének jelét mutatá-meg Isten
az Ægyiptusban nyomorgo Sidokhoz akkor.
F 2 mikoron

Az Atya Istennek szerelméről,
 mikoron az egész országban az ő verekedő Angyala
 által minden első szülötteket meg-ölete. A' Sidokat-
 penig bárány vérrel külömbözteté-meg, hogy a' vere-
 kedő Angyal őket ne bántaná, *Exod. 12.* Mely bárány
 vér példázza vala az Ur Jesus Christusnak szentvérét,
 mely által meg-mosogattatnak a' hivek minden bű-
 nökből, *1. Joh. 1. 7.* mellynek meg-mozdulhatatlan
 fundamentoma az Atya Istennek ki-beszélhetetlen nagy
 szereteti, a' mellyről summa szerént azt mondgya szent
 Pál Apostol, hogy a' Christus halálában mutatta-meg mi
 hozzánk az Isten az ő szereterit.

Két részei vadnak az igéknek; az
 Elsőben, az Istennek az emberi nemzethez való nagy sze-
 relme.

Másodikban, ennek az Isten szerelmének meg-csalhatat-
 lan jegye vagyon.

E L S Ő R E S Z.

Az első részben ezek vadnak:

I. Annak a' szereternek origója, kezdete és kut-
 feje; melly nem az ő igaságokban meg-maradott An-
 gyalok; mert ezek-is az Urnak szerelme által marad-
 tanak-meg az épségben. Nem az el-esett emberi szám
 közzül valaki csak csupa ember: mert valakik szár-
 maznak vala Adámtól, természetekre nézve haragnak
 fiai valának. Nem-is az embernek semmit érdemlő
 igasága, mely a' havi vérhez hasonlatos: Hanē ennek ki-
 meríthetetlen kut feje egyedül csak az Atya Istennek
 imádando jó reczése, melyről idvezitőnk ilyen módon
 szol: *Vallástétszek tenéked Atyám, menyec földnek Ura,*
hogy ezeket el-rejtetted a' bölcséktől és értelmesepektől, és meg-
jelen-

jelentetted azokat a' kisdedeknek. Jól vagyon Atyám, mert úgy tetszett tenéked, Luc. 10. vers. 21. Szent Pál Apostol igen világossan tanít erről, midőn ilyen módon szól: Aldott az Isten és a' mi Urunc Jესus Christusunknak Atyya, ki meg-áldott minket minden lelki áldásokkal menyégben a' Christusban. Miképpen v' álasztott minket ő benne, minek-előtte e' világnac fundamentomi fel-vettetésének, hogy legyűnc szentek és fegyhetetlenek ő előtte a' szeretet által, ki választott minket, kiket fiaivá fogadna a' Jესus Christus által ő magában az ő akarattyanak jó teczése (avagy kedve) szerént, Eph. 1. 3. 4. 5.

II. Annak a' szeretetnek Objectoma, czéllya, a' mellyet néz és mellyre viterik, nem az el-esett Angyalok, kik nem tartották-meg az ő eredeteket, hanem helyeket el-hagyván, a' veszedelemre örökké valo kötélben tartatnak, Jud. v. 6. Nem-is az ő fertelmességekben végig meg-marado istentelen bűnösök, kik sem Istennel, sem ördöggel, sem a' következő nagy gyötrelmekkel semmit né gondolnak; hanem csak szabad szakálra akarnak élni e' gonosz világon, a' kikért idvezítőnk nem-is akart könyörgeni az ő mennyei szent Atyyának, Job. 17. 9. Hanem azokra vitettetik a' szent szeretet, kiket az Atya Isten adott az ő szent Fiának, kiket világ fundamentomának fel-vetésének előtte az ő fiában az örök életre el-választott, hogy lennének szentek, és fegyhetetlenek a' szeretet által, Eph. 1. 4.

III. Annak a' szeretetnek ki-nyilatkoztatásának idejét-is meg-mondgya mikoron lótt. Akkor mikoron bűnösök valánk. Az az., Mikoron Isten mibenünk semmi jót nem talált, mikoron az ő szent törvé-

nyinek meg-nem tartói voltunk, avagy a' mint az Apostol szól; Mikoron az Istennek ellenségi voltunk, akkor az ő imádando kegyelmének jovoltát nem vontamag mi tőlünk, hanem ingyen kegyelméből szeretett minket, és az ő szent fiát adta mi érettünk.

M A S O D I K R E S Z.

A' második részben ennek a' szent szeretetnek meg-esalhatatlan bizonyos jelét mondgya-meg az Apostol, Mert, ugymond, *A' Christus meg-holt.* Gondolkodgyatok hivek én velem együtt, hiszem az Isten az ő emberi nemhez való nagy szerelmét eléggé meg-mutatá akkor, midőn még paradicsomban az ő szent Fiának el-bocsátása felől ígéretet tőn a' mi szüléinknek, kinek bizonyos el-jövetelét sok ceremoniás törvényekkel, áldozatokkal és ábrázoló dolgokkal meg-is erősíté. Az időnek tellyessége mikoron bé-tölt volna, emberi testben öltöztetvén el-is bocsátá. Ki az ő testének idejében mi érettünk éhezék, szomjuhozék, és ki-beszélhetetlen bőcstelenségeket szenvedé, kiről ugyan panaszkodik-is, hogy nincsen annyi helye e' földön hová fejét le tudná hajtani. De még ennél-is nagyobb szeretet mutatá-meg mi-hozzánk akkor, midőn az ő szent Fiát mi érettünk, tőle el-szakattakért, párt útókért és meg-fertezett bűnösökért, a' tisztátalan bűnösöknek kezekben adta, és minden könyörületesség nélkül meg-ölette, és ennek halála által mind meg-békellett mi-völünk, s' mind penig a' mennyei örökségben bé-iktatott bennünket.

T U D O M Á N Y.

A' Jesus Christus halálában mutatta-meg az Atya Isten a' választottakhoz való nagy szerelmét.

E' tudo.

E' tudomány egészlen a' betűben vagyon; fundamentumát pedig ő maga a' Jéhus Christus tötte-fel ilyen igékkel. Ugy szerette Isten e' világot, hogy az ő egyyetlen egy szülőtt Fiát adná, hogy minden valaki hiszen ő benne el ne vessen, hanem örök életet vegyen.

I. OKA. Mert nagy szeretet az, ha valaki az ő felebaráttáért, jo akarojáért őñön magát halálra adgya, hogy az ő baráttjának élete az ő halálával megmaradgyon, *Joh. 15. 13.* Az Isten pedig az ő mi hozzánk valo szerelmét ebben mutatta-meg, hogy mikoron bűnösök voltunk, Christus mi érettünk meg-holt, *Rom. 5. 8.* Es mikoron ellenségi voltunk az Istennek, az ő fia által békéltet-meg velünk, *Rom. 5. 10.*

II. OKA. Mert az Atya Istennek ennél kedveseb és drágalátosabb kénscse nem vala, kiben minden kedvebé-is tölt ő felségének, a' mint ő maga kiáltá az égből: Ez amaz én szerelmes fiam kiben én megengeszteltettem, *Matth. 3. 17.* Még-is az ő nagy szerelméből ezt az ő kedves fiát mi érettünk a' megátkoztatott keresztfán meg-öleté, hogy a' kik az előtt az ígéretnek ízövetségétől távul valánk, *Eph. 2. 12.* lenénk az egeknek polgári, és Istennek cselédi, *Eph. 2. 20.* Nem kicsiny szeretetit mutatta volna Isten mi hozzánk, ha csak a' paraszt emberek között valasztott volna-is edgyet, ki a' közönséges bűnért meg-hallyon, és abban meg-békéltet volna mivelünk. Nagyob szeretetit jelentette volna, ha a' teremtetett Angyalok között bocsátott volna el valakit a' bűnökért valo szenvedésre: De mivel hogy mindnyájan haragnak fiaival valának az emberek, *Eph. 2. 3.* Sem pedig nem az Angyalok hágtak vala

rak vala által az Istennek az almárol valo parancsolat-tyát, mellyekre nézve az Isten igalságának meg-bántó-dása nélkül meg nem lehetvén, az Isten az ő ki-mond-hatatlan nagy szereretinek meg-mutatására az ő szent Fiának halála által békéllék-meg az el-esett emberi nemzettel.

Ennek pedig az Ur Jესus halálának, különböző szerző okai vóltanak: 1. Volt az Atya Istennek el-rendelt és meg-másolhatatlan tanácsa, Decretoma, ki világ fundamentomának fel-verésének előtte el-ren-delte vala hogy a' bárány Ur Jესus Christus meg-áldoz-tassék, *Apoc. 13. 8.* Ugyan ezenről szolott vala az Isten regenten Zachariásnak 13-dik részében az 7-dik vers-ben mondván: *Fegyver serkeny-fel az én pásztorom ellen, és a' férjü ellen, ki nekem társom, azt mondgya a' Seregek-nek Ura, verd-meg a' pásztort, és el-öszölnak a' juhok, és forditom az én kezeimet az én kicsinyemre.* 2. Vólt az őrdög ki bele menvén Judásban harmincz pénzen el-árúltatá, és halálra adatá. 3. Vóltanak mind a' Sidók, s' mind pedig a' pogányok, az az, a' Romai vitézek. A' Sidók között első valának a' Papok, az írás-tudók, és a' népeknek vénei, kik mind az egész kőtséget fel-zendíték Ur Jესus ellen, s' mind pedig idegen fejede-lemnek ugy mint Pilátusnak kezében adak. Hogy pedig az Atya Isten az ő szent Fiát meg-fanyargattatta és meg-ölette, nem a' Christusban vólt az indító ok, mert ő a' bűnösöktől ki-választatott vala, és soha az ő szájában nem találtatott semmi álnokság, melyről, mind Judás ki őtet el-árulá, mind a' Pilátus felesége, s' mind pedig ő maga Pilátus bizonysgot tőnek. Ha-
nem

nem indította erre az Atya Istent az ő nagy szerelme, melyről ilyen módon szól szent János Evangelista és egyszer s' mind Apostol, első levelének 4-dik részében a' 10-dik versbē: *Ebben vagyon a' szeretet nem hogy mi szeretnénk volna az Istent, hanem hogy ő szeretet minket, és elbocsátotta az ő Fiát; hogy lenne engesztelő áldozat a' mi bűneinkért.* Rövideden. Judást indította a' főlvénység az el-adásra, *Matt. 26. 15. és 27. 3.* A' Sidókot pedig a' nagy órdógi gyűlölség, *Joan. 15. 24. 25.*

Gyűlöltek pedig a' Christust többi között ezekért.
1. Hogy magát Isten Fiának mondotta, és testi országot nem keresvén, egyenlővé tőtte volna magát az Atyával, *Joan. 5. 18.* 2. Hogy tudományokban őket ottan-ottan meg fogná, és hamis tanítóknak mondaná, *Matt. 7. 15.* 3. Hogy mind Jerusalemből veszedelméről s' mind penig a' Sidóknak putztulásokról ugyan sírván jövendőlné, *Luc. 19. a' v. 41. usq, ad v. 44.* 4. Hogy minden kiméllés nélkül az Istennek házáat megtisztította, ki-űzvé abból minden kufarkodót, és a' pénz váltóknak asztalokat mind el-forgatná, *Luc. 19. 45.* Pilátust csak a' félelem vitte rá hogy a' Christust halálra sententiázza, mert ezt mondgyák vala neki a' Sidók: *Ha ezt el-bocsátod nem lélsz barátja a' Császárnak, Joan. 19. 12.* Láttuk azért hogy ugyan ezen egy dolgot ugyan mint a' Christusnak halálát, mind az Isten s' mind penig a' Christus ellenségei akarták; de különb különb végre nézve, &c.

ELSŐ HASZON, meggyőző; ha a' Christus halálában mutatta meg az Isten az ő szent szeretetét mi hozzánk, tehát a' tudomány fokaikat meggyőző az ő lelkek-

isméretekben; 1. A kik nem szeretik az Atya mindenható Istent, nem szeretik penig azok a' kik nem emlékeznek-meg az ő szent szerelméről, hanem másokat szeretnek és másoknak szolgálnak, ugymint a' testnek, e' világnak és az ördögnek. Illyenek minden paráznak, gyilkosok, részegesek, és egyéb czégeres bűnben élő és gyönyörködő emberek, &c. 2. A' kik nem szeretik az Ur Jესus Christust, nem emlékeznek-meg róla, menyi keferőségeket, nyomoruságokat, szidalmokat, kinokat és keferves halált szenvedett az emberi nemzetért; hanem az ő fertelmes életekkel, gonosz példa adásokkal, ismét ujonnan meg-feszítik az Ur Jესus Christust. Kik nem elégednek-meg az ő szent halálának érdemes közben-járásának javaival, hanem idegen teremtetett állatoknak adgyák azokat a' mellyekkel ő néki tartoznának. 3. A' kik az ő felebaráttjokat kikért a' Jესus Christus meg-holt, nem szeretik hanem gyűlölik, rágalmazzák és minden úton és módon azon vadnak hogy meg-károfsák vagy javokban, vagy penig emberek előtt való bocsúletekben.

II. HASZON, meg-vísgáló és meg-probáló. Ember, ki ezeket hallod, szálly magadban, és lásd-meg, ha mind ezek nem illeneké te reád? Hányszor ingerletted gonosz bűneiddel az Istent, mellyeket ugyan ő-rómmel vittél végben? Nem szeretted az Istent igazán a' mint ő kívánnya, mely innét tetzik-ki: 1. Mert ugy vagyon te benned az Istennek szereteti, hogy meg-elegyítetted azt e' világnak veszedelmes szeretetivel, mind a' szegény Dávid, mikoron Achis Király előtt boldoskodék, hogy életét meg-tartassá, 1. Sam. 21. 14.

2. Mert

2. Mert el-ofztottad magadat, és az alkalmatossággal szolgálsz az Istennek-is; de szolgálsz azonban az ördögnek-is, és ilyen módon két egymással ellenkező uraknak szolgálván képmurato vagy, *Matt. 6. 24.* 3. Mert nem hiheted-el, hogy az Isten jól láttya, tudgya minden dolgaidat, azért mást mondasz nyelveddel, de ismét azzal ellenkező más dolog vagy on szivedben, mint Pharaonak, *Matt. 2. 8.* 4. Mert sem hé sem hideg nem vagy az Istennek tekinteti előtt, honnét ilyen káraid következnek.

1. Nyelveddel meg-tagadod a' Christust, de ő-is meg-kezd tégedet tagadni az ő mennyei szent Attya előtt, *Matt. 10. 32.* 2. Alhatatlan vagy minden dolgaiban, nem szereted igazán az Istent, és az Ur Jésum Christust, azért a' mit kérsz az Istentől el-nem vészed, *Jacob. 1. 7. 8.* 3. Nyelveddel inkább szolgálsz az ördögnek hogy sem mint az Istennek, azért ha jó idején meg-nem térsz, a' gazdaggal edgyűrt a' pokolnak lángja közzűl fogsz örökké kiáltani az hivesítő vizért. *Luc. 16. 23.*

Hogy felebarátodat nem szereted meg-tetzik;

1. Mert magadat sokkal szentebnek tartod hogy sem mint felebarátodat. Magadot mind az emberek, s' mind penig az Isten előtt dicséred, azonban felebarátodat kárhoztatod, ama' kevély kérkedékeny Pharisæussal, *Luc. 18. 11.* Mert nem akarod meg-bocsátani elened valo esétit; hanem azt mondod hogy a' lelked perellyen lelkével a' más világon. ő átkozott mondás! tenéked-is nem bocsátta Isten meg a' te vételkedet, hanem perel az ítéletnek napján te veled. 3. Ha meg-bocsá-

bocsátod-is ma felebarátodnak ellened való vétkeid, azon igyekezel, hogy hólnap tormát törhels orra alá, és egyszer meg-engedett bocszszudat ki-tölthetd rajta. 4. Mert meg-bocsátod felebarátodnak vétkét nyelveddel, de azért soha el-nem felelkezel felőle, hanem mikoron alkolmatofságod léfzen reá, ugyan bocszszut állasz rajta. Látodé hogy nincsen a' te felebarátodnak, is igaz szeretete te benned.

III. HASZON, vigasztalás; Vigasztallyátok magatokat ti istenes hivek az Atya Istennek hozzátok való szereterivel mind életetekben s' mind penig halálotokban. Noha ez életnek sok keserű izeit kell tinéktek meg-köftolnotok, noha sok ízorongatásokat kell szenvednetek, noha mikor e' világ örül, sokat kell tinéktek sirnotok és zokognotok: De azért ugyan állandó örömré fordul minden dolgotok. Noha e' világnak istentelen fiai gyűlölnék titeket: De az Isten az ő szent Fiában meg-másolhatatlanul szeret titeket. Noha e' világnak istentelen fiai üldöznek és még gyűlekezetekből-is ki-vetnek: De azért ugyan a' szenteknek polgár társai vadtok ti az egekben. Noha meg-ölnek titeket a' hitetlenek: De dicsőségeffen fel-támaszt az Ur Jésus Christus titeket az ő szent Atyának dicsőségére. Noha míg e' romlott természetben vadtok, vagy akarjátok vagy nem, ottan-ottan erőtelenségből el-eszenek: De ne félljétek, mert az Istennek ízereteti meg-bánás nélkül való, és könyörgött ti érettetek az Ur Jésus, hogy a' ti hitetek el ne fogyjon. Noha a' halálnak kapuin által kell tinéktek költőznőtök: De attól se félljétek, mert az halálnak átkát és fulákját az

Ur Je-

Ur Jësus Christus az ő vérének ravában merítette és ott fojtotta-meg, hogy soha tinéktek kárhozatotokra ne leheffen. Melyre nézve a' hiveknek halálok igen becsületes az Istennek elötte, *Pf. 16.* és immár nem-is mondatik halálnak, hanem csak nyugodalomra valo által-menetelnek és fáratságtól valo meg-nyugovásnak, &c.

IV. HASZON, intő ; Intetünk mi hivek mindnyáján, hogy az Istennek ebbéli hozzánk valo kegyelmét és szerelmét igen meg-bócsúllyúk, melyre minket inditsanak ime' következendő dolgok: 1. Az Isten szerelmének meg-gondolása, mert ki-öntetett a' mi szívünkben, *Rom. 5. v. 5.* ne üzzük-el hát mi tőlünk. 2. A Christusnak érettünk valo keserves kén szenvedésének meg-gondolása. Szeressük hát a' mi Istenünket érette. 3. A' ki-mondhatatlan nagy kár, mely azokat követi, a' kik az Istennek szent szeretetét meg nem bócsúllik, mert ezek az ő késérteteknek idején kétségben esnek Cainnal és Judással. Az Isten meg-emészto haragjának tűzében esnek a' Sodomabéliekkel, a' kárhozatnak özönvize el-borittya ezeket, és a' kénzó ördögöknek kezekben adattatnak, &c. 4. A' nagy lelki haszon, mely a' hiveket követi, mert ha az Atya Istennek hozzánk valo nagy szerelmét meg-bócsúllyúk, és mi-is tellyes szívből szerettyúk ő szent Felséger; 1. Megigazittatunk a' Christus Jësus vérének általa, és megtartatunk a' bűnök ellen, *Rom. 5. 9.* 2. Az ártatlan bárány Ur Jësus kőntőseben idvességünkre fel-öltöztetünk, és az ítéletben meg-álhatunk, *Rom. 13.* 3. A' mi lelki áldozatunknak jó illatu füstöt be-mutattya az ő szent Atya:

Attyának, *Apoc. 8. 3.* 4. Az ő érdemes igazságával béborította és el-fedezi minden bűneinket. Es az ő menyei szent Attyának bé-mutat minket ezt mondván: Ihol Atyám a' kik tégedet szerettenek, kik én velem meg-maradtanak, azt akarom azért hogy ők-is legyenek ott, a' holott én vagyok, hadd lássák az én dicsősé-gemet, Amen légyen.

IX. P R Æ D I C A T I O.

Christus Urunk el-temettetéséről.

Textus. *Matth. 27. v. 57. 58. & seqq.*

57. Mikor pedig immár estve volna, el-jöve egy gazdag ember ki Arimathiából való vala, ki Jესusnak tanítványa vala. 58. Az hozzája mene Pilátushoz, és meg-kéré Jესusnak testét, és parancsolá Pilátus, hogy meg-adnák az ő testét. 59. Es a' Joseph mikor a' Jესus testét le-vőtte volna, bé-takará azt tiszta gyoltsban. 60. Es helyhezteté az ő új koporsójában, mellyet kő-sziklából vágatott vala ki, és nagy kővet tévén a' koporso szájára el-méne.

Olvassuk hiekek szent Máthenak 26-dik részében a' 6-dik versről fogván mind a' 13-dik versig, mikoron idvezitők volna Bethániában ama' poklos Simonnak házában, a' Lázárnak nennye Mária szerez igen drága kenetet egy Alabástrom kőből csináltatott szelenczében, és el-menvén, Urunk Jესusnak fejére kitöltötte. Mellyért noha némellyek a' tanítványok közül haraguttanak, mindazáltal idvezitők igen dicsiretes cselekedetnek nevez, mivel-hogy ezzel akarta az a' színy-állat idvezitőknek jövődöbéli temettetését

jeler

jelenteni, *Matt. 26. 12.* El-híszem én, szerelmefim az Ur Jésumban, hogy ti-is ide e' szent helyre ilyen szándékkal gyűlkeztetek, hogy az Ur Jésum Christust, a' ti sziveteknek tiszta Alabástrom kőhöz hasonló szelenczéjét meg-nyílsátok, és a' ti hála-ado voltotoknak drága ke-nerivel a' meg-csufoltatott és meg-őlettetett Jésumtoknak szent testét meg-kennyétek, és Jósephel együtt őtet a' ti sziveteknek koporfojába tegyétek, és a' ti hiteteknek pecsétivel ugyan bé-pecsétellyétek, mellyet hogy job modgyával cselekedhessetek, jertek én velem együtt látsátok-meg;

Először, az ő temetésének környúl-álo dolgait.

Másodszor, az ő temetésének formáját.

E L S Ő R E S Z.

A' környúl-álo dolgokban meg kell látnunk,

I. Az időt, mikoron temettetett-el a' Christusnak teste? A'nak a' napnak estvéjén minek előtte még a' nap el nem nyugott volna, a' mely napon meg-őletteték, úgy-mint nagy pénteken, a' mint mostan hiják. Ez pe-nig lön így. 1. Az Istennek törvényére nézve, mert meg-parancsolta vala az Isten, hogy a' kiket meg-fszítenek, azoknak testeket ugyan azonnapi le-vennék és el-temettetnék, *Deut. 21. v. 23.* 2. A' nagy innepnek meg-szentelésére nézve, mert a' Sidók kélzítik vala magokat a' Husvéti báránynak meg-ételéhez. 3. Mert a' nagy innepen úgy-mint a' szombaton nem vala senki-nek szabados semmi dolgot tenni, a' negyedik paran-csolat szerént.

II. A' személyeket kell meg-látnunk, a' kik el-te-mették a' mi Idvezítőnknek testét. Azok, nem Tybé-rius, ki

rius, ki akkoron Romai Császár vala; Nem Pontius Pilátus, ki jól tudgya vala az ő ártatlanságát, de még-is halálra ítélé; nem-is a' Papok közzül valamellyik, kik Jerusalemben laknak vala; Nem-is valami el-fajult elméjű emberek, hanem két Istenfélő becsületes emberek, tudni-illik Joseph és Nicodemus.

A' mi Josephet illeti, nagy dicsirettel írják-le mind az Evangelisták; 1. Hogy igen gazdag ember volt, hazája ennek vala Arimathia, mely Arimathia igen híres város vala Sido országban, a' mely annakelőtte hivattott Rámának, ez vala hazája Samuel Prophetának-is, a' mint meg-tetszik, 1. Sam. 8. 4. 2. Hogy ő-is a' mi idvezitőknek titkon valo tanítványa volt, és várta az Istennek országát. 3. Hogy igaság szerető kegyes ember volt, mert noha ő-is a' tanácsok közzül nem utolsó volna, mindazáltal nem gondolván semmit világi tisztességének, méltóságának meg-kisfőbbedésével, a' Christusnak halálra valo sentériázásába né eggeze a' többivel.

Második személy, ki idvezitőknek el-temetésében jelen volt, vala Nicodemus, ki éjelen ment vala idvezitőkhöz, és tudakozék az ujonnan valo születésnek módjáról; Joh. 3. Ez-is nagy méltoságu ember vala, mert mondatik a' Pharisæusok közzül valo fejedelemnek.

III. Meg kell látnunk az ő temetésének Helyét, holott temették-el. Nem a' Jerusalembéli templomban, sem nem a' Sidoknak közönséges temető helyeken, hanem egy kertben, mely igen közel vala ahoz a' helyhez, az holott meg-feszítették vala Jesust.

Kertben akart pedig el-temettetni idvezitőnk, 1. Mert a' mint Adám a' kertben vesztette vala el az igaságot, ezenkép-

ezenképpen a' második Adám a' Christus a' kertben átlátá helyére az igazságot. 2. Mert az ő szenvédését a' kertben kezdette vala el; azt akará azért hogy az ő szenvédésének vége-is a' kertben légyen. Ezek a' temetésnek környül-állo dolgai.

M A S O D I K R E S Z.

A' mi a' temetésnek formáját illeti, abban ezeket kell meg-látnunk: *Először*, Pilátus engedelmeből le-vészi Josef a' kerézt-fárol Urunknak meg-holt és meg-hidegedett szent testét nagy becsülettel, mely munkában hozzája adá magát Nicodemus-is, hogy idvezitőnk halálának és el-temetésének erős tanói lennének. *Másodszor*, mindenik meg-mutattya Urunkhoz valo jó indulattya, és a' kit élteben tiszteltek, szerettek, ihol meg-hidegedett testét-is meg-bócsüllik: Mert Joseph készít szép tiszta gyolcsot, Nicodemus Myrrhábol és Aloefből csinált drága kenetet, ugymint száz fontot, mellyel a' Sidoknak módjok és rend tartások szerint meg-keni a' boldog fel-támadásnak reménségére Ur Jesusnak testét, Joseph pedig a' szép tiszta gyolcsban szépen betakargattya. *Harmadszor*, fogják mind ketten Urunknak szent testét, és helyheztetik a' Joseph kő koporsójába, mellyet magának csináltatott vala, és még soha senkinek teste nem vala benne.

Kérhetnéd: *Miért temettetett uj koporsóban?*

Felelet: 1. Hogy senki ne kételkedhessék benne, mintha nem az ő maga tulajdon hatalma által támadott volna fel, mint az Elyfäus csontyától a' halott, 2. Reg. 13. v. 21. 2. Hogy ezzel meg-mutassa, mitsodásnak kell lenni a' mi szívünknek, ha azt akarjuk hogy ő felsége

oda zárkozzék: Meg-ujultnak és minden féle bűnöknek régi dohától üresnek és tisztának.

K. *Miért temettetet más ember koporsójában?* F. 1. Hogy ezzel meg-mutassa, hogy az emberi nemzet bűneért holt-meg nem magáért. 2. Hogy előnkben adgya, hog' senki a' maga tulajdon igasága által meg nem igazulhat; mivel egyedül ő a' mi igaságunk, 1. Cor. 1. 31.

Negyedszer, Mikoron a' koporsóba bé-tették volna, egy nagy követ tőnek a' koporsó szájára; ezt Először azért cselekedék, hogy az irigy Sidok az Urnak testét meg ne motskolnák. Másodszor, hogy az ő fel-támadása ezzel nyilván valóbbá lenne.

T U D O M Á N Y.

A' Jesus Christus meg-halván a' mi bűneinkért, el-temettetett.

E' tudománynak két ágai vadnak, mert Először azt adgya előnkben, hogy a' mi bűneinkért a' Jesus Christus meg-holt. Erről a' felső leczkében elegendendőképpen hallottunk. Másodszor azt adgya előnkben, hogy az ő halálának utánna tisztességesen el-temettetett. Ezent vallyuk az Apostoli Crédóban-is: *Es el-temetteték.* Hogy el kellett pedig temettetni;

ELSŐ O K A; Mert meg-kellett felelni az ábrázoló dolognak. Jonás három nap és három éczakákon lón a' Czet-halnak gyomrában, az után onnét ki-jöve: Ezenképpen, a' mint ő maga mondá Idvezítőnk, kellett ő néki a' földben lenni, és onnét harmadik napon dicsőségesen fel-támadni, Matt. 12. 40.

II. O K A; Mert ezt Dávid az Urnak lelke által meg-mondotta vala, hogy a' Christusnak szent teste
nem

nem jutna rothadásra, *Pfal. 16.*

III. OKA; Mert a' mi kárhozatos bűneinknek ő véle együtt kellett el-temettetni; a' mint szent Pál szól, *Rom. 7. 4.* hogy a' Christusé legyünk.

ELSŐ HASZON, meg-győző; Meg-győzetnek azok az emberek az ő lelkek-isméretekben, a' kik meg nem bocsúllik az Ur Jesus Christusnak halálát és el-temtetését, 1. A' kik soha el nem akarnak távozni az ő fertelmes bűnöktől, mellyek a' Jesus Christust meg-kénzották, meg-csufoltak, és végre megis-ölték. 2. Kik nem akarnak a' Jesus Christusért szenvedni, noha a' Jesus Christus szenvedett az emberi nemzetért. 3. Kik soha nem akarnának a' bűnnek meg-halni; noha a' Jesus Christus meg-holt egyszer a' bűnösökért. 4. Kik soha nem emlékeznek-meg az ő halálokról, és az ő temtetésekről, hogy el-jő az idő, melyben meg-kérik az ő lelkeket: El-jő az idő, melyben az ő kényes testeknek a' földben kell tétetni, hogy ott a' férgeknek eledelek legyenek, &c.

II. HASZON, meg-probáló; Probályátok-meg magatokat kik ezeket hallyátok, nem tartoznaké mind ezek ti reátok? Menyi ideje immár hogy ama' teszerelmes bűneidet fedezgeted? Menyi ideje immár, hogy az Isten bi tégedet a' pœnitentiára, a' te bűneidnek el-hagyására, az ő irgalmatságának meg-köszölésére, de te ugyan nem akarsz a' Jerusalembéliekkel együtt az Urhoz meg térni. 2. Honét vadnak hát a' fok veszekedések, boszszuság üzések, békételenségek, és egymás között való gyűlölködések? Ha az Istennek dicsőségéért kell szenvedned, mindgyárt sopáncodol, túrhetlen-

kedel ; nem jutván eszedben hogy a' te Idvezitőd többet szenvedett, s' ugy ment-bé az ő dicsőségében. Tenéked-is szenvedned kell és ugy mehetsz az Istennek országában. 3. O honnét vagyon hát, hogy soha nem igyekezel azon, hogy a' bűnt meg-öld te benned, hanem inkább minden féle bűnöknek meg-elevenítője vagy ? Ugyan vadászod az alkolmatofiságot a' bűnöknek cselekedetire. 4. Innét vagyon ez-is, hogy ki-mondhatatlan kevély, fel-fuvalkodott, nagyra hajazó ember vagy. Nem gondolod, hogy tenéked-is meg kell halnod, és akar mint kevélykedgyél, de ugyan csak földé kell lenned.

III. HASZON, intő. Intetünk azért mindnyájan, emlekezzünk-meg rola, hogy az Ur Jesus Christus mi érettünk meg-holt és el-temettetett; halljunk-meg mi-is valaha a' bűnöknek, hogy élhessünk az Istennek és támadhassunk-fel az Urnak dicsőségére.

Hogy penig ezeket cselekedhessük imezekre vigyázzunk:

Előszór, Legyünk hasonlók a' mi édes Idvezitőnkhez, a' többi között három dolgokban: 1. A' szenvedésben; a' mint hogy ő mi érettünk minden szidalmokat, éhséget, fáradságot, kénokat és keserves halált el-szenvedett és fel-vőtt; Mi-is mikoron a' mi Jესusunknak dicsősége ugy kívánnya, minden nyomoruságokat sőt még a' halált-is fel-venni ne nehezteljük. Mert el-hidgyük, hogy senki addig a' mennyei dicsőséges koronával meg nem koronáztatik, valameddig a' nyomoruságoknak tövis koronáját meg-nem kóftollya. 2. A' bekecséges tőrésben; a' mi nyomoruságinknak idején, ne bé-

ne békételenkedgyünk, ne átkozódgyunk. Lám a' mi édes Jéfusunk menyí szidalmokat, káromkodásokat hall és szenved, még is mint a' mészár székre viendő bárány meg nem nyitá ő ellenek az ő száját, sőt inkább az ő mennyei szent Attyának könyörge az ő ellenségiért. 3. Az alázatosságban; a' mint hogy a' mi Idvezitőnk ő magát meg-aláztván mindennek szolgája lőn, és az ő nag' alázatosságából ő magát halálra adá, és el-temetteték: Ezenképpen mi-is minden őrdógi kevélységnek békét hagyván, alázzuk-meg magunkat mind az emberek előtt, hogy Christus tanítványinak lenni meg-ismértessünk. s' mind pedig a' hatalmas Istennek kezei alatt, hogy bizonyos időben fel-magasztaltassunk.

Másodszor, legyünk hálá-adók mindnyájan ehez a' mi édes Jéfusunkhoz; Lám ő tanítványi vadtok Nicodemussal; Lám várjátok ti-is az Istennek országát Josephel, nosza azért készítsük magunkat a' Christus Jéfus el-temetéséhez. Vigyünk ő néki tiszta gyolcsot, igaz hitet, mely nélkül nem lehetünk Isten előtt kedvessek. Vigyünk ő néki Myrrhábol és Aloesból valo nagy drága kenetet, az az, a' mi erős rothadás nélkül valo szereztetünket; Es a' mi szívünknek rejtekében mint valami koporsóban tegyük-bé. Annak-utánna a' mi Istenben valo boldog reménségünknek szent, fegyhetetlen, kegyes életünknek kővével ugyan zárjuk szívünkben, hogy ennek az Ur Jéfusnak áldott öléből minket, sem peniga' mi szívünknek rejtekéből őtet, sem halál, sem élet, sem Angyalok, sem fejedelemségek, sem hatalmaságok, sem jelen valok, sem következők, sem magótság, sem mélység, és semmi egyéb el ne szakaszt-ha-

hasson: hanem örökké övéle az egekben örvendezhesünk, Amen.

X. P R Æ D I K A T I O. Christus Urunk dicsőséges Fel- támadásáról.

Textus, Marc. 16. à vers. 1. ad. v. 8.

1. Es mikoron el-múlt volna a' szombat, a' Mária Magdaléna, és a' Jakab anyja Mária és a' Salomé vőnek drága keneteket, hogy el-menvén meg-kennék őtet. 2. Annak-okaért nagy reggel az hétnek első napján menének a' koporsóhoz, mikor immár a' nap fel-zendült volna. 3. Es mondnak vala önnön köztök, kit oda vész-el minékünk a' követ a' koporsó ajtajáról? 4. Es oda tekintvén láták hogy a' kő el-vétetett volna, mert felette igen nagy vala. 5. Bé-menvén azért a' koporsóba, látának egy iffiat ülni job felől, ki fehér ruhában öltöztetett vala, és meg-rémülének. Es monda nékiek. 6. Ne félljete, ama' Názárethbéli Jesust keresitek, a' ki meg-sefzittetett vala, fel-támadott: nincsen itt, im hol a' helye a' hová helyezették vala őtet. 7. De mennyetek-el, és mondgyátok meg az ő tanítványinak, és a' Péternek, hogy ő előttök megyen Galileába, ott őtet meg-lattyátok a' mint meg-mondotta nékiek.

Ezekben az igékben szent Márk Evangeliستا summa szerint előnkben adgya a' Jesus Christusnak halál-ból való dicsőséges fel-támadását, és fel-támadásának ki-jelentését.

Két részei vadnak az igéknek; az
Elsőben vagyon a' Christus fel-támadása.

Máso-

Másodikban az Angyalnak oktatása.

E L S Ő R E S Z.

A' mi az első részt illeti, abban ime' dolgokat lássuk-meg rendel, ugy-mint ;

Először, az időt, mikoron támadott-fel ; Arrol azt mondgya az Evangelista, hogy a' hétnek első napján, mely az ő halála után valo harmadik nap vala, a' mely napot szent János a' titkos könyvnek első részének tizedik verseben Urnak napjának nevez.

Másodszor, azok a' bizonyságok irattatnak-le, a' kik meg-tudták, hogy a' Christus fel-támadott. Itt az Evangelista három istenfő afzszony emberekről emlékezik :

Egyik volt Mária Magdalena, kiből hét ördögöt űzött vala ki Idvezitőnk. Második vala a' Jakab anyja Mária. Harmadik pedig Salome.

Ezeknek cselekedeteket rendel írja-le az Evangelista. I. Hogy az Istennek parancsolattya szerént, meg-szentelték az innepet nem mentenek sohová. II. Hogy drága keneteket vőtenek a' Jesus testének meg-kenésére. III. Hogy a' hétnek első napján, mely mi nálunk vasárnap, igen jó reggel indultanak-el a' koporsóhoz. IV. Hogy midőn mennének, az uton egy más között sopánkodtanak, hogy ki veszi-le a' koporsót a' követ nékik. V. Hogy a' koporsóhoz jutottanak, látták hogy a' kő nincsen rajta, hanem el vagyon rola fordítva. VI. Bé-mennek a' koporsóba, és nem találták ott meg az Urnak testét : hanem fejer ruhában öltözött Angyalt láttanak, ki az Urnak fel-támadását meg-mondotta nékik, így szólván: Nincs itt, fel-támadott, ibol a' helye a' hoyá őtet helyhez tették vala.

M A S O D I K R E S Z.

Ebben a' második részben, oktattya a' Máriákat az Angyal, mert mikoron meg-vigasztalta és bátorította volna őket, el-küldi és meg-mondgya mit cselekedgyenek, hogy *Először* közönségesen minden tanítványoknak meg-mondgyák, hogy bizonyosan fel-támadott halottaiból.

Másodszor, ízemély szerént penig Péternek mondgyák-meg hogy fel-támadott bizonyosan a' Ur. Nem azért izen penig Péternek mintha az Apostoloknak ő lőtt volna fejedelmek; és azzal a' Christus *vicarius*sává tenné, a' mint némellyek álmodoznak felőle; hanem azért. 1. Mert senki a' tanítványok között (Judáson kívül) olyan rutul, olyan nehezen, és olyan nagyon nem vétkezett vala mint Péter. Azt akará azért a' mi Idvezitőnk, hogy az Angyal által itt meg-jelentene Péternek, hogy noha vétkezett, háromszor meg-tagadván őtet, de azért ugyan nem vetette-el tőle; hanem mostan-is szerelmes tanítványa, mivel azért könyörgött vala az ő szent Attyának, hogy el ne fogyna Péternek az ő hiri. 2. Mert senkinek a' Christus halálán ugy meg nem keseredett vala a' tanítványok között a' szive, mint Péternek, azért azt akará Idvezitőnk hogy nagy lelki vigasztalást vegyen. 3. Hogy a' meg-térő bűnösöknek lenne példák, kik midőn az ő bűnöket keserveessen meg-sírattyák Péterrel; a' Jesus Christus-is fel-támad Idvezitő kegyelmeivel az ő lelkekben idveségekre.

Harmadszor, Emlekezteti a' tanítványokat Idvezitőnk mondására, mellyet mondott vala nékik az olaj fának he-

nak hegyén, *Marc. 14. 28.* Mikoron fel-támadándok előtte-
zek megyek Galiléába. Mert noha a' mi idvezitõnk az õ
fel-támadásának utánna Jerusalemben jelent-meg az õ
tanítványinak; de azért Galileában õt száz férfiaknál
többnek jelentette-meg õ magát, a' kik mind együtt
voltanak és látták õtet, *1. Cor. 15. 6.*

T U D O M Á N Y.

*Az Ur Jesus Christus valóságossan fel-támadott halot-
taiból.*

Ennek a' tudománynak igazságát majd ezen szok-
kal adgyák elõnkben a' tanítványok; Mert az õ fel-tá-
madásának első napján mentenek vala ketten a' ta-
nítványok között Emausban, holott a' Christus meg-
jelenté õ magát nékik. Im ezek sietséggel visszafra té-
rének Jerusalemben, a' több tanítványokhoz, kiknek
mondának a' többi: *Fel-támadot bizonyval az Ur, és meg-
láttatott Simontul, Luc. 24. 34.* Ezent vallyuk az Apostoli
Credoban-is: *Harmad napon halottaiból fel-támadá. Sz.*
Pál Apostol-is ezeneket adgya elõnkben, *1. Cor. 15. 3. 4. 5.*
De akarod okát tudni, miért támadott-fel halottaiból?

E L S Ő O K A; Hogy hatalmasson meg-bizonyi-
tsa magát Isten Fiának lenni, *Rom. 1. 4.*

I I. O K A; Mert az Atya Isten esküvéssel ígérte vala
a' Christusnak, hogy örökké való Pap lenne a' Melchi-
sedecnek rendi szerint, *Psal. 110. 4.* A' Papnak penig
nem csak áldozni kell vala; hanem a' leg szenteb hely-
re bé-is kell vala menni. Azért fel kellett az áldozat
után, az az; az õ halála után a' halottak között támad-
ni, hogy az õ örökkévaló Papságának általa, mind
örökké élven, mindeneftõl fogván meg-tartsa azokat
G 5 a' kik

a' kik ő általa járulnak az Istenhez, *Hebr. 7. 25.*

III. ОКА; Mert minek előtte még nem szenvedett vala, fok izben meg-mondotta az ő tanítványinak mind szenvedését, mind halálát, s' mind pedig halálból való dicsőséges fel-támadását. Hogy azért az ő tanítványi hidgyenek ő néki mint igaz mondó Urnak, mondását bé-is tellyesíté. Mind ezeket igen világoson beszélik az Angyalok a' Máriáknak, mondván: *Emlekezzetek meg rola a' mit néktek szóllott még mikor Gá-leiléában volna, ezt mondván: Szükség az embernek Fiának adattatni a' bűnös emberek kezében, és meg-feszíttetni s' harmad napon fel-támadni, Luc. 24. 6. 7.*

IV. ОКА; Mert még annak előtte az Isten a' Prophéták által az ő fel-támadását mind meg-prophétáltatta vala, s' mind pedig ábrázoló dolgokkal meg-jelentetre vala. Szent Dávid Király és Prophéta Christus Urunk képében ilyen módon szóllott vala az 16-dik Soltárnak 10-dik versében: *Mert nem hagyod az én lelkemet a' koporsóban, és nem engeded hogy a' te szent rothadásra jussón.* Mellyet szent Péter Apostol egészlen Christus Urunkra magyaráz, *Akt. 2. 31.* Az 22-dik Soltárban-is, prophetiai lélekkel le-írta Dávid Idvezitőnknek mind szenvedését, halálát, s' mind pedig fel-támadását. A' száz tizedik soltárnak-is hetedik versében ilyen módon szóllott: *Az úton való zavaros patakból iszik: annak okáért fel-emeli az ő fejét.* Edes Idvezitőnk ő maga-is az Emausban menő tanítványokat az írásra igazítá el-kezdvén Mofesen. Ugyan-is, mert az Isten azt ígérte vala a' mi szüléinknek, hogy, *az aszszonyi-állatnak magva meg-rontya a' kigyónak*
fejét,

fejét, Gen. 3. 15. Abrahámnak az után az Isten illyen igéretet tőn: *A' te magodban áldatnak meg minden nemzetségek,* Gen. 22. 18. A' mely mondást szent Pál Apostol egyenesen idvezitőnkre szab, mondván: *A' Christus penig megváltott minket a' törvénynek átkától, mikor mi érettünk lőtt átok: mert meg vagy on írva: Atkozott valaki fán függ.* Hogy a' pogányokban az Abrahám áldása a' Christus által lenne, és hogy amaz ígért szent Lelket a' hiinek általa vegyük. Erről szolott vala Isten Mósesnek általa a' Sido nemzetnek, midőn a' nagy Prophetát meg-igére nekiek, *Deut. 8. 18.* Mely Prophetán értették a' Messiást, a' mint ama' Samariabéli afziszonynak Christus Urunkal valo beszélgetésből ki-tetszik, *Joh. 4. 25.* Mellyet vártanak-is igen a' Sidok, *1. Maccab. 14. 41.* A' hoiott penig a' nagy Prophetáról vagy on emlékezet, azt szent István mind a' mi édes Idvezitőnkre magyarázza, *Act. 7. 37. 38.* Esaiás Prophetá-is mind szenvedését, mind halálát, s' mind penig fel-támadását le-irta egész szén az 53-dik részben. Az Istennek Angyala, ki Daniel Prophetával beszél vala, megmondá, hogy a' Messiásnak ki kell vágatni: de a' halál ő néki semmit nem kezd ártani, az az, fel-támad halottaiból, *Dan. 9. 26.*

Ha az ábrázoló dolgokra vettyük szemeinket, azok is arra mutattanak, hogy a' Christus Jესusnak az ő halálának utánna harmad nappal fel kell dicsőségesen támadni. Joseph a' tómlócznak fogságából, harmadik esztendőben emelteték Egyiptomi fejedelemségre, *Gen. 41. 41. 42.* Jonást harmadik napon a' Czethal kiadá a' szárazra, mellyet Idvezitőnk a' maga fel-támadásának meg bizonyítására hoz elő, *Matt. 12. 38. 39.*

Hát az áldozatokban ama' makula nélkül való bárán-
nyok mit példáztanak? A' makula nélkül való áldott
Ur Jésus Christust, mellyet kereszttelő szent János ujá-
val meg-mutatá a' Sidóknak, ezt mondván: *Ihol ez az*
Istennek báránnya, a' ki el-vészi e' világnak bűneit. Ezenről
azt mondgya a' titok láto Apostol: hogy meg-öletett
a' földnek fundamentomáinak fel-vetésétől fogván, *Apoc. 13. 9.*

Summa szerint, hogy mindeneket elől ne hordgyak,
azt mondgya szent Péter Apostol: *Erről mind a' Prophé-*
ták-is bizonytságot téstnek hogy bűnnek bocsánatját veszi
az ő neve által minden a' ki hiszen ő benne, Act. 10. 43.
Erről tanobizonytságot tőnek az Angyalok, kik azt
mondák; *Nincsen itt, fel-támadott.* Tanobizonytságot
tőnek a' Máriák, kik beszélttenek véle. Tanobizony-
tságot tőnek a' tizenegy tanítványok ama' két Emaus-
ba ment tanítványokkal, kik jól látták, együtt beszél-
gettenek véle, és a' kenyérnek szegéséből meg-is ismér-
ték őtet. Tanobizonytságot tőn erről szent Thamás,
és amaz őt száz férfiaknál több sokaság, kiknek egy-
szers' mind, az ő fel-támadásának utánna meg-mutatá
őnnön magát, *1. Cor. 15. 6.* Hallátok hivek a' tudomány-
nak igazságát, halljuk immár Isten segedelméből
hasznait-is.

ELSŐ HASZON, meg-győző; Minden bűnőkben
meg-átalkodott emberek meg-győzetnek e' tudomány
által, kik tudgák és hallják, hog' az emberi nemzet bű-
neért keserves kénokat szenvedett és meg-hólt az Ur
Jésus Christus, az halálból valóságosan fel-támadott:
Ők még-is soha nem akarnak fel-támadni a' bűnnek
halálából. Hallják és jól tudgyák hogy a' bűnők az
Isten

Isten között és az ember között. igen nagy szakadást tesznek; de semmit nem gondolnak véle, ugyan az ő meg szokott fertelmes bűnöknek átkozott koporsójában feküsznek affelől! Hallyák és jól tudgyák hogy a' Jésus Christus ama' veszedelemnek fiától mely álnokul adattatott-el harmincz ezűst garafokon, mely képtelenül fogattatott-meg a' bűnösöktől, mely kiméltelenül meg-körtöztetett, mely kegyetlenül meg-kénnoztatott, és mely gyalázatosán öletett-meg! De ugyan nem esik-meg az ő szívek ezeken, nem gondollyák-meg hogy ha jó idején fel nem támadnak a' bűnnek kárhozatos koporsójából, és poenitentiát nem tartanak, ők-is jövendőben a' kénzó ördögöknek kezében adatnak a' kénzáfra és az örökké való gyötrelmre. De ő veszett természet, és idveségnek sok akadái! Gondolkodg'atok velē egg'útt hivek mely nagy három akadályok vadnak, a' mellyek tartóztattyák a' bűnösöket, hogy a' bűnöknek halálából fel ne támadhassanak.

Első akadály, Embernek a' maga hitsége, negédes kevélysége, mellyel ember igen nagyot tulajdonit ő magának. Mert némellyek úgy hízelkednek magok felől hogy ők sokkal tudosabbak azoknál a' kik őket a' bűnnek halálából serkengetik, azért csak semminek vélik intéseket. Nem csuda hogy fel nem támadhatnak. Némellyek azt alittyák, hogy ők méltóságosabbak azoknál, a' kik őket költögetik a' bűnnek halálából, azért csak semminek vélik; Nem csuda hogy fel nem támadhatnak. Némellyek soha el nem hitethetik magokkal, hogy ők régen meg-hóltak a' bűnben, magoknak életet tulajdonítanak, noha cselekedetekkel

halált

halált keresnek. Nem csuda hát hogy fel nem támadhatnak a' bűnnek halálából.

Második akadály: A' kép-mutatás, mert sokan alázatosoknak képzik magokat: Alattomban pedig fel-futalkodott undok kevélyek. Sokan hogy már Isten és atyafi szeretőknak mutattyák magokat: Azonban pedig ördögi gyűlölettel tellyetek. Sokan szemből kárhoztattyák a' tisztátalan életet: Ők pedig minden tisztátalanságoknak titkon való követői. Sokan kárhoztattyák mások előtt a' részegséget: Ők pedig színtén fűlig merűltenek belé. Sokan pipeskednek keresztyénségekkel, azonban pedig minden nap káromoltatik miattok az Urnak neve az idegenektől. Nem csuda tehát hogy fel nem támadhatnak a' bűnnek halálából.

Harmadik akadály: Valamely dolognak lelki-isméret ellen való meg-tagadása; Mert némellyet az Istennek törvénye és a' maga tulajdon lelki-ismérete meg-győz az ő fősvénységéről: Ő még-is mások előtt esküvéssel tagadgya, hogy nem ő az, hanem csak takarékos. Némellyet istentelen kegyetlenséggel vádol lelke-ismérete: Ő még-is mások előtt esküvéssel tagadgya, hogy nem ő az, hanem csak kemény. Némellyet fertelmes tisztátalan étellel vádol lelke-ismérete: Ő még-is nagy maga átkozásával tagadgya, hogy nem ő az, hanem csak vig és nyájas természetű: Nem csuda tehát hogy fel nem támadhat az ilyen a' bűnnek halálából.

II. H A S Z O N, meg-probálo; Probálljátok-meg magatokat kik ezeket halljátok, ha ezeket az akadályokat nem találjátoké magatokban? Nem tulajdoni-
toroké

totoké magatoknak sokakat, azonban penig minden gonofságnak tár-házai vadtok. Nem vésziteké elzetekben hogy a' maga hitség a' következendõ gyalázatnak nemzõ annya? Nincsené kép-mutatás bennetek? Avagy nem tudgyátoké hogy az Ur meg nem csalatik, mert õ minden sziveknek titkait jól tudgya? Nincsené csalárd hamis mondás bennetek? Avagy nem tudgyátoké hogy a' hamis csalárdokat az Isten szörnnyen elveszti? Ha ki penig ezeket a' veszedelmes akadályokat el-akarja hárítani, ime' három dolgokra vigyázzon. igen elzefen: 1. Meg-emlekezzék az Istennek beszédérõl. 2. A' meg-cselekedettbûnõn igen bánkodgyék és szüntelenül sirassa. 3. Az Urnak tiszteletire, és keresésére sietve és nagy örömmel mennyen.

Elõször, Meg-kell annak a' Istennek beszédérõl emlekezni, valaki a' veszedelmes akadályokat el akarja hárítani, mert az Isten minden bûnõket meg-tiltott és csak egyre-is senkinek szabadságot nem adott. Ugy hidd-el azért magadat ember, hogy mikor magadnak állandóságot ígérsz, ha vigyázo nem leszel, ha az Urnak beszédérõl el-felelkezel, csak mig a' kakas szol-is háromszor meg-tagadhatod az Istent Péterrel.

Másodszor; A' te bûneiden bánkodgyál és keserve-sen siránkozzál, hogy a' te veled jól tévõ édes Istenedet a' te gonosz bûneiddel meg-bántottad. Hogy oly oktalanul tennen magadat az ördögnek prédájul adtad. Hogy másokat-is gonosz fesslett életeddel veszedelmessen meg-botránkoztattál. Gondolkodgyál õ ember, ha egy szerelmes atyád-fiának, jo akaro barátodnak, gyermekednek, Atyádnak, Anyádnak, és házastársodnak szo-

nak szomorú változásán bánkodik; hát tennen magadon és a' te örök halált érdemlő kárhozatos bűneiden miért nem sirnál, és miért nem bánkodnál? Szent Péter mind addig-is az ő bűneinek halálából fel nem támadhata, kegyelmet Isten előtt addig nem találhata, valameddig igen nagy keserveken undok bűneit meg nem siratá. Te-is ő bűnös ember ha fel akarsz támadni a' te bűneidnek átkozott halálából, ha Isten előtt kegyelmet akarsz találni, sirassad igen keserveken meg-cselekedett bűneidet.

Harmadszor; Ar Urnak keresésére örömmel és nagy fietséggel meny. Ugyan-is, ha e' világi hijában való és buborék modra el-mulando haszonra nagy sielve és tellyes örömmel mégy; hát miétt nem mennél az áldott Ur Jéhus Christus keresésére? Mert külömben a' te fok égre kiálto bűneidnek halálából fel nem támadhatsz, mivel az Ur mind az élet s' mind a' fel-támadás, *Joh. 11. 25.* Szent Péter mikoron meg-hallotta volna, hogy nincs az Urnak teste a' koporsóban, nagy fietséggel megyen, sőt ugyan futva, hogy meg-láthassa ha ott vagyóné, avagy nincsen, *Joh. 20. 4.* Ama' szeginy Mária Magdalen, melyből Urunk hét ördögöket űzött vala ki, *Marc. 16. 10.* mely nagy szorgalmatosan keresi és tudakozza a' mi édes mesterünket! Mikoron a' mi édes Jéhusunk az ő fel-támadása után a' kertben meg-szolitotta volna Máriát, Afzszonyi-állat mit sirsz? *Joh. 20. 15.* Azon panaszkodik, hogy nem találhattya az Urnak testét, azonban meg-ismerteti magát ő vele, *Johan. 20. 16.* és minden keserűségét el-felejté, &c.

III. HASZON intő. Intetünk mi mindnyájan hie-
vek,

vek, hogy a' mint a' Christus nem maradott a' halalban, hanem dicsőfégeffen fel-támadott, és ő magát meg-mutatta az ő tanítványinak : Azonképpen mi-is valóságosan támadgyunk-fel a' mi bűneinknek halálából, és életünknek meg-jobbitásával mutassuk-meg mindenknek a' mi istenes új életünket a' mi szent Istenünknek dicsőségére.

Hogy pedig meg-ismérhessük, ha mi fel-támadtunké a' bűnnek koporfojából, vigyázzunk ime' következendő jelekre : 1. Csak a' Jesus Christus eleven-ségét érzed magadban, úgy hogy ő nála nélkül semmi tehetőnek ismérved magadat a' jobban, *Joh. 15. 5.* 2. Erzed gyümölcsösön a' Jesus Christusnak lelkét te magadban, mely az Istennek dicsőségére meg-elevenít tégedet az ő kegyelme által, *Rom. 8. 11.* 3. Régen el-hadtad, avagy ihol most mindgyárt el-akarod hadni a' testnek minden gonosz indulatit, és ugyan meg-öldöklöd, meg-feszited a' te testedet, hogy a' Jesus Christusé lehess mind életedben, s' mind pedig halálodban, *Gal. 5. 14. Phil. 1. 21.* 4. Mindenkoron nyitván vadnak a' te fűleid az Ur Jesus Christus szavainak mind meg-hallására, s' mind pedig engedelmeffen valo meg-fogadására; ki a' kegyelemnek hegyén két kezeit el-terítvén hi minden megtérő bűnösöket az ő kegyelmének meg-köztolására, *Matt. 11. 28.* Ha azért meg nem veted az ő szent beszédét és parancsolattyát, hanem tellyes igyekezettel akarod magadot a' szerint viselned, jele hogy immár az ő kegyelme által, te-is fel-támadtál a' bűnnek kárhazatos halálából. Ha pedig valaha meg akartad magadon ismérni a' lelki fel-támadást most vagyon mind

idejes mind pedig alkalmatossága. Mert im látod hogy meg-terítettette az ő gazdag kegyelmének asztalát, és valakik idvességeket szeretik, mind azokat imé lelki vendégségben hívatta; mely lelki vendégségben, nem tulkoknak, bárányoknak húsokkal és vérekkkel, nem-is csak puszta kenyérrel és puszta borral gazdálkodik az ő jól el-készült vendéginek: Hanem az ő drágalátos szent testével és vérével vendégli azoknak lelkeket az örök életre. Meg-lássad azért ő ember, hogy a' te szivedet és lelkedet nem csak a' kenyérre és borra fordítsad és függesszszed: hanem igaz hitnek általa emelkedgyél-fel az egekben, a' hol mostan a' Christus Jesus teste vagyon, mert ez az igaz hitnek tulajdonsága, hogy még a' távol valókat-is jelen valókká téfzi és magához kapcsolja. Meg-lássad ő ember, hogy a' te bűnös testi szádat és fogaidat ne készítsed, mert a' te fogaiddal a' Christus szent testét meg nem rághatod, sem pedig testi képpen szent vérét meg-nem ihatod: mivel immár az ő halálból fel-támadott, meg-dicsőült teste az égben vagyon, és soha többé változás és szenvedés alá nem vettethetik. Mert azt egyszer meg-cselekedte mikor magát meg-áldozta, Hebr. 7. 27. Es, Eggyetlen egy áldozattáival tökéletesekké tőtte mind örökké azokat a' kik meg-szenteltetnek. Hebr. 10. 14. Nem-is azért ment-fel az egekben, hogy többé meg-áldozná ő magát: Mert ha különben volna, kellett volna ő neki gyakorta szenvedni világ teremtetésül fogva. Heb. 9. 26. 27. Ne készítsd azért a' te bűnös szádat és fogaidat, hanem a' te hitedet, lelkedet, mellyel el-vészszed őtet egészlen: Mert a' lélek a' ki meg-elevenít, a' testi nem használ semmit. Joan. 6. 63. Meg-

Meg-láffad azért a' ki innét idvességeffen akarsz élni, meg-tisztult lelki ismérrettel cselekedgyed, és magadat igen jól meg-probálljad, hogy valami módon magadnak kárhozatot ne egyél és ne igyál.

A' probát pedig én itt négy rendben állatom csak;

I. Mivel-hogy te egészlen a' bűnökben meg-hóltál volt, vizsgál-meg magadat, ha azokból fel-támadtálé avagy meg-is nem? Meg-holt vala a' te szived a' bűnben, mert minden éktelenségek származtanak abból: Mostan immár érzed te magadban ha vagyoné változás szivedben? utalodé a' bűnt? és ha szeretedé az istenes életet? Meg-hóltak vala a' te szemeid, kezeid, lábaid, füleid, és minden érzékenségid a' bűnben; mert szemekkel meg-tiltott dolgokat örömeft néztél. Füleiddel trágár beszédeket örömöft halgattál. Nyelveddel szirkos átkos vóltál. Kezeiddel sok ártatlan vért ontottál és loptál. Lábaiddal az istentelenekkel együtt futottál. Mostan immár meg-probáld igen szemesen magadat, ha mind ezeket el-hadtadé? gyűlölódé? és többé azokra nem szándékozolé?

II. Probáld-meg magadat ha vagyoné Istenben való erős hited; mellyel el-híszed, hogy az Isten az ő szent Fiát te éretted öltöztette testben, és te éretted ölette-meg a' magos kereszt-fán. Hogy a' Jesus Christus valamellyeket szenvedett, mind azokat a' te idvességednek helyére állatásáért, a' te lelki jódért szenvedte, ki-nek áldott vére meg-is mosogatot tégedet minden bűneidből. 2. Joan. 1.7. Kinek érdemes áldozattyáért tenéked az Atya mindenható Isten minden bűneidet meg-bocsáttya, és az ő igéreti szerint az örök életet-is meg-adgya.

III. Vagyoné Istenednek és felebarátodnak szereted-e te te benned? ha mindenek felett szerettedé az Istent, és ehhez képest mindeneket csak semminek tartasz? Ha felebarátodat úgy szerettedé, hogy minden te ellened való eserit oly tökéletesen meg-bocsátod, a' mint kívánod Istentől hogy tenéked-is ő felsége meg-bocsásson?

IV. Mind ezekben vagyoné el-tökélltet szándékos, hogy ha az Iste az ő segítő és bűnőktől meg-tartoztató kegyelmét te tőled el nem vész, avagy meg nem vonsz, utolsó pihenésedig mind ezekben meg-akarasz maradni, és ezekben akarasz mind élni, s' mind meghalni? Ha bár csak ezeket te magadban fel-találod, nagy lelki örömmel és bátorsággal járulhatsz az Urnak asztalához. Ti pedig czégéres bűnben élő emberek, a' kik bűnőtökben meg-keménytetek, kik ugyan nem akartok meg-térni, kik nem szeretitek sem az Istent, s' felebarátokat, hanē éjelen nappal csak az őrdögnek szolgáltok. Hallyátok-meg és rentennyetok-meg, mert az Ur Jēsus Christus hatalmával el-tiltalak titeket e' drágalatos szent vendégségtől mind addig, valámig a' ti bűneiteknek fertelmességében meg-maradtok. Mindazáltal ő szegény nyavalyások kétségben ne essetek, hanem hidgyetek az Istenben, térjete-meg mentői hamarab a' ti gonosz utatokról az Istenhez: mert az Isten igen irgalmas kegyelmes, és meg-esküött az ő szent nevére, hogy valamely orában a' bűnös ember meg-tér, hozzája fogadgya és meg-kegyelmez nékie, és soha-őrökké meg nem emlekezik az ő bűneiről, Ezec. 18. 21. Hogy azért a' mi jó Istenünk minékünk meg-kegyelmezzon,

mezzen, és a' Jesus Christus érdemes áldozattyáért minden bűneinket meg-bocsátván, szomjuhozo szegény lelkünket, az ő szent Fiának testével és vérével meg-elégitse és ugyan meg-enyhitse: Jertek szerelmesim az Ur Jesuban hajtsuk-meg a' mi buzgo lelkünknek térdeit ő felsége előtt, és a' mi szívünknek igaz töreldelmességéből tegyünk valíást ő szent Felségének minden mi undokságos bűneinkről mondván. *Seq. Conf.*

XI. P R Æ D I C A T I O.

Az Ur Jesus Christus dicsófságes Fel-támadásáról.

ANGYALI VIGASZTALÁS.

Textus, Marc. 16. vers. 6. 7

Ne félljétek, ama' Názáretbeli Jesust keresitek, a' ki meg-feszítettetett vala: fel-támadott, nincsen itt, im hol a' helye a' hova helyezették vala őtet.

MIdőn a' mi bűneinkért a' Christus Jesus a' keresztifán meg-holt volna, amaz Arimathiabol valo Joseph és Nicodemus (meg-kérven Pilátustól a' holt testet) meg-kenék, és tiszta gyolcsban bé-takarván, a' Joseph uj koporsojában el-temeték, és egy követ tőnek a' koporso szájára. Mind ezeket csak szemmel távol nézik vala a' Máriák. El-mulván azért a' Sidoknak nagy innepek, jo reggel fel-kelvén három Istenféle aszfzonyi-állatok, el-indulának drága kenetekkel a' Jesus koporsojához, hogy meg-kennék az Urnak szent testét. Es mikoron az urban beszélgetnének egymás-

H 3

sal, mond-

fal, mondván: *Kitsoda vész-e el minékünk a' követ a' koporfo ajtajáról?* Azonbā oda jutának, és láták hogy el vagyō fordítva a' kő, meg-örülének, és be-menvén a' koporfo-ba, látának egy iffiat űlni job kéz felől feje ruhában, mellyen midőn igen meg-réműltenek volna, úgy kezdi őket vigasztalni az Angyal, hogy ne félljenek. Summa szerint ezekben az igékben vigasztallya az Istennek Angyala a' meg-ijedett Máriákat a' Christusnak fel-támadásával.

Két részei vadnak az igéknek, mert az

Elsőben vagyon vigasztalás.

Másodikban, a' vigasztalásnak fundamentuma avagyoka.

E L S Ő R E S Z.

Az első részben meg-tiltya az Angyal a' Máriákat a' félelemtől: *Ne félljétek.* Mint ha így izollana: *Jo Máriák mit félték?* mert én az Istennek Angyala vagyok, de nem az az Angyal vagyok én, a' ki az első embereket ki-kergeté a' Paradicsomból. Nem az vagyok én, ki Egyiptusban az első izlűlőtteket egy éjtízaka mind meg-ölé. Nem az vagyok én, ki Senacheribnek száz nyolczvan öt ezer emberét egy éjel le-csapdosá. Mi őróm mondo Angyal vagyok én, jól tudom miben fáradoztok, jól tudom hogy a' meg-feszítettett Jesust keresitek. Ne félljétek semmit, mert én annak szolgája vagyok, s' ti hozzátok küldetté, hogy ő felőle tinéktek boldog hirt mondanék, és titeket meg-vigasztallyalak.

M Á S O D I K R E S Z.

A' második részben ilyen okát adgya vigasztalásának: *Mert fel-támadott, nincsen itt, &c.* Melyben kétőt cselekedik az Angyal: *Először, állattya a' Christusnak iga-*

nak igazán valo fel-támadását ; Fel-támadott. Másodszor , tagadgya igen erőssen a' Christusnak test szerint valo jelen lételetét a' koporsóban ; *Nincsen itt.* Hogy pedig mind a' kettőt el-hitethesse vélek, meg-mutattya nékiek a' helyet, a' hová őtet helyhezgették vala. A' felső tanításban meg-tanulók, hogy a' Christus valóságosan fel-támadott halottaiból : Mostan immár Isten kegyelméből, a' meg-magyarázott igékből ilyen tudományunk jó-ki.

T U D O M Á N Y.

Noha a' Christus Jesus valóságosan halottaiból fel-támadott : mindazáltal nincsen mindenütt.

E' tudomány az igékből jó-ki, mert így szól az Angyal : Fel-támadott, *nincsen itt, &c.*

EL SŐ OKA: Mert a' fel-támadásnak általa az ő testét Istenséggé nem változtatta, sem láthatatlanná nem tette, a' mint ő maga mondgya a' tanítványoknak : *Lásátok-meg az én kezeimet és lábaimat, mert én vagyok; tapogassátok-meg engemet és lásátok.* Mert a' léleknek nincsen hús és csontja, a' mint láttjátok hogy ennékem vagyok, Luc. 24. 39. A' mindenüttvalóság pedig egyedül csak az Istennek tulajdona.

II. OKA: Mert az ő testét a' fel-támadás után dicsőségesen az egekben fel-vitte, és helyhezgette az ő szent Attyának jobbjára, honnét várjuk. is el-jöni ítélni holtakat és eleveneket, a' mint az Apostoli Credoban valljuk. Erről szent Péter Apostol tanobizonyoságot téfzen az Apostoli Cselekedetekről írt könyvnek 21-dik részében a' 20-dik versben, holott ezt állattya, hogy a' Christus testének az egektől meg kell tartoztatni az

ítéletig. Az Angyalok erről bizonytságot tésznek, mikoron a tanítványok néznének a' mennyégbe menő Ur Jesus után, mondván: *Galileabéli férfiak mit állorok néz vén menybe? E' Jesus ki oda fel-vitetteték ti töletek menyországba, akképpen jó-el a' miképpen láttátok őtet fel-menni menyegbe, Act. 2. 11.*

Hogy pedig annál jobban meg-érthessük a' tudományt, lássuk-meg hány féle a' Christus jelen létele? Egyik testi, szemmel látható, és kézzel tapasztható, a' mint az ő fel-támadásának utánna magát meg-mutatta a' tanítványoknak, *Luc. 24. 39.* Tamásnak-is illyen módon szola: *Hozd ide a' te ujjaidat, és lásd-meg az én kezeimet, és hozd ide kezedet, és bocsássad az én oldalomba, és ne légy bihetetlen hanem hívó, Joh. 20. 27.* Most a' Christus teste és embersége szerint nincsen itt a' földön; hanem el-ment mi tőlünk az egekbe. Erről mondgya idvezitőnk a' tanítványoknak: *A' szegények mindenkor veletek lesznek, de én nem mindenkor léfzek ti veletek, Matt. 26. 11.* Második jelen létele lelki és Isteni jelen létel, mert az ő imádando Istenségét az egeknek egei bé nem foghatták. E' mod szerint jelen vagyon az ő hiveivel mindenütt, mert az ő szent Lelkét adgya nékik, mely tanobizonytságot tész az ő Isteni mindenhatóságáról és jelenvoltáról. Erről mondgya idvezitőnk: *Valahol ketten avagy hárman öszvegyűlnek az én nevemben ott vagyok közöttök, Matth. 18. 21.* Ismét: *Veletek léfzek mind világ végezetig.* Ertyük igaságát e' tudománynak; röviden halljuk hasznait-is.

I. H A S Z O N meg-czáfó; Meg-czáfoltatnak e' tudomány által azok az emberek, a' kik azt mondgyák, hogy

hogy a' Christus teste szerént csak egy köröm feketé-nyire-is el nem rávozott a' földtől, hanem mindenütt-valová és láthatatlanná tőtte volna az ő testét. Ezek az igazat mondo Christust akarják beszédében hibásnak tenni, ki ilyen módon szol: *De én igazságot mondok ti-néktek: Job néktek hogy én el-mennye, mert ha el nem me-nendek ama' vigasztaló nem jó ti hozzátok; de ha el-menén-dek el-küldöm azt ti hozzátok. Joan. 16. 7.* Ezek az An-gyalokat akarják meg-czáfolni, kik ezt mondák: *A' mint láttátok hogy fel-ment, azonképpen jó-el ismét.* Ezek a' keresztyéni vallásnak ime' czitkelet akarják el-ronta-ni: *Méne mennyégbe és üle a' mindenható Atya Istennek jobjára, onnét leszen el-jövendőítélni eleveneket és hólta-
kat, &c.*

II. HASZON, meg-probálo; Probálljuk és vi-sgálljuk-meg mi magunkat, s' fogjuk ranobizonyságul lelki-isméretünket, s' lássuk-meg ha a' Christus Jé-sus az ő szent lelkének általa mi beennünk találtatiké? Val-lyon nem kezdé ezt mondani a' kis biro? *Nincsen itt, im hol a' helye a' hová helybeztetett vala.* Te kép-mutato áll-orczás ember, ki a' kegyességnek csak nevét viseled, azonban pedig minden gonofságban szintén fülígülsz, és gyönyörködöl minden istentelenségben, mint a' ha-lak a' szép folyo vizekben. O nézd-meg kérlek a' te szivedet hol vagyon a' Christus? Hiszem az Istennek háza népe közzé számláltattál vala te a' szent keresztség-nek általa; hiszem az Isten anyaszentégyházának fiai és leányi között nevededtél-fel; hiszem a' Jé-sus Christus nevé-ről hivattatol keresztyénnek; lám éltél az Ur Va-csorájával, hát hol vagyon a' Christus? Meg-felel te-

néked a' te lelked-isméreti és ezt mondgya: *Nincsen itt, ihol a' helye a' hová helyezettett vala.* Te bűneidben meg-átalkodott gonosz istentelen ember, keresedé a' te szivedben a' Christust? Ezentől meg-felel tenéked a' te lelked-isméreti mondván: *Nincsen itt.* Ugyan-is mert semmi közü nincsen a' fetétségnek a' világossággal. Ti szitkozodo, átkozodo emberek, hová töltétek a' ti sziveteknek koporfojából a' Christust? *Nincsen ott, csak a' helye vagyon.* O miért engedtétek-meg hogy az ördög ki-űzze a' ti szivetekből? Ti paráznák, részegesek, nézzétek-meg a' ti sziveteket, ha ott vagyóné a' Christus? Meg-felel néktek lelketek-isméreti mondván: *Nincsen ott, csak a' helye vagyon.* O ki sokan vadnak kik meg-ölik szivekben a' Christust, hogy ne élhefjenek általa! Sokan vadnak kik útra bocsáttják szivekből a' Christust, hogy mind örökké vétkezhefjenek. Sokan vadnak kik szivekbenn-is bé nem bocsáttják a' Christust, hogy a' tisztátalan világgal edgyütt egy ideig gyönyörködhefjenek. O nagy gonolság és Isten ellen valo nagy háládatlanság!

Gondoljátok-meg ti átkozodo, szitkozodo gonosz emberek, mely nagy kárt téstetek ti magatoknak. Vagyóné szűkségtek a' Christus érdemére? Bizony valoban volna; mert a' bűnben fűlig ültök, lelki betegek vadtok, s' nem érzitek. Mezeitelenek vadtok, mert lelki öltözetetek nincsen; s' még-is nem szégyenlitek. Lelki szegények vadtok, mert a' Christus gazdagságában nincsen részetek; s' még-is mások felett pipeskedtek. Ihol a' Christust ki-űztétek szivetekből. Gondoljátok meg ti paráznák mely nagy kárt téstetek ti magatok-

gatoknak. Vagyoné szükségtek az Isten bűn bocsáto kegyelmére? Volnabizony, de a' Christust ki-űztétek szívetekből. Gondoljátok-meg ti tobzodo résegeitek, melly nagy kárt teszték ti magatoknak. Hol vagyon a' Christus a' ti szívetekből? *Nincsen ott.* O ki veszedelmes állapototok vagyon kiknek a' Christus nincsen szívetekben, mert hirtelen vízben merülhettek Pharaohal; hirtelen meg-halhattok Saphirával és Ananiással; hirtelen az ebek nyalhattyák véretek Jezabellel; hirtelen barommá lehettek Nabugodonozorral; a' pokolnak kinnyaiban emelhetitek-fel szemeiteket ama' tobzodo gazdaggal.

De gondold: Miről tudhatnám én azt meg ugyan valóságossan hogy nem volna a' Christus az én szívembé?

FEL. Meg-tudhatod a' többi között imezekről: 1. Halgatod ugyan az Istennek igéjét; de szivednek gondolkodási mind csak oda kijárnak a' te testednek gyönyörűséginek meg-veszett után; *Nincsen ott a' Christus, Matth. 13.* 2. Halgatod ugyan az Istennek igéjét; de gyökeret szivedben nem verhet az Istennek drága szent beszéde; *Nincsen ott a' Christus, Matth. 13.* 3. Halgatod az Istennek igéjét, de sok hijában valo világi gondolkodásokkal igen meg-elegyited az Istennek szent tiszta beszédét; *Nincsen ott a' Christus, Matt. 9.* 4. Halgatod az Istennek igéjét; de ez életnek sok hijábanvalo szorgalmatosságának tövisszel úgy meg-fojtod nevedését, hogy semmi gyümölcsöt nem teremhet; *Nincsen ott a' Christus, Matth. 13.* 5. Hallod az Istennek beszédét, de ugyan elébbeni gonosz életednek utaiában jársz, semmivel meg nem jobbulsz, csak olyan vagy mint

mint az előtt voltál. *Nincsen ott a' Christus, 1. Pet. 1.* Ezekből eszedben veheted ha vagyóné a' Christus a' te szivedben avagy nincs.

De kérded: Hát mi módon hihatom én viszfza az én szivemben a' Christus Jesust?

Felelet: 1. Mind a' földnek poráig alázd-meg magadat, és sirassad, hogy a' te undok életeddel el-űztéd vólt tőled a' Christust, a' mint szent Péter cselekedék. 2. Fojtogasd-meg te magadban minden testi indulatodat és gonoszágidat, s' adgyad rabul testedet a' te lelkednek, ki nagy keserű sühajtásokkal sokszor kívánczik az Ur Jesushoz menni, mint szintén a' szomjuhozó szarvas a' kut fejekhez, *Pf. 42. 1.* 3. Jo idején keyl-fel a' te bűncidnek régi álmából, és tellyes készülettel induly a' Christus keresésére ama' siránczo, de igen buzgo Máriákkal; az az, A' mig időd vagyón reá, ne halogassad a' te Istenedhez való meg-téréseidet; hanem mihelt érzed, mihelt veszed eszedben, hogy vétkeztél, mindgyárt el-hadgyad, mindyárt meg-bánnyad, és mindgyárt keserveffen meg-sirassad; hogy a' Jesus Christust a' te keserves könyhullatásiddal te magadhoz hi-hasd; és a' te szivednek rejtekében ugyan bé-zárhasd. 4. Mikoron ő maga ez a' Jesus Christus kezd zörgetni a' te szivednek ajtaján, mind az igének hirdetése, mind a' Sacramentomok, s' mind penig a' nyomoruságok és szenvedések által, mindgyárt nyísd-meg szivednek ajtaját, bocsásd-bé őtet, hadd szerezzen lakodalmat a' te szivedben.

De kérded ismét: Ha viszfza hihatom az Ur Jesust az én szivemben, mit kell cselekednem hogy nálam maraszthassam?

Felelet:

Felelet: 1. Valamit akarſz cselekedni, igen megfontollyad, ha vétek nélkül meg-cselekedhetedé, avagy nem? Es az után ha vétek nélkül végben viheted, cselekedd-meg: mert az Ur Jêſus tiſzta edényt ſzeret. Így meg-marafzthatod a' Chriſtuſt. 2. Ha valamit teſti indulatodból akarſz cselekedni, ne ſieſs, hanem várakozzál. Talám egy kis várakozás után az Iſten ſzivedben meg-változtattya, és abbéli vérkes teſti indulatodat meg-fordittya. Így meg-marafzthatod nálad a' Chriſtuſt. *Gal. 5.* 3. Ha valami dolgot esküvéſſel akarſz mondani (mint a' moſtani veſzedelmes ſzokás) meg-láſd, hogy az gonofz ne légyen: hanem oly dologra esküdgyél, mely az Iſten törvényével edgyez. *Pſ. 119.* 4. Akar érezz magadban bűnt, s' akar ne, de még-is ſzüntelenül arról gondolkodgyál magadban, miképpen ély hogy az Iſtennek orſzáába bé meheſs. *Pſ. 15.* 5. Mindenkor arról gondolkodgyál, hogy ha tellyes életedben mind ſirnál-is, még-is elegendőképpen nem tudnád meg-ſíratni, mennyi ſok izben meg-bántottad a' teſzent Iſtenedet. 6. Mindenkor elmélkedgyél arról mely kegyelmes te hozzád az Iſten; Hogy, talám máſok a' kik nincsenek olyan bűnőſök mint te-vagy, nem találták-fel a' Chriſtuſt, tégedet pedig ugy vezérlet ő felsége, hogy fel-találtad az Ur Jêſuſt. 7. Er-ről-is elmélkedgyél, hogy ha már fel-találtad a' Chriſtuſt, és viſzſza hittad te magadhoz, mint kelleſék immár ez urán tenéked élned? Mint kelleſék ez után a' bűnőktől őrizkedned, hogy vérkes életeddal meg ne ſzomoritsad az Iſtennek ſzent Fiát, és ki tudgya te tőled el-ne távozzék? Így meg-tarthatod nálad a' Chriſtuſt.

Hogy

Hogy pedig a' Christust nálad meg-tartsad, indí-
tsanak tégedet ezek: 1. Mert a' Christus nélkül sem-
mi mennyei áldást nem nyerhet sz az Atyától, mivel a'
hívek csak ő benne áldatnak-meg. *Eph. 1. 3.* 2. Mert
a' Christus nélkül mindigárt el-tévelyedel az idvesség-
nek utáról, és ő nála nélkül a' jókban csak semmi te-
hető vagy, *Joan 15. 5.* 3. Mert a' Christus nélkül
meg-nem igazulhat sz az Atya Istennek előtte, mivel
egyedül csak ő minékünk az Atya Isten előtt való meg-
igazulásunk, *1. Cor. 1. 31.* 4. Mert a' Christus nélkül
bekeséged nem lehet az Atyával, mivel csak ő benne
békéltet-meg az emberi nemzettel, *Matt. 3. 17.* 5. Mert
ő nála nélkül örökkévaló félelmed, gyötrelmed, siral-
mod és jajgatásod lesz. Mivel ő egyedül az, a' kiben
minékünk minden ellenségink ellen, minden világi vál-
tozásinkban és utazásinkban nagy lelki bátorságunk
vagy. Mert azért jött-el e' világra, hogy az őrdög-
nek minden munkáit el-rontsa. Es mi érettünk a' pok-
lot és a' kárhozatot meg-rontotta, e' világot meg-győz-
te, a' Sátánnak hatalmát el-vette, az halálnak fulákját
semmivé tőtte, és minékünk nagy lelki bátorságot
szerzett. Ő mi érettünk keserves kénokat és gyaláza-
tos halált szenvedett, hogy minket meg-szabadítana
az örökké való kárhozattól. Ő ezenől minden mi
világi siralmas könyhullatásunkat orzánkrol el-törli,
és örökkévaló örömmel bé-tölti a' mi szíveinket,
hogy neki vég nélkül szolgálhassunk

az egekben. A M E N.

A M E N.

XII. P R Æ D I K A T I O.

Az Ur Jesus Christusnak dicsóséges menybe Fel-menéséről.

Textus, *Actor. 1. v. 9. 10. 11.*

9. Es mikoron ezeket mondotta volna, az ő szemek látára fel-emelteték, és a' felhő Jesust bé-fogván el-szakasztá őtet az ő szemek elől. 10. Es mikoron ő utánna az ő szemeket az égbe függesztették volna, imé két férfiak fehér ruhában meg-állának mellettük. kik mondának: 11. Galileabéli férfiak mit állotok nézván menybe? Ez Jesus ki oda-fel viteték ti tőletek menyországba, akképpen jö-el a' miképpen láttátok őtet fel-menni menyégbe.

EZ mái nap a' meg-testesült áldott Ur Jesus Christus emlékezetire rendeltetett innepek közzül utolsó innep nap, mellyen minden e' világi utazásit el-végezván az ő mennyei szent Attyához meg-tért az egekbe. E' mái napon tére vizsgálja az, az ő országába, ki csak egyedül vala jövevény Jerusalemben; E' mái napon dicsőségnek koronájával meg-koronáztaték az, a' ki ennek előtte, a' mi bűneinkért tövissékből csinált koronával meg-koronáztatott vala. E' mái napon helyhezterék az, az ő mennyei Attyának jobbjára, ki annak előtte két tolvajok köziben hehezterett vala a' keresztfára. E' mái napon a' mi testünk vérünk, a' mi szerelmes atyánkfia, e' széles földnek és a' menynek hatalmas Ura az ő dicsőségébe nagy hatalommal és dicsóséggel bé-ment. Örvendetes nap azért ez minden hiveknek, mert el-végezván a' mi idvességünknek drága munkáit, dicsó-

dicsőségesen azért mené-fel az egekbe, hogy miné-
künk örökké meg-maradando helyet szerzene az egek-
ben. No annak-okáért szerelmefim az Ur Jéhusban
örvendezzünk a' mi királyunknak, és énekellyünk ő
néki uj énekeket bölcsen, mert az ő tanítványinak sze-
mek láttára ma fel-méne az egekbe nagy dicsőséggel,
a' mint az el-olvasott igékből meg-értetek; Mellyekben
summa szerént előnkben adatik a' Christus Jéhusnak
bizonyossan menybe valo fel-menetele.

Két részei vadnak ez igéknek, mert az
Elsőben, a' Christus menybe menetele vagyon.

Másodikban, az Angyaloknak arról valo tanobizonyság-
tételek irattatik-le.

E L S Ő R E S Z

A' mi az első részt illeti abban ezek vadnak :

1. Az időnek környül-állo dolga, mikoron volt,
ime' szókban: *Es mikoron ezeket mondotta volna.*

Kérhetnéd: Mitsodákat mondott? 1. Meg-pa-
rancsolá nékiek, hogy ők addig Jerusalemből el-ne
mennének, valameddig el-nem bocsátaná hozzájuk a'
Szent Lélek Isten. 2. Igéretet téfzen nékiek, hogy
rövid nap mulván a' Szent Lélek Isten ajándekit bőven
el-vévén, nem csak vízzel, hanem szent Lélekkel ke-
resztelkednének, *Act. 1. 5. 3.* Inti őket hogy az idő-
nek el-rejtett titkait és forgását, mellyeket az Atya Isten
az ő maga hatalmában helyhezterett, ne vizsgálják.
4. Meg-parancsollya nékiek, hogy midőn el-vejendik
a' Szent Léleknek ajándekit, ő néki tanobizonysági
legyenek, mind Jerusalemben, mind Sido országban,
mind Samariában, s' mind penig a' földnek utolsó ha-
táriban.

táriban. Ezekről emlekezik a' szent Lukács; hogy mikor mind ezeket meg-mondotta volna, mindgyárt fel-emeltetett.

II. Vagyon a' fel-menetnek módgya és formája, mellyet így ad előnkben szent Lukács: *Fel-emelteték*, Illyés Propheta felől olvassuk, hogy tűzes szekérben ragattatott-el, de azt nem olvassuk hogy fel-emeltetett volna. Mert Illyés nem a' maga erejéből ragattatott-el; hanem az Isten ragattatá-el őtet: Idvezitőnk pedig az ő Isteni hatalma által emelé-fel az ő Sz. testét. Hogy pedig ebben senki ne kételkedgyék, és olyan vélekedésben ne lennének idvezitőnk teste felől, mint régenten valának Illyés felől, bizonyossan és minden homály nélkül meg-mutattya szent Lukács; *Előszór*; Mert ők szemekkel jól látták, a' mely látás őket meg nem csalta. *Másodszor*; Mert a' fényes kő őtet környül fogta, és el-vitte az ő szemek elől. *Harmadszor*; mert nagy szorgalmatossággal néztenek-fel utánna a' tanítványok.

III. Vagyon a' hely, a' honnét fel-ment, és a' mely helyre ment, közönségesen ment-fel a' földről, melyre alá-jött vala az ő Attyának kebeléből. Személy szerint pedig ment-fel az olajfáknak hegyéről, a' hová gyűjtötte vala az ő tanítványit, mely Jerusalemmellett vala. A' hová ment pedig, az mondatik menyországnak, avagy égnek. Az égnek nevezete a' szent írásban sok módon véterik: *Előszór*, az égnek oly részéért, mellyen vadnak a' felhők, honnan az elsők alá származnak, mely mondatik Isten kincses ládájának. Mely égről vagyon emlekezet, *Deut. 28, 23. Es lesznek a' te egeid mellyek vadnak a' te fejed felett olyanok mint az értze*

Ez foglallya-bé az Aert az éltető eget, melyre nézve a' repeső madarak hivattatnak égi madaraknak, *Matth. 6. 26.* Nem ez az az ég a' hová fel-ment Idvezitőnk. Másodszor, vétetik a' csillagos égért, mely szemünk eleiben vettetik. Ez-is nem az az ég. Harmadszor, vétetik a' harmadik égért, mely néha Isten országának, néha Abrahám kebelének, néha paradicsomnak, néha pedig bódogok helyének mondatik. Ide ment a' mi idvezitőnk-fel.

M A S O D I K R E S Z.

A' második részben immár az ő fel-menetele felől való Angyali bizonság vagy on; mert mikoron a' tanítványok csudálkozván néznének az ég felé az ő mesterük után: 1. Látának két Angyalokat fejei ruhában, kik én el-híszé hog' azok az Angyalok voltak, a' kik az ő fel-támadásának idején meg-jelétének vala a' Máriáknak. 2. Angyali szózatot hallának, kik ezt kérdik vala: *Ti Galileabéli férfiak, mit állotok itt nézván az égbe?* 3. Meg-mutaták minden homály nélkül az Angyalok, hog' bizonyossan fel-ment az egekbe, midőn így szólának nékik: *Ez a' Jesus ki mostan fel-ment az égbe, akképpen jó-el ísmét, a' miképpen fel-menni láttátok.*

T U D O M Á N Y.

A' Jesus Christus test szerént valóságosan fel-ment az égekbe.

E' tudomány világossan a' betüből foly-ki, melyet Szent Pál Apostol-is ilyen módon erőssít, *Eph. 4. 8.* *Mikoron fel-ment volna a' magosságra, fogván vivé a' fogságot, és ada az embereknek ajándékokat.* Szent Dávid Király és Prophéta erről ilyen módon szolott, lélekben: *Fel-méne*

Fel-méne az Isten nagy örömmel és az Ur Trombita szoval, P^{sal.} 47.6. E' tudományban pedig a' Christus testén, nem értem a' Christus Istenségét, mely a' testet ő magára fel-vévé, mely Istenséget az egeknek egei bennem foghatnák, mely minden helyeket bé-tölt: Hanem értem azt az emberséget, mely született Máriától, és a' mely halálra adattatván meg-ölettetett, el-temettetett, és harmad napon az emberséggel eggyesült Istenségtől fel-támasztatott. Mely még mostan-is az egy erőtelenség kívül minden tulajdonságát meg-tartja. Erre énneké mindeneknek előttte legyőtanobizonyságó önön maga az igaz Ur Jesus Christus, ki ilyen módon szola az ő tanítványinak: *A' szegények mindenkoron ti veletek vadnak de én nem mindenkoron lépek ti veletek*, Matth. 26. 11. Világossabban tanít szent Jánosnak 16-dik részében a' 28-dik versben, mondván: *Ki-jővők az Atyától és jővők a' világra, ismét el-hagyom e' világot és az én Atyámhoz megyek*. Az ő szent Attyának az ő Izerelmes tanítványit ilyen módon ajánlá, szent Jánosnál a' 17-dik résznek 11-dik versében: *Es nem vagyok többé e' világon, de ezek e' világon vadnak, és én te hozzád megyek*. Szent Atyám tarts-meg a' te neved által azokat a' kiket adtál ennékem, &c. Az ő fel-támadásának első napján erről tőn tano-bizonyságot Idvezítőnk, midőn így szola ama' siránczó Máriának: *Ne illess engemet, mert nem mentem még fel az én Atyámhoz*, Johan. 20. vers. 17. Bizonyságim, énnekem erre az Istennek szent Angyalai, kik alá-jövé az égből hirdeté a' Jesus Christusnak valóságossan valo menybe fel-menetelét, Bizonyságim a' tanítványok mind közönségeffen, s' mind pedig eggyé-

eggyen. Közönségesen látták szemekkel mikoron az olajfáknak hegyéről fel-ment, melyről közönségesen ezt mondgyuk az Apostoli credoban: *Méne menyégbe, &c.* Szent Péter Apostol azt mondgya, hogy *a' Christusnak*, érti *a' Christus testét*, *bé kell fogattatni az égtől mind addig, mig mindenek helyre nem állattatnak.* az az, ítélet napjáig, *Act. 3. 21.* Erről igen világosan tanit Sz. Pál Apost. *Col. 3. 1.* midőn illyen modon szoll: *Ha fel-támadtatok a' Christussal, oda fel valokat keressetek, holott a' Christus vagon, az Istennek jobján ülven.*

I. OKA; Azért nem hadta *a' Christus* az ő testét *a' földön*, hanem az egekben fel-vitte, mert az ő fok kenokat és gyalázatokat vallott és szenvedett testét így kellett meg-dicsőíteni, *Luc. 24. 26.*

II. OKA; Mert külföldben meg nem mutatodott volna az ő diadalmas győzedelme, mellyel el-rontá *a' poklot*, *a' halált* és az őrdögöt, *Col. 2. 15. Hebr. 2. 15.*

III. OKA; Hogy *a' mi sziveinket is a' földiekről el-szakaszsa*, és oda fel valokat kerestessen mi velünk, mivel *a' mi dicsőségünk ő benne vagon el-rejtven az Atyánál*, *Coloss. 3. 4.*

IV. OKA; Hogy az ő mennyei szent Attyától minékünk Szent Lelket nyerjen, mely Szent Lélek semmi modon el nem jött volna, ha *a' Christus valóságosan az egekben fel nem ment volna*, *Joh. 16. 7.* Ertyük *a' tudománynak igazságát*, halljuk-meg immár röviden hasznait is.

ELSŐ HASZON, meg-győző. Igen meg-győztetnek azok mind tudományokban, mind lelkeik ismeretiben;

I. A' kik hallyák és jól tudgyák, hogy a' Christus az ő testét e' földön nem hadta, hanem az egekben fel-vitte, s' még-is a' Christus testének mindenüttvalo lételet lelkek-isméretek ellen állattyák. Mert avagy azt engedik-meg, hogy a' Christus teste minden tulajdonságit most-is meg-tartya, az emberi természetű erőtelenségen kívül; avagy pedig azt állattyák hogy a' Christus teste minden tulajdonságit el-hadta és úgy lótt mindenüttvalová. Ha meg-tartotta tulajdonságit az erőtelenségen kívül, a' mint hogy meg-is tartotta, tehát mindenüttvalová nem lehetett az ő teste, mivel bizonyos időben fogantatott, és véges test, bizonyos helytől meg-határozott test, úgy hogy mikoron egy helyben vagy, nem lehet akkor más helyben. *Joan. 11. 15.* Ha pedig emberi tulajdonságit el-hadta a' Christus teste, és mindenüttvalová lótt, tehát avagy a' fogantatásnak idején, avagy fel-támadásnak idején lótt mindenüttvalová. Ha a' fogantatásnak idején lótt, tehát azon mindenüttvalóságának ereje által nem csak a' szűz Mariának méhében fogantatott volna: hanem minden tiszta szűzeknek méhekben-is, mellyet állatnál hallatlan gonofság. Ha pedig a' fel-támadásnak idején lótt a' Christus teste mindenüttvalová; tehát mindgyárt ugyan akkor azon mindenüttvalóságának ereje és hatalma által az égben-is volt az ő mennyei Szent Attya előtt a' Christus teste, mellyet igen tagad az igazat mondo Ur Jesus Christus, midőn így szol ama' siránkozó Mária Magdalénának: *Ne illesz engemet, mert nem mentem még fel az én Atyámhoz, Joan. 20. 17. &c.*

II. Meg-győzetnek azok-is az ő lelkek-isméretek-

ben, a' kik tudgyák és vallyák, hogy a' Jესus Christus valóságosan fel-vitte az ő testét az egekben, ők még-is a' földiekhez ragattanak, és egy-szálnira-is nem vágyakodnak oda fel ő hozzája. Kik midőn nyomoruságokat szenvednek, zugolodnak, Isten ellen pántolodnak, és durczáskodnak, s' nem tudgyák hogy a' Christusnak-is sok szenvedések után kellett bé-menni a' mennyei dicsőségben, *Luc. 24. 26.* Kik midőn hallják hogy ő nekik el kelletik hadniok e' hitván világot; félnek, reszketnek, és ki-monthatatlanul irtozván keservefen sírnak, s' ha rajtok állana, inkább választanák magoknak a' földet hogy sem mint az eget, &c.

III. Meg-győzetnek azok-is lelkek-isméretekben, a' kik tudva és fel-emelt kézzel vétkeznek az Isten ellen. Nem gondollyák-meg hogy a' mindeneket tudo és láto Ur Jესus Christus oda fel ez egekben vagyon, űlvén az ő mennyei szent Attyának jobján, s' minden cselekedeteket, titkos és rejték helyekben valo fertelmeskedéseket jolláttya, meg-veszett sziveknek gondolatit-is jól tudgya, és jövendőben az ítéletnek napján a' szerint fizet-meg nékiek, *2. Corint. 5. 10.*

II. H A S Z O N, intő; Mivel-hogy a' mi édes Jესusunk testfzerint fel-ment az egekben, intetünk azért mi-is, hogy a' mint a' tanítványok néztenek utánna az ég felé; ezenképpen mi-is emellyük-fel a' mi hitünknek bemeit, és nézzünk az ő szent Attyának jobján űlő és hatalmasson uralkodo Ur Jესus Christusra. Siesünk ő hozzá, nem a' mi testi labainkal, hanem a' mi szívünknek tellyes igyekezetivel, és hozzája vágyakozo suhajtásival. Emellyük-fel, szerelmesim az Ur

Jesusban,

Jesusban, a' mi fejeinket és oda fel valokat keresünk az hol a' Christus vagyon. O ember valamenyifzer fejed felett az eget meg-tekinted, mind annyifzor gondold-meg, hogy oda fel vagyon a' te fejed, vágyakozzál azért ő hozzája ez bűnnel meg-rakodott földről. Gondold-meg hogy oda fel vagyon a' te örökös hazád, miért kötöd hát fivednek szeretetét e' buborékhoz hasonló világához, melyben csak szarándok vagy? Gondold-meg, hogy oda fel vagyon a' te mennyei városod, melynek bősületes polgár társa vagy, hát miért szeretned e' világot, melyben csak nyomorult bujdosó és sellér vagy? Valamenyifzer felhőket látsz ő ember, jusson eszedben, hogy a' Christus fényes felhőben ment-fel az ő dicsőségében. Ely ugy azért, hogy te-is ő hozzája fel-mehess a' fényes egekbe. Gondold-meg kérlek ő ember, akar mi kicsiny felhőt láss, hogy talám abban jó-el ismét az ítéletre, és akkor; Ely ugy azért, hogy az ítéletre jövő igaz biro Ur Jesus Christus előtt az ítéletnek napján id-vefségedre meg-álhass. Gondold-meg ő ember, hogy az ítéletre jövő Christusnak eleiben kell tenéked-is ragtattnod. Ely ugy azért hogy mikoron eleiben jutándasz, meg ne íségeenűly, 1. Tess. 4. 17. Valamenyifzer csak egy madarkát látsz-is hogy az aérben az ég felé repül, gondold-meg, hogy e' földön csak olyan a' te életed, és nem tudod, mely nap, mely órán, mely szempillantásban, és holott el-kellettik te-néked-is innét repülnöd. Légy azon kérlek ő ember, hogy az Epuloval nem a' gyöttelemnnek helyére, hanem ama' szegény Lázárral az Abraham kebelében repüly, és a' te meg-válto Jesus Christussal örökké az egekben uralkod-hassál; A M E N.

XIII. P R Æ D I K A T I O.

A' Sz. Lélek Istennek El-jöveteléről.

Textus, Actor. 2. à v. 1. ad 14.

1. Mikoron pedig a' Pünkösdek napja el-jött volna, valának mindnyájan egy akrattal együtt. 2. Akkor nagy hirtelenséggel lón az égből úgy mint sebessen zugo szélnek zendülése, mely bé-telé a' házat, a' melyben ülnek vala. 3. Es látának kettős tűzes nyelveket, és üle mindenikre azok közzül. 4. Meg-telének pedig mindnyájan Szent Lélekkel, és kezdenek szollani más nyelveken, a' mint a' Lélek ad vala nékiek szolnók. 5. Valának pedig Jerusalemben kik akkor ott lakoznak vala, Istenfélő Sido férfiak, minden nemzetségek közzül kik ég alatt laknak. 6. Mikoron pedig a' hir ki-menne volna, egybe gyüle a' sokaság, és eszek vesze, mivel-hogy hallaná minden azokat az ő nyelveken szollani. 7. Almélkodnak vala pedig mindnyájan és csudálkoznak vala, mondván: Eggyik a' másíknak Nemde nem Galileusoké mindnyájan ezek a' kik szolnak? 8. Mi módon vagyon azért, hogy halljuk őket a' mi nyelvünkön szolani mellyen születettünk? 9. Párthia országbéliek, Mediabéliek, Elámiták, és kik lakoznak Mesopotámiában, Judeában, Cappadociában, Pontusban, és Asiában. 10. Phrygiában, Pámphiliában, Egyiptumban, és Lybiának tartományában, mely Cyrene mellett vagyon, Romából valo jövevények, Sidok és Proselytusok. 11. Cretabéliek és Arabiabéliek, halljuk hogy szolják a' mi nyelvünkön az isiennek nagyságos dolgait. 12. Almélkodnak vala pedig mindnyájan, és kételkednek vala, egymásnak ezt mondván: Vallyon mi lesz en ebből? 13. Némellyek pedig parvarkodván ezt mondgyák vala; Edes bortul részegettek meg ezek.

Régén

REgenten ezt a' napot az Izraeliták az Isten törvé-
nyének ki-adásának emlékezetire nagy alázatos
buzgósággal szokták vala meg-űllení és szentelni.
Meg-űllik vala pedig a' Húsvéti báránynak meg-étele
után ötvenedik napon, mellyen emlegetik vala az Isten-
nek vélek közlött kegyelmességét. Kiknek ebbéli di-
csiretes nyomdokokat méltán és dicsiretessen követi az
Istennek vitézkedő Anyaszentegyháza az Új Testamen-
tumban, melynek fundamentoma e' jelen való leczké-
ben vagyon, holott summa szerint azt adgya szent Lu-
kács előnkben, mi módon jött-el a' Szent Lélek Isten?
mit cselekedett? és a' nézők közöttül némellyek mitso-
da ítéletben voltak?

Két részei vadnak az igéknek, mert az
*Elsőben le-iratik a' Szent Lélek Istennek látható formában
való el-jövele.*

*Másodikban, le-irattatnak az el-jövetelnek nézői, és né-
mellyeknek ítélet tételek.*

E L S Ő R E S Z.

Az első részben ezek vadnak :

Első, az idő, mikoron jött-el a' Szent Lélek Isten, ar-
rol azt mondgya a' szent Lukács: Mikoron bé-töltének
volna az ötven napok, az az, Mikoron a' Húsvéti bárány-
nak meg-étele után az ötvenedik nap bé-telleyesedett
volna, mely a' Christus fel-támadásának so-dik napja
vala, mely lőtt, a' mint némellyek számlállyák, világ
teremtése után három ezer kilenczszáz kilenczvenhe-
tedik esztendőben. Mikoron a' nép az innepnek meg-
szentelésére minden felől Jerusalembé fel-gyülekezett
volna, akkor jöve-el a' Szent Lélek Isten.

Második, a' személyek, a' kiknek adatott a' Szent Lélek Isten. Azoknak tudni-illik a' tanítványoknak mind, a' kik eggyező szível lélekkel és akarattal öfzvegyülvén, várják vala a' Jესus Christus igireti szerint a' Szent Lélek Istent.

Harmadik, a' hely, a' hová a' Szent Lélek el-jött, volt Jerusalemben egy ház, melyben a' tanítványok a' Christus parancsolattya szerint egybe gyűltenek vala, *Actor. 1. 4.* holott imátkozván várják vala a' Szent Lelket, mellyel fel-öltöztetnének, *Luc. 24. 49.* Mitsoda ház lótt légyen pedig az, az Evangelista semmit nem emlekezik felőle; job azért nekünk-is arról halgatnunk, melyről a' Sz. Lélek semmit nem iratott az ő hűséges Iro-Deáki-val, hogy sem mint hijábanvalo vélekedéssel arról valamit állatnunk.

Negyedik, a' Szent Lélek Isten el-jövetelinek modgya és formája; mert

Először, lón nagy zugás, mely lótt, 1. Hirtelén; 2. Az égből; 3. Sebesen; 4. Bé-tölté a' házat, a' melyben a' tanítványok imátkozván ülnek vala.

Másodszor, láttatának el-óflott nyelvek, a' mindenféle nyelven valo szollásra, mellyek tűzefek valának. Tűzes nyelveknek formájában akara pedig el-jöni: 1. A' szent szereternek meg-csalhatatlan bizonyságára. 2. Az apostolok igaz tudományoknak meg-mutatására. 3. A' Szent Lélek erejének, és mindenhatóságának bizonyosan valo meg-jelentésére.

Harmadszor, üle-mindenekre a' kik egyenlő akarrattal a' házban valának. Nem vala ugyan az a' tűz a' Szent Lélek Isten, hanem csak külső látható eszköz vala, melyben el-jöve.

Negyed-

Negyegyszer, ennek az el-jött Szent Léleknek cselekedetét adgya előnkben Sz. Lukács, a' mellyek ezek: 1. Meg-telének mindnyájan Sz. Lélekkel. 2. Kezdek minden féle nyelven szollani. 3. Az Istennek nagyságos dolgait prédikállyák vála, melyben én el-hiszem bé-foglalták a' teremtésnek munkáját; Az emberi nemzetnek kárhozatba valo esését; A' Christus Jesus felől valo ígéretek, minden példazo és ábrázolo dolgokat. A' Christus fogonratását, születését, életét, cselekedetét, szenvedését, halálát, el-temettetését, di-csőséges fel-támadását, negyven napokig fel-támadása után vélek valo lételeét; menybe valo fel-meneteletét, és az ó igaz ígérete szerint a' Sz. Léleknek el-bocsátását.

Sok idvélséges tudományok jöhetnének-ki mind ezekből; de én csak ez egyet tészem-fel.

T U D O M Á N Y.

A' Szent Lélek Isten csak azokhoz jó, és azokban marad, a' kik egyenlő akarattal vadnak az Isteni szolgálatban.

E' tudomány az igékből jó-ki, mert azt mondgya szent Lukács, hogy midőn a' tanítványok egyenlő akarattal volnának egy házban foglalatosok az Isteni szolgálatban, és várnák a' Szent Lélek Istent, hirtelen valo zudulás léfzen, mint valami sebes szélnek fuvása, és azonban a' Szent Lélek tűzes és el-ofzlott nyelveknek formájában jó-el. Es bé-tölti a' házat melyben valának a' tanítványok, és kinek kinek fejére szálván vélek maradott és bé-töltötte őket ajándékival. Ezen tudományt erőssíti szent Pál Apostol, midőn illyen modon szól: Minden alázatossággal és szelidséggel, és lelki kegyességgel el-szenvedvén egymást a' szeretetnek általa. Igyekezvén meg-

vén meg-tartani a' léleknek eggyesítségét a' békeségnek kótele által, Eph. 4. 2. 3. Phil. 1. 27.

ELSŐ OKA; Mert a' Szent Lélek eggyező szeretetnek lelke; azért olyanokhoz mégyen és olyanokkal marad, a' kik az Isteni szent szolgálatban egyenlő akarattal forgódnak. 2. Tit. 1. 7.

II. OKA; Mert a' Szent Lélek imátkozásnak és igaságnak lelke, Joh. 16. 13. Azért olyanokkal marad, a' kik az Isteni szent szolgálatban egyenlő akarattal forgódnak. Sok példákkal meg-mutathatnám e' tudománynak igaságát; de azokat el-hagyván elég példák az Apostolok, kik midőn eggyező akarattal volnának és imátkoznának, ihol a' Szent Lélek hozzájuk el-jöve és vélek marada.

I. HASZON, meg-győző. Sokakat meg-győz e' tudomány lelkek ismeretekben, kik tudni-illik, immel-ammal akarnák hogy részt vennének a' szent Lélek ajándékiban; De ők nem eggyesek, nem egy szívűek és nem egy akaratauk a' szent szeretetnek kótele által. Itt rövideden mutatok egynéhány rendbélieket, a' kik egy szívűek és egy akaratauk az Isten ellen valo gonofzban: Ellenben meg-mutatom azokat is a' kik egy szívűek egy akaratauk az Istenes szent szolgálatban.

Egy szívűek a' gonofzban azok. Először, a' kik ha szintén személy szerént ő magok nem cselekedik is azokat a' vétkeket a' mellyeket az istentelenek cselekefnek, mindazáltal, minden tehetségek szerént azokat oltalmazták, szeretik, és tellyes tehetségekkel minden uton módon élé-is mozdittyák őket világi állapattokban, Rom. 1. 12.

Másod-

Másodszor, a' kik tudva, el-rendelt áándékkal magok világi gyönyörúségekért és hasznokért az Isten ellenségivel barátkoznak, társalkodnak az istentelenekkel, kik ugyan keferúséggel illetik az Urnak lelkét, elle-ne rugodozván mindenekben, *Act. 7. 51.* Illyenek minden részegesek, tobzodók, tisztátalanok, paráznák, házaság törők, irigyek, szitkozodók, és egyéb bűnben fűlig ülők.

Harmadszor, Egy szívűvek és egy akaratúvak a' gonoszban azok, a' kik valamely dologban ugyan őszve eskütnének; de nem az Istennek dicsőiségre, nem az Anyaszentegyháznak elő-menetelére, nem a' szegény hazának, s' annak békeségének meg-maradására: Hanem a' magok külső javokra, a' magok jövő világi dicsőiségeknek és hireknek kűllyeb terjesztésére, az eggyűgyűveknek mind meg-botránkoztatásokkal, s' mind pedig meg-utálásokkal, kevélyen igyekeznek és forgodnak.

A' jobban pedig egy szívűvek és akaratúvak azok;

Először a' kik semmit nē patrocínálnak, semmit nem kedveznek az istenteleneknek, kik sem adományért, sem barátságért, sem félelemért, sem emberek előtt való kedveségért, sem pedig semmi valami külső és e' világi haszonkának reménségéért, nem hajladoznak imide amoda; hanem tőkélletesek, álharatosok, és egyezők az Isteni szent tiszteletben a' szeretnek kötele által, *Eph. 4. 2. 3.*

Másodszor, a' kik el-rendelt akaratral és tellyes szívvel utálnak minden fertelmes bűnőket, kik nem boszszontryák az Istennek ama' jó lelkét, *Eph. 4. 30.*

Har.

Harmadszor, a' kik minden dolgokban és cselekedetekben nézik csak az Istennek dicsőségét, és minden magokra való tekinteteket, külső haszon és tisztesség kereséseket hátra hagyván el-vetik magoktól. Mert ugyan-is vadnak oly emberek, kik eggyeznek valamely tudományban hogy legyenek másoktól kiválasztott tudósok, a' mely rut és veszedelmes szorgalmatosság. Vadnak oly emberek a' kik eggyeznek valamiben csak azért, hogy magoknak pénzt és jószágokat szerezhessenek; a' mely rut veszedelmes kereskedés. Vadnak oly emberek, a' kik valamibé azért eggyeznek hog' hírek nevek légyen és maradgyő érette, a' mely rut veszedelmes híjábavalóság. Vadnak olyak, a' kik azért eggyeznek valamiben, hogy másokat isteneffen építsenek, a' mely Isten előtt kedves szeretet. Vadnak olyak-is kik azért eggyeznek a' jobban, a' szabados Isteni szolgálatban, hogy ők-is napról napra épülhessenek, és jövendőben a' meg-boldogult szentekkel egygyütt lehessenek az egekben; mely dicséretes lelki okosság.

II. HASZON, meg-probáló; No kik ide gyűlkezünk és ezeket halljuk, vizsgáljuk és proballyuk-meg magunkat kintsodák vagyunk? Vagyoné az Isteni szent szolgálatban egy szívünk és egy meg-szentelt akaratunk? Lássuk-meg talám inkább a' gonoszban eggyezünk? Ti gonosz bűnben élő paráznáknak Patronusi, patronái, oltalmazoi és mentegetői, nem tudgyátoké hogy nyilván vagyon az Istennek haragja ellenetek az égből? *Rom. 1. 18.* Nem féltéké, hogy azon latrokkal az Ur Jesus Christus ezentől mind öszve-ront benne-

benneteket az ő igazságának pálczájával? *Pf. 2. 9.* Nem félteké, hogy a' Szent Léleknek ajándéki nélkül maradtok, és Simon Mágussal együtt az ördögnek rabjai lesztek mind örökké? *Aktor. 8. 20. 21.* Ti paráznák, tisztátalanok, házasság rontók, részegesek, tobzodók, és egyéb veszedelmes bűnökben egy szívűvek nem félteké a' bűnöket igen gyűlölő Istennek haragjától? Vajki veszedelmes a' meg-haragutt Istennek kezébe esni, mert az Isten meg-éméltő tűz, *Hebr. 12. 29.* Nem félteké, hogy az Istennek Szent Lelkét meg-szomorítottatok, töletek el-űzitek, és osztán ama' gonosz lélektől fogtok győtrődtetni Saullal? *1. Sam. 19. 9.*

De gondolod: Miről tudom én meg-ismerni, hogy az Istennek Szent Lelke vagyon bennem, és meg-is marad én velem...?

F. Először; Ha minden te dolgaidban meg-vísgáld magadat, szivedet, és minden érzékenységedet, ha ugyan valóban veled vagyóné az Istennek Sz. Lelke, mellyet három dolgokból vehetsz észvedben: 1. Mikoron gondolkodol a' te bűncidnek bocsánattyárol, és az Istennek Jesus Christusban veled közlött idvezítő kegyelméről, vagyóné ki-mondhatatlan nagy lelki örömed? *Pfal. 51. 10.* mert ha vagyón lelki örömed ezeken, tudgyad bizony hogy ott vagyon az Istennek Lelke a' te szivedben. 2. Mikoron a' te testi gonosz indulatid meg-indulnak, és valamely bűnnek meg-cselekedetire kivánságod vagyon, viaskodolé ellene erőssen, és meg-győződéd? *Gal. 5. 24.* Mert ha viaskodol, és meg-győzheted, tudgyad bizony, hogy a' bűnök ellen küzdő Szent Lélek Isten vagyon a' te szivedben. 3. Miko-

ron.

ron látsz, tudsz, és ismeresz oly embert, ki valamely bűnben igen gyönyörködik, azzal nem társalkodik, sőt magad mellett lenni semmi mód el nem szenveded. Avagy ha kételen vagy véle, nehezen és ki-mondhatatlan szomorúsággal szenveded-el, *Jud. v. 23.* Es félsz azon hogy az Istennek Szent Lelkét meg-szomorítod, *Eph. 4. 30.* Ha ez meg vagyon benned, tudgyad bizonyosan, hogy a' bűnöket nem szereted, sőt azokon szomorkodo Istennek Lelke te benned vagyon.

Másodszor; Ha mikoron érzed, hogy az Istennek kegyelme és Szent Lelke te veled vagyon, szorgalmasan imátkozol ime' három dolgokért: 1. Hogy el ne hadgyon tégedet az Isten, és el ne vessen előle a' te gonosz bűneidért, életednek minden napjaiban, *Pf. 51. 13.* 2. Hogy ne nézze a' te erőtlenségedet az Ur Isten, és a' te hitednek egy mangorni szikráját el ne oltsa te benned, sőt inkább napról napra erősítse és nevelye a' te hitedet, *Luc. 17. 5.* 3. Hogy ő szent felsége tégedet éle- tednek minden idejében az ő Szent Lelkével vezérel- lyen, igazgasson az ő szent törvényének egyenes utain az ő szent nevének félelmére, *Psal. 86. 11. 12.* Ha mind ezeket érzed te magadban, bizonyosan el-hiheted, hogy az Istennek Lelke te benned vagyon, és meg-is marad te veled.

III. HASZON, intő. Intetünk mi mindnyájan, ha azt kívánnjuk és akarjuk, hogy a' Szent Lélek a' mi szívünkben szálljon, és ott meg-is maradjon, le- gyünk egy szívűvek és egy akaratúvak az Isteni szent félelemben, a' mi Istenünknek szent szolgálattában; Legyünk egy szívűvek az Isten dicsőségének előb moz-
ditásáért

dításában, a' kegyes életnek gyakorlásában, és a' buzgó könyörgésekben; Legyünk egy szívűek és egy akaratúak a' bűnőknek meg-öldöklésében, el-kerülésében, és azoktól való meg-tartoztatásban; Legyünk egygyesek és egy szívűek a' szent szereteten, a' békeségnek szeretetiben, és a' nyomoruságoknak békeséggel való el-fzenvedésében. Mellyekre hogy inkább vigyázhassunk;

1. Gondollyuk-meg ama' szo fogadatlan, és az Istennek Lelkét szomorusággal illető Pharahót, ki minden szekeres hadaival a' tengerbe merüle. Ha azért mi-is az Isten haragjának tengerébe örökkévaló veszedelmünkre nem akarunk merülni, azon legyünk hogy a' Szent Lélek mi velünk maradgyon. 2. Gondollyuk-meg amaz Isten ellen rugodozó, és a' Szent Lelket boszszúsággal illető Sodomabéliekkel mit cselekedék az Ur: Tűzes kénköves elsővel boritá hszem el őket. Ha azt akarjuk azért, hogy a' pokolnak rettenetes lángozo tűzébe örökkévaló veszedelmünkre ne merüllyünk; Legyünk azon, hogy a' Szent Lélek Isten mi velünk és bennünk maradgyon. 3. Gondollyuk-meg ama' hazugságban egyyet értő Ananiást és Saphirát, mely igen meg-bűnteté, *Act. 5. v. 9. 10.* Távoztassuk-el hát mi a' gonoszban való egygyezést; hanem legyünk az Isteni fogálatban egy szívűek és egy akaratúak, hogy a' mi Istenünknek szentséges áldása bőven mi reánk szálljon, és az Istennek Szent Lelke hozzánk jöven, mivelünk végig meg-is maradgyon, ki a' mi tudatlanságinkban taniatson, felelmünkben bátoritson, keferőségünkben, vigasztalljon, és az ő szerelmének tűzével a' bűnnek

bennünk meg-maradott seprőit ki-égetvén minket,
 ujjonnan szül, és a' meg-jelenendő örök életre ez élet-
 ben úgy el-pecsétel, hogy e' fok változás alá vettettet
 élet után ama' mennyei dicsőiségnek örökségbe által
 viszen, A M E N.

XIV. P R Æ D I C A T I O.

A' Szent Léleknek bőcsületiről.

Textus, Ephes. 4. 30.

*Keferúséggel ne illeszék az Istennek ama' szent Lelkét,
 melynek általa meg-pecséltettetek a' tellyes váltságá-
 nak napjára.*

SOkan mondgyák az emberek közzül magokat ke-
 resztyéneknek; de nem mind szentek azért azok, a'
 kik a' templomnak küszöbit nyomdossák. Sokat emle-
 getik ugyan a' Lelket; de nem mindenkoron gyönyör-
 ködtetik ezzel az Istennek amaz áldott szent Lelkét.
 Sőt inkább keferúséggel illetik nagy fokban, midőn
 minden utálatos vétkekben szintén torkig hevernek;
 Mellyet látván szent Pál Apostol, itt summa szerént int
 mindeneket a' szent Lélek Istennek serényen való meg-
 bőcsülésére.

Két részei vadnak, mert az

Elsőben vagyon intés, *Szomorúsággal ne illeszék az I-
 stennek ama' szent Lelkét.*

Másodikban vagyon az intésnek oka; *Melynek általa
 meg-pecséltettetek a' tellyes váltságnak napjára.*

E L S Ő R E S Z

Az első részben ezek vadnak rövideden:

I. Az

I. Az intés ime' két szokban : *Ne illesztek.*

II. A' dolog a' mellyel nem kell illetni; Szomorusággal. Szomorusággal illetni valakit semmi nem egyéb, hanem annak akarattya és parancsolattya ellen valo dolgokat fel-tőtt czállal cselekedni.

III. Vagyon a' személy kit nem kell szomorusággal illetni; Az Istennek ama' Szent Lelkét. Itt a' Szent Háromságban valo imádando harmadik személyt fejezi-ki, és ugyan hathatóképpen mutató igével mondgya-is meg : *Az Istennek ama' szent Lelkét.* Ama' Szent Lelkét, ki az Atyával és Fiával egyenlő hatalomban, és dicsőségben uralkodo Isten, ki a' teremtésnek idején a' vizeket legelteti vala, *Gen. 1. 2.* Ki régenten a' Prophetáknak általa szolott, *2. Petri 1. 21.* Kinek csudálatos árnyékozásából formáltatott a' boldog szűznek méheben a' mi idvezítőnknek áldott teste, *Luc. 1. 35.* Ki galamb képében szálla-le a' Christus fejére, mikoron őtet János kereszteli vala, a' Jordáunak vizében; *Matt. 3. 16.* Ki látható tüzes nyelveknek formájában jött az egyben gyűlt tanítványokra, és őket ajándékival be-töltven minden nyelveken valo szolókká tőtte, *Act. 2. 4.* Ezt az Istennek Szent Lelkét mondgya hogy szomorusággal ne illeszük.

M A S O D I K R E S Z.

A' második részben ennek az ó intésének okát adgya. Melynek általa meg-pecsételtettek a' tellyes válságnak napjára, az az, Mert mind az Atyának szerelme, s' mind pedig a' Fiának jó teteményét ez pecsételi-meg a' hűvekben. Ez téfzen tanobizonyságot a' hűveknek szivekben, hogy ők immár Istennek fiai és leányai.

nyi, *Rom. 8. 26.* Ez szenteli-meg a' hiveket, és ez szüli
ujjakká őket az örök életre, *Joan. 3. 3.*

T U D O M Á N Y.

*Valaki azt akarja hogy az áldott szent Lélek Isten az örök
életre el-pecsételje, az ne illesse szomorusággal.*

E' tudomány a' meg-magyarázott igekből jö-ki,
mert im halljuk az Apostolnak intését; *Szomorusággal
ne illeszitek az Istennek ama' szent Lelkét.*

ELŐ OKA: Ezért nem kell a' szent Lelket szo-
morusággal illetni, mert ez az Istennek szent Lelke az,
a' ki minket a' Jésus Christusban idvességesse béké-
ben, hogy hit által való gyümölcsözők lehessünk. *2. Cor. 5. 17.*

II. OKA: Mert ez az Istennek szent Lelke az, a' ki
minket tanít és minden igazságra vezérel; hogy meg-
utálván minden istentelenségeket, meg-feszítsük min-
nen magunkat e' világnak, hogy örökké élhessünk a'
Christusnak, *Galat. 6. 14.*

III. OKA: Mert ez az Istennek szent Lelke az, a'
ki minket meg-tisztít a' bűnnel kárkoztató falaktól,
és csudálatosan ujjongva szül az örök életre, *Eph. 4. 20.*

IV. OKA: Mert ez az Istennek szent Lelke az, ki mind
életünkben, s' mind pedig halálunkban egyetlen egy
bátorítónk, és minden szomorú háborúságunkban hat-
ható tanítónk és vigasztalónk, *Joh. 15. 26. & 16. 13.*

Ha példákat akarsz hogy mondgyak tenéked mind
ezekre, egyebeket el-halगतván gondold-meg az Apo-
stolokat; Ezek tudatlanok valának, és oly bölcsé tévé
őket, hogy senki ellenek nem állhata; Félelmesek valá-
nak, de oly bátrakká tévé őket, hogy Királyok, Csá-
zárok, és hatalmas Fejedelmek előtt nagy bátorsággal
vallást

vallást tőtenek az Ur Jესusrol. Sok szomorú változásokban forgodtunk, de mind azokban-is győzedelmessen örvendeztenek, tudván hogy sok nyomorúságoknak szenvedési után kellene a' hiveknek az Istennek országába be-menni, *Act. 14. 22.* A' Jესus Christus nevéért szenvedő Mátyromok nem illervén ezt szomorúsággal etről meg-vigasztaltattanak. Ez biztatá régenten ama' Blandina aszfzonyt (ha szabad külsőt-is ide hoznom) kinek mikoron mind életét meg-engednék, s mind pedig sok pénzt akarnának neki adni, csak ezt az áldott szent Lelket szomorúsággal illetné, és a' Jესus Christus ellen káromlást szolana, ilyen módon szolá az istenteleneknek: *Akár hová legyen e' világi élet, veszszen-el a' pénz. En a' Jესus Christusnak szolgáló leánya vagyok.* Ez a' szent Lélek bátoritá amaz Ignáciust, ki szent Jánosnak tanítványa vala, kit midőn azzal ijesztenének, hogy az éh oroslányoknak vetik, hogy el-szaggassák, ilyen módon szolott: *En a' Christusnak gabonája vagyok, azt akarom hogy a' fene vadaknac fogok alatt meg-öröltessem, hogy az Istennek találtaffam tiszta buzájának lenni.* Ezt a' szent Lelket midőn szomorúsággal nem illette volna, szent István, az ő szenvedésének idején meg-erősíté, meg-vigasztalá, és nagy lelki örömmel ezt mondatá véle: *Uram Jესus vedd hozzád az én lelkemet.*

Ertyük immár a' tudománynak igazságát, hallyuk rövideden hasznait-is.

E L S Ő H A S Z O N, meg-győző. Meg-győzetnek azok az emberek e' tudomány által, a' kik az Istennek szent Lelkét ottan-ottan szomorúsággal illetik; Kiket hogy job modgyával elzünkben vehetünk, őt rendbeli

embereket mutatok-meg, kik szomorusággal illetik az Istennek szent Lelkét.

I. A' vakmerők, kik semmit nem gondolnak az Istennek törvényével és kemény fenyegetésivel; hanem minden szemérem nélkül csak által-hágják azokat. Illyen módon illeté Pharaoh szomorusággal az Istennek szent Lelkét, midőn nem fél vala az Istentől, hanem szemtelen vakmerőséggel ezt mondgya vala: *Kitsoda az Ur hogy engedgyek az ő beszédének és el-bocsássam az Izraelt? Az Urat-is nem ismértem, az Izraelt-is nem bocsátom, Exod. 5. 2.*

II. Az engedetlenek, kik semmit nem gondolnak a' Szent Léleknek intésivel; hanem hanyat homlok rohannak minden gonofságokra. Illyen módon illeték szomorusággal az Istennek Szent Lelkét a' Sidok, kik mindenkoron ellene rugodozának és néki nem engedének, *Act. 7. 51.*

III. A' kemény szívűek, kik annyira meg-keményedtenek, hogy semminémű jó intéseket bé nem vesznek: Hanem csak a' latorságokban gyönyörködnek. Illyen módon illeték szomorusággal az Istennek Szent Lelkét az első világbéliek, kik száz husz esztendőök alatt nem akarának meg-térni, *Gen. 6. 3.* Illyen módon illeték szomorusággal az Istennek Szent Lelkét a' Sodomabéliek-is, kik között a' Loth Pátriarcha minden nap gyótrtorte az ő lelkét, *2. Pet. 2. 8.*

IV. A' kép-mutato hazugok, kik csak az embereknek szemeket csallják-meg: De semmi Isteni kegyesség nincsen benne, hanem csélcsapók, hazugok és csalárdok. Illyen módon illeték szomorusággal az Istennek

Szent

Szent Lelkét Ananiás és Saphira, midőn mind ketten a' Szent Lélek ellen hazudtanak volna, Aét. 5. 3. 9.

V. A' kevélyek, kik pénzekben, hatalmokban, gyűjtött gazdagságokban el-hiszik ő magokat, és majd Isten gyanánt tiszteltetik magokat másokkal. Illyen módon illeté szomorúsággal az Istennek szent Lelkét Herodes, ki el-szenvedé hogy a' bolond kórság őtet Istennek mondgya vala, Aét. 12. 21.

II. HASZON, meg-probálo. Valakik mind ezeket halljátok, próbáljátok-meg magatokat, mellyikben vagyon részetek, és mi módon illettetek szomorúsággal az Istennek szent Lelkét.

Először; Ember szály magadban nem vagyé vakmerő, ki semmit nem gondolsz a' nagy Istennek szent törvényével? Hiszem az Isten minden bűnőket meg-tiltott te tőled. Meg-tiltotta a' bálványozást, s' még-is olyan vagyé? Meg-tiltotta az ő szent nevével való gonoszul élelt, s' még-is olyan vagyé? Meg-tiltotta az ő szent innepének meg-törését, s' még-is nem szentelsz ő innepet? Meg-tiltotta a' paráznaságot, gyilkosságot, lopást, hamis esküvést, és hatalommal más ember marhájának el-vételét, s' még-is olyan vagyé? Szollyon csak mostan a' te lelked-ismérted és mind ezekre felellyen-meg, meg-látod melly igen meg-ízomorítottad az Istennek szent Lelkét. Nem félsz ő ember, hogy ama' vak-merő gonosz Pharaohval egyetemben az Isten meg-emészto haragjának tengerébe merűlsz.

Másodszor; Engedetlen vagy hiszem ő ember, mert semmit nem gondolsz a' szent Léleknek fok rendbéli idvességes intéssel. Lám mindennap hi tégedet az ő

igéjének hirdetése által a' poenitentiára; de nem engedsz semmit ő szent felségének. Hi tégedet a' rajtad forgó nyomoruságok által a' poenitentiára; de nem akard meg-hallani, és semmit nem engedsz ő szent felségének. Hi tégedet ottan-ottan a' te belső érzékenségidnek jora valo vonásával, jokról valo mély gondolkodásokkal; de ugyan még-is hamar vissza térsz vad természeted-re, és nem engedsz ő felségének. Hi tégedet a' poenitentiára a' te magad lelked-ismeretinek furdalása által; de még-is nem engedsz ő felségének. Látodé ember, mimodon illeted szomorusággal az Istennek Sz. Lelkét. Nem félszé ő ember, hogy el-vészí te tőled az ő kegyelmét, és el-vét tégedet az engedetlen Sidokkal egyetemben?

Harmadszor; Igen kemény szívű vagy, merr nem akarsz semmi jó intéseket be-venni: Nem akarsz e' tisztátalan világon istenessen élni, és az Isten parancsolatának egyenes után járni: Nem akarsz az árvakon özvegyeken nyomorult ügye-fogyattakon könyörölni: Nem akarsz az igaz hitből származott jó cselekedetekben gyönyörködni, és nem akard az Isten házának romladozott kőfalait építeni. Látodé ő ember mi módon illeted szomorusággal az Istennek szent Lelkét. Nem félszé hogy az Isten majd meg-büntet az első világbeliekkel és a' meg-keményedett Sodomabéliekkel?

Negyedszer; Nincsené kép-mutato csalárdság benned? Talám csak az emberek előtt mutogatod magadat; de szíved felette távul vagy az Istentől? Talám sem hé sem hideg nem vagy? Látodé ő ember, hogy szomorusággal illeted az Istennek szent Lelkét. Nem félszé

félfszé hogy csak hirtelen meg-halsz Ananiással és Saphirával? Nem félfszé hogy az Ur ki-okád tégedet az ő szájából, és el-kárhozol?

Őtődször: Nincsené kevélység benned, mellyel igé nagyot tulajdonítasz magadnak: kevélyek a' te szemeid és tellyesflek paráznasággal, másoknak guggolásával, és alattomban valo meg-csalásával; Kevélyek a' te füleid, mert a' jó intéseket, az idveséges és tisztességes tanácsokat be nem eresztetted füleiden; Kevély a' te nyelved, mert nagy fel-fuvalkodván beszélsz, azzal másokat rágalmasz, és jó hirekben nevekben meg-is őlod; Kevélyek a' te kezeid, kikkel rendeletlenül cselekezel; Kevélyek lábaid, kikkel a' teregeknek Urát Istenét bőszoztod ottan-ottan, és a' büntetésre ugyan fierteted. De ő ki kevély, ember, a' te szived! Ugyanis nincsen semmi kevélyeb annál, mert abból származnak minden Isten ellen valo fertelmes bűnök, *Matth. 15. v. 19.* Látodé, ő ember, hogy szomorusággal illered az Istennek szent Lelkére. Nem félfszé hogy majd arczul veret az ő haragos Angyalával, és a' pokolnak férgelével eméltet-meg Herodesszel?

III. HASZON, intő. Intetünk mi kik Isten fiainak és leányinak merjük magunkat mondani, éllünk istenessen, el-hagyván minden rendeletlen cselekedeteket, foglallyuk magunkat szent, fegyhetetlen, jozan életben, és semmi szomorusággal ne illessük az Istennek szent Lelkét: Hanem inkább az ő szent kegyelme által igyekezzünk úgy élni, hogy gyönyörködgyék ő szent felsége mi bennünk, ugymint ő templomiban.

Hogy penig ezeket meg-cselekedhesük, szorgal-

1. Gondollyuk-meg, hogy mi bennünk a' szent Lélek Isten ugy gyönyörködik, és ugy foglal magának lakó templomul, hogy ha szomorúsággal őtet nem illettyük: azért mind azoktul oltalmazzuk-meg magunkat a' mellyek ő előtte utálatosak. 2. Gondollyuk-meg, hogy ha az Istennek szent Lelke mi bennünk lakozik, örök életre való lakodalmat szerez a' mi lelkünkben: Ne szomorítsuk-meg hát őtet semmi illetlen dologgal. 3. Gondollyuk-meg, hogy a' szent Lélek az, ki a' mi szomorú erőtlenségünkbe meg-gyámolir, fel-emel; ha szomorkodunk meg-vigasztal, ha sötétségben járunk ő a' mi világosságunk, utazásunkban jó vezérünk, késértetinkben bátorítónk, a' halálnak völgyében-is megelevenítónk: Járjunk lélek szerént hát míg e' szomorú életben bujdosunk, és a' mi Isténis életünkkel gyönyörkedtessük a' Szent Lélek Istent, hogy el-pecsétteljen minket a' tellyes váltságnak napjára, ama' mennyei és örökké állando örömnnek örökkösön való el-vételére. A M E N.

XV. P R Æ D I K A T I O. A' Bűnök ellen való Fenyegetésről.

Textus. Matth. 3. 10.

Immár pedig a' fejsze a' fának gyökerére vettetett, minden fa pedig valamely jó gyümölcsöt nem terem, ki vágattatik, és a' tűzre vettetik.

L Atván Jeremiás Propheta mitsoda veszedelem közelebb kergetnék a' bűnért az ő idejében való népre, ilyen módon

modon fakada-ki (szomorú és keserves zokogásra: O vajha valaki az én fejemet vizekké változtathatná, és az én szemeimet könnyhullatásoknak kut fejévé, hogy éjel nappal sírathatnám az én népem leányának meg-öletteit. O vajha valaki helyheztenne engemet a' pusztaban az uton járóknak vendég fogado házokban, hogy el-hadnám az én népemet, mert paraznak és hitetleneknek gyülekezete, Jerem. 9. 1. 2. Holott fenyegeti a' Propheta a' Sido nemzetet a' jövődöbéli pusztulással, és az Istennek rettenetes büntető ostromával, hogy ha jó idején meg nem térnek, és poenitentiát nem tartanak. Hasonlatosképpen cselekedet keresztelő János-is, mert látván a' Sido nemzetnek jövődöbéli veszedelmét, és a' bűnért rájok kővetkezendő romlást, ilyen módon szolittya-meg őket: Mér-ges kígyóknak fájási kitsoda inte-meg titeket, hogy az Istennek kővetkezendő haragját el-távoztatnatok. Teremtés-tek azért a' poenitentiához illendő gyűmölcsöt, és ingyen meg-se gondollyátok, hogy ezt kellyen mondanotok: Abrahám mi-nékünk Atyánk, mert mondom néktek, hogy az Isten a' kővek-ből támaszthat fiakat Abrahamnak, Math. 3. 7. 8. 9. Ezek után osztán ugy helyhezteti a' mostan el-olvasott igéket; holott summa szerint fenyegeti a' poenitentia tartatlanokat az Istennek kemény büntetésével.

Két részei vadnak az igéknek, mert az Elsőben, vagyon a' büntetéshez valo készülés: Immár pedig a' fejsze a' fanak gyűkerére vettetett.

Másodikban, vagyon a' büntetés, es annak végben vi-vése: Minden fa a' mely jó gyűmölcsöt nem terem, ki-vá-gattatik és a' tűzre vettetik.

E L S Ő R E S Z.

Az első

Az első részben rendel én ezeket találom :

I. A' büntetéshez való készületnek ideje vagyon, mely nem az el-múlt idő, melyben az Isten el-szenvedte nagy békefésséggel a' haragnak idényit, mellyek veszedelemre készítették, *Rom. 9. 23.* Nem-is a' jóvendő idő, mely még ez után következik, mellyet ki érhet közöttünk csak az Isten tudja: Hanem e' jelen valo idő, melyben mostan vagyunk és élünk, ebben készíti Isten ő magát a' büntetéshez, hogy bocsfzut állyon a' megkeményedett bűnösökön.

II. Vagyon az eszköz mely által végben vífzi Isten az ő igazsága szerént valo cselekedetit az ítéletben és a' büntetésben, azt itt Keresztelő János mondgya *Fejfének*. E' szoláfnak formáját vífzi az irtó és erdőlő emberekől, kik fejfékkel szokták az ő mezejekből kivágni és ki-irtani az ártalmas tővíffeket, és egyéb haszontalan fákat. Haszonlittya azért az Istennek bűn ellen gerjedező haragját az éles fejféhez, ezekért ;

Előszór: Mert a' mint hogy a' fejféze éles, ezenképpen az Istennek bűn ellen gerjedező haragja igen éles, a' mint Dávid Király énekli a' 45-dik Soltárnak 6-dik versében : *A' te nyilaid igen élessek a' király ellenséginek szíveken.* Dávid az ő pásztori állapottyában meg nem ijedett a' kegyetlen Orofzlántól, nem félt semmit a' medvétől, nem rettent-meg a' vitéz Goliáttól, *1. Sam. 17. 34. 35.* De azért az Istennek íteletitől reszketvén félt, a' mint ő maga mondgya, *Pf. 19. A' te tőled valo félelem miatt reszketett az én testem, mert a' te ítéletedtől félttem.*

Másodszor : A' mint hogy a' fejféze nehéz és folyos a' vágá-

vágásnak munkájában; Ezenképpen az Istennek bűn ellen gerjedező haragja és ítélete igen nehéz és súlyos a' büntetésben; mert mielőtt az Ur parancsol, csak akar mi kicsiny férgetske is az istentelen embert meg-emés-ti, mint Herodest, *Act. 12. 23.* A' viz el-borította Pharaohal; A' föld el-nyeli Dátánnal, *Num. 16.* Egy láb-béli kőszvényben, mint Ása Király, *1. Reg. 15. 24.* Egy vérhasban, mint Joram, csak hamar meg-halhat, *2. Cro. nic. 21. 19.*

Harmadszor: A' mint hogy a' fejsze minden alája-vettetett materiát személy válogatás nélkül vág, ront, és pufztit; Ezenképpen az Istennek bűn ellen gerjede-ző haragja és ítélete semmi nemzetet ki nem választ, midőn valaki a' bűnökben ugyan meg-feneklik; hanem az ő igazságának serpenyőjébe veti a' meg nem térőket, meg-méri, és ki-vágja. Nem nézi a' hatalmas bűnben buborékolo Királyokat, hanem az ő haragjának nap-ján meg-rontya azokat, *Psal. 110. 5.* Es mikoron akarja az ő igaz ítéletiből döghalált, éhséget, fene vadakat, és fegyvert bocsát az embereknek és a' barmoknak ki-vágattatására, *Ezech. 14. 21.*

III. Vagyon nevezet szerint az, a' mi ellen az ő igaz ítéletinek fejszéjét készíti az Isten, azt nevezi *Fá-nak gyűkerének.* A' fán, értetnek; Előszőr; az Izraeli-ták, mert azok mondatnak vala Istennek gyönyörű-séges ültetésének és kedves plántáinak, *Ef. 5. 7.* Kik az urán a' hitetlenségért ki-vágattatának ideig az Isten-nek kertéből, a' mint szent Pál szól, *Rom. 11. 20.* Más-fodszor, értetnek minden emberek, de leg közeleb a-zok, a' kik életeket nem akarják meg-jobbitani, és po-niten-

nitentiát nem akarnak tartani. A' fanak pedig gyűke-
rin, melyre vettetett a' fejsze, 1. Ertetik, az ember-
nek tulajdon élete. 2. Ertetik az Isten szövétségének
fel-bontása, mellyet az istentelenek a' magok részéről
fel-bontanak és Istennek ellenségivé lesznek.

M A S O D I K R E S Z.

A' második részben vagyon immár a' büntetés:
mely kettős: Eggyik ki-vágás; Mely ki-vágás a'
Sidokra nézve amaz ideiglen való meg-vetés, és he-
lyekben a' pogányoknak hívása és állatása, miglen a'
hivatalos pogányoknak számok bé nem telik, *Rom. 11.*
25. Mostan pedig minden bűnökben meg-átalkodott
bűnösöknek e' testi életből való ki-vágatások, az az,
reménségek kívül való hamar meg-halások, mely lé-
szen vagy természet szerint, vagy pedig erőszak sze-
rint. Második büntetés, a' ki-vágatás után a' pokol-
nak az ő rettenetes kinnya, holott lesznek sívások ri-
vások és fogoknak csikorgatási.

Utolszor meg-mondgya mitsoda fán esnek mind e-
zek a' büntetések, a' mely fa jo gyümölcsöt nem teremti:
Itt a' jo gyümölcsökön érti azokat a' jószágos cseleke-
deteket, mellyek nem maga mutatásból, nem hypocri-
tai szívből, meztelenül, hanem igaz hitből származ-
nak. Egy szoval, keresztlő János vévén hasonlóságot
a' kertészekről, és a' jo cselédes gazdagról, kik midőn
láttyák hogy az ő kertekben ültetett fák ugyan nem
akarnak termeni, avagy ha teremnek-is, rossz gyümöl-
csök vagyon, ki-fozták vágni és a' tűzre vetik; s' he-
lyekben termékenyebbeket ültetnek. Azt mondgya
keresztlő János, hogy az Isten-is azt cselekedti a' meg-
átalko-

átalkodott Sidokkal, és minden poenitentiát nem tartó meg-átalkodott istentelenekkel.

T U D O M Á N Y.

Az Isten a' bűnösöket sokideig várja, de ha meg nem térnek az ő haragjának fejszéjével gyűkerestől ki-vágja, és a' pokolnak tűzére veti őket.

E' tudomány egészen a' meg-magyarázott igékben vagyon, midőn így szol keresztelő szent János: *Immár peng a' fejsze a' fának gyűkerére vettetett, &c.* Fundamenta ennek vagyon szent Jánosnak 15-dik részében a' 6-dik versben, holott ilyen módon szol Idvezítőnk: *Valaki én bennem nem marad a' szőlőn kívül vettetik, és meg-szárad mint a' szőlő vesző, és egyben gyűjtetvén azok a' tűzre vettetnek hogy meg-égjenek.* Szent Pál erről mondgya, Rom. 2. 5. hogy a' meg-térhetetlenek haragot gyűjtenek magoknak a' haragnak napjára. Itt a' tudomány két dolgokat ad előnkben:

I. Hogy az Isten a' bűnösök után sok ideig várakozik, és hja őket a' poenitentiára, melynek ilyen okait adom: 1. Mert az Isten igen irgalmas kegyelmes, és szokott a' bűnösök után várakozni. 2. Mert az ő szent nevére eskűszik, hogy nem akarja veszedelmét a' bűnösnek, hanem azt akarja hogy meg-térjen, Ezech. 18. Példák erre az első világbéliek, kik után száz hufz esztendőket várakozék az Isten. A' Ninivebelieknek is a' meg-térésre negyven napokat engede.

II. Azt adgya a' tudomány előnkben, hogy az Isten, noha igen irgalmas, de azért igen boszszu-állo-is, ki a' bűnőket büntetetlen el-nem szenvedheti. Okai ennek ez; Mert az Isten igé igaz és szent, gyűlöli a' gonoszságot.

ságot, és ő nem akarja annak s' nem- is mehet az isten-
telen mind addig ő hozzája valamig el-nem hadgya a'
latorságot, *Pf. 5. 7.* Azért valaki az ő kegyelmességé-
vel, várakozó türelemével gonoszul el, és poenitentiát
nem tart, az ő igazsága szerint el-jő, ki-vágja az ő harag-
jának fejszéjével, és a' tűzre veti. A' pusztában a' Sidok-
nak téréseket negyven esztendeig várta az Isten, és a'
kik meg-nem térének, bé nem mehetének a' meg-ígért
Cánán földére; hanem a' pusztában el-hullának. Az
után hogy meg-térjenek a' bálványozástól a' le telepe-
dett Sidok, várakozék utánnok három száz kilencz-
ven esztendeig. Az után az ő ítéletinek igazsága sze-
rént nyula hozzájuk, *Ezech. 4. 5.* Ez ám az, mellyet
mond Isten *Esaiaf*nak 42-dik részében a' 14-dik vers-
ben: Régtől fogván halgattam, siket voltam, magamat meg-
tartoztattam, mint egy gyermek szülő kiáltok, pusztitok,
és mindeneket rontok. Ertők igazságát e' tudománynak,
hallyuk immár hasznait-is.

EL SŐ HASZON, rettentő. Szolgál e' tudomány
minden bűnökben élő embereknek rettentésekre. Ti
tisztátalan paráznák, és azoknak párt tartói, meg nem
büntetői, nem féltéké a' hoszu ideiglen várakozó Isten-
től, hogy csak el-pusztít egy nap bennetek Sodomával?
Ti nyuzo, foszto, koberlo lopok; és mind azoknak
oltalmazoi, or gazdái, nem féltéké az Istennek igaz
ítéletitől, ki, azt sem tudgyátok mely órában, kövek-
kel veret agyon benneteket Acánnal? Ti szegény
embereket nyomorgato, ujjab ujjab adókat találo, pri-
vilegiomokat rontó és minden igazság kívül saczczol-
tato tiszték, nem féltéké az igaz ítéletű Istentől, ki maj-

dan meg-keferit titeket, és a' ti kedves gyermekeiteket-
is ki-vágja az élőknek számok közzül, hogy nagy jaj-
gatással sirjatok Pharahoval? Ti részegeskedő embe-
rek, kik az oktalan részegséget, csak vig-kedvűség-
nek, barátságos beszélgetésnek, nyájasságnak, és a' mi
femteleneb, jó lakásnak hijátok, nem félték az Isten-
nek meg-eméltő haragjától? Azt sem tudgyátok mely
orában csak ki-vágattatok ama' részeges Boldisár Ki-
rállyal. Ti akar mely bűnben-is titkon avagy nyilván
élő gonoszok, nem félték az Istentől, ki minden dol-
gotokat jól tudgya és láttya? Nem vesziteké eszetek-
ben hogy az Urnak pohár vagyon kezében mellyet za-
varos borral töltött, és annak a' seprőjét-is ki-szoptat-
tya ti veletek? Nem vesziteké eszetekben hogy az Isten
meg-köszörülte az ő fegyverét és szintén nyakatokra
bocsáttya, hogy mindeneftől ki-vágjon titeket? Nem
vesziteké eszetekben, hogy az Isten meg-kente az ő
nyilat dőghalálnak, éhségnek, fegyvernek és rabság-
nak mérgével, és titeket arányoz vele? El-hidgyétek
bizonyosan, ha kit el nem hord a' dőghalál, az ellenség
vágja-le. Ha ki meg-marad a' fegyvertől, éhségnek
miatta hal-meg. Ha ki meg-marad az éhségben, az
ellenség rabságra viszi. Senki ne itéllye ezeket csak
a' tanítók fenyegetésének lenni, senki ne hizelkedgyék
maganak: hanem inkább ki-ki gondolkodgyék az I-
stennek ama' rettenetes fenyegetéséről: Ha meg-élesi-
tem az én fegyveremet, és az én kezemet a' büntetésre vetem,
bószszut állok az én ellenségimen, és az engem gyűlölőknek
meg-fizetek, Deut. 32. 41. 42. Nem vesziteké eszetekben,
hogy az Isten kezében valo fejsze, nem olyan mint a'

metfzõ-kés, mellyel csak az apro gallyókat metélik-le. Nem-is olyan mint a' kasza, mely az öreg kórókat, a' nagy gyûkereket és fen-álló fákat le nem vágja. Az Isten kezében valo fejsze erõs, hatalmas, nem személy válogato, mind bõlcseket, eszteleneket, erõseket, gyengéket, véneket, gyermekeket, dúfokat, koldusokat, urakat, szolgákat, Királyokat, Fejedelmeket és Császárokat ki-vág.

A' jo gondviselõ emberek négy rendbéli dolgokért szokták kertekbõl a' fát ki-vágni: Elõször, ha teljességgel meg-szárad és semmi termésre valo nyereség nincsen benne. Másodszor, ha meg-kezdettt rothadni, hogy le-dõlvén a' veteményekben kárt ne tegyen, megszokták a' kertészek vágni. Harmadszor, ha valamely fa várakozáson kívül hitván vad gyümölcsöt hoz és terem, ki szokták vágni, és job gyümölcsû fát szokták helyébe ültetni. Negyedszer, ha ugyan semmit nem terem, várakozik ugyan utánna, és az után ugyan csak ki-vágja. Szabd magadra õ te bűneidben meg-átalkodott ember, és lásd-meg mitsoda fa vagy te?

Ha meg-fáradott fa vagy, ha nincse te beñed az Isteni tisztetletnek, a' Sz. fegyhetetlen kegyes életnek semmi nedvessége, bizony bár fély, mert ha meg nem nyersz a' pœnitentia tartás által, rövid nap ki-vág tégedet az Isten gyûkereftõl. Ha meg-rothat fa vagy, és minden te ódvaidd, az az, érzékenységid rakva vadnak minden bűnöknek rothatságival, rothat a' te erkölcsöd, rothat magad viselése, rohattak beszédid, és minden cselekedetid. Bizony bár fély, mert ezentõl ki-vág az Isten, hogy másoknak kárára és botránkoztatására ne élly.

Ha isz

Ha rosz gyümölcsöt termő fa vagy, hamis hitű, esküvő, szitkozodo, átkozodo, gyilkos, részeges, parázna, lo-po, búbajos, öldöngős, &c. semmit nem gyöngyörködik Isten te benned. Bizony bár igen fély, mert ha jo idején meg-nem térsz, és poenitentiához illendő jo gyümölcsöt nem teremtesz, ki-vág tégedet rosz gyümölcsű fát, és jobbat ültet te helyedben.

Négy féle ártalmas és férges gyümölcsöket teremnek a' bűnösök, mellyek utalatossak az Istennek előtte, és ha jo idején meg nem térnek, ki szokta őket vágni; Első, a' szent vasárnapnak meg-rontása, mellyért az Isten tüzet szokott gerjesztetni, az országokban, falukban, városokban, és azoknak kapujokban, *Jerem. 17. 27.* Második, a' mértékletlen élet, melyből származnak minden féle gonofságok, minden bűnőknek szabadossága, parázna-ság, gyilkossági, lopás és egyéb utalatossá-gok. Harmadik, a' bálványozás, mely nem csak valami irott, öntött, és faragott kipéknek, kő és fa legény-cséknek tiszteletekben áll: Hanem hol-mi javaiban valo bizakodásban, fősvénységben és ételben valo válogatásokban, mellyet a' szent Lélek nyilván ördögi tudománynak nevez, *1. Timot. 4. 1.* Mind a' négy férges gyümölcsök igen bővön teremnek mi közöttünk, mert nincs semmi bűcsben az Ur nyugodalmának napja, minden vendégeskedést, ravásokat, szedéseket, imide amoda valo járásokat vasárnapra hagyunk. O nagy Ur Isten csak ne gerjedne tűz a' mi országunkban, városunkban, falunkban és kapunkban, e' szörnyű vétékért. Menyi haja huja, dösöles, tobzodás és azokból származó vétékek uralkodnak közöttünk, az Istenfelő embernek lel-

ke ugyan gyótródik miatta. O nagy Ur Isten, csak ki ne vágattatnánk időnk előtt, poenitentia tartás és jó gyümölcs nélkül az élőknek földéből. Menyi hamis Isteni tiszteletek, öntött, írott, és faragott képeknek tiszteletek vagyon a' mi nemzetünkben, még a' pogányok-is csudálkoznak rajta. Hát még azokon kívül menyin imádgák magokat, mint a' kevelyek, a' főfvények, és azok kik ő magoknak faragnak religiót. O nagy Ur Isten oltalmazd a' mi nemzetünket, hogy a' régi tévelygésre viszsza ne rohannyon. Nincsen az igazságnak ki-szolgáltatása, a' szeginy özvegyek, árvák, jövevények és igye-fogyott emberek mindenütt ohajtanak, sirnak, kiáltnak, mert meg-nyomorittatnak, és senki nem oltalmazza azokat. O nagy Ur Isten kegyelmezz-meg minékünk, és ne állj bolfszrut érettek mi rajtunk.

Gondollyuké hogy az igaz ítéletű Isten mind ezeket csak hivalkodo szemmel mulattya-el, és valaha a' meg-átalkodtaknak, a' gyümölcstelen meg-veszert fák-nak ki-vágására fel nem kél? Senki ne vélekedgyék úgy, mert bizony az ő haragjának pohárát ki-szopattya az istentelenekkel. Meg-lövi őket az ő mérges nyilaival és halálos sebeket ejt rajtuk. Ki-vágja őket az ő haragjának fejszejével akkor, mikor szintén nem gondolnak, és a' kárhoznak el-olthatatlan tűzére veti, holt leszzen firás rivás, és fogaknak csikorgatási.

Melytől hogy az Ur Isten szent Fiaért minket meg-oltalmazzon, mondgyuk: *Mi atyánk &c.*

XVI. PRÆDIKATIO.

A' pœnitentia tartatlanok ellen valo
Fenyegetőzésről.

Textus. Johan. 15. 2. Minden szőlő-vefzszót, valamely
én bennem gyümölcsöt nem terem ki-metszen.

SOkan kérkednek a' halando emberek közzül az-
zal, hogy ők Istennek fiai és leányi, s' azonban nem
ugy élnek mint az Istē kívánnya tőlők: Hanē mindē istē-
telenségekben ugyan buborékolnak, mint valami állat
a' fertőben. Hogy azért senki se mást, sem pedig ma-
gát meg ne csallya, ezekben az igékben meg-mutattya
idvezítőnk, kik legyenek azok a' kik nem Isten fiai és
leányi, kik el-is metczetnek és a' tűzre vertetnek. Sum-
ma szerint indittya az embereket a' szent életre, hogy
valami módon haszontalan szőlővefzszők lévén ki nō
vágattassanak, az az, el ne kárhozzanak.

Két részei vadnak az igéknek, mert az

Elsőbē, vagyō kemény fényegetés ime' sobā: *ki-metzē.*

Másodikban, ki ellen fényegetőzik, ime' szokban:

*Minden szőlő vefzszō valamely én bennem gyū-
mölcsöt nem terem, (ki metzen.)*

E L S Ő R E S Z.

Az első részében ezek vadnak rendel:

I. A' fényegető személy, ki az Atya Istennek termé-
szet szerint valo Fia az Ur Jesus Christus, kiből minden
kedve az Atyának bé-tölt, Mat. 3. II. Vagyō a' fé-
nyegetés, ime' szokban: *ki-metzen.* Ezt a' szólásnak for-
máját vészi a' kertészek től, és a' vincelérektől, kik, a'

mely fa, gally, és szőlő vészsző nem terem gyümölcsöt, ki szokták vágni és le-metzeni. Így azt mondgya idvezitők, hogy az Isten Anyaszentegyházának fiai és leányi között lappango, meg nem térő bűnösök, ugyanint haszontalan vészszők ki-metzetnek. III. Vagy on a' személy, ki a' haszontalan gyümölcstelen vészszőket le-metzi. Azt nevezi itt, *Szőlő munkásnak*, melyen érti az ő mennyei szent Attyát.

Itt a' ki-metzésen ime' következendők értetnek: *Először*, E' világi fok féle büntetések, mellyekkel Isten az istenteleneket meg-bünteti mindenek láttára, mint Holofernest és Juliánus Apostatát. *Másodszor*, Erti itt idvezitők a' ki-metzésen ama' remenség kívül való éretlen halált, midőn valamely bűnben buborekolo gonosz ember ő magának hosszú életet ígér, azonban az Isten amannak várakozása felett hertelen a' szomorító halál által csak ki-metzi az élőknek számok és társaságok között, mint ama' kérkedekeny iffiat, ki sok esztendőket ígér vala magának. *Hármadszor*, Erti a' kárhozatot, melyben a' pœnitentiát nem tarto bűnösök veretnek; mely készített az őrdögöknek és az ő Angyalinak, az az, azoknak kik soha nem akarják életüket meg-jobbitani, mely kárhozatos gyötrelmeknek vagy on kezdete, de soha vége nem léfzen.

M A S O D I K R E S Z.

A' második részében vagy on az a' ki ellen fenyegetőzik, a' pedig *Gyümölcs nélkül való szőlő vessző*. A' gyümölcs nélkül való szőlő vészszőkön értetnek a' hypocriták, a' pœnitentia nélkül való czégéres latrok, bálványimádók, és az ő magok igazságokban bizakodók, kik
noha

noha keresztyén nével dicsekednek, mutattyák magokat szóló veszfzőknek; de csak hijában valo fattyu veszfzők, nincsenek bé-oltván igaz hitnek általa az Ur Jesus Christusban, mint igaz szólótőben. Nem termenek semmi igaz poenitentiához illendő hitből származott lelki gyümölcsöket. Csak hijában foglalnak helt a' lelki szólóban, az Isten anyaszentegyházában, azért ki-metszernek és a' tűzre a' veszedelemre bocsáttatnak és vettetnek.

T U D O M Á N Y.

Valaki istenes kegyes életet nem él, az Isten a' kárhozatra taszítja.

E' tudomány a' betűben vagyon. Ezent adgya előnkben Keresztelő János, Matth. 3. *Immár pedig a' fejsze a' fának gyűkerére vettetett, minden fa pedig mely jó gyümölcsöt nem terem, ki vágattatik és a' tűzre vettetik.*

I. OKA e' tudománynak ez: Mert az istentelen ember, maga vonnya magára az égből az Istennek haragját, midőn nem akar az Istennek engedni, Rom. 1. 18. *Nyilván vagyon az Istennek haragja mennyégből az embereknek minden hitetlenségek és hamiságok ellen, kik az igazságot hamissan fogva tartják.*

II. OKA: Mert az Isten minden eszközöket kiszolgákat az embereknek, mellyek által hja őket a' poenitentia tartásra, az életnek meg-jobbitására, és a' hitből származott szent életnek gyümölcsözésére: De nagy fokban meg-keményítik sziveket, lelkeket, mellyekkel az Istennek haragját magok veszedelmekre és kárhoztatásokra fel-gyujtyák a' haragnak napjára, a' mint szent Pál Apostol mondgya, Rom. 2. 4. 5. *Nem tu-*

dodé hogy az Istennek kegyelmeisége tégedet meg-térésre indit. De a' te keménységed szerint, és meg-térhetetlen szíved szerént gyűjtesz te magadnak haragot az haragnak napjára, és az Isten igaz ítéletinek meg-jelentésének napjára. Ha példában akarod meg-látni e' tudománynak igazságát, gondold-meg Caint, istentelen életet éle, s' az Ur el-űzé előle; Ananiás és Saphira vérkezének a' Szent Lélek ellen, és hirtelen meg-halának; Judás nem éle istenes életet, azért fel-akasztván magát el-kárhozék.

H A S Z N A I.

ELSŐ HASZON, meg-probalo. Szolgál magunk meg-probálására, a' meg-hallott tudomány. Probáld-meg azért ember te magadat, adtadé te magadat az Istenes életre avagy nem? Mert ha Istenes életre fogtad már magadat, ha Istenes, kegyes életet élsz, imé következendőket cselekeded szíveffen:

Először; Utálod szíved szerént a' bűnt. Ezt pedig csak azért cselekeded; 1. Mert tudod hogy az Isten meg-tiltotta. 2. Mert tudod hogy a' Christus Jêsus a' mi firtelmes bűneinkért igen meg-ostoroztatott, és végre meg-is öletett. 3. Mert tudod hogy a' bűn el-szakaszt az Istentől, és az ördöggel egyyest.

Másodszor; Ha szent életre fogtad magadat, Utálod a' meg-veszett gonosz társaságokat; 1. Mert tudod hogy tégedet az ő példájokkal, motkos cselekedeteknek követésével, csak bűnre tanítanak. 2. Mert tudod hogy tégedet magokkal egyyütt mindennémű veszedelembe ejtenek.

Harmadszor; Ha szent életre fogtad magadat, utálod mind azokat valamellyek tégedet el-szakaszthatnának az Istentől.

az Istentől: Hanem 1. Egyedül csak az Istenben és az ő szent tiszteletiben gyönyörködöl. 2. Semmit te magadnak nem tulajdonítasz, hanem alázatos szível jársz a' te Istened előtt. 3. Semminek tartod csak e' tisztátalan világot, és ennek hamar el-zudulo hijában-
valo gyönyörűségét.

Ember mind ezeket kérlek minden kedvezés nélkül szabd magadra, és lásd-meg; Utálod a' bűnt? De hogy utálod a' nagy Istenért, ha semmiben nincsen nagyobb gyönyörűséged. Innét vadnak minden részegségek, trágár beszédek, rágalmazások és egyéb Isten országából ki-rekesztő bűnök. Látodé, ő ember, hogy haszontalan és gyümölcs nélkül valo szóló veszfő vagy, nem félszé hogy az Isten ezentől ki-metszen tégedet és el-kárhozol? Minden nap fel-emelt kézzel, el-tőkéllett szándékkal hágod által az Istennek szent törvényt. Minden nap a' te bűnös lábaid alá tapodod az ártatlan Jesus Christusnak bűnöket el-mosó szent vérét. Minden nap inkább ragaszkodol a' pokolbéli ördöghöz, mert inkább cselekeded a' gonoszokat, hogy sem mint az Istenhez. Látodé, ő ember, mely haszontalan és jo gyümölcs nélkül valo szóló veszfő vagy, nem félszé hogy az Isten ezentől ki-metsz tégedet? A' gonosz társaságokban sokkal inkább gyönyörködöl, hogy sem mint az istenes emberekben. E' világi buborék modgyára el-mulókon inkább kapdosz, hogy sem mint az istenes kegyes életem, és a' mennyei jokon. Látodé, ő ember, hogy bizony haszontalan és gyümölcs nélkül valo szóló veszfő vagy; Jaj nem félszé hogy az Isten majd ki-metsz tégedet, és örökké el-kárhozol?

II. HASZON, intő. Intetel, ő halando ember, valaki mind ezeket hallod, ha ez ideig a' bűnben éltél; ma hadd-ela' te bűneidet, hogy az Isten ki ne messen tégedet. Ha ez ideig nem utáltad a' bűnöket, ma kérlek az Istenért utáld-meg, és hadd-el azokat, hogy az Isten ki ne messen tégedet. Ha ez ideig a' gonolz társaságokban gyönyörködtél, ma szakazd-el magadat tőlök, hogy az Isten ki ne messen vélek együtt tégedet. Hogy pedig ezeket inkább el-követhesd, vigyázz ime regulákra.

Első regula: Valamellyeket találsz magadban mellyek az Isten törvényé ellen vadnak, hadd-el mind azokat, és csak egygyet-is meg ne tarts azok között magadnak; 1. Mett azok között csak eggyikkel-is meg-rontod az Istennek szent törvényit egészen. 2. Mert azok között akár mellyiket tarts-meg magadnak, akár mellyik is természetire nézve a' pokolra nyomhatt tégedet. 3. Mert ha csak egygyet tartasz-is még azok között magadnak, ugyan polosnájalefzen a' több bűnöknek, mellyen az órdóg fok veszedelmes bűnöket tojik, mellyekért az Istennek minden ostoni te reád szállanak. Azért, ha a' Christusban jó termő szőlő veszfő akar sz lenni, hogy ki ne metczettessél, minden bűneidet kösd egy csomóban, veld-el tőled, és menekedgyél-meg-tőlők.

Második regula: Gondolkodgyál szüntelen az Istennek bűn ellen gerjedező haragjáról, mellyel a' gyümölcs-telen szőlő veszfőket eleitől fogván ki-metczette, és igen meg-bűntette, minden személy válogatás nélkül. Mint az első világbelieket, Sodomát, Gomorrát, és csak a' te értebre-is fok istenteleneket.

Harmadik regula: Gondolkodgyál az Istennek irgal-
matságáról, menyi ideje hogy hi tégedet a' pœniten-
tiára, menyi ideje hogy várakozik utánnad, hogy meg-
térvén jó gyümölcsöző szőlő vészsző légy. Azért légy
jó termő szőlő vészsző, hogy az ő fők ideiglen valo
várakozása haragra ne fordullyon, és tégedet ki ne mes-
sen.

Negyedik regula: Gondolkodgyál az orvosságról, mi-
vel gyógyíthatnád-meg gyümölcstelen meg-sebefedett
lelked-isméretit, tudni-illik; 1. Az Istennek reád árra-
dot kegyelmével. 2. A' Christus Jesus ártatlan sebeivel.
3. A' Christus drágalátos sebeiből ki-csordult vérrel.
Azért élyl úgy e' jelen valo világon, hogy várhasd fe-
jedre az Istennek idvezítő kegyelmét. Ugy kapsold
hozzád a' kereszt-fán bűneidért meg-holt Christuso-
dat, hogy az ő drágalátos ki-omlott szent vérével tége-
det minden kárhozatos bűneidből szépen ki-mosogaf-
son és meg-igazítson.

Ötödik regula: Gondolkodgyál arról ha te e' világon
jó gyümölcs termő szőlő vészsző iészefsz a' Christusban,
minémű jokkal áld-meg tégedet, és utánnad valo ma-
radékidat-is ez életben; 1. Boldognak mondanak té-
gedet az emberek, ki istenes életreddel másoknak jó pél-
daado vagy. 2. Minden idvesés dolgaiddban az Isten
kegyelmessen te veled léfzen és boldogul elől viszen.
3. A' te gyűjtött javaidat idegennek nem adgya, hanem
kézről kézre maradékidnak meg-tartya. Ez élet
után pedig ezekkel a' jokkal áld-meg: 1. A' halál ál-
tal örök életre viszen a' mennyei dicsőségbe. 2. Ugy
meg-boldogit ott, hogy soha örökké lemmi változást
nem

nem kezdesz érzeni és látni. 3. Az Istent színről színre kezded nézni, minden földi nyavalyáidrol el-felerkezel, és unás nélkül való ki-beszélhetetlen örömben és dicsőséges vigasságban lélsz. Es a' dicső szent Háromságnak, a' szent Angyalokkal és minden szentekkel örökké szolgálsz. AMEN.

XVII. P R Æ D I K A T I O.

A' meg-átalkodott Szivről.

Textus, *Daniel. 4. 24.*

Annakokáért Király az én tanácsom tetsék tenéked, és a' te vétkeidet igazsággal válts-meg, és a' te hamisságodat szegényekhez való irgalmassággal: imé léssen orvosság a' te bűneidnek.

AZ Isten csak egy meg-térő bűnösnek-is nem győ-nyörködik veszedelmében, hanem azt akarja ő felsége, hogy az istentelen ember hadgya-el az ő gonosz életét, tartson pœnitentiát, és élyen, *Ezech. 33. 11.* Meg-tetfzik ez világossan az el-olvasott igékből, mert minek-előtte az Istennek kemény büntetése Nabugodonozorra szállana, az Isten mind álom által meg-inté, s' mind pedig a' Daniel Prophata által, ki így szola néki: *Király az én tanácsom tetsék tenéked, és a' te vétkeidet igazsággal válts-meg.* Summa szerint ezekben az igékben Daniel Propheta tanácsot ád a' Királynak a' következendő büntetésnek el-távoztatására.

Két részei vadnak ez igéknek, mert az

Elsőben, tanácsot ád Daniel a' Királynak.

Másodikban, meg-mutattya a' tanácsnak hasznát, ba a' Király meg-fogadgya. ELSŐ RESZ. Az első

Az első részben ezek vadnak rendel :

I. A' tanács adásnak alkalmatoſsága, mert Nabugodonozor Babyloniabā lakván, látott vala álmában egy égig fel-érő nagy fát a' földnek közepiben; mely igen ki-terjedetſéggel, szép zöld levelekkel, és gyönyörűséges gyümölcsökkel igen ékes vala. Ennek árnyékában nyugofznak vala a' mezei vadak, és ennek ki-terjett ágain laknak vala az égi madarak. Mikoron ezta' szép fát nézné Nabugodonozor, azonban csak nagy hirtelenséggel az égből ilyen szozat jöve alá, mondván: *Vágjátok-le a' fát, és vagdallyátok-el az ágait, rázzátok-le az ő leveleit, és hánnyátok-tétova az ő gyümölcseit. De az ő tőkéjét gyökereſtül a' földben hadgyátok, vas és értz kötélben légyen a' mezőnek fűvén, égi barmattal öntözteſék, és az oktalán állatokkal légyen része a' földön.* Fel-serkenvén a' Király, minden ő bölcseit elő-hivatá; de ſenki meg nem tudá az álmod néki magyarázni: Hanem hivatá a' Daniel Prophetát, ki akkor a' fogságban keſergő Sidokkal vala Babyloniában, ki az álom fejtésben meg-mondá néki, hogy a' felséges Iſten a' Királyt az ő ſok gonofz bűneiért meg akarja büntetni, és az oktalán barmok kö-zibe ki akarja vetni az embereknek tárfaságokból, hog' hét elztendők alatt baromi eledellel élne, mig meg nem iſmérné az egyedül uralkodo Iſtent, ki a' kitől akarja el-véſzi a' birodalmat, és annak adgya a' kinek ő akarja. Ez alkalmatoſsága a' Daniel Prophetá tanács adásának.

II. Vagyon intés, melyben arra inti a' Királyt, hogy meg ne veſſe, és el ne mulaffa az ő tanácsát mellyet néki adando, mondván: *Tefſék tenéked Király az én tanácsom.*

III. Vagyon a' tanács mellyet áda a' Királynak; E' tanács
penig

penig két karban ál: Első tanács; *A' te vétkeidet igazsággal válts-meg.* Az az, hadd-el minden előbbeni undok fertelmes bűneidet, mellyekkel mind gondolatidban mind szolásidban s' mind penig rendelerlen cselekedtidben, meg-bántottad az Istent. Mentől hamaréb ísmérd-meg azokat, hogy gonoszok, hogy igen veszedelmesek, és hogy a' Felséges Isten előtt igen rutak és utálatosfak, bánd-meg bánd-meg azokat, térj az Istenhez és tarts pœnitentiát, s' az Isten el-fordittya rólad a' gonoszt. Második tanács: *Válts-meg a' te hamisságodat segényekhez való irgalmasággoddal,* az az, a' te Istenhez való meg-téréfodot, bűneiden való bántódásodat, pœnitentia tartásodat, bizonyítsd-meg a' te Istenes életeddel, szegényekhez való könyörületességeddel, és igaz hitből származott alamsínlkodásoddal.

M A S O D I K R E S Z.

A' második részében azt mutattya-meg, ha a' Király az ő tanácsát meg-fogadgya, mitsoda jó következik belőle, és mi hasznát kezdi veñi. Azt mondgya: *Orvoslása léssē a' te bűneidnek,* az az, Ha meg-fogadod tanácsomat, ha meg-térsz az Istenhez, a' mely büntetést el-fizánt Isten te felőled, mellyet álomi látásban-is meg-mutatott tenéked, azt a' büntetést el-fordittya Isten te rólad, és ha szivedben meg-nem-átalkodol, a' te bűneidet meg-bocsáttya.

T U D O M Á N Y.

A' meg-átalkodott szívű ember a' jó tanácsot bé nem vészti.
E' tudomány a' meg-magyarázott igékből foly-ki, mert Nabugodonozor meg-átalkodván szívében, be nem vevé a' Prophetának tanácsát, azért az Isten-is az embe-

embereknek társaságokból, a' barmok közzé ki-üzé. Erről Salomon Proverb. 17. 10. ilyen módon szoll: Foganatossab a' dorgálás az észesnél, inkább hogy ha meg-ver-néd a' bolondot százszor-is. Ugyan azon résznek 20-dik versében ismét így ízol: A' gonosz szívú ember nem nyer-het jot.

Ennek a' tudománynak imilyen okait adom:

I. O K A; Mert a' meg-átalkodott szív még meg nem szenteltetett, s' nem-is akarja a' meg-szenteltetést, Hof. 11. 7. *at en nimen meg atalkodot az en voltem vala el*
szenteltetett nagy fel barmok között és az ő szentel
II. O K A. Mert a' meg-átalkodott szív annyira meg-vakult a' jobban, hogy akár mint hija Isten, és akár mint kiáltasson Isten ő néki az ő szolgálai által: de csak észében sem vészti, nem-is hiheti-el hogy veszedelem követi őtet. Azért semmi tanácsot bé nem vészten.

III. O K A. Mert a' meg-átalkodott szív magához képest másokat csak semminek itél, azért tanács-adását bé nem-vészti. Példa erre Pharaoh Király, ki meg-átalkodék szívében, nem vevé-bé a' jo tanácsot, nem erefzté-el az Istennek népét, hanem mind magának, s' mind penig népének veszedelmet szerze. Hámánnak megfojto kötele az ő meg-átalkodott szíve lón. Nabugodonozort penig az oktalá barmok közzé csapá a' meg-átalkodott szív, hogy füvet és szénát rágjon, hét efsztendőig. Ertyük igaságát e' tudománynak, halljuk immár hasznait-is.

I. H A S Z N A, oktato. Szolgál e' tudomány minékünk oktattatásunkra, hogy igen el-távoztassuk a' meg-átalkodott szívet, hanem fogadgyuk-meg az Istenes jo tanacsokat, ha a' reánk következendő veszedelmeket el akarjuk távoztatni.

Hogy

Hogy pedig annál job modgyával el-kerülhefsük, láf-
fuk és tudgyuk-meg mitsodás a' meg-átalkodott sziv,
és mint ísmérhettyük-meg. Először; Meg-átalkodott
sziv az, a' mely mikoron hallya az Istennek bűn ellen
gerjedező haragját és kemény fenyegetését, mellyek
személy szerint ugyan ellene valók, s' még-is nem fél
semmit az igaz ítéletű Istentől, el nem hadgya bűneit
és meg nem tér. Másodszor; Meg-átalkodott sziv az,
a' mely midőn fűlig űla' bűnben, és az Istennek szolgálai
azon bűnről feddóznak a' melyben amaz vagy on; de
csak el-fűleli, és semmit magára nem szab benne, hanem
mind másokra szabogattya: Ez illyen, és amaz-is ol-
lyan, magát pedig csak el-mulattya. Harmadszor; Meg
átalkodott sziv az, a' mely midőn hallya hogy az isten-
es emberek panaszkodnak az emberek között ural-
kodo bűnökről, ő-is azokkal edgűtt színtén ugy pa-
naszkodik, azonban pedig ugyanazon vétekben
él és gyönyörködik. Negyedszer; Meg-átalkodott
sziv az, a' mely midőn oly bűnös ember ellen mond
sententiát, a' melyben ő már régtől fogván élt, s' meg-
is nem fél semmit sem az Istentől, sem pedig az ő maga
lelke-ísméretitől, meg nem tér; hanem előb-előb me-
gyen a' meg-szokott gonótságban, meg-átalkodott, s'
veszedelméhez közelgető gonosz sziv az.

II. H A S Z N A, meg-probálo. Nosza ember kize-
ket hallod szabharfza tennen magadra mind ezeket
rendel: I. Mindennap hallod hiszem az Istennek bűn
ellen gerjedező haragját, s' magadon-is ottan-ottan
meg-tapasztalod, s' még-is semmit nem félsz az Istentől.
De te azt mondod mostan magadban: De bizony igen-
is félek.

is félek. Hogy pedig nem félz három utakon magad meg-mutatod: 1. Mert oly örömeft meg-nyomoritod az szegént, hogy csudálatos, csak a' te gazdagfagodat nevelhessed és szaporithassad. 2. Mert minden bűnöket nagy örömmel és kaczagva cselekefszel, csak te magadat kedved szzerint gyönyörködtethessed. 3. Másoknak hireket neveket nagy mesterséggel igen serényen meg-homályosítod, csak a' magad bűcsületit öregbithessed. Elég meg-átalkodott sziv az ilyen, mert nincs az Isteni félelem benne.

II. Mindennap hallod, hogy mind az Isten szolgai, s' mind egyéb Istenes emberek panaszkodnak a' bűnök ellen, de te azt csak semminek tartod. 1. Mert nem jobbitod meg életedet, a' mitsodás gonosz voltál tegnap, ma annál-is gonoszbab vagy. 2. Mert nem hogy meg-szűnnél a' bűnöktől, de mindennap ujjab-ujjab gonofságot tanulsz, és másokat-is gonoszbra tanítasz. 3. Mert akar mint vádollyan lelked-isméreti, akar mint fedgyenek a' tanítók az Isten igéjéből, semmit nem jobbulsz, semmit magadra nem szabsz, hanem mind csak másokat vádolsz, és magadat mentegeted, honnét akár ki-is eszében veszi, hogy meg-átalkodott szivű vagy.

III. Mindennap inkább halálosfententiát mondasz másokra, te pedig minden meg-térés nélkül heversz régen azokban a' bűnökben a' mellyekért másokat halálra ítélsz. Még-is nem félz az Istentől, hogy igen rövid nap tégedet-is elővonfzon az ítéletre, és ha idején meg-nem térsz, az örökkévalo halálra sententiaza.

III. HASZNAI intó. Interel azért ő ember, ha

meg-átalkodot szivű nem akar/z lenni, ha hirtelenséggel el nem akar/z veszni, cselekedd ezt. Midőn hallod az Istennek szolgaitól a' meg-rérésre való jó tanácsot, ne keményítsd-meg magadat, ne légy kerlek te magad hohéra szegény lelkednek: Hanem minden halogatás nélkül vedd-be a' jó tanacsadást, hadd-el bűneidet, hogy meg-tartással. Hogy pedig ezt istenessen végben vihessed, kövesse imé' következő regulákat:

1. Hidd-el bizonyosan, hogy az Isten minden bűnőket jól lát, azokat igen gyűlöli, bánnya-is hogy cselekeded, és soha büntetés nélkül el sem szenvedi, *Psal. 5. 7.*
2. Hidd-el bizonyosan, hogy mentől tovább várakozik Isten a' bűnös ember után, annál nehezebben és súlyosabban érkezik-el az Istennek büntetése.
3. Hidd-el bizonyosan, hogy hatalmas az Isten, és ha meg nem térsz, úgy fel-fegyverkezik ellened, hogy a' ki mostan olyan vagy mint valami ki-terjedett szép zöld fa, ezen-től ki-vág az ő haragjának fejszéjével mind ágastol-bogastol. Vagyon hatalma arra, hogy tégedet, gyermekidet, rokonodat, és neveden való minden nemzetségedet, a' szomorú halál által el-vegye. Vagyon hatalma reá, hogy leveleidet és gyümölcseidet mind lerázza éstétova hánnya. Vagyon hatalma reá, hogy ha meg nem fogadod a' jó tanácsot, ha poenitentiát nem tartasz, mind testestől lelkestől a' Gehennának tűzére taszitszon. Kerlek azért ő halando emberi állat, térj-meg a' te Istenedhez, míg időd és alkalmatosságod vagyon reá. Fogadd-meg az ő szent beszédét, mellyet teneked egő szövértékül helyheztetett elődben, hogy mikoron el-folynak életednek napjai, e' nyomorúságos élet

élet után örökké uralkodhassál ő véle az egekben.
A M E N. Mi Atyánk &c.

XVIII. P R Æ D I C A T I O.

Az Isten ellen valo rugodozásrol.

Textus. 1. Samuel. 15. 23.

Mert minémű nagy vétek a' varáslás, olyan az Isten ellen valo rugodozás, és az ő ellene valo keménység olyan mint a' bálvány-imádás.

EZekben az igékben Sámuel Prophéta commendálja mindeneknek az Istenhez valo engedelmességet, meg-mutatván mely rettenetes kárhozatos vétek légyen a' ki az Isten ellen magát meg-keményíti, és nem enged ő felségének.

Két részei vadnak az igéknek, mert az

Elsőben, őszveveti az Isten ellen valo rugodozást a' varáslással, mondván: Minémű nagy vétek a' varáslás, olyan az Isten ellen valo rugodozás.

Másodikban, őszveveti az engedetlen keménységet a' bálványimádással, mondván: Es az ő ellene valo keménység, olyan mint a' bálvány-imádás.

E L S Ő R E S Z.

A' mi az első részt illeti, abban ezeket kell minéműnkünk eszünkben vennünk:

Először; Mitsoda adott Samuel Prophetának alkalmatosságot, hogy ilyen módon szollyon Saul Királynak? Ez, mivel hogy az Amalehiták, az Ægiptomī inségből ki-jövő Sido nemzetnek nem kicsiny kárt

tötte nek vala, a' mint errol vagy on emlékezet, *Exod. 17.* Melyre nézve az erős borsfzuálló Isten azoknak megbüntetésekre küldé el Saul, hogy igen keményen hadakoznék ellenek, és mindeneket mind embereket, s' mind pedig minden nével nevezendő barmokat, minden kedvezés és tekintet nélkül, fegyvernek élivel elveszessen. El-méggyen ugyan a' Király nagy erővel, és az Isten kezébe adgya az Amalechitákat mind Királyostól; De, mind a' Királynak Agagnak, s' mind pedig a' barmoknak szépenek és kővéreinek meg-kegyelmeze. Fel-gerjede az Urnak haragja ellene, és meg-ízolítván Samuel Prophetát, monda néki: *Bánom én hogy a' Sault Királlyá töttem, mert el-távozott én tőlem, és az én beszédemet meg nem tellyesíttette 1. Samuel. 15. 10. 11.* Ezt hallván Samuel Prophetá, igen meg-keferedék rajta, és joreggel meg-indulván méne a' Királyhoz, és igen megdorgálá őtet engedetlenségejért. Saul azzal menti magát hogy az Istennek akarna a' meg-hagyott barmokkal áldozni. Mely maga mentésére ezt felelé a' Prophetá a' Királynak: *Imé az engedelmeség job az áldozatnál, job az ő szavának meg-fogadása, hogy sem mint a' kosoknak kővére.* Mind ezeknek immár ez jelen való letzkében illyen okát adgya: *Mert minémű nagy véték a' varáslás, olyan az Isten ellen való rugodozás, avagy pártúrés, és az ő ellene való keménység olyan véték mint a' bálványozás.* Ez az inditto alkalmatosság.

Másodszor; Vagy on a' Saul Király vétkének megnehezítése, holott a' Prophetá meg-győzvén lelkeismeretiben Saul, hogy ő nem járt-el igazán az Ur parancsolattyan: Hanem a' prédának inkább örülvén

gonol

gonofságot cselekedett az Ur ellen. A' gonofság pedig
 vala az ő engedetlensége, avagy Istentől valo el-párto-
 lása; Mert az Ur meg-parancsolja hogy mindeneket
 fegyverre hányasson, ő pedig meg nem fogadá az Ur-
 beszédét; hanem mind a' Királt, s' mind pedig a' bar-
 moknak a' javait életbē meg-tartá. Ennek a' szofogadat-
 lanságnak és engedetlenségnek vétkét hasonlittya a'
 Propheta a' varásláshoz. Mely varáslásnak általa, a' va-
 ráslo el-hajol az Istentől, és frigyét kötven az őrdög-
 gel az Istent meg-veri, nem engedvén néki.

A' varáslás pedig a' többi között őt modon szokott
 lenni: 1. Mikor őrdögi mesterségek által oly dolgo-
 kat akar valaki meg-tudni, mellyet Isten az emberek-
 től el-rejtett. Mint példának-okáért, ha ki azt akarná
 meg-tudni, az ő mátkája jövendőben mitsodás leszén,
 és varáslóhoz mégyen tanács kérdeni, mint Saul-is az ő
 jövendő dolgairól valo tudakozásért mēne az őrdögös
 varáslóhoz. 2. Mikoron az Istennek büntető ostorát,
 nem az életnek meg-jobbitásával, nem poenitentia-
 tartással: hanem hol mi őrdögi babonával, és meg-ve-
 szett agyu embereknek játékkal, akarják el-fordítani.
 Mint, midőn Isten a' bűnért valamely határra kö-esőt
 bocsát, némellyek harang zugásával, némellyek ma-
 gokat földhöz valo veréssel, némellyek asagoknak, tű-
 tó lapátoknak ki-hányásával, némellyek fejszéknek
 földben valo keresztül vágásával, és több Isten ellen va-
 lo babonákkal akarják határokról el-űzni és el-kerget-
 ni. 3. Mikoron valaki őrdögi mestersége által, valaki-
 nek ábrázattyában valo valami képzést mutat, melly
 által el-hiteti az embert. Mint, mikor amaz őrdögös

Afszony Samuelnek képzésében mutata ábrázatot Saulnak, ki ő vele beszélt is. 4. Mikoron valami ördögi szonak, írot betűknek, majmoskodo futtogásoknak oly erőt és hatalmat tulajdonítanak, mellyel az ördög tiszteltetik; ellenben pedig az Isten boszszusággal illetetvén, káromoltatik. 5. Mikoron valaki elrejtett dolgokat, ördögi jóvendölések, vias és ön-öntések, rostáknak bizonyos szokkal valo el-fordításával, kormékből és keszkenőkből valo nézések által, jelengetnek, az Istennek nagy boszszuságára. Sőt még az égben nézők-is láttatnak varáfolni akkor, mikoron az égnek forgásiból, a csillagoknak járásokból, nem tudom mitsoda jóvendőket úgy irkálnak, mondanak, hogy az Istent ugyan kényszerítsék azoknak béteillesztésére. Mellyet kárhozzat Amos Propheta 5-dik részében a 26-dik versben, holott a pogányoknak Istenekhez hasonlittya, és mint egy bálványozásnak tartja. Egy szoval a varáflás Istentől valo el-fszakadás, és az ördöghöz valo hajlás. Illyen rettenetes véteteknek mondgya lenni Samuel az Isten ellen valo rugodozást. Mitsoda törvént íratott Isten a varáflók ellen akar ki is meg-lathattya a Léviták tisztokról írt könyvnek 20-dik részében a 27-dik versben: *Akár fersiu, akár Afszonyi állat legyen, ha azokban ördögi jóvendölésnek lelke leljend, meg-öletteffenek minden ok vetetlen, kővekkal verjétek a gyon őket, az ő haláloknak ő magok az okai.*

M A S O D I K R E S Z.

A második részben, öszve veti az engedetlenséget a bálványozással, mert mikoron az Isten valamit parancsol személy szerént meg-cselekedni, avagy el-távoztatni,

tatni, és amaz szokkal másképpen cselekedik, abbeli engedetlenséget az Isten előtt színtén olyyannak mondgya lenni Samuel Propheta, mint ha csupa merő bálványt imádna.

A' bálvány-imádás penig két derekas utakon szokott lenni.

Először; Mikoron az élő mindenható Istennek tulajdonságit teremtettt állatokra ruházzák, és azoktól az Istent mint egy ugyan meg-fosztyák; Mint, midőn az Ur Vacsorájában valo kenyeret avagy ostyát, tulajdon Jesus Christusnak mondgyák s' tarttyák, mellyet fejen fellyül etmelvén, nem csak magok imádgtyák Isteni tisztelettel: hanem a' nézőkkel is imádtatttyák, és az Istennek tulajdonságit reá ruházzván, az után meg-észik.

Másodszor; Akkor imádtatik bálvány, mikoron az Isten nem igaz uton módon tiszteltetik. Mint midőn amaz öntött, irott, és faragott képeknek, kereszteknek, feszületeknek, és meg-holt szenteknek segítségül valo hívások által akatják az Istent szolgálni. Mind ezekről az Ur illyen módon parancsol a' második parancsolatban: *Ne csinály magadnak faragot képet, és semmi hasonlóságot azoknac formájára, mellyek oda fel az égben vадnak, se azoknac formájára mellyek a' földön itt alat vadnak, &c.* Ne hajoly-meg azok elöt és ne imádgtyad. A' mely nagy vétek azért a' bálvány-imádás, színtén olyan nagy véteknek mondgya Samuel Propheta, az Istenhez valo engedetlenséget, és az ő parancsolatinak meg nem fogadását.

T U D O M A N Y.

Valaki a' rettenetes és kárbozatos bálványozásban nem

*Az Isten ellen rugódózásról
akár léledzeni, az, a nagy Isten kívánságának és pa-
rancsolattjának legyen engedelmes.*

E' tudomány a' meg-magyarázott igékből jó-ki, mely előnkben azt adá, hogy a' ki Istennek nem engedelmes, az mind bálvány-imádó, s' mind penig varásló. Ennek igafságát előnkben írta Moyses Propheta, Deut. 28. holott azt igéri hogy ha kik az Isten parancsolatihoz engedelmessek lesznek, minden lelki és testi áldási bőven szállanak rájok, és a' következő veszedelmet el-kerülhetik: Ha penig nem engednek az Istennek, minden lelki és testi veszedelmek környül-veszik őket, és mind addig kergetik, miglen mind el nem vesznek. Szent Jakab Apostol tudván, melly rettenetes véték legyen az Isten ellen való engedetlenség, ilyen módon int mindeneket a' 4-dik résznek 7-dik versében: *Engedjétek az Istennek, álljatok ellene az ördögnek, és el-fut eltöreték.*

EL S Ő OKA e' tudománynak ez: Mert az ember ő magával nem szabados, mivel-hogy az Isten nagy árron vőtte-meg őtet, a' mint szent Pál szol 1. Cor. 7. v. 21. Azért engedelemmel tartozik az Istennek. Jól tudgyátok hivek, hogy az ember a' bűn által ő magát az ördögnek adta vala rabul, kinek nagy győtrelemmel és félelemmel kell vala szolgálni; De az Isten meg-száná az emberi nemzetet, és azt nagy árron, ugymint az ő Fiának vérén meg-váltá abból a' veszedelemes és halálos rabságból. Melyre nézve köteles az Istenhez való engedelmeségre, 1. Pet. 1.

II. OKA: Mert az Isten inkább gyönyörködik az engedelmeségben, hogy sem mint az áldozatban, 1. Sa-
muel.

mucl. 15. 22. Azért a' ki azt akarja, hogy bálvány imádo és varáslonak ne ítéltesék az Istentől, az Isten parancsolatinak és kívánságának legyen engedelmes. Több példák között elég példa erre Ábrahám, ki mikoron az Isten Izavának engedelmes lótt volna, ki-jöve Chaldeának Ur nevű városából, és az Istennek baráttjának neveztetvén el-kerülé a' varásló bálvány imádást. Megértők e' tudománynak igazságát, halljuk-meg immár hasznait-is.

E L S Ő H A S Z O N, meg-győző. Szolgál e' tudomány fokaknak meg-győztetésekre, kik tudni-illik nē akarnak semmit az Istennek engedni; hanē mindenkoron meg-átalkodott szível ellene rugodoznak. Vajki fokban vadnak a' mi időnkben-is, kik a' lelki tanítoknak azt merik mondani a' mit hajdon mondanak vala a' Sidók Jeremiás Prophétának a' 44-dik résznek tizenhatodik versében: *Nem halgattuk a' mit mondaß az Istennek nevében, hanem úgy cselekedünk a' mint a' mi Atyáink, a' mi Királyink, és a' mi Fejedelmink áldozván az égnek Királyné Aszszonyának.* Ez illyenek varásló bálványozásban vadnak. Vajki fokban vadnak a' kik az erős Istenről csak hamar el-felelkeznek, és őtet a' vakmerő Izrael népével együtt meg-késértik és haragra ingerlik, *Psal. 146. 13.* és borjú képeket imádnak. Ez illyenek varásló bálványozásban vadnak.

Vajki fokban vadnak ez mái napon-is a' kik gonoszul élnek az Istennek vélek közlött kegyelmével, ki őket a' lelki fetétségből a' világosságnak országára által hozta vala: De meg-utálván az Urat, az ő régi tévelygésekre visszsa menni mind igyekeznek, s' mind penig kíván-

koznak, amaz Ægyiptomi káposztára vízfőzsa kíváncsizo nyalánk Sidókkal. Ez ilyenek varásflo bálványozásban vadnak. O vajki lokan vadnak most-is, kik az Izraelnek idvességgel folyo buzgo forrásit álnokul bérekesztették, és a' helyett emberi főből ki-folyt zavaros moslékat toszogatnak az embereknek, kik el-hadták az élő kut fejet, és magoknak vájtanak viz nélkül való vermeteket és üres kutakat; Nem engednek már ezek az Istennek, hanem varásflo bálványozásban vadnak.

II. **H A S Z O N**, meg-probálo. Probáld-meg ember te magadat, és lásd-meg ugyan valóban, ha te engedelmes vagyé az Isten kívánságának és előbben irott parancsolattyának? Az Isten mindeneknek azt parancsollya, hogy ma mindgyárt hadgyák-el az ő gonosz életeket, és tartsanak poenitentiát. Némellyek még-is az ő életeknek napjait olly vétkekben töltik-el, hogy ha az Isten az ő érdemek szerént cselekednék vélek, manál tovább nem élnének, hanem szörnyű halállal halnának-meg Ananiással és Saphirával. Némellyek a' neki adott lelki ajándékokat olyanokra vesztegetik, hogy, ha Isten az ő szent irgalmafságát nem nézné, mindgyárt a' Sátánnak hatalmában adná őket Saullal. Némellyek másokat intenek és tanítanak, magok pedig minden undokságoknak és botránkoztatásoknak cselekedői, mint az Eli Pap fiai valának. Mind ezek és több ezekhez hasonlo vétkek a' veszedelmes engedetlenségből származnak.

De gondolod: Mit kellene cselekednem hogy azt a' veszedelmes engedetlenséget el-kerülhessem?

F E L. Ha el-akarod kerülni, tarts magadat ezekhez a' regu-

2. regulákhoz: Első Regula; Valamit cselekedszel tel-
lyes életedben úgy cselekedd azt, mint ha az Isten té-
gedet mindigárt meg-kérdene, mondván: Miért cse-
lekedéd azt? Mint Caint hogy meg-kérdé, hol a' te-
atyád fia? 2. Regula; Valamit cselekedszel avagy szo-
lánds, úgy gondolkodgyál felőle, hogy mind ezekért
olyan fizetést kell el-venned az ítéletnek napján a' mi-
tsodások azok voltanak, mint a' Lázár gazdagja. 3. Re-
gula; Valahol valamit cselekedel, úgy gondolkodgyál
felőle, mint ha azon szempillantásban menten ítélet-
napja lenne, mellyen mind azokért az Isten ítéltre-
vonson tégedet. 4. Regula; Valamellyeket cseleke-
szel, meg-gondold hogy életednek minden napjai az
Istennek kezeiben vadnak, ha haragra inditod, életed-
nek fonlát mihelt akarja hirtelen csak el-szakasztya,
Psal. 31. 16. ha akarja penig meg-hozszabbithatya mint
Ezechiás Királynak. Ha mindenkoron ezekről meg-
emlekezel el-kerülheted a' veszedelmes engedetlenséget.

III. HASZON, intő. Legyünk engedelmessek az-
ért mi a' mi Istenünkhöz, és gyönyörködgyünk éjel és
nappal az ő szent parancsolatiban. A' mi ő gyűlöl, mi-
is gyűlöllyük azt; a' mit penig szeret, mi-is ő érette
szerefsük azt.

Az Istenhez valo engedelemre penig inditsanak té-
ged ember ime következendők: I. Gondollyuk-meg
ember, mikor Istennek te reád semmi szüksége nem
volt, még-is tégedet az ő képére és hasonlatosságára te-
remtett; Légy engedelmes azért, ő ember, ő szent fel-
ségéhez. II. Gondold-meg minémű nagy méltó-
sággal áldott-meg tégedet az Isten, minden áhatokon
uralko-

uralkodo urrá tölt; A' földnek minden vadait, a' vizeknek halait és a' levegő égben repeső madarakat birto-
kod alá verette, és csak egy kicsinnyel tölt aláb-valová
az Angyaloknál, a' mint Dávid énekli a' nyolczadik
soltárban; Légy engedelmes azért te-is, oh ember,
mind ezekért ő szent felségéhez. III. Gondold-meg-
az ő te hozzád valo nagy szeretetit, mikoron az őrdög-
nek rabságába, a' kárhozatba estél volna, az ő áldott
szent Fiának vére hullása és halála által válta és szabadi-
ta-meg; Légy engedelmes hát te-is, ő szent felségéhez.
IV. Gondold-meg, hogy az ő áldott szent Lelkével
szült ujonnan az örök életre, mellyel el-is pecsétlet a'
tellyes váltságnak napjára; Légy engedelmes te-is hát,
ő ember, ő szent felségéhez. V. Gondold-meg, hogy
az ő busulásának és haragjának napján el-rejt tégedet
az ő áldott szent Fiának drágalátos mély sebeiben, hogy
semmi kárhoztatásod ne leheszen tenéked, *Rom. 8. 1.*
Légy engedelmes hát ő szent felségéhez. VI. Gondold-
meg, hogy örök életnek koronáját készített tenéked
az ő szent Fiában, mellyet az ő igaz ígérete szerint meg-
is ad tenéked ama' nagy napon; Légy hű azért és enge-
delmes az Istennek, hogy e' szomorú élet után, örökké
uralkodhassál az egekben ő véle. A M E N.

XIX. P R Æ D I K A T I O.

A' Lelki-isméretéről.

Textus. *Genes. 42. 21.*

*Es mondanak vala egy-másnak: Bizony vétkeztünk a'
mi atyáncsia ellen, mert látók az ő lelkének ke-
serűségér*

serűségét mikor minékünk könyörgene, és nem halgatók-meg őtet, azért következett mi reánk e nyavalya.

Ebben a' negyven-kettődik részben három dolgok-
rol tanít Mojses Prophéta; mert *Először*, Le-irja
a' Jákob fiainak a' drágaságnak idején Egyiptomban
valo bé-menéseket, hogy onnét magok és cselédek táp-
lásokra valo gabonát hoznának. *Másodszor*, Mi mo-
don fanyargatta és próbálgatta Joseph külömb külömb
modon az ő atyafiait. *Harmadszor*, Mi modon mente-
nek vizsgálja az ő attyokhoz Canaán földébe. A' mely
igéket én mostan előttetek el-olvasék, azok e' cáput-
nak második részében vadnak, holott summa szerint
előnkben adatik, a' Joseph bátyjai mi modon győzet-
tetenek-meg lelkek-isméretitől, és hogy-hogy tőtte-
nek vallást az ő bűnökről.

Három részei vadnak ez igéknek, mert az
Elsőben, vagyon a' bűnről valo vallás-tétel: *Bizony*
vétkeztünk a' mi Atyáncsja ellen.

Másodikban, vagyon az ő bűnöknek meg-nehezítése,
ezekben a' igékben: *Mert látók az ő lelkének kesé-
rűségét, mikor minékünk könyörgene, és nem halga-
tók-meg őtet.*

Harmadszor, vagyon az ő bűnöknek büntetése, mel-
lyet bé-rekesztés szerint így hoznak-ki: *Azért*
következett mi reánk e' nyomoruság.

E L S Ő R E S Z

I. Az elsőben vallástésznek az ő bűnökről a' Jácob
fiai Ruben által, mondván: *Bizony vétkeztünk.* Holott
meg-ismérik magokban, hogy mind Isten ellen vétet-
tenek

tenek, s' mind peníg az ő attyok-fia ellen.) (

II. Nevezet szerint vagyon az a' bűn, melyről ők vallást téznek, mely az ő attyok-fiának a' Josephnek hitetlenül való el-adása és vér-árulása. Mely ő nálok immár igen régi bűn vala, kiről ugyan örömmel el-is feletkeztenek vala, hogy amaz álm látónak jóvendő-lesét vér el-adásnak bűnével meg-előszhették volna.

III. Az időt adgya előnkben mikor és mitsoda alkalmatossággal történek vallást bűnökről, mikor tudni-illik, mind Canaán földében, s' mind a' környűl való tartományokban felette nagy éhség támadván, ők-is meg-szorultanak volna, és ugy menének-bé Egyiptomba gabona venni, az ő vén Attyoknak Jacobnak parancsolattyából. Kik midőn bé-mentenek volna, Joseph eleiben vitetvén őket, meg-isméré ugyan őket; de amazok nem-is gondolkodának semmit arról hogy az ő attyokfia légyen az. Joseph-is kimeknek fogván őket meg-tartoztatá Simont, míg Beniámint bé nem viszik. Látván azért az Egyiptombéli Fejedelemnek rajtok való hatalmas cselekedetét, el-végtére osztán régen el-alutt lelkek-isméretek fel-ébred, s' jutattya esekben, mit cselekedtenek régen az ő attyokfiával Josephel, s' ugy téznek egymás között vallást bűnökről, mondván: *Bizony vétkeztünk a' mi atyáncfia ellen, &c.*

M A S O D I K R E S Z.

A' második részben vagyon a' meg-cselekedett bűnnek meg-nehezítése. Melly meg-nehezítés áll három dolgokban: I. Hogy nem valami idegennel, hanem vér szerént való attyokfiával cselekedtek azt. II. Hogy midőn látták a' Joseph lelkének keferúségét, sok férel-

mit.

mit, esedezést, és félelmet, semmit bé-vőtt kegyetlen-
ségekben, és ellene valo dühösségekben, hátra nem
hadtanak. III. Hogy midőn az ő attyokfia a' Joseph
könyörgene nékiek, nem szánták-meg őtet, hanem
inkáb;

1. Mint valami tolvajok meg-ragadták, és ruháitól
meg-fosztották. 2. A' viz nélkül valo mély és puszta
kutba vetették-bé nyakra főre kegyetlenül. 3. A'
Mádiánitáknak harmincz pénzen adták-el, mellyel
az ő attyokfiát rabságra taszították, és az ő vén attyo-
kat nagy keserűségre juttatták.

H A R M A D I K R E S Z.

A' harmadik részben vagyon a' meg-cselekedett bü-
nért valo reájok szállott büntetés, mellyet az ő magok
lelkek-ismérete bé-rekesztés, és a' meg-lőtt dologból
valo ki-hozás-képpen hoz elő és szab ő reájok, midőn
ilyen módon szólnak: *Azért következett mireánk e' nya-
valya.* Mint ha így szolottanak volna: Nem akarók mi
jo atyafiak a' szegény őcsénknek Josephnek siralmas
könyörgését meg-hallani: Ihol az Isten, azért a' mi
régibűnkért úgy meg-keményítette ennek a' feje-
delemnek ellenűnk szívét, hogy semmi módon nem
akar minket meg-halगतni. Mi a' mi őcsénket nagy
kegyetlenül meg-fosztván ama' mély kutba vetők;
Ihol mostan az Isten minket-isa' tömlőczbe küld éret-
te. Látók mi a' mi édes atyánkfiának nagy lelki kefe-
rűségét, s' még-is nem szánók-meg: Ihol mostan az
Isten viszsa méri mind ezeket minékűnk, és az ő ártat-
lan vérét meg-keresi mi rajtunk: *Mert bizony mind azért
következett mireánk e' nyavalya.*

E L S Ő T U D O M A N Y.

A' mely bünt, sem az Istennek félelme, sem az Isten igéjében való fenyegetések nyilván-valová nem tehetnek, azt a' szorongato nyavalya ki-jelenti.

Ennek a' tudománynak igafsága meg-tetczik a' Joseph bátyjainak cselekedetekből. Ők el-adák pénzen Josephet a' Mádiánitáknak, reá fogják hogy a' vadak szaggatták el. Nem lőn annyi Isteni félelem benne hogy valaha még csak meg-szompolyodtak volna is rajta, nem hogy vallást tőtenek volna rola. Mennyit kefergett, sírt, és szomorkodott a' vén jámbor Pátriarcha a' Jácob az ő szerelmes gyermekén; de soha meg-nem szánák, és nem vallák-meg hogy űk adták-el az ő ötsőket a' Josephet. Mostan penig, ihol rajtok a' szorongato inség, rajtok a' félelem, a' proba, és a' busulás, mely fel-serkenté el-alutt lelkek-isméreteket, és vallást téfznek bűnőkről.

I. O K A ennek ez: Mert a' titkos vétkekért inkább félnek az emberek a' meg-romlott természet szerént e' világi emberektől, hogy sem mint az Istentől. Azért valamig a' nyavalya, és a' proba őket nem kényszeríti, csak vesztreglésben és halgatásban vadnak, mint ha ugyan jól volna dolgok, és nem űk cselekedték volna a' bünt.

II. O K A: Mert gonoszul élnek az Istennek irgalmaságával, és azt gondolják hogy immár az ő bűnők igé régi, az után űk azt személy szerént né cselekedték, csak semminek tartják arról való vallás tételt, és arról való poenitentia tartást mind addig, valamig ahoz hasonló büntetés nem esik rajtok. Mint sokan vadnak az ember

emberek közzül, kik paráznak voltanak hajdon; El-
hadták ugyan mostan, de nem tóttének Isten előtt val-
lást, nem tartottanak pœnitentiát rola: Hanem tör-
ténik oly dolog, hogy vagy gyermeke, vagy házastár-
sa a' paráznaságnak vérkébe esik, és akkor jut ofztán,
eszébe, ő mitsodás volt, akkor ferken-fel el-alutt lelki-
ismérete, és ugy kezdi furdalni, hogy a' kölcsönt viz-
sza kel adni, s' akkor kezdi eszében venni, hogy, ő bűn,
új szégyen-vallás. Példának elődben teheted itt, mind
a' Jacob fiait, s' mind penig Dávidot, ki noha gyil-
kosságot és paráznaságot cselekedett vala, mindaz-
által mig meg nem ijelzté Náthán Prophéta, ugyan
csak el-fütlelé minden bűneit: Hanem mikoron meg-
győzte volna lelkében, akkor kezdé Isten előtt az ő bű-
neiről valo vallás-tételét el. [Ezt a' ki akarja meg-
bóvítheti, én itt csak utatakartam mutatni.]

T U D O M Á N Y.

*Valaki idvefégét szereti, a' jó lelki-isméretnek keresésé-
ben, és meg-tartásában fáradozzon.*

E' tudománynak világos igazságát mutogatja szent
Pál Apostol, midőn ilyen módon inti az ő lelki fiát a'
Timotheust: *Vitézkedgyél ama' jó vitézséggel. Meg-tart-
ván a' hitet és a' jó lelki-isméretet. 1. Timot. 1. 19.* Sz. Pé-
ter Apostol első levelének 3-dik részében a' 16. és 17-dik
versekben ilyen intést téstzen: *Jó lelki-ismérettel legye-
tek, hogy az helyében, kik ti ellenetek mint gonosz tévők el-
en szolanak meg-szégyenüllyenek, a' kik a' Christusban va-
lo jó életeteket szidalmazták. Mert job hogy a' jó cselekedet-
tekért szenvedgyetek, ha az Istennek akarattya ugy hozza,
hogy nem a' gonosz cselekedetekért.*

ELSŐ OKA: Mert senki igazán bűncit sem meg nem ismérheti, sem azokról igaz penitentiát Istennek nem tarthat, valakinek jó lelki-isméreti nincsen.

II. OKA: Mert valakinek jó lelki-isméreti nincsen, igaz hiti-is nincsen annak: Hit nélkül pedig senki Istennek kedvében nem lehet. Cain gonosz lelki-isméretű lévén kétségben ejtette magát; Saul maga fegyverébe ereszkedett; Judás pedig ő magát fel-akasztá. Illyenek a' gonosz lelki-isméretnek gyümölcsei.

ELSŐ HASZN, oktatás. Legyünk azért igen okosok és vigyázók, hogy valami módon jó lelki-isméret helyett gonosz lelki-isméretűek ne legyünk. Hogy pedig különbözést tehessünk, tudjuk-meg hogy a' lelki-isméret mondatik Jonak és Gonosznak. A' jó lelki-isméret, mely meg-fszenteltetett, jár az Istennek akarattában, melynek az igaz hit, a' boldog reménység, és a' tiszta szeretet sugár röpülő szárnyai, a' békeséges türéssel egyetemben. A' gonosz lelki-isméret néha mondatik meg-holtnak; néha ismet fel-támasztottnak. A' meg-holt gonosz lelki-imeret semmi bűnőkre gondot né visel, számot nem tart, akár mit cselekedgyékvalaki, ő csak halgat, nyugszik, és nem vádolódik.

Ennek a' gonosz lelki-imeretnek két nemei vadnak: Első, rest, tunya. Második, meg-bélyegeztetett lelki-isméret. A' tunya lelki isméretnek ez természeti, hogy ő mind addig-is csak szunnyadoz, restelkedik, s' minden bűnőket nyelten el-nyel, valamедdig valami nagy buja, változása, nyavalyája, és veszedelmes állapattya nem következik az embernek.

A' meg-bélyegeztetett lelki-isméret, ugyan meg-
avult

avult, meg-revesedett, bűdösödött, semmi vétkekkel semmit nem gondol. A' fel-támasztatott és fel-serkent lelki-isméret, melly gonosznak mondatik, és meg nem szenteltetett, oly, mely mindenkor avagy vádol, avagy pedig menteget.

De gondolhatod mostan: Vajki ritka madár a' jo lelki-isméret, hogy-hogy tudgyam én azt fel-keresni?

FEL. A' jo lelki-isméretnek keresésére két kíváltképpen valo dolgok kívántatnak: Az első a' keresésre valo készület; A' második pedig orvosság, és azzal valo jól élés.

A' jo lelki-isméretnek keresésére valo készülésben három dolgok kívántatnak: 1. Az Isten törvényének igazán valo tudása, mely minden kicsiny és nagy vétkeket egy-aránt meg-tiltott minden rendektől. 2. Az Isten ítéletinek meg-gondolása, melly akár melly rendekben-is semmi bűnt el nem szenved büntetés nélkül. 3. A' lelki-isméretnek próbája, mely az Isten lelkével együtt télzen tano-bizonyságot minden belső állapotunkról. Ezeken a' három utakon készítheti ember magát a' jo lelki-isméretnek meg-keresésére.

Következik immár az orvosság, mely a' lelki-isméretet meg-gyógyítja és meg-tisztítja, s' minden istenes munkára el-is készíti. Az pedig nem egyéb, hanem az áldott Ur Jesus Christus érdeme, és nagy bőséggel mi érettünk ki-omlott drágalátos piros vére, mellyel meg-tisztíttatnak a' mi lelki-isméretünk, és el mosatnak kárhozas bűneink, a' mint szent János első levelének első részében az 7-dik versben mondgya: És a' Jesus Christusnak az ő Fiának vére tisztít-meg minket minden bű-

den bűneinkből. Ezzel pedig a' lelki orvossággal kétféleképpes dolgok kívántatnak, melyek nélkül rendszert a' lelki ismérést meg nem tisztulhat, és meg nem szenteltetik. Első, az Evangéliomnak hirdetése, mely az Isten bűn bocsáto kegyelmének keze, mellyel minékünk az ő szent Fiában a' megtartó és idvezítő kegyelmét nyujja. Második, a' hit, mely Isten ajándékából a' szent igének hirdetése által nekünk adattatott oly kéz, mellyel az Istennek irgalmaságát, kegyelmességét, mely a' Jesus Christusban nagyon élvezszük.

Eddig vala a' jó lelki-isméréstnek keresése; Következik immára a' jó lelki-isméréstnek megtartása, melyhez két dolgok kívántatnak: Első, azoknak el-távoztatások, melyek a' jó lelki-ismérést meg-bánthatnák. Második, azokkal való jól élés, melyek a' jó lelki-ismérést előbb előbb mozdithatják.

I. A' melyek a' jó lelki-ismérést meg-bánthatják, azok avagy mi magunkban, avagy környölőünk vadnak. A' melyek bennünk vadnak három dolgok azok: Első, Az istenes dolgoknak nem tudása. Ez pedig a' mi természeti vakságunk; mert a' mint hogy földből valok vagyunk, a' szerint a' földiekhez ragaszkodunk, úgy annyira, hogy nem cselekedhetjük azt a' jót, mellyet akarnánk, hanem azt a' gonoszt a' mellyet nem akarnánk, Rom. 7. Második, Mely a' jó lelki-ismérést meg-bánthatja, a' mi testünknek zabola nélkül rétova nyargalo rendetlen kívánsági, melyek az embert veszedelmesen imide amoda hurczolják, és vezedelemre vonják. Harmadik, E' világnak
mod

mod nélkül valo szereteti, melyet sokan paradicsomnak tartanak, és örömet az eget az Istennek engednék, csak ők a tisztátalan világban maradhatnának békével.

A melyek pedig környülöttünk vadnak, kik a jó lelki-isméretet meg-bánthattyák, azok-is hárman vadnak:

Első a pokolbéli ördög, ki a hiveknek mind meg-békélhetetlen ellensége, mind az Isten tekinteti előtt valo vádolója, s mind pedig jövődöbéli boldogságoknak irigye lévén, úgy olalkodik a hivek után mint az éh oroszlán a prédára, *1. Pet. 5. 8.* Néha szemünk eleiben olyat gördit, mely által meg-bántya lelkünk-isméretit. Néha kezünket lopásra, öldöklésre, ártatlan verontásra, szegény jövevényeknek meg-nyomorításokra, faczczoltatásokra, és több vétkes cselekedetekre úgy fel-emelteti, hogy lelkünk-isméretit meg-bántyuk véle. Néha lábainkat oly utra tántorítja, úgy ugráltatja, s tánczoltatja, hogy lelkünk-isméretit az által mind meg-sérti, s mind pedig másokat veszedelmessen meg botránkoztat. Hát egyéb tagainkal mit nem cselekedik? Ez másokon fellyúl hajazo, egyebeket csak semminek tartó, nyalka, és kevély; Imez oly el-szenvedhetetlen fősvény, hogy meg maga-is nem mér sem eleget enni, sem pedig tisztességesen járni; Amaz oly tobzodo, oly dösölő és oly részeges, hogy ha birtokában volna, még a Christüs palástját-is csak el-inná és el-tékozolná. Mind ezekkel csak a lelki-isméret bántodik-meg.

Második, ez az álhatatlan, csalfás, hamis igiretivel

Sokakat meg-csalo tisztátalan világ, mely mihelt valakinek kezd mosolygani, mindgyárt lelki-isméletiben mardosni kezdi. Ha kit szeretetire fel-gerjeszthet, azt leg-ottan Istennél gyűlölségben ejti; Ha kit el-csábit-hat, azt leg-ottan pokolra vezeti; Ha kit ottan-ottan meg-csalo, és minden napon meg-részegítő pohárából itathat, azt azontól a' pokolnak fenekére, örökké-valo szomjuhozafra mélyen bé-taszittya. Melyre nézve szent János Evangelista és Apostol első levelének 2-dik részében a' 15-dik versben ilyen intést tést: *Ne szeressetek e' világot, sem azokat mellyek e' világban vadnak; ha valaki szereti e' világot, nintsen abban az arjának szerete-te.* Sz. Jakab Apostol erről ilyen módon szól, levelének 4-dik részében, a' 4-dik versben: *Avagy nem tudjátok-e hogy e' világnak barátsága gyűlölséges Isten előtt, valaki azért akar e' világnak baráttya lenni, az Istennek ellensége lesz.*

Harmadik, A' gonosz társaságok, mellyek még a' jó erkölcsű embereket-is meg-izokták vesztegetni. Kik ollyak mint a' Nilus vize mellett lako Crocodilusok, kik a' hidegnek idején farkokkal és szájokban vizet hordanak az ósvenyekre, mellyek mikoron a' jégtől igen fíkok léfznek, azon a' kik el-mennek hirtelen reájok rohanván meg-ejtik és meg-ölik: Hasonlo képpen a' gonosz társaságok a' jó és együgyűvekkel mind addig társalkodnak, roz erkölcsöknek veszedelmes fíkos és kárhozatos utaira mind addig viszik őket, mig tiszta életteket, jó erkölcsöket, Isteni felelmeket, és az idvességnek arany uttyát el-nem hagyattyák vélek, és veszedelmekre meg nem ejtik. Mind ezek azért igen meg-tartoztatnak minket a' kegyességnek utában.

Meg-ér-

Meg-értők mitsodák bánthattyák és tartoztathattyák-meg a' jo lelki-isméretet: Következnek immár azok mellyek a' jo lelki-isméretet előb-előb mozdíthattyák.

Első az igaz hit. Mely egyenessen vitetetik, és néz csak az Ur Jesus Christusra, ki a' mi hitünknek megmozdulhatatlan fundamentoma, melynél több fundamentomot senki nem vethet, a' mint szent Pál mondgya, *1. Cor. 3. 11. Mert más fundamentomot senki nem vethet a' kívül, a' mely egyszer vettetett, mely a' Jesus Christus.*

Második előb mozdító ószkóz; Az Istennek és a' mi felebarátunknak tiszta szent szeretete. Melyről minékünk nyilván valo parancsolatunk vagyon, szent Máthénál 22-dikben: *Szereffed a' te Uradat Istenedet tellyes szívedből, tellyes lelkedből &c. Es a' te felebarátodat mint tennen-magadat.*

Harmadik; A' boldog reménség, mellyel várjuk és reményük mind azoknak meg-adását és bé-telleyesedését, mellyek mi-nékünk a' Jesus Christusban meg-igértetnek. Ez penig a' boldog reménség tápláltatik mint valami erőado eledellel, imez négy dolgokkal: 1. A' buzgo könyörgéssel, mellyel meg-erősfittetik a' reménség, hogy a' késértetekben el ne csüggedgyen, és meg-ne győzettelessék. 2. Az igaz hittel, mellyel az Istennek minden igéretinek igazságát és valóságát megfogja, magához vonfsza, meg-tartya, és jelen valókká téltzi. 3. A' békeséges türéssel, mellyel minden késérteteket, öldökléseket, háboruságokat, szegénységeket, betegséget, jo lelki-ismérettel el-szenved; tudván hogy mind azokkal az Istentől próbáltatik, tanittatik, és e' vi-

lági életének elrendelésében vigyázóznak azért tétetik, hogy az ő Istenben való reménsége őket meg-nem csallja. *Rom. 5. 4.* 4. A' régi szenteknek példájokkal, kik mindenféle kísértetekben és nyomoruságokban Istenben való reménségeket bizodalmodat le nem tették; hanem erőssen meg-tartották mind végig, várván amaz örök életnek meg-hirvathatatlan koronáját: kiket előlszámlál szent Pál Apostol Sido keresztyénekhez írt levelének tizeneggyedik részében.

Negyedik. A' békefességgel öszve-köttetett Istenes élet, mellyel mind Istenünkels' mind penig felebarátinkaleggyesek vagyunk, mely nélkül nem-is láthattya senki idvességére az Istent, a' mint szent Pál tanit, *Heb. 12. 14.* *Kövesétek a' békefességet mindepekkel, és a' szent életet, mely nélkül senki az Urat nem lóthattya.*

Ötödik. Az Isten igéjének figyelmeffen és serényen való halgatása, és a' szerint való élés: Mert nem azok boldogok a' kik az Isten-igéjét csak halgattyaák, hanem azok a' kik meg-is tartyaák.

Hatodik. Az Ur vacsorájával való élés, mely nem szokásból, nem szin-mutatásból, hanem igaz hitből és az életnek meg-jobbitásából vitetik végben. Melyben ugyan fogadaft téfzen az ember, hogy minden istentelenségekeknek és e' Világi hijábanvalóságoknak békét hagyván, a' néki adatott kegyelem szerint szentül akar élni, és minden bűnöktől szemefen oltalmazza magát.

Hetedik. Az elől számlált lelki jokban, hűséges végiglen való meg-maradás: Melyről illyen parancsollal öszveköttetett ígéretünk vagyon a' titkos könyvnek má-

nek második részében a' tizedik versben: *Légy hú mind halálig és néked adom az életnek koronáját.*

II. HASZON, magunk meg-probálására valo, ki-ki szálljon lelki-isméretiben, és lássa, tudakozza, s' vizsgálja-meg ő magát és lelki-isméretit mitsodás? Talám el-alutt lelki-isméretű, talám érzékenség nélkül valo? Semmi bűnt nem érez, minden bűnöket csak semminek tart. Talám egy szóval gonosz lelki-isméreti vagyon. [Itt az emberekben uralkodo bűnt, a' személyek szerent holott az ember lakik, csak alattomban a' személyeknek el-halगतásával, (hanem ha ugyan czégéres bűnösök volnának az halगतok között) mind elő hordhattya és szemek eleiben adhattya ember az halगतoknak.]

III. HASZON, intés. Szolgál mindnyájunknak intettetésünkre. 1. Mikoron valami ellenkező dolgaink érkeznek, jussanak eszünkben, mikoron boldog állapotban voltunk, mit cselekedtünk, mellyeket lelkünk isméreti csak el-nyelt, és soha azokrol Poenitentiát-is nem tartottunk. 2. Tegyünk vallást mind Istennek, s' mind penig azoknak a' kikkel edgyütt cselekedtük a' gonoszt, hogy az Isten méltán ostoroz minket a' mi régi bűncinkért. 3. Mentől hamaréb tartsunk poenitentiát mind azokrol, és oltalmazzuk magunkat hasonló bűnös cselekedetektől. 4. Tegyünk szert a' jo lelki-isméretre, és azokat a' jo eszközöket, a' mellyek által meg-tarthattjuk, meg-bőcsüllyük. Hogy így az Isten lelkének vezérlése által e' világi életünknek harczeit jól meg-harczolhassuk, hitünket és jo lelki-isméretünket meg-tartván, pállya futásunkat idvességes

nyereséggel meg-futhassuk, és a' mi Urunk Jესus Chri-
stusnak szentséges kezeiből az örök életnek koronáját
el-vehessük, A M E N. Mi Atyánk, &c.

XX. P R Æ D I K A T I O.

Az utolsó napokban való ártalmas időről.

7. Loh. 1. b. 1.

Textus, 2 Timoth. 3. vers. 1.

Ez pedig légyen tudodra, hogy az utolsó napokban ártal-
mas idők lesznek.

A'Mint hogy ama' jó illatu Gyöngy viragok szöve-
vények és tövisflek között szoktak leg-gyakrabban
nevekedni és virágozni; de mindazáltal az emberek e-
lőtt mind kedvelek, s' mind pedig azokból készítettett
orvosságok sok nyavalyák ellen igen hasznosfak: E-
zenképpen a' hivek, sok istentelen szin-mutato emberek
között nevekednek ugyan; De mindazáltal Istennek
kedves fiai és leányi, noha a' sok tövis és szövevény-
hez hasonló tudományu emberektől háborgattatnak.
Mellyet tudván szent Pál Apostol, az ő kedves fiát Ti-
motheust, és véle egyetemben minden istenes hiveket,
int itt summa szerint a' sérényen való vigyázásra, és
meg-jövendőli mitsodás ártalmas időkre kell a' hivek-
nek jutni az utolsó időkben.

Két részei vadnak ez igéknek, mert az

Elsőben, vagyon jövendőlés, ime' szokban: Ez pedig
légyen tudodra.

Másodikban, vagyon a' dolog, a' miről jövendől, ime'
szokban: Az utolsó napokban ártalmas idők lesznek.

E L S Ő

E L S Ő R E SZ.

Az első részben rendel ezek vadnak :

I. A' jövendőlő személy, ki szent Pal Apostol, ki az ő meg-térésének előtte Saulusnak, Isten Anyaszentegyháza üldözőnek, kergetőnek, és háborgatonak mondatik vala. Ki mikoron nagy dühóssággal menne Damascusba, hogy az ott való hiveket fogva vinné Jerusalembé, az Ur csudálatossan meg-jelenek neki, és mikoron vakon maradván be-vitetett volna Damascusban egy házhoz, az Ur Ananiást hozzája küldé, szemeinek világosága meg-jöve, meg-tére, meg-keresztelkedék, és a' pogányoknak meg-terítésekre hatalommal ki-bocsáttaték. Ki az ő tudományát nem a' halandó emberekől, sem nem a' halhatatlan Angyaloktól vőtte : Hanem a' harmadik égbe ragattatván, az Ur Jesus Christustól tanolta.

II. Kinek jövendőlő? Minden istenes hiveknek közönségesen ; de kiváltképpen és személy szerént, az ő lelki fiának a' Timotheusnak, kit jó idején meg-tanít a' vigyázásra, az emberek között való elszessen járásra és maga viselésére, s' mind pedig egyszer s' mind el-készíti és fel-fegyverkezteti, hogy midőn el-érkeznek az ártalmas idők, sem ő, sem pedig egyéb hivek meg ne csüggedgyenek, és el ne hitetteffenek.

III. Vagyon a' jövendőlőnek formája és modgya ime' szokban : Ez *penig légyen tudodra.* A' felső részben az Apostol Timotheust, Először inti arra, hogy a' Christus mellet való lelki vitézségben áthatatossan meg-erősödjék. Másodszor, hogy tisztiben, hivatalyában hiven és szorgalmatossan el-járjon, ha a' pálya futásnak ju-

nak jutalmát el akarja venni, vévén példát a' mag-vevő emberektől, kik reménség alatt szántanak és vetnek. *a v. 1. ad v. 8.* Harmadszor, emlekezteti a' Jesus Christus fel-támadására, melynek tudományáért ő nyomorúságokat szenved, és inti hogy a' felől való hitiben végiglen meg-maradgyon. Negyedszer, hogy a' hijában való csácsogást és háborúságokat szerző kérdéseket el-távoztassa, *a v. 9. ad 22.* Ötödször, hogy a' testi kívánságoktól el-vonhassa, négy jóságos dolgoknak cselekedetire taníttya, mellyek a' testi tisztátalan kívánságok ellen való meg-probált orvosságok. Ezt parancsolíja néki: 1. Kövessd az igazságot. 2. Kövessd az hitet. 3. Kövessd a' szeretetet. 4. Kövessd mindekkel a' békefséget. Mikor mind ezeket ilyen módon el-végezte volna, úgy fakad osztán erre a' jövendőléstre mondván: *Ez pedig tuttodra legyen.*

M A S O D I K R E S Z.

A' második részben vagy on immár a' dolog, melyről jövendő mondván: *Az utolsó napokban ártalmas idők lesznek.* Holott imezeket kell meg-tudnunk:

I. Miűsodák azok az utolsó napok? és mit ért azon? Először; Erti itt az Apostol az ő halála után mindgyárt következő napokat, mellyekben jól láttya és tudgya vala, hogy gonosz tévelygések és botránkoztató tudományu emberek támadnának az Isten Anyaszent-egyházában. Mert ugyan-is gyakorta, mikor on a' jó, igaz tudományu és ferényen vigyázo lelki-pásztorok a' halál által el-szedegettetnek; azontola' nagyra hajazo, magok világi hijábavalo dicsőséget vadászó hypocrita emberek és tanítók, idegen és veszedelmes tudományokat

nyokat kezdenek, az Isten anyaszentegyházában sokaknak botránkoztatásokkal hintegetni. Másodszor érti az utolsó napokon, azokat a napokat és esztendőket, melyek mind világ végeig lesznek, melyekben a' hypocriták elegyedve lesznek a' hivekkel, mint a' tiszta buza a' konkolyokkal és a' veszendő polyvákkal. Harmadszor; Utolsó napoknak mondgya az egymásután valo következésre nézve, mert a' hypocriták nem csak ō magok kezdik izaggatni és sebesíteni a' Christusnak titkos testét az Ecclesiát. Hanem ō magok után ártalmassab tanítványokat hadnak, és ugyan mint egy őszveeskűvén, kezzől kézre adgyák ártalmas metelyeket. Kik egyszer fel-fuvalkodván minden jó rendeléseket magok agyoktól feneket fel-forgatnak, és magoknak mindenek felett szemtelenül tetízenek.

II. Miért mondgya ártalmas időeknek? Először; a' hypocritákra nézve, kik csak alattomban, a' kegyes-ségnek és az Isten dicsőségének előb-előb mozdításának tettetes színe alatt, csudálatoson meg-zavarják az Istennek Anyaszentegházát, kik sokkal inkább és többet ártanak, hogy sem mint a' hitnek nyilván valo el-lenségi. Másodszor; Ártalmas időnek mondgya az el-hitetésre nézve: Mert látván a' külső emberek azoknak külső magok viseleleteket, kik alázatósáknak tettetik magokat; halván tudományokat, kik bölcsesek, bátrak ékeessen szólók, azt gondolják nagy sokan, hogy azoknak részéről vagy az igazság, melyre nézve nagy sokan a' közönséges gyülekezettől szakadást téízenek, és azokhoz adgyák ō magokat. Harmadszor; Ártalmas időeknek mondgya a' botránkoztatásra nézve; Mert látván

látván nagy sokan az Isten Anyaszentegyházában való villongásokat, szakadásokat, és ördögi gyűlölségeket, sokan meg-botránkoznak benne, úgy hogy, némelyek igaz vallásokat el-hadgyák; Némelyek meg-torzkodnak, hogy az igaz vallást bé ne vegyék; némelyek pedig vallások felől-is ugyan kételkedni kezdenek. Azért-is szól ilyen módon az Apostol: Ez pedig tuttodra legyen hogy az utolsó napokba ártalmas idők lesznek.

T U D O M Á N Y.

Eleitül fogván az Istennek Anya-szentegyházában a' hypokriták miatt ártalmas idők voltanak és ez után-is lesznek.

E' tudomány a' meg-magyarázott igékből jő-ki: Az utolsó napokban ártalmas idők lesznek. Erről edes idvezítőnk ollyá módon tanított, hogy oly idők következnek még, hogy, ha lehetséges volna még a' választat-is el-hitettetnének. Szent Pál Apostol azt adgya-tanácsul, hogy a' jó alkalmatosságot pénzen-is megvegyük, mert a' napok igen gonoszok, Eph. 5. 15. 16.

I. OKA ennek ez: Mert a' pokolbéli ördög jól tudja, hogy ő néki keves ideje vagyon immár, azért mind maga s' mind pedig az ő tagjai által igen dühösködik, tojván és támasztván veszedelmes tudományokat és hatalmas háborgásokat; kik által az Istennek együgyű Anyaszentegyházát nyomorgattya és veszedelmessen üldözteti. Mellyekre nézve elég ártalmas idők vadnak és lesznek.

II. OKA: Mert az Isteni gondviselésnek úgy tetszik, hogy az ő Anyaszentegyházában, való hívek, mind meg-probáltassanak, s' mind pedig sok nyomorúságok;

lágoknak szenedési által mennyenek-bé az Istennek országába, *Act. 14. 22.* Mert a' ki jóvendőben akar a' boldog egekben örvendezni, annak először sirni kell e' földön; A' ki bővölködni akar az Istennek országában, annak sok szükségeket kell szenedni e' világban; Es a' ki változás nélkül valo jó időket akar látni az egekben. Készítse az magát jó idején e' siralomnak és sok zurzar változásoknak völgyében, a' következő ártalmas időknek jó lelki isméréssel valo el-szenvedésre és meg-győzésére. Hogy pedig eleitől fogván az Istennek Anyaszentegyháza sok ártalmas időket látott és szenvedett, meg-tetűzik a' meg-lőtt példákbol. Amaz igaz hitnek általa kedvessebb áldozatot tévő Abelt, meg-ölé Cain, *Gen. 4. 8.* Hebr. 11. 4. Ismael mindenkor ellenkezik vala Isákkal, *Gal. 4. 29.* Esau élete után mind addig oláalkodék Jakobnak, hogy el-kelleték budosni az ő Attyának házábol; Saul mit nem cselekedék Dáviddal? A' régi Prophetákat, mind a' hamis Propheták, s' mind pedig az istentelen hatalmasok kegyetlenül üldözték és kergették. A' mi édes idvezitőnknek születése után, amaz istentelen *Adrianus Imperator* tiz ezer kereszttyénket felzittete-fel Armeniában. *Diocletianus* és *Maximianus* (ki Maximinusnak-is mondatot) harmincz napok alatt harmincz ezer embereket öletének-meg az igaz vallásért. s' mostan-is mit nem szened az Istennek igaz gyülekezete sok helyeken? Így telik-bé a' mi édes Jესusunknak mondása: *Sirtok ti és jajgattok, e' világ pedig ellenben örül, ti pedig szomorkodtok, Joh. 16. 20.* Ertyűk a' tudománynak igazságát, rövideden halljuk immár, hasznait-is.

ELSŐ H A S Z O N, oktato. Szolgál minékünk a' meg-hallott tudomány oktattatásunkra, és tanittatásunkra, hogy tudni-illik legyünk, i. Okosok, és vizsgáljunk-meg mind az időt melyben élünk, mind az helyet holott lakunk, s'mind pedig az embereket kik között vagyunk. Az idő melyben élünk, utolsó idő, mely minden fellelésekkel és gonofságokkal tellyes és rakva. Ez oly idő, melyben a' jozan életű emberek a' részegesektől; A' szegény a' dus gazdagoktól; Az igaz kézi munkájokkal élők a' tolvajoktól, a' lopoktól; A' tiszta életűek a' paráznáktól; A' szelid együgyűek, az ember szolo rágalmazóktól; A' kegyes életűek a' gonosz istentelenektől, minden könyörületlenül igen nyomorgattatnak. Bizony hát valóban ártalmas idő ez, mert sok ártalmas emberekkel tellyes.

Holott lakunk? Minden féle bűnökkel tellyes világban, melynek ha valaki baráttya akar lenni, az Istennek ellenségévé kell lenni; melynek szeretetre valaki éktelenül gerjede, nincsen abban az Istennek szereteti; melynek valaki szolgál, úgy el-vészí az ő javait, hogy soha a' mennyei dicsőségnek javaiban semminémű része nem lehet. Ez szereti a' latrokat, gyűlöli pedig az Istenfelő jámborokat; Ez kergeti az Istennek szolgait és szolgálóit; Oltalmazza pedig a' maga fiait és leányit; Ez mikoron valamit ígér, akkor csinál meg-fogo tört; mikor valamit ad, akkor ejt a' veszedelemnek vermébe, &c. Bizony tehát valóba ártalmas idő ez; Mert igen ártalmas csalárd világban élünk és lakunk.

De vallyon a' kik között lakunk? Sok nyilván és titkon való ellenségek között, kik mind lelkünknek, s'
mind

mind pedig testünknek veszedelmére igyekeznek; Sok hypocriták között lakunk, kik szemben dicsérnek, hát-mégé pedig kegyetlenül rágalmaznak; kik szemben édes mézek, hát-mégé pedig meg-fojto mérgek; kik noha együtt járnak az Isteni szolgálatra velünk, de azért lelki ellenségink; kikre nézve bizony valóban ártalmas időben élünk.

De gondolhatod mostan: Miről tudhatnám én azt meg ugyan valóban, hogy ez a mostani idő melyben élünk, olyan ártalmas volna?

Felelet: Szent Pál Apostol itt ebben a részben leírta bizonyosan miről ismérheted-meg a gonosz és ártalmas időket, midőn ilyen módon szól: *Lésznek az emberek magoknak szeretői, fősvények, dicsekedők, kevélyek, szidalmazók, szüléjekhez engedetlenek, háládatlanok, szeretet nélkül valók, pártolkodók, mértékletlenek, kegyetlenek, az jónak nem szeretői, &c.* Mind ezeket és ezekhez hasonlok nézd-meg csak ember ha talál szé e mostani időben, a mint hogy igen sokakat találhat sz-is, honnét bizonyosan meg-tudhatod hog' valóságosan ez a veszedelmes és ártalmas idő a melyben mostan vagy. Oltsán nézd-el kérlek Istenfelő ember e mostani időben élő minden rendeket, s fel-találod minden rendek között azokat, a melyekről az idő gonosznak nevezetik. Az egyházi rendek között némellyek kevélyek, nagyra vágyók, püfések, dösölők, restek, parvarosok, fősvények, háborúság szerzők, és magok világi dicsőségeknek vadászói és keresői. A Magistrátusok között sokan el-fajultanak, dorbézlők, haja-huják; az Istennek két kő tábláin való parancsolatnak rontói, nem-

örzöi, a' szegénységnek ragadozó hárpiai, a' közönsé-
ges igazság ritkán szolgáltatik ki alattok, a' jók fanyar-
gattatnak, a' gonoszok pedig oltalmaztatnak. A' kőf-
léget is nézd el, s' meg-láthadd mely el-fordult elmé-
vel vadnak nagy fokban, mert engedetlenek, s'zo foga-
datlanok, és minden bűnben buborékolók. Bizony
ennékem úgy tetszik hivek, oly veszedelmes időre ju-
tottunk, melyben az embereknek majd nagy része el-
felejtette az emberséget, az istenes buzgoságot és az
atyafiúi szent szeretetet. Mert míg a' fők háfontalan-
írkálások firkálások, botránkoztatást szerző kérdések
az Ecclesiában nem támadának, míg az együgyű kőf-
ség a' nem jól értett szententiákhoz magát nem kötö, és
minden rendek buzgobbak valának az Isteni tisztet-
ben, és okosabban-is viselik vala magokat az Isteni
tisztetnek helyén és idején. A' Scholában tanulo
gyermeki sereg szép zengedező énekléssel mégyen vala
bé az Urnak házában: A' bé-menő népek nagy lelki
örömmel, istenes sohajtásokkal és illendő alázatossá-
gal gyűlnek vala fel. Ki-ki maga székiben avagy le-
könyöklik, avagy pedig térdre áll vala, és úgy szolgál-
lyák vala az Ur Istent. Hogy Istenhez való buzgosá-
gokat, jó tiszteteket inkább meg-mutathassák, a' Sol-
tárnak utolsó versén mind fel-állanak vala. A' pradi-
katio előtt való éneknek (mellyet invocationnak hinak)
mondásakor nagy buzgosággal némelleyek imárko-
znak, némelleyek pedig fenn-álván énekelnek vala. Mo-
stan pedig, némelleyek alig várják hogy székekben jut-
hassanak, mindgyárt le-ropják magokat, és ott minden
tisztet;

tisztelettel buzgoság nélkül úgy ülnek, mint ha ugyan oda szegeztek volna. A' sok haszontalan kérdések oly ördögi gyűlölséget szerzettenek sokakban, mint ha mások ugyan a' Christus nyája kívül valók volnának. Elég ártalmas időben vagyunk. Hát ha a' környül való országoknak fel-háborodásokat és szörnyű vérontásokat meg-gondoljuk; ez ártalmas időben mit várhatunk mi-is a' mi haládatlan nemzetünkre?

II. HASZON, intő. Intetünk mi azért hivek, mi-dön lártjuk hogy a' hypocriták miatt az Istennek A-nyaszentegyháza ártalmas időben forog, meg ne csüggedgyünk, és reménységünkben hátra ne álljunk, mert eleitől fogván ilyen módon szenvedett az Istennek A-nyaszentegyháza, s' így-is szenved mind világ végeze-tig: Hanem inkább tartsuk magunkat ime' követke-zendő regulákhoz: 1. Probállyuk-meg a' lelkeket, kik minket el-akarnának csábitani, ha Istétől vadnaké, avagy csak a' magok böcsületeket és világi dicsőségeket keresik, 1. Joh. 4. 1. 2. Imádkozzunk érettek, hogy az Ur Isten könyörüllyön rajtok, és az istenes sze-retetnek kótelével kösse őszve sziveket lelkeket mi ve-lünk, hogy a' Christus titkos testének tebeit egygyűrt orvosolhassák mi velünk az Isten dicsőségére. 3. Nagy lelki alázatossággal, és atyafiúi szent szeretettel mind fedgyük, mind intsük, s' mind penig hijuk őket az Iste-ni tiszteletnek egygyűrségére, hogy mindenek előtt magok menthetetlenek legyenek, Gal. 6. 1. 4. Ha ugyan meg-árlakodnak, vakmerőkeppen meg-keményítik magokat, és tőlünk való el-szakadásokkal, ártal-mas dolgokat hoznak a' gyülekezetben; azokat mind

el-távoztassuk, s' mind pengig ellenek álljunk, hogy meg-jobbulván lelkek meg-tartassék az Urnak, 1. Tim. 6. 5. 2. Tim. 3. 10. 5. Ne botránkozzunk-meg benne, és ne adgyunk okot senkinek az Isten nevének káromlására. Gondoljuk-meg hogy az Isten a' hypocritákat ideig azért szenved-el az ő fiainak és leányinak gyülekezetekben, hogy mind vigyázóbbak lennénk, mind fogyatozósinkat meg-ismérnök, s' mind pengig azok által gyakoroltatván életünket meg-jobbitanok. Gondoljuk-meg el-jó az aratásnak ideje, mellyen az Ur az ő gabonáját meg-tisztítja az ártalmas konkolyoktól, kikeret' tűzre vetteti meg-égetésre: Az ő tiszta buzáit pengig bé-gyűjti az örök életnek idveiséggel virágzó csűrbe, és őket le-telepíti Abrahámmal, Isákkal, Jákobbal és minden szentekkel, meg-nyugottya őket, és meg-szabadítja minden veszedelmektől, és ő véle vég nélkül örökkön örökké uralkodnak az egekben, A M E N. Mi Atyánk, &c.

XXI. P R Æ D I K A T I O.

A' hamis Decretom Szerzőknek Jajja.

Textus, Esa. 10. 1. 2.

Jaj a' hamis Decretom szerzőknek, és a' kik irnak emberek nyomorítására való hamis sententiákat, hogy a' szegényeknek ítéleteket el fordítsák, és az én népem szegényinek igazságokat el-ragadgyák, hogy az őzvegyek legyenek ő prédájok, és az árvákban sakmánt vessenek.

NOha el-mulik e' világ minden dicsőségével egyűt, 1. Joan. 2. 17. Mindazáltal oly ragado és enyves

enyves ennek szereteti, hogy valakinek lelkét illetheti, veszedelmessen meg-mocskoltatik tőle. Mert mind az Istennek s' mind pedig az ő szent törvényének szeretétől el-vonsza az őtet szeretőket, 1. Joan. 2. 15. Es magok meg-veszett agyoktól koholtatott szerzésekhez ragasztja lelkeket, mellyekkel csak hiában tiszteltetik az Isten, Matth. 15. 9. mivel hogy másoknak meg-nyomorításokra valo szerzések. Kiknek e' jelen valo leczkében summa szerint jajt kiáltván veszedelmeket mondgya-meg az Ur azoknak, kik hamis végezéseket végeznek az ő népének, az özvegyeknek és árváknak meg-nyomorításokra.

Két részei vadnak ezeknek az igéknek, az

Elsőben Vagyon az Istennek fenyegetése, ime' szok-ban: *Jaj a' hamis Decretom szerzőknek, és a' kikírnak emberek nyomorítására valo hamis sententiákat; &c.*

Második részében okait avagy meg-ismértető jegyeit számlállya elő a' hamis Decretomnak.

E L S Ő R E S Z

Az első részben ezek vadnak rend szerint:

I. A' fenyegetést ki-fejező, szo, J A J. E' szo a' Siodoknál valami dolgon keserveffen fió és bánkodo embernek igéje, mellyet ők így mondanak-ki, H O L. A' szent írásban pedig, jelen valo és következendő nagy nyomoruságot és büntetést téfzen. Mint Jeremiátnak 48-dik részébn, az első versben vagyon. *Jáj Nebonak mert el-pusztittatot, az az, O mely nagy veszedelmek és büntetések szállanak a' Nebora.* Esaiásmál-is a' negyedik részben azon értelemben vadnak a' fok jajjok. A' mennyei titkos könyvben-is úgy véteenek ama' három jajjok.

jajjok. Szent Pál magának-is ilyen értelemmel kiált Jajt, ha az Evangeliomot nem praedikálná, 1. Cor. 9. Ezt pedig a' jajt nem valami erőtelen világi ember kiáltya: hanem az hatalmas Isten, ki előt senki soha el-nem rejtezhetik.

II. Vadnak a' személyek kiknek mondatik az a' Jaj. Itt két rendbélieket számlál elő. Elsők, kik hamis Decretomot szerzenek. Második rendbéliék, kik hamis sententiákat irnak.

Itt a' Decretomon értetnek minden Isteni törvényével egyenest ellenkező végezek és emberi találmányok. A' sententiákon pedig érteuk azoknak az emberi szerzéseknek bé-vezelek, meg-erősítések, és a' perlekedésekben azok szerint való iteletek és exequutiók.

M A S O D I K R E S Z.

A' második részben immár meg-mondgya okait, avagy inkább jegyeit, a' hamis Decretomnak és a' hamis sententiának. Első jegye ez: A' szegényeknek itéleteket el-fordítja, az az, Akar mi jó igazsága legyen-is valamely embernek a' törvénybéli igyhez, de a' hamis Decretomnak és hamis sententiáknak sok káros exceptiojával, haszontalan protestatiókkal, az igaz ügy ellen való Relatoriakkal, Novumokkal, csak el-fordítják az igazságot, és a' Datum mellé szítanak. Második jegye a' hamis Decretomnak és a' hamis sententiának ez; Az szegényeknek az igye fogyottaknak igazságokat el-ragadják; az az, Oly sententiákat, végezeket és Articulusokat irnak, szerzenek, mellyek által, torkon verve a' másét el-foglallják, és az igaz örökösztől, az igaz vértől a' maga

maga tulajdonát vagy erőszakkal, vagy per non venit ugyan el-ragadgyák. Harmadik jegye a' hamis Decretomnak és a' hamis sententiáknak; Az özvegyeket el-predállyák; az az, nem gondolnak semmit az igye-fogyott árvákkal, özvegyekkel, nem néznek semmit az ő gyámoltalanságokra, nem tekintik-meg a' szomoru özvegyeknek neveletlen árvájokat: Hanem akármi kicsiny okból-is romlásokra igyekeznek, és csak magok hasznokat vadászván, minden könyörületesség nélkül magok-prédájává teszik őket. Negyedik jegye, a' hamis Decretomnak és hamis sententiáknak; Az árvákban sákmánt vetnek, az az, midőn a' szegény árvákat láttyák gyámoltalanoknak lenni, azt cselekedik, hogy avagy tutorságnak színe alatt, avagy valami vérségnek fogásával, vagy penig erőszak-tétel által mindenekből ki-fordittyák és sákmánt vetnek elejükről reájok szállott és maradott javaiban. Azért, a' kik ilyen hamis Decretomot szerzenek, és a' kik ilyen hamis sententiákat írkálnak, azoknak kiált Isten itt e' meg-magyarázott igékben szomoru Jajt.

T U D O M Á N Y.

Jaj léssen azoknak, valakik a' szegényeknek meg-rontására valo törvényeket szerzenek, és hamis sententiákat írnak.

E' tudomány egészlen a' meg-magyarázott igékben vagyon. Ezekről éneкли Asáph az 73-dik Soltárnak 18-dik versében: Bizony igen síkon helybeztetted őket, és őket nyakra före veted.

I. OKA: Mert Isten meg-fizeti nékiek az ő álnokságokat, és el-vefzti őket a' mi Urunk Istenünk, azt mondgya Dávid, Psal, 95. 23.

II. O K A: Mert midőn törvénynek színe alatt a' nyomorultaknak lelkeket nyomorgattyák, fel kél az Ur Isten ellenek, hogy meg-szabadítsa a' szegént, *Psal.* 95. 31. és őket haragjában meg-rontya.

III. O K A: Mert az Isten igen szánnya a' nyomorultakat, és azoknak siralmas kiáltásokat meg-hallya, felkél és alá-szál az istenteleneknek meg-büntetésekre, *Exod.* 37. 8. Példákkal világossab lépzen a' tudomány; Roboám nem elégedék-meg az Istennek törvényével, mellyet az Ő Attya Salamon kezében hagyott vala; Nem elégedék-meg az Izrael Királyinak elébbeni törvényekkel: hanem nyomoruságot szerző, átkozodo inségeket hozó, égben kiálto, és faczoltato törvényeket szerze és hozabé az országba. Az Isten-is a' meg-keferedett népnek szívét el-idegenité tőle, és tiz nemzetségek elszakadának mellőle, *1. Reg.* 12. Jeroboám-is az Isten törvénye ellen való edictomokat adaki, hogy az után senki Jerusálembe ne mérelnelne áldozni fel-menni, hanem egy meg-fertezett oltárt csináltata Béthelbő, és azt parancsolá hogy mindenek oda gyűljenek és ott áldozzanak. El-küldé Isten egy Prophétát Béthelben, ki az oltár ellen mikoron prophétált volna, ki-nyujtá Jeroboám az Ő kezét az Istennek emberére, és mindgyárt meg-szárada a' Királynak keze, *2. Reg.* 13. Hát Pharaohot menyi fők keferves ostorival látogatá, hogy az Ő népét illetlen törvényekkel vesztegetné? Végtére a' veres tengerbe merité minden sekeres hadaival egyetemben. Igaz voltát hallók e' tudománnak; halljuk immár hasznait-is.

I. H A S Z O N, rettentő. Szolgál e' tudomány azoknak
meg-

meg-rettentésekre, a' kik oly Decretomot szerzenek, oly sententiákat irkálnak, mellyekkel az együgyű szegényeknek igaz ügyöket el-fordittyák, az özvegyeket, árvákat, szegény gyámoltalanokat ugyan el-prédállják és mindenekben lákmánt vetnek. Itt pedig négy rendbéli emberek azok, a' kik valóban retteghetnek az Istennek kemény és meg-emésztő haragjától: 1. A' kiknek hatalmokban vagyon a' hamis Decretomnak szerzése, és a' hamis sententiáknak írása, kik nem csak akarják, hanem javallyák-is, nem csak javallyák pedig, hanem ugyan parancsolják-is. 2. A' kik eggyeznek a' hamis Decretom szerzésben, és a' hamis sententiáknak írásiban. 3. Az írók, kik tudgyák jól nem igaznak lenni, még-is mind magoknak, mind másoknak, s' mind pedig maradékjoknak jóvendőbéli veszedelmekre, és nagykárookra, lelkek-isméreti ellen olyanokat irnak. 4. A' kik azzal a' hamis Decretommal és hamis sentenciákkal élnek, és a' törvénykezésekben másokat-is azokkal nyomorítanak-meg. Mikoron a' szent írás magyarázó Doctörök az Istennek becsédét, emberi főről talaltatott idegen leleményekkel és el-fordult értelemmel magyarázzák s' úgy adgyák a' halgatóknak elejekben; Megcsalhatatlan jegye a' hamis tudománynak alattomban való be-csuszásának; Mikoron az orvos Doctörök az életet őrző, és az el-esett egészséget helyre állató jó orvosságokat, veszedelmes mereggel meg-elegyítik, megcsalhatatlan jegye a' hamis lelki-isméretnek; Mikoron a' bírák a' Magisztratusok el-hadgyák az Isten törvényét, és hamis sentenciák mellé állanak, azokkal ítélik és czigázzák a' faluknak, városoknak és az országnak lakosait,

kofit, meg-csalhatatlan jele az Istennek kemény bűntetésének és a következő szomorú romlásnak.

II. H A S Z O N, meg-probalo. Probáld-meg jól magadat ember, also és felső Magisztrátusok, Decretom szerzők, sententiákat írók, törvényt-tévők és ki-mondók vizsgáljátok-meg magatokat. Nem szerzettél-e hamis Decretomot valaha? *Fély ama' nagy Jajtol.* Nem írtál-e valaha hamis sententiákat? *Fély ama' nagy Jajtol.* O menyi szegényeket nyomorítottatok-meg! Menyi özvegyeket predáltatok-el! Menyi árváknak javaiban hántatok lakmánt! Nem félték-e ti hamis Decretom szerzők és hamis sententiákat irogatók ama' nagy Jajtol, hogy Hámánnal együtt csak hamar meg-fulhatok? Nem félték-e hogy Achitophellel ezentúl meg-szegyenülhettek? Nem félték-e, hogy jövődőben mind magatokat, s' mind penig maradékitókat azon sentenciákkal nyomorítanak-meg mások, mellyeket ti szerzetetek és írtatok? O nem félték-e ama' rettenetes három Jajtol, mely léfzen először a' ti világi életetekben? Másodszor, a' ti szomorú halálotokban, harmadszor amaz utolsó ítéletnek rettenetes napján? Féllyetek azért ő ti halando emberek ama' nagy Jajt reátok ki-önthető igaz ítéletű nagy Istentől, mert igen igaz, és ha jó időjén meg-nem tértek, ki-folyó mértékkel vízfőza méreti mind azokat vagy tinéktek, vagy a' ti maradékitoknak.

III. H A S Z O N, intó. Intetnek e' tudomány által mind rendben lévő Magisztrátusok, Császárok, Királyok Fejedelmek, tanácsok, bírák, polgárok, és törvényeket tévő minden rendek; Meg-lásák, hogy, hamis Decretomot ne szerezzenek, hamis sententiákat ne irjanak,
sem pe-

sem pedig ne irassanak. Meg-lásátok hogy az igaznak ügyét az ítéletben el-ne fordítsátok, senkit meg ne nyomorítsátok. A' szegény özvegyeket el-ne prédálljátok. A' nyomorult árváknak javaiban lákmánt ne hánnyatok, mert az Isten erős bolzsi álló Isten, és megfizet az istentelen kevélyeknek, *Psal. 94. 1. 2.* Csinaljátok és szerezzetek azért oly Decretomokat, irjatok és irásatok oly sententiákat, mellyek az Isten törvényével egyezzenek; mellyek által, az el-epedett szegény kőtség pihenést vehessen, és az Istennek igaz szent tisztelere meg-bántodás nélkül folyjon.

Hogy pedig ezeket cselekedgyétek, ô ti Magistratufok, legyetek lelki okosfok, és I. Gondoljátok-meg, hogy az Isten a' ti gyülekezetekben ott vagyon, köztetek ül, néz lát és halgat mindeneket. Azért tiszta jozan elmevel, jozan aggyal tegyetek mindenekről végezést és ítéletet, hogy a' köztetek úró és igazan író Isten jajt ne kiáltó ti-nektek. II. Gondoljátok-meg, hogy nem a' ti széketekben; hanem az Istennek székiben ültök, Isteneknek, és a' magoságos Isten fiainak mondatattok: Azért bocsúllyétek-meg az Istennek székét, melyben ültök, bocsúllyétek-meg méltóságos neveteket, bocsúllyétek-meg a' ti Atyákat az Istent. Semmit ô ellene ne végezzetek, hogy a' ti méltóságos neveteket el-ne vesztessétek. III. Gondoljátok-meg, hogy noha nagy méltóságatok vagyon, noha az Isten székiben ültök, noha Isteneknek, és Isten fiainak hivattatok: Mindazáltal csak úgy meg-haltok ti-is, mint egyéb köz emberek, és ha igazán nem ítélték, minden dicsőségteknek, méltóságos neveteknek nyaka szakad, vége lésen. IV. Gondoljátok-

dollyátok-meg, hogy el-jő az idő, melyben, a' földnek porából fel-kel-támadnotok, és tinéktek-is ama' közönséges biro eleiben kell mennetek, ki minden világi életeket cselekedeteket fel-irra, jól tudgya és előtökben rakja. Ugy éllyetek azért, ugy visellyetek magatokat, oly végezéseket végezzetek, oly sentenciákat irjatok és iralsatok, mellyek miatt se lelketek-ismérete reátok ne támadgyon, se a' nyomorultak ne átkozzanak, sem penig az utolsó ítéletnek napján az igaz ítéletű biro előtt örökkő szégyent ne vallyatok. Hanem inkább mind ez életben-is mind Istentől, s' mind a' szegény kőlségtől áldást nyerjete: Ez élet után penig, örökké a' fényes egekben uralkodhassátok a' szentekkel, A M E N. *Mi Atyánk, &c.*

XXII. P R Æ D I C A T I O.

A' Fejedelmekről.

Textus, *Psal. 72. v. 1. 2. 3.*

Isten a' te ítéletedet adgyad a' Királynak, és a' te igazságodat a' király fiának. Hogy itéllye a' te népedet igazságban, és a' te szegényidet ítéletben. A' hegyek hozzának békességet a' népnek, és a' halmok igazságot.

C Sudálkozásra méltó az Istennek meg-foghatatlan bölcsesége, mellyet a' teremtetnek munkájában meg-mutatott. Mert ha fel-emellyük izemeinket, meg-láttjuk az Isteni hatalom által fejünk felett fátormodra ki-terjesztett szép eget, mellyet az Isten minden külső oszlop nélkül mint valami kárpitot fel-vonván, meg-erősített, *Psal. 104. 2.* Ha alá nézünk, látjuk a'

tyuk a' mi lábaink alatt valo temerdek földet, melyet Isten a' vizeken ugy épített, hogy meg-állyanak és el ne borullyanak, *Psal. 72. 3. 4.* Láttuk a' fok szép folyo vizeket és csorgo patakokat, melyek a' nagy tengerből vévén eredetet, és ismét oda igyekeznek vízfőzsa ferény folyással. A' tengernek az Ur Isten fővenyből csinála meg-tartoztato partokat, melyeket az Ur ellen nē mér által-hágni, *Jerem. 5. 24.* A' földet meg-ékesítette minden féle hasznos fűekkel, embereket és oktaian állatokat tápláló gyümölcsökkel, gyökerekkel, fakkal, kővekkel, juhokkal, vadakkal, és a' maga képe re-remtett emberekkel. Az egeket fel-ékesítette Isten fok szép fényes csillagokkal, meg-ékesítette e' földet megvilágosító, meg-melegítő fényes nappal. Az éjszakát meg-ékesítette az esztendőket és a' holdnapot meg-külömböztető, nedvesítő holddal. E' földön lako minden állatokon az embert Urrá és Királya emelte. Az egeknek minden seregei eleiben rendelte a' Napot és a' Holdot, hogy külömbiséget tegyenek a' nappal és az éjszaka között, és hogy legyenek bizonyos jelei az időeknek és az esztendőeknek. Az emberi társaság között rendelt bizonyos állapotokat és rendeket, hogy egymástól valo függésnek törvényével igazgattatnának. Ez a' nagy Ur az ő Anyaszentegyházának igazgatására rendelt Apostolokat, Evangelistákat, Pásztorokat, és Doctorokat. *Eph. 4. 11.* A' házi cselédeknek igazgatására adott gazdákat, gazda-afszonyokat, atyákat és anyákat, kiktől fügjenek. A' polgári társaság között rendelt bírákat, polgárokat, kiknek elejekben helyezettette a' Császárokat, Királyokat, és Fejedelmeket, mind

az ő né-

az ő népének oltalmazására, s' mind penig az igazságnak ki-szolgálatására, kik által az emberi társaságot bölcsen igazgattya ő felsége. Tudván mind ezeket szent Dávid Király, hogy a' felsőségek csak az Istentől vadnak, és hogy csak azoknak uralkodások boldog, a' kiknek az ő szent Lelkét adgya. Ezekben az igékben penig summa szerint, könyörög az Istennek, hogy az ő fiának Salamonnak, kit még élteben Királlyá választott vala, adgya az ő szent Lelkét, és igazgassa minden jora, hogy ő általa a' nép pihenést vehessen.

Három részei vadnak ezeknek az igéknek, az Első részben vagyon Dávidnak Istenhez nyújtott könyörgése Salamonért.

Másodikban, vagyon a' könyörgésnek oka.

Harmadikban, a' kívánt dolgoknak hasznai és gyümölcsei.

E L S Ő R E S Z.

Az első részben rendel ezek vadnak, ugymint

I. A' Dávid könyörgésének formája, melyben az Istent ilyen formán szólittya-meg mondván: *O Isten.* Mely igék ki-fejezik mind az ő nagy lelki örömet, mellyel örvendezett azon, hogy az ő szerelmes fiát még élteben székibe ültethette, és a' birodalmat mint egy kézről kézre adhatta, s' mind penig az ő lelkenek buzgoságát ki-önté Isten előtt, mondván: *O Isten!* Mint ha ilyen módon szollana: *O en Istenem, a' juhok mellől te vöttél-fel engemet a' királyságra, én mindenkoron csak te benned bízam, és hozzád nyújtott könyörgésimben kegyelmessen meghalgattál engemet, mert eleitől fogva igen joakaro kegyelmes Istenem voltál. Mostan-is ő én Istenem, az en fiamért való könyör-*

nyörgésemet halgasd-meg kegyelmessen.

)(

II. Vagyon a' dolog, mellyet könyörgésében kér és kíván Istentől Salamonnak; itt a' többi közzül igen, nevezetessen kettőt kíván, midőn így szol: Először; *Adgyad a' te ítéletedet.* Itt az ítéleten érti Dávid Király azt a' bölcseséget, értelmet és tudománt, mely vagyon az Isten törvényének értésében, tudásában, és annak megtartásában. Másodszor; *Adgyad a' te igazságodat.* Az igazságon érti; 1. Az Isteni tisztetletnek valóságát, tisztaságát és igazságát, mely minden emberi találmányoktul üres, és egyedül csak az Istennek szent tudománya. 2. Erti az országnak igazgatásában valo igaz modot, uralkodást, és dicsiretes Isten kedve s' akarattya szerént valo directiot.

III. Vagyon a' személy, a' kinek kívánnya hogy Isten mind ezeket adgya. Azt nevezi Király fiának és Királynak, midőn így könyörög: Oh Isten adgyad a' te ítéletedet a' Királynak, és a' te igazságodat a' Király fiának: Mint ha ilyen mondón szollana; En Istenem, adgyad a' te szent Lelkednek bölcsen igazgato erejét ennek a' mostan válaftatott Királynak, mely a' te töled fel-kenettetett Királynak fia. Es a' te szövetségédert, mellyet én velem töttél, ruházd-fel ezt az én fiamat Salamont, bölcs ítélettel, és a' te szent törvényed szerént valo igazsággal, hogy tudgyon bölcsen ki-menni és béjőni a' te néped előtt.

M A S O D I K R E S Z.

A' második részben az ő könyörgésének két derekas okait adgya, mert kívánnya Salamonnak mind ezeket:

1. Hogy itéllye a' te népedet igazságban. Itt az Isten népem

népén ért minden rendeket, valakik a' Királyi méltóság alá vadnak vettetvén, kik az Abrahámmal tött szövetség szerént hivattatnak vala Isten népének. 2. Hogy a' te szegényidet (itéllye) ítéletben. Itt a' szegényeken éri Dávid mind az országnak közönséges rendeit, s' mind pedig az özvegyeket, árvákat, nyomorultakat és egyéb igye fogyatkat. Egy szóval, két dologban helyhez-teti Dávid Király minden Királyoknak és Fejedelmeknek boldog uralkodásokat. Először; midőn mindenek igazán ítéltetnek, és senkit a' Magisztrátusok igaz ok nélkül törvénykezésnek színe alatt, sem pedig erő hatalommal meg nem nyomorítanak. Másodszor, midőn mindeneknek igaz törvények szolgáltattak, kinek-kinek az ő jussa mikor meg-adatik, és mikoron a' nyomorult igye-fogyott szegény gyámoltalanok a' hatalmasok ellen meg-oltalmaztatnak.

H A R M A D I K R E S Z.

A' harmadik részben azt mutattya-meg mitsoda hasznok, és micsoda jók következnek az ország népére, ha a' Király és Fejedelē, minden rendeket az Istennek törvénye szerént igazán kezd igazgatni. Azt mondgya, hogy két boldog állapotok kezdik követni, mind az országots' mind pedig annak lakosit. Edgyik, Békefű: Mert Isten minden ő ellenségeket meg-rontya, hatalmok alá adgya, és nem léfzen senkitől bántások; hanem kívánt békefűben élnek. Második, Bőség: Mert az Isten annak az országnak lakosit onnan fellyűl meg-áldgya minden áldásával. Idejekorán esőt szolgáltatt az ő földőknek meg-sírosítására, és minden féle vetemények, gyümölcsök, bővön termenek. Egy szóval,

azt cse-

azt cselekedzi Isten azokkal, hogy sem ellenségtől, sem
penig szűkségtől, drágaságtól semminémű bántások
nem léfzen.

T U D O M Á N Y.

Minden Istenfélő Fejedelmeknek Magistrátusoknak ez az
ő tisztek hogy míg a birodaló nálok vagyon, jól és iste-
nessen igazgassák az országot, és azon légyenek
hogy még éltekben istenes Successort ültessenek szé-
kekben, és azoknak elő-menetelekért könyörögjenek
az Istnnek.

E' tudomány egézlén a' meg-magyarázott igékben
vagyon, melynek három ágai vadnak:

Előszőr; Azt adgya előnkben, hogy minden Feje-
delmek istenessen igazgassák az országot és az ő alattok
valo népeket.

EL S Ő O K A ennek ez. Mert mind az ítélet-tétel-
ben, mind az igazgatásban ők viselik az Istennek ké-
pét, P^{sal.} 82. 6.

II. O K A. Mert szám-ado szolgák, és jövendőben
mindenekről számot kell ő nekik adniok, és a' szerint
valo fizetést-is kell el-venniök, a' mint éltenek.

III. O K A. Mert ha istenessen viselik magokat, az
Istennek mindennémű áldási szállanak reájok; Ha pe-
nig el-fajulnak, meg nem álhatnak az Ur előtt, hanem
meg-rontya őket. Igazgassák tehát istenessen minden
fejedelmek az ő nekik adatott országot, és minden ő
alattok valo népeket.

Másodszor; Azt adgya előnkben e' tudomány, hogy
az istenes Fejedelmeknek gondot kell viselniök arra, ki
légyen utánnok uralkodo székekben.

EL SŐ OKA ennek ez: Mert minden váratlan és reméntenélkül érkezett változás leg-gyakrabban inkább veszedelmet szokott magával hozni. Hogy azért holtok után országok és birodalmok békefésében megmaradhassanak, és a' méltoságra vágyakodóktól megne háboríttassanak, még éltekben el-rendelik és gondot viselnek az ő utánok uralkodóról.

II. OKA. Mert az istenes Fejedelmek félnek azon igen, hogy az ő halálok után hamis törvényekkel, az Isten törvényének el-fordításával, és hamis leleményekkel, hol mi idegen vallásuak és bálványozók megmotskollyák az ő országokban le-telepedett Istennek Anyaszentegyházát. Azért még éltekben Successort választanak, kit ő magok tanítanak és taníttatnak az Istennek igaz tiszteletire, és az országnak isteneffen való igazgatására.

Harmadfor; Azt adgya előnkben a' tudomány, hogy az istenes Fejedelemnek könyörgenie kell a'nak boldog uralkodásáért, a' kit még éltebé successorának választot.

I. OKA ennek ez. Mert tudgyák jól hogy csak az Istentől vadnak a' Fejedelemségek, ki a' kevélyeket leverti az ő székekből, az alázatosokat pedig a' Királyok közzé ülteti.

II. OKA. Mert jól tudgyák, hogy semmi fejedelemségek nem lehetnek állandók az Istennek segedelme és áldása nélkül. Tudgyák hogy a' Fejedelmek ő magokban elégtelenek az országnak igazgatására. Azért az ő könyörgések által segéllik őket Isten előtt, kívánván boldog országlást azoknak kiket helyekben ültetnek és törvény szerint hadnak. Mind ezekre világos példa miné-

da minékünk Moyfes Propheta, ki midőn igazán igazgatta volna az Istennek népét, tudván immár hogy neki meg-kell halni, még élteben gondor vifele rola ki legyen uránna igazgato Fejedelem, melyre el-is választatá a' Josuat, Num. 27. 15. Dávid Király ezért cselekedé, minek előtte meg-halna, az ő fiát Salamont választatá és fel-kenetteté Királyságra, hogy lenne ő utánna ki mindgyárt uralkodhatnék, a' mint meg-vagyón-irván, 1. Reg. 2. Mind ezeket egy csomóban kötvén szent Pál Apostol ilyen módon adgya előnkben, 1. Tim. 2. 1. 2. *Intlek azért mindeneknek előtte hogy legyenek könyörgések kérések imátkozások hálá-adások minden emberekért, a' Királyokért, és minden méltóságban helyezettettekért, hogy csendes és nyugodalmas életet éllyenek minden Isteni félelemmel és tisztettséggel.* Ertők e' tudománynak igazságát, halljuk immár hasznait-is.

I. HASZON, meg-győző. Meg-győzetnek e' tudomány által lelkek-isméretekben azok az Magisztrátusok, a' kik nem istenessen igazgattyák az Istennek népét: Hanem Roboámmal együtt a' népnek rontoi, faczolatoi, és minden jó rendes törvényeknek bontoi, háborgatoi. Kik Manassessel együtt a' bálványoknak emelői, szeretői, és bővitői. Kik semmit nem gondolnak az Istennek törvényével; hanem mindeneket félelem nélkül szabadon meg-cselekednek és cselekedtetnek. Kik nem gondolkodnak semmit a' jövődöbéli megmaradásról, az országnak következhetendő kárairol és veszedelmiről, nem elmélkednek az Istennek tisztaszent tiszteletinek meg-maradásáról; csak ők mig élnek kedvek szerént uralkodhassanak, kik ellen fel-támad-

nak Moyses és Dávid, és őket az ítéletnek napján kezdik vádolni.

II. H A S Z O N, okrato. Okosfak legyenek azért a' Magistrátusok és a' Fejedelmek, és isteneffen igazgassák az Istennek népét. Jo idején viselleyenek gondot az istenes successorokrol, és azoknak életekért, boldog országlátókért szüntelen könyörögjenek; s' ha azt akarják hogy ő nekik-is Isten boldog előmenetelt engedgyen és Fejedelmi székeket meg-erősítse, a' következendő regulákhoz tartsák magokat.

I. Gondolják-meg, hogy az ország, melyben uralkodnak, nem varratott gallérokhoz, ha istentelenül kezdenek élni, az Isten csak hamar el-szakasztja tőlök az országot, mint Boldisár Királytól.

II. Gondolják-meg, hogy az ország javai, jóvelmi, mellyekben kevélykedhetnének, pipeskedhetnének, a' szegénységnek veritéki; Es ha illetlen helyekre vesztegetik, tékozolják, s' nem az Isten dicsőségére, nem az ország javára fordíttyák: csak meg-fogó török lesznek mind azok, és az ellenségnek segítő alkalmatossági, mint az Ezechiás Királynak gyűjtött gazdagsági, 2. Reg. 20. 17. 18.

III. Gondolják meg, hogy az országnak lakosai, nem a' Magistrátusok, Fejedelmek számári, hanem Istennek népei; ha azért törvénytelenségeket cselekednek vélek és rajtok, fel-kiáltanak az Urhoz, és mentől hamaréb le-szál az ő népének meg-szabadítására a' háborgatóknak rontásokra; a' mint Pharahoval cselekedtek az ő népének kegyetlenül való meg-nyomorításáért.

IV. Gondolják-meg, hogy az Isten törvényére, és az ő szent tiszteletinek elő-mozdítására kötelesek. Azért az Isten szerint valo igazságot szolgaltassák-ki. Az Istennek szent és igaz tiszteletit semmi emberi főtől találatott veszedelmes tordalékokkal ne engedgyék meg-motskolni. Ne szenvedgyék-el az Istennek káromlását, a' bálványozást, meg a' magok vérekben-is. Dávid Absolont szeméi elől sokáig el-veté, az Amnon haláláért. Salomon nem kedveze másodszor az ő atyafiának Adoniának midőn pártot ütett volna; 2. Reg. 1. 53. Asá király a' maga édes anyját midőn vette volna észében hogy ártalmas bálványozó és sokaknak botránkozására volna, minden jóságától meg-fosztá, berkeit le-vágattatá és bálványát el-rontatá, 1. Reg. 15.

De kérded: Mint lehet a' Fejedelmeknek birodalmok erős, és hogy-hogy adhatják azt kézről kézre?

Felelet: I. Ugy, hogy ha az Istennel békesek lesznek; az az, ha az ő szent parancsolatiban gyönyörködnek. Nem adgyák magokat az átkozott főlénységre, mellyel mindeneket igen könnyen el-idegeníthetnek tőlök. Nem gyönyörködnek a' hamis ragadományokban, mellyek gyalázatos hirt nevet szerezhetnek, nem adgyák magokat a' veszedelmes részegeskedésnek; hanem meg-gondolják. 1. Hogy a' tobzodásokkal és részegeskedésekkel úgy fel gerjeszük az Istent haragra, hogy egyszer, midőn ingyen sem gondolnák, az ő igazságának mérő serpenyőjébe vetvén őket, ki-vágja, mint Boldisár Királyt. 2. Hogy a' részegeskedésnek mitsoda veszedelmes gyümölcsei vadnak, mert a' jó és szerény elméket meg-tompítja. A' dolgokat jól meg-

fogo és rendesen el-igazító ítélet tételt meg-vefztegeti. Tiszti szerint való dolgoknak el-vifelésére való erőket az emberben meg-kevesíti, el-fogyattya. Egészséget ront, kezeket lábokat csonkít bennit, szemeiket homályosít, pokol kinnyához csak nem hasonló kolikát és kőszvént nemz. Mellyek által mind addig kergeti a' részegeseket, miglen a' koporsóba nem téfzi.

3. Hogy a' részegség nem az isten előtt, hanem az emberek előtt-is utálatossá téfzi az embert. Mert a' részeges Fejedelmek, Magisztrátusok, az országnak részegesséitől csak semminek alittatnak, az idegenektől pedig ugyan nem-is bocsáztatnak-meg.

II. Felelet. Ugy léfzen erős a' Fejedelmeknek és Magisztrátusoknak birodalmok, s' ugy adhatták azt kézről kézre, ha az alatta valoknak szeretetekben és kedvekben léfzenek; 1. Mert minden rendek buzgóssággal könyörögnek életekért és boldog országlásukért. 2. Mert minden felé terjesztik és ugyan mint egy szárnyon repítik azoknak jó híreket neveket, és másokat-is fel-gerjesztnek szeretetekre. 3. Mert a' szükségnek idején, nem kételenségből, hanem kész engedelemből és szeretetből munkálkodnak mellettük, és véreket-is nem szánják mellettük ki-ontani.

III. Felelet: Ugy léfzenek erősek a' Fejedelmek a' birodalomban, s' ugy adhatták azt kézről kézre, ha keresztyéni tisztekben és Istentől reájok biztatott hivatalyokban el-járnak szorgalmatossan.

De kérded: Micsoda a' Fejedelmeknek és a' Magisztrátusoknak tisztek hivatalyok?

Felelet: Első tiszti és hivatalya, az Istennek igazán való

valo ismérleti, mely nélkül mindenek csak veszendők és czifrabúnók. Második, annak az igazán meg-ismért Istennek, és arról valo igaz vallásnak szeretete, annak serényen valo oltalmazása, előb-előb mozdítása, és ha az Istennek dicsősége, s' az alkalmatosság ugy kívánnya, életének-is le-tévése, hogy az Isten dicsősége megmaradgyon, előttök viselvén Moysesnek, Josucnak, Samuelnek, Dávidnak, és több szent Királyoknak Istenhez valo nagy lelki szereteteket és buzgoságokat. Harmadik tisztetek, az igaz hitben vallásban valo tökélltettség és végiglen valo megmaradás; semminémű bálványozásra ne hajoljanak, az Istennek áldott szemeibe undok nyálat ne pökjenek: Hanem azon legyenek Afa Királlyal, hogy a' bálványozóknak berkeket jo alkalmatossággal el-fordítsák. Azon legyenek Josiással, hogy nem csak a' birodalomnak, hanem az Isten tiszteletinek örüllyenek inkább. Egyik kezekben legyen a' birodalomnak bottya, másik kezekben pedig az Isten törvényének és szent tiszteletinek táblája és formája. Negyedik tisztetek, gyakorollyák a magokat az istenes szent fegyhetetlen életben, az Isten igéjének serényen valo halgatásában, az imátkozásban, istenes, jo, és szükséges dolgoknak olvasásában; hogy minden alattok valoknak lehessenek jo és élő példák, mint Josiás és Josaphát. Ötödik tisztetek, legyenek az Isten Anyaszentegyházának és a' Scholáknak s' azokban valo tanítóknak és tanulóknak tápláló Dajkái: Ne legyenek azoknak ragadozo Hárpiái, kegyetlen mostohái és rontói: Hanem a' régi szent Királyoknak és istenes Fejedelmeknek nyomdokát követ-

vén, meg-romladozott templomokat, Scholákat fel-
építtessenek. Azokban serény és tiszta tudományu ta-
nulókat és tanítókat rendeljenek, azoknak rendeltet-
tett jóvedelmeket az Istenéből panasz nélkül szolgál-
tattassanak ki. Az Isteni tiszteletre tartozó Ceremo-
niáknak meg-tartattatására vigyázzanak, hogy midőn
valaki az épületnek fődelét kezdi tétova hánni, a' fun-
damentomot is tövéből ki ne fordítsa.

Hatodik tisztek. A' szegény árvákra, nyomorultak-
ra, ügyefogyott koldúsokra gondot viseltesse, ne
hadgyák őket éhrel meg-halni, hanem rendeljenek
nékik illendő helyeket, és táplálásokra valokat, hogy
az Ur Jesustól ők-is meg-áldassanak, kinek képét vise-
lik a' nyomorultak.

Hetedik tisztek. Légyenek a' szegény hazának édes
Attyok, minden rendeknek igaz törvényt szolgálta-
ssanak, a' jogok tehetségek szerint oltalmazók, a' gono-
szokar pedig fenyegekben tartsák, országoknak meg-
maradására úgy vigyázzanak, hogy se magoknak sem
penig kincseknek semmit ne kedvezzenek, hogy alatt-
tok valokat csendes békefésben meg-tarthassák.

Nyolczadik tisztek. A' szomszéd országokkal bé-
kefésben éljenek, és azokkal való frigyeket minden
kicsiny okból, gerjedező fősvénységből, avagy nagyob-
uralkodásnak veszedelmes kívánságából, fel-ne bon-
tsák, mert nagy veszedelmek szokták követni a' hit
szegést, a' mint sok példák meg-mutatták.

Kilenczedik tisztek, hogy mindeneket elől ne
számállalyak, országoknak vég helyeire serényen vi-
gyázzanak, mind épületekkel s' mind vitézlő rendek-
kel

kel meg-erőssítsék. Minden rendbéli érdemes hiveiket bőcsületeiben tartsanak, kegyelmességeknek jeleit hozzájuk meg-mutassák. A' vitézlő rendeknek soldyokat idejében ki-szolgáltassák, hogy a' szűkségnek idején kélt engedelemből valo hivek legyenek. Ha ezeket és több ezekhez hasonló istenes dolgokat cselekedik a' Fejedelmek, az Ur Isten meg áldgya őket, vélek létszen minden szűkséges dolgokban, ellenségeket meg-szégyeniti, lábok alá veti, és azt cselekefzi Isten vélek, hogy az ő idejekben meg-áldgya az ő országokat kívánatos békeséggel, semmi puiztito ellenkező népeket birodalmokban bé nem bocsát. Meg-áldgya az ő országokat minden joknak bőségével és állandó békeséggel. A M E N légyen. *Mi Atyánk.* [Itt immár kell könyörgeni a' Fejedelmeknek és a' Magisztrátusoknak boldog előmenetelekért, idejekben valo békeségért és bőségért. &c.]

XXIII. P R Æ D I K A T I O.

Az Isten Biroságáról.

Textus, Psal. 75. v. 8.

Az Isten igazgató Biro, ki egygyet meg-aláz, mást felmagasztal.

DAVID Király és Propheta, látván az embereken forgo sok szomorú változások, és e' világ szerint a' sikamlo szerencsének játékit, mellyekből sokan úgy ítélnék, hogy mind azok avagy a' csillagoknak Isten engedelmeiből földre alá folyó erejeből, avagy penig csak a' vak szerencséből lennének. Kiknek eb-

béli ítéleteket meg-czáfollyá ez igékben, holott summa szerint azt mutattya-meg, hogy akár mi változások legyenek-is az embereken, az Istennek mindeneket bölcsé igazgató birodalmától függenek; ki mikor akarja egyget a' porból fel-emel, mást pedig világi dicsőségek székiből le-vét.

Két részei vadnak ezeknek az igéknek, az
Elsőben az Istent mondgya Bironak lenni.

Másodikban azt mutattya-meg, mit cselekedik az igaz
Biro Ur Isten.

E L S Ő R E S Z.

Az első részében le-írja az Istent két kiváltképpen való tulajdonságirol: Egygyik az Igazgatás; Második pedig a' Biroság. Az Igazgatáson érti az Istennek szent gondviselését, mellyel nem néz semmit hivalkodo szemmel, hanem mindeneket bizonyos végekre igazgat. Biroságán érti az ő meg-másolhatatlan igazságát, mellyel mindeneket ítéletre vonszon, és kinek-kinek az ő útja szerint meg-fizet.

M Á S O D I K R E S Z.

A' második részben két meghatározott czélokban, objectomokban való munkáit, ítéletit írja-le az Istennek, mert mikoron akarja, a' nagy méltóságban lévő embereket méltóságos dicsőségeknek székekből le-veti, meg-gyalázza: Mikoron pedig Isteni szent akaratjának úgy tetszendik, a' porban heverő szegényeket méltóságos állapotra fel-magasztallya.

T U D O M Á N Y.

A' kit akar Isten fel-magasztal, a' kit pedig akar meg-aláz.

E' tudomány egészen a' meg-magyarázott igékben
vagyon,

vagyõ. Eñek igazságát mutogattya a' boldog szûz Mária az õ hálá-ado dicséretiben, *Luc. 1. 52. A' hatalmasokat le-roná az õ székekbõl, és az alázatossakat fel-magasztalá.*

ELSÕ OKA: ennek ez: Mert mindeneken egyedõl szabadoson uralkodo az Isten, kinek az õ utai megvisgálhatatlanok, és tanácsi végére mehetetlenek.

II. OKA: Mertegyedûl csak az õ felsége hatalmában vadnak minden birodalmok, a' kinek akarja birodalmot ad, a' kitõl akarja el-vézi és málnak adgya, azt mondgya Daniel Propheta, *cap. 2. 21.*

III. OKA: Mert, midõn némellyek nagy méltóságra, dicsóséges uralkodásra emeltetnek-fel, hamar el-felelkeznek régi alacson állapottyokról: Hanem, kevélyek mind Isten s' mind pedig az emberek ellen, kiknek az Isten az õ igazsága szerint ellenekál, és meg-alázza. Ellenben pedig az õ meg-visgálhatatlan bölcsesége szerint, a' kiket akar fel-vészen a' porból és dicsóséges állapotra fel-emel. Példákból inkább eszünkben vehettyük. Joachim Judának hatalmas Királya vala, de csüdálatossan meg-gyaláztaték, és Babyloniába fogva viteték mindenestül, *2.Reg. 24.* Sedechiás Nabugodonozor ellen pártot ütven, meg-fogaték, szemei ki-tolyattatván fogságra viteték Babyloniába, *2.Reg. 25. v. 7.* De bár ne mennyünk meszse példáért, csak ves-sük szemeinket az Isten igaz ítéletit sok idõtül fogván szenvedõ szomszéd országokra, Lengyel országra, ne-vezet szerint, mely sok idõktül fogván el-áradott vala minden istentelenségekben, majd hallatlan kevélységben és tisztátalanságokban ugyan buborékol vala, sen-kitõl semmit nem tartván mind Isten s' mind az embe-

rek ellen fel-emelte vala magát; De ő keferves változás, és Istennek igaz ítélete! mely igen meg-aláztaték az 1649 esztendőtől fogván mind ez jelen való 1657 esztendeig. Ez után pedig Isten mitsoda ki-menetelit adgya, csak az ő szent hatalmában vagyon. Láttuk szemeinkel, jól halluk füleinkel, hogy majd ez egész világon való nemzetek mind rezgelődnek, minden országoknak im kengyelben vagyon lábok. Honnét mit jövendő lehetünk egyebet, hanem az Istennek retre-netes látogatását és kemény ítéletit. Az Isteni hatalom a' mint amazokat meg-alázta, azonképpen Josephet a' tomlóczból Egyiptomi fejedelemségre; Dávidot a' juhok mellől hatalmas királyságra; Gedeont a' csepről nagy méloságra emelé. Mellyekkel valólagosan meg-mutatá az Ur Isten, hogy ő oly igazgató biro, a' ki egyet meg-aláz, mást pedig fel-magasztal. Ertők a' tudomán'nak igazságát, hall'uk immárhasnait is

I. H A S Z O N. Szolgál meg-czáfoltatásokra azoknak a' meg-veszett agyu embereknek, a' kik az emberi társaságból a' gondviselő uralkodókat lábbal akarnak ki-vonni, és fámkivetésre küldeni, hogy azokban holmi zuzavart indító fejetlen-labságot inkább bé-hozhatnának, hogy minden rendek első igazgatók és világi dolgokat kormányozók nélkül lennének; Holott az Isten a' ki rendelte a' felsőségeket, ő vész-el a' kitől akarja, és annak adgya a' kinek ő felsége akarja, *Dan. 2. 21.*

De kérhetnéd: Mitsoda indittyá az Istent arra, hogy némellyeket előbbeni dicsőséges állapottyokból levessen és meg-alázzon?

Felelet: En itt a' többi közzül csak három indító okait számlálom elől, kik közzül.

ELŐ

Első, a' büntetést meg-előző utálatos *Kevelység*, midőn valaki látja mind csak a' jó szerencsének fima és egyenlő si norán futo elő-menetelit, gondolkodik méltóságáról, gazdagságáról, hatalmáról, és emberek előtt valo nagy böcsületiről. Mindeneket magának, okosságának, hatalmának, és vigyázásának tulajdonit, és Istennek érette hálákat nē ad, sőt inkább fel-emeli az Isten ellen szívét, mint Pharaoh és Nabugodonozor. Azonban fel-kél az Isten ellene, és az ő igazsága szerint a' veszedelemnek és gyalázatos változásoknak tengerébe meríti, hogy uszkállyon abban mindennek példájára és csudájára, a' barmok közzé, és a' böcs-telen embereknek hatalmában adgya és veti, miglen meg-isméri hogy vagyon mindeneken uralkodo Isten.

Második indito oka, a' Szegényeknek, és az Isten Anyaszentegyházának minden uton és módon valo *Megnyomorítása*, mellyet az Isten csak hivolkodo szemmel nem nézhet: hanem fel-kél egyszer az ő népe mellett, és a' kegyetleneket meg-rontván, meg-fzabadítja az ő Anyaszentegyházát.

Harmadik indito oka, az Istennek és az ő szent Igé-jének háládatlanul valo *Meg-utálása*, midőn nem gondolnak semmit, az Istennek sem fenyegetésével, sem szép ígéretivel: hanem nyakra főre járván, minden istentelenségekben ugyan gyönyörködnek, mint a' halak a' szép folyo vizekben. Midőn nincsen semmi fogonattya az Isten igéjének, bucsut vörtenek az Istennek szent parancsolatitól, és azokat el-cserélték emberi tá-lálmányokon az Istennek nagy boszszuságára. Midőn az Istennek tiszteletit teremtetett állatokra ruházzák, és

az Istent egyedül nem tisztelik úgy mint Istent, *Rom. 1. 21.* Kik noha tudják az igaságot, mindazáltal azt hamisan fogva tartják, *Rom. 1. 18.* Ez ilyenek ellen el-vég-re fel-indul az Isten az ő nagy busulásában, és birodalmokat el-fordítván, hirtelen meg-alázza őket.

II. HASZON, oktató. Szolgál minden méltóságban helyhezterett embereknek oktattatásokra; Mivel-hogy az Isten osztogattya a' birodalmokat, ő magasztal, és ő aláz, annakokárét, ne emellyék-fel magokat az Isten ellen, és ne kevélykedgyenek: hanem ha azt akarják hogy meg-ne alásztassanak, tartsák magokat ezekhez a' regulákhoz: I. Minden várjon Istentől, ő felségétől kérdgyen tanácsot, és soha meg-tiltott eszközök által magának méltóságot senki ne keressen. Mert a' mely Isten ellen fel-emeli ő magát, ugyan azon Isten nyakrafőre le-taszítja, mint Adonibezeger és amaz kevély Absolont. II. Minden elégedgyék-meg a maga sorsával és állapottyával melyben Isten őtet helyhezterette. Vesse reménségét csak az Istenben, féllye ő szent felségét, szolgállyon néki tisztraságban, igyekezzék mindenben az ő szent dicsőségére, és az ő felsége kezei alatt alázza-meg önnön magát, bizonyos időben Josephphel és Dáviddal fel-magasztallja. III. Soha el-mulo világi dicsőségnek, elméket, kevélységre izgato gazdagságoknak okáért, lelki-isméretinek reguláját senki által ne hágja; Mert a' mint idvezítőnk mondgya, *Matth. 16. 26.* Mit használ valakinek ha mind e' világot meg-nyeri-ú, ha az ő lelke el-kárhozik. IV. Soha e' jelen valo bizonyost, a' következő bizontalanért senki el-ne hadgya. Mert oly sikamlo e' világi hízeltke-

dő szerencse, hogy midőn valaki abban veténdi remén-
ségét, sokáig sikamló talpán meg nem álhat; hanem
szomoru szegyennel kell le-fordulni onnét. Ennek a'
régiek egy nagy kereket irtanak, és körülé négy kirá-
lyokat, kik közzül némely a' tetején, némely a' két ol-
dalain, némely pedig a' keréknek az allyán vagyon, és
mindeniknek állapottyához illendő szokból álló imil-
lyen verset irtanak, *Regno, regnavi, regnabo, sum sine*
regno. En mostan urakodom, én-is uralkodtam, én u-
ralkodando vagyok, én pedig immár ország nélkül va-
gyok. O bezzeg boldog ember az, a' ki a' más ember
kárán tanol: De igen boldogtalan az, a' ki a' maga kárán
sírván kezd okoskodni. V. Minden méltóságban é-
lők, és arra vágyakodók gondolják-meg igen séré-
nyen: 1. Hogy az Isten mindeneket jól tud, és jól
lát, s' kinek-kinek az ő uta szerént jövendőben meg-is
fizet. Féllýék hát az Istent. 2. Gondolják-meg
hogy az Isten ez ideig mit cselekedett vélek, mint e-
melte-fel, mint áldotta-meg őket. Ha még mind ezek
nem elegek a' mint Dávidnak-is izené az Ur, sokkal töb-
bet-is ad, csak féllýék az Istent. 3. Gondolják-meg,
hogy ők-is szám-ado szolgák, és elő kell állaniok
ama' rettenetes ítélésre. Féllýék hát az Istent, és ren-
dellyék úgy az ő világi buborékhoz hasonló élete-
ket, hogy mind e' világi tisztességes méltóságban neve-
kedvén meg-maradhassanak, és soha gyalázatra ne jus-
sanak, s' mind pedig e' szomoru változás alá vettetett
élet után, ama' mennyei dicsőségnek méltóságában,
részt vehessenek, és örökké minden szentekkel, és a'
Sz. Angyalokkal Istennek szolgálhassanak, A M E N.

XXIV. P R Æ D I K A T I O.

Új Tisztek Választásáról.

Textus, P^sal. 82. 3. 4.

Tegyetek ítéletet a' szegénynek, és árvának, a' nyomorultat és a' szegényt igazítsátok meg. A' szegényt és a' szűkölködőt mentsétek-meg, és a' gonoszoknak kezeiből szabadítsátok-meg.

Az Isten az embernek szívét úgy teremtetten, hogy az lenne mind a' mozgásban első, s' mind pedig minden több tagokra az éltető erőket ő öntené-ki, és hogy minden részeknek az ő tulajdonit meg-adná igazán, mely által az emberi élet meg-maradhaflon, mivel az életnek minden munkálkodási a' szívből származnak, *Prov. 4. 23.* Haasonlóképpen Isten az ő népét külső igazgató nélkül is nem akarván hadni, választott és adott az emberi társaság köziben elől-járokat, bírakat és tanácsokat, kik a' nép között úgy viselleyék magokat, mint az emberben a' szív, mely minden tagokra, nagyokra, kicsinekre egy aránt gondot visel. Ugyan ezeneket adgya Isten az el-olvasott igékben Dávid által a' földi Magisztrátusoknak, bírának és törvényekben ülőknek eleikben; holott summa fízerént inti őket, a' személy válogatás nélkül való törvény-tételre, és a' nyomorult árváknak, igyefogyottaknak és szegény jövévényeknek oltalmazására.

Két részei vadnak ezeknek az igéknek; az Elsőben, Vagyon az Istennek parancsolattya ime' Szokban: *Tegyetek ítéletet.*

Máso-

Másodikban, A' személyek vadnak kikre a' parancsolat vitettetik.

E L S Ő R E S Z.

Az első részben rendel imezeket kell meg-látnunk:

I. Kicsoda a' parancsola személy? Az nem Solon, ki az Athenásbélieknek törvényt adott vala, Sem nem Zaleucus, ki a' Locrus szigetbélieknek törvényt ira; Nem valami pufzta ember, mint Cyrus, Dárius és Verbőczi: Hanem a' menynek földnek és minden azokban valo teremtetett állatoknak hatalmas Ura és Istene, ki minden sziveknek titkait jól tudgya és láttya, ki a' hamis istentelen törvény-tévőknek örökkévalo veszedelemmel és vég nélkül valo siralommal végtére meg-fizet.

II. Vagyona' dolog a' mit parancsol, ime' szokban: *Tegyetek ítéletet.* Az ítélet egy-néhány modon vétetik a' szent írásban: Először, vétetik illetlen rágalmazásból és éretlen elméből valo ítéletért, mint Idvezítőnk szol az Evangeliomban: *Ne ítéllyetek. és nem íteltettek.* Másodszor, vétetik az utolsó ítéletnek napjáért, mely felől ilyen vallást teszünk: *Onnét léssen el-jöendő ítél-ni eleveneket és holtakat.* Harmadszor, vétetik valami perlekedő dolognak törvény szerint valo el-igazításáért, és kinek-kinek maga ügye szerint valo oltalmazásért. Itt a' fel-vőtt igékben az ítéletnek szava vétetik a' harmadik jedzésben, melyben azt kívánja az Isten, hogy a' törvény tévők, a' birák, polgárok és minden Magisztratusok a' szegénynek ügyét el ne fordítsák, sem ajandékért, sem félelemért, sem penig barátságért, hanem mindenekben igazat és igazán ítéllyenek.

III. Vadnaka' személyek a' kiknek parancsol, azok

Q

penig

penig azok, kiket Isten mások eleiben helyhez tetett, a' kiket elsőkké tőtt, kikre az ő népének gondgya-vise-lését bízta, ugy-mint a' felső renden a' Császárok, Ki-rályok és istenes Fejedelmek. Utánnok a' Patronusok, Patronák, Magistrátusok, birák, polgárok, és minden törvény széket ülő személyek.

M A S O D I K R E S Z.

A' második részben vadnak azok a' személyek, kikre a' parancsolat vitetik, és tartozik, kiknek tudni-illik, ítéletet kell tenniük. Avagy hogy jobban meg-értsed, azokat a' személyeket számlállyal Isten a' Dávid által, a' kiknek igaz ítéletet kell tenniük a' Magistrátusoknak, biráknak és polgároknak.

I. Az *Arvának*; Arvának mondatik Előszőr az, a' kinek sem Attya sem Anyja nincsen. Másodszor, ár-vának mondatik az-is, a' kinek Isten előtte járo jó gond-vifelőjét el-vette, melyre nézve mondatik Isten árváknak és özvegyeknek Istenének.

II. A' *szegénynek*; Szegénynek mondatik Előszőr az, a' kinek semmi nincsen, ugy-mint háza, öröksége, pénze és marhája. Másodszor, szegény az, a' ki az ő igaz ügyében vagy egy vagy más módon meg-fogyatkozik, kinek igaz perit avagy a' hamis procátorok pénzért, avagy a' hamis birák és törvény tévők ajánldekért el-fordittyák.

III. A' *nyomorultnak*; Az penig Előszor nyomorult, a' ki másember házában és czéllájában nyomorog, kinek nincsen semmi öröksége hova nyomorult fejét le-haj-tsa: Másodszor, nyomorult az, a' kinek semmi gond-vifelője, táplálója, attyafia és ísmérője nincsen. Har-madszor,

madszor, nyomorult az, a' kit az istentelenek minden igaz ok nélkül meg-nyomorítanak. Ezekre nézve az Isten Esaiás Prophétának 16-dik részének 16-dik versében ilyen módon szólítja-meg az istentelen Magistratusokat és hamis bírákat: *Mi dolog hogy az én népemet rontjátok, és a' szegények orcáját őszve töritek.*

De vallyon kik ellen kell mind ezeket meg-menteni?

F E L. A' gonoszoktól. Gonoszok pedig azok: 1. A' kik a' meg-szokott bűnben elő-előb mennek minden meg-bánás és térés nélkül. 2. Gonoszok azok, a' kik törvényteleniséget és erőszakot cselekednek másokon, a' kik avagy hamis törvénykezésekkel, avagy alattomban valo csalárdsággal, avagy jó barátságnak színe alatt másokat meg-nyomorítanak. Ezekről parancsolja Isten a' Magistratusoknak, a' bírának, polgároknak és egyéb törvényt-tévő személyeknek, hogy mind igazán ítéllyenek, s' mind pedig az ügyefogyott szegényeket meg-mentsek.

T U D O M Á N Y.

A' kit Isten Magistrátusá, birová téssen, annak ez az ő tiszti, hogy minden törvényeket igazán szolgáltasson ki, és a' nyomorult árvákat, szegényeket a' gonoszoktól meg-mentse.

E' tudomány a' meg-magyarázott igékből foly-ki, holott Isten így szól: *Tegyetek ítéletet a' szegénynek.* Etc. Erről Salamon Példa beszédekről írt könyvének 24-dik részében a' 11-dik versben: *Szabadíts-meg azokat a' kik halálra ragattatnak ok nélkül.* Esaiás Profétánál az Isten illen panaszolkodást téssen, *cap. 1. 23.* *A' te fejedelmed el-hajlottanak, és orvosoknak társai, mindnyájan szeretik az*
 Q 2 ajándé-

ajándékot, és a' fizetésre néznek. Az árvának nem ítélnek, és az özvegynek perit nem bocsáttyák eleikben. Moyses Propheta-is erre nézett midőn ilyen módó szol, Deut. 1. 17. Személy válogatók ne legyetek, mind kicsint nagyot egyaránt meg-balgassatok.

I. O K A ennek ez. Mert mikor a' bírák és a' Magistratusok törvént téfznek, nem csak ő magok vadnak a' törvényben: Hanem az Isten-is ott vagyon közöttök, jól láttya, hallya micsodás törvént téfznek, a' mint ezen Soltárnak első versében mondgya. Dávid Király: *Az Isten áll, az Isteneknek, az az, a' bíráknak gyülekezeteiből, és c.* Azért mindeneknek igaz törvént kell szolgálatniok.

II. O K A: Mert az Istennek képét viselik a' bírák és a' Magistratusok. Az Isten pedig az igaz ítéletben gyönyörködik, mert a' mint Abrahám Pátriarcha mondgya vala az Istennek, Gen. 18. 25. *Avagy az egész földnek bírása igazat nem ítelné?* Hogy pedig az Istennek képét viselik a' bírák és a' Magistratusok, meg-te-czik ezen Soltárnak hatodik verséből: *En mondom: Istenek vadtok, és a' magosságos Isten fiai mindnyájan.* Azért mindeneknek igaz törvént kell szolgálatniok.

III. O K A: Mert meg kell ő nékiek-is halniok, és minden dolgokrol számot kell adniok az ítéletnek napján, a' mint ezen Soltárnak hetedik verséből meg-lathattyák: *De minden kétség nélkül mint egyéb köz ember ti is meg-haltok.* De fel-is kell támadniok a' Jesus Christus dicsólséges széki előtt valo számadásra, 2. Cor. 5. 10. Azért mindeneknek igaz törvént kell szolgálatniok. El-kövéresére valo példájul tartsák előttök minden bírák, törvény tévők és Magistratusok Samuel Prophe-

tát, ki

tát, ki mindennek igaz törvént szolgáltatott, és senki-
től semmit el nem vett, a' mint meg-tetstik az ő keser-
ves panaszszábol, 1. Sam. 12.

I. HASZON, meg-győző. Szolgál e' tudomány az
istentelen Magisztrátusoknak, bírának, polgároknak
és hamis törvént tévőknek lelkek-isméretekben valo
meg-győztetésekre, kik nem emlékeznek-meg arról,
hogy ők volnának Istennek hely-tartói, kikre bizta vol-
na az ő népe között valo igazgatást; Nem emlékeznek-
meg arról, hogy ők ugyan Isteneknek és a' magóságos
Isten fiainak hívattatnak, kikre minden igyeknek i-
steneffen valo ki-szolgáltatását bizta az Isten; Nem
emlékeznek-meg arról, hogy akár minémű nagy biro-
dalmok, hatalmok, tisztetések, gazdagságok, és em-
berek előtt valo nagy becsületek legyen-is: De ugyan
mind csak végek lészzen azoknak, el-hadgyák, és ugyan
csak meg-válnak mind azokról, és az után elő kel ál-
lani az utolsó szám-adásra. Mind ezekről el-felelkez-
vén, a' szegényeknek, az árváknak, az özvegyeknek, és
az ügyefogyott nyomorultaknak rontói, vesztői, raga-
dozói és prédái. Kik igaz iteleter nem téstnek, az
igasságot ki nem szolgáltatják, csak a' magok hasznát
keresik. Nem gondolják-meg hogy az ő birodalmok-
nak ideje ezentől ki-telik, és ezt kezdik nekik mondá-
ni: Adgyatok számot a' ti biroságtokrol, mert ez után
nem lehettek bírák.

II. HASZON, intő. Szolgál a' tisztviselőknek in-
tetésekre, ha kit az Ur Isten, valami tisztre fel-emel,
Magisztrátússá tészti, az 1. El ne hidgye ő ma-
gát, ne kevélykedgyék, és másokat magákoz ké-

pest semminek ne alitson, mert nem magától vőtte a' tiszter, hanem az Isten adta néki, és ismét el-veheti. 2. Tisztiben szorgalmatoosan el-járjon, és az ő mérő sí-
nora nem a' maga jóvedelme, nem a' maga haszna, nem
a' maga akarattya, hanem az Istennek igasága legyen. 3. Az Isten tiszteletire, a' templomra tanítók és tanulók
lako helyekre, azoknak gondviselésekre igen szorgal-
matoosan vigyázzon. 4. A' szegény Városnak, Falu-
nak, melyben az Isten őket tisztekké tőtte, meg-mara-
dására vigyázzanak. 5. Senkinek személyét méltósá-
gát, a' yafiuságát és barátságát a' törvényben ne tekén-
tséka' bírák, a' Magisztrátusok, hanem mindeneknek
személy válogatás nélkül igazán ítéllyenek. A' sze-
gényt, az árvákat, a' jóvevényeket, az özvegyeket, sen-
kinek meg-ne hadgyák nyomorítani. 6. A' jokat ol-
talmazza, a' gonoszokat pedig az Istennek törvénye sze-
rint meg-büntesse; meg-lassa hogy senkinek bűnét
meg neegye le pedig meg-ne igya, senkinek bűnével
ne gazdagullyon, senkinek bűnével ne ruházza magát
és háza népet, mert az Istennek ítélő széki előtt minde-
nekről számot kell adni.

Ti-is ő tiszteket választó személyek, kötségek igen
okosok legyetek, és meg-lásátok hogy rendet abban
ne nézzetek, meg-lásátok hogy szokastra ne tekintsetek;
hanem Istent híván segítségül, bíronak imillyen férfiat
választátok magatok között: Először; Legyen az,
erős férfiú, nem a' gonoságban, nem birságolásban,
nem az edgyes italokban és részegeskedésekben: Ha-
nem legyen erős az igazságban, az igaz ítélet tételben,
és a' ti városoknak, falutoknak, törvényének mind
tudása-

tudásában s' mind penig oltalmazásában. Ollyat válasz-
szatok azért a' ki erős légyen az Isteni félelemben, a'
szegény ügyefogyottaknak oltalmazásában, és a'
gonoszoknak meg-büntetésekben. Másodszor; Lé-
gyen az a' kit választotok, Istenfelő, ki minden csele-
kedetiben az Istent féltse, és senkitől valo félelemért az
igasságot se el-ne fordítsa, sem penig várofsának, falujá-
nak szabadságát és privilegiomát ha mi vagyon el-ne-
rontsa. Harmadszor; Légyen az, igaz mondo; a' ki-
nek szaván akar ki-is meg-álhasson, ne legyen csácso-
go, csélcsep, hazudozo, hásártos, szitkozodo, tobzodo,
és hamissan esküvő, hogy miatta sem az Isten dicsősége
ne káromoltság az idegenektől, sem a' polgári társaság
mások előtt valo, tisztességében kárt ne vallyon. Es ne
lehesse helye ti reátok nézve ama' régi példa beszéd-
nek: *Esze veszett vár-megyének bolond az ispánnya.* Ne-
gyedszer; Ne legyen telhetetlen fősvény, gazdagságra
vágyakodo, rut nyereségnek kívánoja, hogy valami
modon avagy a' közönséges jövedelmet magának ne
kopantsa, avagy penig a' bűnösöket pénzért el-ne bo-
csássa és meg-ne szabadítsa. Intettek ti-is közönséges-
sen kiket az Isten illyetén jámbor birákkal meg-áld, ó-
rómmal és hálaadással vegyetek-bé, és méltó becsület-
tel illeltsétek azokat, ugy mint kik viselik ti között-
tek az Istennek képét. Az Ur Isten szálljon a' ti gyüle-
kezetetekben és tanácskozástokban, s' válasszon ma ti
közszülletek elötökben, oly Isten-felő, igasság szerető,
erős, áthatatos, igaz mondo, és fősvénység nélkül valo
férfiat; adgyon tinétek oly jo lelki-isméretű birót,
ki egyedül az ő szent nevének dicsőségére, és e' meg-

rongyosult helynek elő-menetelére, meg-maradására élhessen, és viselhesse biroságát. A M E N.

XXV. P R Æ D I C A T I O. Veszedelmes Kereskedésről.

Textus. Matth. 16. 26.

*Mit használ valakinek ha minde' világot meg-nyeri-ü,
ha az ő lelke meg-bűntetődik (el-kárhozik)*

E' Tisztátalan szemfényvesztő világban el-fajult emberek, midőn e' világi kívánt gyönyörűségeknek veszedelmes hegyére kedvek szerént fel-hághatnak; ott kaczagva követik az haja-hujat, ide alá penig utálva szemlélik az alázatosflakat. Ott, kevélyen kérkednek gyűjtőt gazdagságokkal, ide alá penig minden kiméllés nélkül üldözik a' szegény nyomorultakat. Ott istentelenül élnek meg vetvén a' nyomorúságot, kiknek veszedelmekre készíttetett amaz örökké gerjedező tűz. Ott bátran testi kereskedésekben merülnek-bé, azonban lelkükre semmi gonndot nem viselnek, és a' mint Agoston Doctor szól: *Præsentia curant, futura contemnunt*. Csak az jelen valokra viselnek gondot, a' jövődőt penig csak el-mulattyák. Kiknek ez jelen való leczkeben idvezítőnk ilyen kérdést téssen-fel: *Mit használ valakinek ha mind e' világot meg-nyeri-ü?* Holott summa szerént int mindeneket az igaz vallásban való végig meg-maradásra, e' világi el-mulandoknak meg-vereésre, és a' lelki veszedelemnek serényen való el-kerülésére.

Két részei vadnak az igéknek, mert az

Első

Első részben vagyon testi kereskedés
Másodikban vagyon nagy lelki kárvallás.

E L S Ő R E S Z

Az első részben ime' következendők vadnak :

I. Vagyon kérdés a' kereskedéstől, ime' szokban :

Mit használ?

II. Vagyon a' dolog melyről a' kérdés tétetik :

Ha mind e' világot meg-nyeri-is?

III. Vagyon a' nyerő izemély, mely minden ki-fe-
jezés nélkül ugy vagyon, hogy akár ki-is a' ki arra a'
kereskedésre adgya magát, magára veheti, midőn azt
mondgya: *Valaki.*

M A S O D I K R E S Z.

A' második részben vagyon a' kár mellyet az ilyen
kereskedő valhat, midőn így szoll: *Ha az ő lelke meg-
büntetődik; az az, el-kárhozik.* Mert ugyan-is ha valaki
az igaz vallásnak el-hagyásával, a' Jesus Christusnak
meg-tagadásával és bálványozásra valo hajlásával, vilá-
gi nagy dicsőséget, emberek előtt valo méltóságot, fel-
séget, uraságot, ki-beszélhetetlen tisztességet, és fé-
nyes gazdagságot nyerne-is; Ha e' világon sok nem-
zetségeken és országokon uralkodnék-is; Azonban
ugyan semmi uton módon el-nem kerülheti a' meg-
szomorito halált, mely minden világi dicsőségének és
testi gyönyörűségeknek csak hamar nyakát szakasztya.
Ezek után ám bár igen czifrán, igen modolon, és igen
pompáson remélsék el-is tétet: De mit kezdenek
mind ezek használni akkor ő néki, mikoron az ő lel-
ke a' kénzo őrdögöknek kezekben adatik, és végnél-
kül a' pokolnak ki-gondolhatatlan kényaiban örök-
ké gyótróttetik? Semmit.

Q TUDO-

T U D O M Á N Y.

Inkáb kell minden keresztyén embernek a' maga lelke idvejségét keresni; hogy sem mint e' világnak dicsósóséges méltóságát.

E' tudomány egészlen idvezitónknek szavaiból jó-ki: *Mit használ, ugy-mond, ha valaki e' világot meg-nyerís, de az ő lelke el-kárhozik?* Ennek meg bizonyítására nem hozok elő több ide tartozo bizonyságokat, mivel az igaz Ur Jesus Christusnak szent szájából származott tudomány: Hanem egy avagy két okokkal mutatom-meg rövideden a' tudománynak igaz voltát.

E L S Ő O K A ; Mert minden e' földön valo teremtettt állatoknál, sőt e' széles világnál-is méltóságosabb az embernek lelke. 1. Eredetire nézve; Mert a' testet az Isten a' földnek porából formálá; De azért a' földből formált emberben, a' maga szájából fuva életnek lehelletér, és ugy lön élő ember, *Genes. 2. 7.* 2. Munkáira nézve; Mert az érzékenség, a' mozgás, a' hallás, látás, szolás, okoskodás, és minden rendes cselekedetek a' lélektől vadnak. Ha kitől rendes munkáit meg-vonsza, ottan oktalannak, kábának, bolondnak íteltetik. Ha ki-ben ugyan meg-fzúnik munkálkodni, az immár az emberi nevezetre-is nem méltó; hanem csak dőgnék és holt állatnak mondatik. Ugyan-is mert ha mia' testben szép, ha mi jó, és kívánatos, Isten után mind a' léleknek köszönheti a' test, &c.

II. O K A : Mert mihelt a' lélek ki-megyen a' testből, a' testnek vízfza kell térti a' földben melyből vétetett vala, holott meg-senyvedvén kigyoknak és békáknak eledele lészzen; De a' jól el-készítettett lélek a'

lélek a' mint a' bölcs mondgya vizsgálja tér az ő Istenéhez, a' ki őtet öntötte vala a' testben, és attol fogván mindgyárt meg-boldogittatik az Istennek országában, *Apo. 13. 14.* Mellyet a' test az után nagy kéőre a' fel-tamadás után ér-el.

ELSŐ HASZON, meg-vizsgáló. Ember ki ezeket hallod vizsgál-d-meg magadat, mint viselst te gondot a' te szegény lelkedre? Gondold-meg ugyan valoban, tel-lyes életedben mitsoda dolgoknak keresésében munkálkodtál? Mitsoda veszedelmes testi nyereségeid voltanak? O nagy Isten ki kevessek voltak azok közzül tisztességekk, és idvességekk! A' részegeskedést mint valami kalmárságot nem űztedé, és még mostan-is nem űződé? Nem kereskedelé a' tobzodók között tor-koddal? O mit használ az tenéked, ha a' te szegény lel-ked el-kárhozik? Nem ontaszé minden igaz ok kívül ártatlan vért? Nem tisztátalankodolé? és egyéb fer-telmes bűnökben nem uszkálszé mint a' halak a' viz-ben? O mit használ a' te szegény lelkednek ha el-kár-hozik? &c.

II. HASZON, intő. Intetünk mi hívek mindnyájan, mivel-hogy a' mi lelkünk igen bőcsületes és drága, mig időnk vagyon reá, visellyünk jól gondot róla, és legyünk igen okosslak, hogy e' világi terhes életünknek munkái között nem veszedelmet, hanem mennyei di-csőtséget nyerjünk a' mi lelkünknek. Mit szorgalma-toskodol ő ember a' késértetekben ejtő pénznek feré-nyen valo keresésében, ha ugyan csak másnak kell hagynod és semmit magaddal abból el nem vihetst? *Psal. 39.* Mit töröd magadat világi dicsőiségednek va-dászásá-

dászásában, ha csak mint a' buborék ugy-mulik-el té-
tőled? Jac. 4. Mit keresed hitván kényes testednek il-
len igen kedvét, ha ugyan meg-vénül, meg-erőtelenül,
és csak a' férgeknek éledele leszzen? Ha téged azért, ô
ember, e' világi testi gyönyörűségekre akar ragadni ez
a' csalárd világ, kérlek ne cselekedd, hogy lelked el ne
veszszzen; Ha nem tudom mitsoda nagy méltóságot
ígér csak a' Jésus Christust meg-tagadgyad. O ne csele-
kedgyed kérlek, hogy lelked el ne vesszen; Ha e' bém-
fényvesztő világ magát akarná veled imáttatni, az Iste-
nért kérlek ne cselekedgyed, hogy a' te szegény lelked
el ne vesszzen: Hanem maradgy-meg az Istennek bent
szolgálattyában és imádásában, hogy az Istennek bent
Angyali szolgállyanak tenéked.

Ezekre penig tégedet ô ember inditson; Először ez:
Mert igen drága a' te lelkednek váltsága, mivel nem va-
lami el-vezzendő marhán, hanem a' Jésus Christusnak
vérével vagy meg-váltatván. Másodszor; Mert a' te lel-
kednek meg-szentelője a' Szent Lélek Isten, meg-lá-
fád azért, hogy szomorusággal ne illessed, Eph. 4. 30.
Harmadszor; Vifely gondot jo idején a' te lelkedre,
mert ô néki az ítéletnek előtte kelletik az Istennek te-
kinteti eleiben menni. Meg-láfd azért, ugy vifely gon-
dot ez életben lelkedre, hogy meg ne szégyenüllyön
az Istennek méltóságos tekinteti előtt, hanem amáz
örök életnek koronájával a' mennyei dicsőséges
fokafágu seregek előtt koronáztatsek-meg,

AMEN. Mi Atyánk, &c.

XXVI. P R Æ D I K A T I O.

Az emberi tanácskozásról.

Textus, Prov. 16. 9.

Az embernek szíve gondolja-meg az ő útát; De az Ur igazgattya annak járását.

NEm csuda hogy a' régi pogányok közzül némelyek semmit nem tulajdonítottanak az Isteni gondviselésnek: Hanem mindeneket a' forgando szerencsének játékos kereke alá vettenek: Mert még az Isten isméretivel dicsekedőkben-is gyakran megtaláltatik azon vélekedés, kik az időknek, országoknak, és nagy méltóságoknak hirtelen valo változásokat csak valami szerencsétlenségeknek és történeteknek alittyák; Azonban pedig az Istennek gondviseléséről nem is elmélkednek, kiket e' jelen valo igékben meg-czáfol Salamon, és summa szerint meg-mutattya, hogy az ember elméje szerént valo el-rendelt dolgoknak minden ki-menetele, egyedül csak az Istennek bölcs rendelkezéstől függ.

Két részei vadnak, mert az Elsőben vagyon az embernek valamely fel-vett avagy fel-vejendő dolgairól valo elmélkedése és fel-tett szándéka. Másodikban vagyon az Istennek ugyan azon dologról valo bölcs rendelése, és bizonyos végekre valo igazgatása.

E L S Ő R E S Z.

A' mi az első részt illeti, abban ezek vadnak:

Először, vagyon az embernek szíve; Itt el-hagyván a' szíynek külömb féle jedzésit, csak azt mutatom-meg, miért

mi értefsék ez helyen a' szívben. Ertetnek rövideden a' szívben való akarat, értelem és elme, mellyel az ember valamely dolgot akar, ért és el-fzán hogy meg-cselekedgyék. A' szívnek tulajdonittatnak pedig azért :
 1. Mert a' tagok között ő az első, melyben az életre való mozgás, érzékenség mind el-kezdetik, mind pedig leg utolszor el-végeződik 2. Mert az életnek minden munkálkodási a' szívből mint valami kút-főből jönnek és származnak, *Prov. 4. 23.* Ez az embernek kicsinységétől fogván gonosz, *Gen. 8. 21.* Ennél semmi csalárdab, mérgelesebb nem lehet. Ebből jönnek ki minden utálatosságok, és Isten országából ki-záró bűnök; *Mat. 15. 19.*

Másodszor, vagyon a' szívnek egy kiváltképpen való munkálkodása, mely a' gondolat, melynek erejét ki-öntvén az elmére, hányódik vetődik.

Harmadszor. Vagyon a' dolog miről hányódik, elmélkedik és gondolkodik, az ő utáról, az az, hol egy hol más dolgokról, diszponál, rendel, végez, tanácskodik, mit cselekedgyék? Mint cselekedgye? hol, mikor, kikkel, és mind azoknak ottan-ottan maga kívánsága szerint való ki-menetelet fel-is téfzi, mellyeket az eszközökből és a' jelen való alkölmatotságokból úgy tart mint ha szintén kezében volna.

M A S O D I K R E S Z.

A' második részben mind ezekről azt mondgya Salomon, hogy midőn az ember illyen módő el-fzánnya és el-rendeli előtte való dolgait, és azt gondolná, hogy immár az ő rendelése szerint léfznek mindenek; Azonban az Ur igaz gattyá ki-menetelet; az az, ám-bár szorgalmotoskodgyék valaki akar mely dolgon, hányya, vesse.

vesse elméjét, gyűjtsen okos tanácsos embereket, minden arra valo eszközök legyenek készen, a' jó alkotmányosság ügyã onszollya magát. Csak hijában valok mind azok, mert nincsen az embereknek hatalmokban a' feltöltött és el-gondolt dolgoknak végben vivése: Hanem egyedül csak az Isten az, a' ki minden dolgoknak ki-menetelit igazgattya.

T U D O M Á N Y.

Az ember akár-mint tartson tanácsot, akár mint végezen és rendellyen-el valamely dolgot: De annak boldog avagy boldogtalan ki-menetele, nem az embertől; hanem egyedül csak az Isteni gondviseléstől függ.

E' tudomány az igékből jó-ki, mert így szoll Salamon: *Az emberek elméje gondollya-meg-az ő utát; De az Ur igazgattya annak járását.* Ezen 16-dik résznek első versében-is erről emlekezik Salamon: *Az embertől vagy a' szívnek gondolattya: De az Urtól vagy a' nyelvnek beszéde.* Jeremiás Propheta cap. 10. 23. ilyen módon tanit erről: *Tudom Jehova hogy nincsen az embernek hatalmában az ő uta.*

ELŐ OKA. ennek ez: Mert az emberek a' jelen valo dolgokból meg-csalhatatlanul nem láthattyák által, el-kezdett vagy el-kezdendő dolgoknak mitsoda ki-menetelek leszén. Mert mindenkor az ember mindön valami nagy dologhoz akar fogni, két nevezetes dolgok között, mint valami habok közt hányodik, tudni illik *inter METUM & SPEM*. Félelem és remény között. Isten előtt peniglen mind az el-múltak mind a' jelen valok, s' mind penig a' következendők nyilván valának. Agoston Doctor mikoron ez igeket magyarázná

rázná ilyen módon szól hozzája: *Homo cogitat, Deus disponit*. Az ember el-gondollya a' dolgot, de Isten rendel-el. Es ísmét: *Homo disponit, Deus aliud ponit*. Az ember el-rendeli magában, de az Isten mást hoz-ki abból, kü-lömben rendel. Helye lehet itt a' Magyarok régi mon-dásoknak. *Szegény ember tanácsát (szándékát,) boldog Isten bírja.*

II. O K A. Mert az Isten az embereknek ha lakáso-kat és azoknak helyeket el-rendelte, *Act. 17. 16.* fel-vótt és vejendő dolgokat-is aizonyos végekre csak ő maga igazgattyá. Mert ő ellene sem erő sem tanács nincsen. Es ha szintén ő ellene valaki tanácskozik-is, haszonta-lan leszén, és ha szintén a' népek egymás között beszél-nek-is, de végben nem megyen, *Esa. 8. 10.* Pharaoh el-végezte vala magában, hogy az Izraelitáknak min-den ferfiu magzatit meg-öletné, hogy el ne szaporod-nának: De az Isten mást hoza-ki belőle, és őtet min-den szekeres hadaival egyetemben a' tengerbe meríté. Jofias Király el-rendelte vala magában, hogy az Egyip-tombéli Királt a' Nécot meg-tartoztatná, hogy ne me-hetne az Assyriabéli Király ellen: Nem viheté végben szívének gondolattyát, mert noha fel-mene hadakoz-ni Néco ellen, mindazáltal igen reméntelenül meg-öleték, és boldogtalan kimenetele lön gondolkodási-nak. Herodes fel-rótte vala magában hogy szent Pétert meg-ölessé: De meg-csalatkozáék, mert az Isten az ő Angyala által meg-izabaditá Pétert, amazzépenig meg-csapdoló. Hámán derekasón végezett vala Mardocheus ellen, de végbe nem viheté, boldogtalan ki-menetele lön, mert fel-akasztaték. Így az ember akár mit végez-zen-el

zen-el magában, de annak boldog avagy boldogtala ki-menetele csak az Isten gondvifelésétől függ.

1. H A S Z O N, oktato. Szolgál é' tudomány sokaknak oktatásfokra, kik tudni illik nagy és terhes dolgokat akarnak fel venni, igen okosson cselekedgyenek, Istentől kérdgyenek mindeneknek előtte tanácsot, ki nek szent kezeiben minden fel-vőtt és felvéjendő dolgoknak boldog avagy boldogtalan ki-menetele vagon. Mert ember akár mit rendely és végezz-el magadban hogy meg-cselekedgyed, mindenkor két dologtól igen tarts, mert mindenik el-kezdett vagy kezdendő dolgokban igen meg-gátolhat. Első: A' váratlan szomorú halálnak hirtelen valo reád jövetelétől. Második; Jelen valo jó szerencsédnek, nagy becsületednek hirtelen valo változásától. Mivel mind ezek az Isteni gondvifeléstől függenek, ő felsége az, a' ki mikor akarja az embert meg-óli, mikor akarja ismét meg-eleveníteni: Ő az, a' ki mikor akarja az embert fel-magasztallja, mikor ismét akarja meg-alázza. Azért ha a' haláltól valo félelmedet meg-akarod orvoslani, két dolgokat cselekedgyél: Először, keress kedvet az Istennek előtte. Másodszor, mind életedet mind haláloedat s' mind penig fel-vőtt dolgaidnak boldog ki-megvételét bizd az Istenre.

Keress kedvet Isten előtt ama' három dologra nézve: 1. Mert az Isten a' te életednek olly határt vetett, mellyet te semmi módon el nem kerülsz, által sem szökhet: hanem az Isten mikor akarja el-hozza, és tovább osztán éined nem hágy, Job. 14. 2. 2. Mert látod hogy sokan boldogtalan halállal mulnak ki e vi-

lágból, csak omlo és dőlő félben hagyván-el minden el-kezdett dolgokat, melyekből maradékjokra veszedelem következik, mint a' Saul házanépére, és az Acháb maradékira, kinek még az ebeit-is Isten el-veszté, *1. Reg. 21. 21.* Hogy azért te boldogul végezdhefd-el életedet, és fel-vőtt dolgaidat, s' maradékidra-is romlást ne hadgy, jo idején keress kedvet az Isten előtt. 3. Mert ha az Isten előtt kedvet nem keresz, s' a' hirtelen való változálnak szomorú zápori el-érkeznek; ha akkor e világon minden emberek kedvelnének-is, ha mindenek segítségére egybengyűlnének-is; soha csak egy szempillantásig-is az Isten ellen meg nem oltalmazhatnák: hanem az ő haragjának rettenetes tengerébe merithet, mint Pharaohot. Azért jo idején keress kedvet magadnak Isten előtt.

De kérhetnéd: Hogy az Isten előtt kedvet találjak, és minden dolgaimnak boldog ki-menetelek legyen, miket kell cselekednem? Es miket kell el-távoztatnom?

I. FEL. A' felséges Isten előtt úgy találj kedvet;

1. Ha a' minémű vétkes életet mostan élsz, mind az Istenre mind penig az emberekre nézve, el-hagyod, és szüntelen Istennel jársz Abrahámmal, *Gen. 17. vers. 1.*
2. Ha szüntelen arról gondolkodol, hogy te ugyan csak halando vagy, azt sem tudod mely orában meg-rezzent tégedet a' halál, és a' te koporsódba bé-vel szállanod, *Hebr. 9. 27.* Ha kedvet akarsz Isten előtt találni, oly dolgokat cselekedgyél e' földön, a' melyek tégedet sem a' te halálodnak oráján, sem az ítéletnek rettenetes napján meg ne szomorítsanak és pokolra ne sentenciázzanak,

II. FEL.

II. FEL. Soha ama' meg-gondolhatatlan mennyei fényes boldogságot e' világnak hamar el-mulo és buborékhoz hasonlo dicsőségéért Elauval el ne cserellyed. 2. Soha e' család és csalfas világnak keretetihez ne kósfada' te szivedet, mertigy mind az Istennek szeretetiől el-szakaszr, s' mind penig az örök életnek kívánságát ki-gyomlállyá a' te szivedből, 1. Job. 2. 15. 3. Soha ne igyekezzél magadnak oly tisztességet szerzeni, mellyel az Istennek tisztessége meg-bántodhatnék; Sőt inkább életedet is ted-le az Istennek dicsósége meller; és így kedvet találsz az Isten előtt, dolgaidat is az Isten boldog előmenetelekkel áldgya-meg.

II. Ha a' haláltól valo félelmet meg-akarod előzni, bizda' te jo gond-viseleő Istenedre mind életedet s' mind penig halálodat, kinek kegyelmes gondviseelésében vagy on mind a' kettő; Azonban penig gondolkodgyál ezekről: 1. Látod hogy némely az ő ágyában le-fekszik, és onnét mások halva veszik-fel, mint amaz Isten népét nyomorgato Siferát. 2. Látod hogy némely midőn csendessen nyugszik ágyában, reméntelenül meg-öletik a' néki hízeltkedőtől, mint azon Sifera. 3. Látod hogy némely ki-mégyen az ő házából, nemzete és cselede közzül, és soha többé meg nem tér szerelmes hazájában el-hagyott szerelmefihez, hanem avagy természet szerént oda meg-hal, avagy álnokul öletik, meg mint a' szegény Abner barátság izine alatt, 2. Sam. 3. 4. Látod hogy némely nagy dolognak cselekedetire adgya magát, és el nem végezheti, meg-hal, mint Dávid a' Templomnak csinálását. Gondold-meg immár ő ember, hogy hasonlo változás alá vettetett tenéked is

életed. Mit tudsz benne, talám ha agyadban már egyszer le-fekszel, soha többé onnét fel nem kelsz; Ha már egyszer el-aluszol, talám az utolsó ítéletnek napján serkenész-fel; Ha már egyszer házadból szerelmes cselédid közzül ki-mégy, talám többé hozzájok soha meg nem térsz; Ha már egy dolognak cselekedetihez fogsz, talám soha többé nem cselekedheted, meg-halasz. Azért mind életedet, s' mind halálodat, mind penig dolgaidnak boldog ki-menetelir bizd a' te szerelmes Atyádra Istenedre, és így a' halálnak félelmétől megmenekedhetel.

Meg-hallok, mitől kell mindenkor félned, tudni-illik, *a' váratlan szomoru halálnak hirtelen való reád jövőésétől.* Az ellen való orvosságokat-is meg-értők. Immár következik a' második dolog, melytől minden dolgaiddban kell tartanod, tudni-illik; Jelen való jó szerencsédnek, nagy bőcsületednek hirtelen való változásától. Melytől akár ki-is igen méltán félhet, mert akármilyen rendet gondoly-el, nincsen oly ember, kinek becsülete, emberek előtt való nagy méltósága változást nem szenvedhet. Bölcs vagyé? Légy ámbár olyan mint Salamon, de hirtelen változhatik bőcsületed. Királyi méltóságban vagyé? Légy ámbátor olyan mint a' nagy Nabugodonozor; de hirtelen mihelt Isten akarja olyan lehetsz mint a' barom. Légy másén kapdoló mint Acháb: de hirtelen az ebek nyalhattyák fel a' te véreidet. Légy olyan jó mint Jofias: de hirtelen egy hadi ütközetben meg-ölethetel. Királyné Afiszony vagyé? Légy ámbár olyan mint Jézabel: de hirtelen egy ablakról le-hajthatatol. Légy ám-bár olyan, mint
ama'

ama' nagyra üző. Ura parancsolattját meg-vető Vastí
 Afzfzony: de hirtelen közönséges állapotra juthatsz
 szomoruan. Tanácsos ember vagyé? Légy ámbár ol-
 lyan mint ama' bölcs Achitophel: de hirtelen meg-csu-
 folytatván tanácsodban gyalázatos ki-meneteled tör-
 ténherik. Gazdag vagyé? Légy ámbár olyan mint
 a' Saul Király fia Mephibozeth: de csak egy szolgádtol-
 is el-árultatván ma mindenedtől meg-fosztathatol. Oh
 emberi élet mely szomorú változásokban vagy bé-me-
 rülve! Néha becsületet keresz, és gyalázatot találz;
 Néha más embernek gyalázattját akarod, azonban te-
 is abban merülsz; Néha másokat akarz meg nyomori-
 tani, s' te nyomorittatol-meg; Néha más embernek
 jóvait minden uton módon el-akarod venni. s' azon-
 ban a' magad javaidat veszted-el; Néha mások veszedel-
 mére igyekezel, s' azonban tégedet talál elől a' veszedel-
 lem: Mert az embernek szíve gondollya-meg az ő utát,
 de Isten igazgatta annak járását.

II. H A S Z O N, intő. Intetnek azért minden ren-
 dek, ha az embertől el-szánt dolgoknak ki-meneteli, vé-
 gei, az Isteni szent gond-vifeléltől függenek, ne tulaj-
 donitson ő magának senki semmi dicsőséget midőn-el-
 kezdet dolgainak boldog ki-menetelit el-érte: Mert az
 Ur igazgatta annak járását. Ha pedig boldogtalan ki-
 menetele lőtt és lészén dolgának, ne kárhoztasson sem-
 mi eszközöket; hanem tulajdon ő magát; mert az ő
 bűneinek büntetésére fordította azt a' nagy Isten, Amos
 3. 6. Thren. 3. 38. 39. 40. Ha pedig az Isten ez ideig té-
 gedet meg-áldott dolgaidnak boldog elő-menetelivel;
 s' azt kívánod hog' ez után-is úgy légyen, tartsad maga-

dar ime' regulákhoz: I. Soha ne kívány magadnak mindenek felett való becsületeset: hanem vedd az Istent csak minden gondodat, ő gondot visel te rólad, *Pfal. 37.5.* II. Soha oly dolgot ne mozdíts melyről tanácsot nem kerdenél az Istentől, és ő neki tégy fogadtást, hogy mindeneket csak az ő dicsőségére fordítsd Jácobbal. III. Alázatos légy tellyes életedben, mert a' ki magát meg nem akarja alázni, meg-alázza azt az Isten. IV. Ne bölcselkedgyél e' világi haszontalanságoknak meg szerzésében, hanem légy bölcs a' mennyei jóknak meg keresésében, mert e' világnak bölcsseit tanácsokban Isten meg-bolondította, *1. Cor. 3.19.* V. Kösöd magadat igen szorossan az Istenhez az ő szent tisztelte által, mert ha az Isten teveled léfzen, senki tenéked nem árthat. VI. Ugy cselekedgyél mind azokkal a' kik birtokod alatt vadnak, hogy azok között senkit méltatlan meg ne nyomoríts: Mert a' nyomorultaknak kiáltásokat meg-hallja az Ur Isten, és bocsátutál érettek. VII. Legy hű és tökéletes mind végig a' te Istenedhez, egetzlen tamalzkodgyál csak őreá, ne távozzál-el ő tőle sem jobbra, sem pedig balra, maradgy-meg szent tisztületiben, több Istenekezt ezen kívül te ne keress, se ne ismerj, se pedig ne tisztely. Ez az Isten a' te világi életedet nagy méltósággal meg-áldgya, ez élet után pedig a' mennyei dicsőségnek áldott koronáját tenéked meg adgya, **A M E N.**

A M E N.

XXVII. P R Æ D I K A T I O.

A' Lelki Meg-itatásról.

Textus. Joán. 7. 37.

Ha valaki szomjuhozik, iöjjön én hozzám, és igyék.

SUMMA szerint ezekben az igékben, az Ur Jesu^s Christus hi minden lelki szomjuhozokat ő magához; kik tudni-illik az Istennek drágalatos kegyelmét és a' szent Lélek Istennek meg-elevenítő erejét kívánják, és igéri nékiek az ő jo voltát.

Két részzi vadnak az igéknek, mert az

Elsőben, vagyon hivatal: *Valaki szomjuhozik jöjjön én hozzám.*

Másodikban, vagyon ígéret-tétel: *Es igyék.*

E L S Ő R E S Z.

Az első részben ezeket lássuk-meg, I. Kiket hi magához? Azok a' fzmélyek bizonyos jeggyel meg-vadnak bélyegeztetve, mert azok, *Szomjuhozók.* Kik az Istennek bünt bocsáto kegyelmét, és az ő szent Lelkének ujonnan szülő és az örök életre él-pecsételő erejét nagy kívánsággal ohajtyák és szomjuhozzák.

II. Vagyon a' hivatal, *Jöjjön.* Menni a' Christushoz nem egyéb, hanem tellyes szível ő benne reménleni, igaz hitnek általa ugyan reá támaszkodni, és tellyeségsen ő benne meg-nyugodni; el-hivén azt, hogy ő csak egyedül az, a' kiben az Atya Isten a' választottakkal meg-békelett; Hogy egyedül ő, az Istennek ama' báránya, ki el-vőtte a' benne bizoknak bűnöket, hogy egyedül csak ő, a' kinek áldott vérében meg-mosogatott

gatott minket minden bűneinkből. Egyedül csak ő az, ki az ő szent Lelkével el-pecsételt minket a' tellyes válságuak napjára.

III. Vagyon a' személy a' kihez kell menni; *En hozzám*, azt mondgya a' Christus. Honnan ki-rekefíztenek minden teremtetett állatokban valo bizodal'mok és folyamodások, s' azoknak segitségül valo hívások. Mert csak egyedül nyomta mi érettünk az Isten haragjának fajtoját. Csak ő egyedül verettetett-meg a' mi alnoságinkért, és csak az ő sebeink kékeivel gyógyultuk mi meg.

M A S O D I K R E S Z.

A' második részben vagyon kegyelmes ígéret tétel, imez szokban: *Es igyék*. Holot az ő hozzája valo engedelmes menetellel, és igaz hitből származott lelki szomjuhozással egyben köti az ő kegyelmes ígéret tételét, meg-elégécfését, és a' szent Lélek Istennek áldott ajándékát: Mert a' mint itt az 39-dik versben az Evangeliista mondgya. *Erti vala a' szent Lelek Istennek ajándékát.*

T U D O M Á N Y.

Valaki lelki szomjuságát meg-akarja enyhíteni; és a' Sz. Lélek Istennek kegyelmét el-akarja venni, az a' Christus Jeshoz mennyen.

E' tudomány egefzlen a' meg-hallott igékből jó-ki: *Ha valaki szomjuhozik, jöjön én hozzám és igyék.* Elatásnak 55-dik részében az első versben ilyen módon szol erről az Ur: *Mindnyájan kik szomjuhoztok jöjjetek e' vizekre, ti-is kiknek pénzetek nincsen jöjjetek-el vegyetek minden pénz és juralom nélkül bort és olajt.* Edes Idvezitünk ezen kegyelmességét így adgya előnkben szent Mátenál 11. 28. *Jöjjetek én hozzám mindnyájan.* Ama'

Samari-

Samaritána aszszonnyal mikoron beszéllene, *Joh. 4. 10.* ilyen módon szola néki: *Ha tudnád te az Istennek amaz ajándékát, és kistsoda legyen az, a' ki tenéked azt mond-gya: Adgy innom nékem; Te kértél volna ő tőle, és adott volna tenéked élő vizet.*

ELSŐ OKA: Mert valameddig a' Christushoz nem mégy, mind addig a' te lelked merő sötétségben vagy. Mert Istenen kívül nincsen semmi lelki világosság, azért is mondatik világosságnak Attyának, *Jacob. 1. 17.* Idvezítőnk ő maga felől ilyen módon szol, *Joan. 8. 12.* *En vagyok e' világnak világossága, a' ki engemet követ nem jár sötétségben.*

II. OKA. Mert valameddig az Istenhez nem mégy, csak olyan vagy a' lelki dolgokban, mint a' holt ember a' munkálkodásban, mellyet ha jól reá vigyász imez dolgokból könnyen eszedben veheted: 1. Vétkezel igen rutul az Istennek ellene, még is te magadban nem ísmérheted-meg hogy vétkeztél, mint Dávid; hanem ha más hánya szemedre. Sőt néha meg-fednek-is bűneidről s' gonosz cselekedetidről, de még is azt mondod Saullal: *Igen-is jól cselekedtem.* 2. Néha az Istennek dicsőségét akarod oltalmazni, azonban egyenessen azt cselekeded a' mivel meg-bántodik az Istennek tisztessége, mint szent Pál az ő meg-rérése előtt, 3. Néha rut undok bűnös ember vagy, még is ha más bűnös embert látsz azt mondod ama' Phariseussal: Ugyan nem vagyok olyan mint amaz. Látodé ember olyan vagy a' lelkiekben mint a' holt mig Istenhez nem mégy.

III. OKA. Mert valameddig Istenhez nem mégy, se étellel, se itallal a' te el-epedett szomjuhozó szegény

lelkedet nem tudod idvélségesen táplálni. Mert az Istenhez kívánczo embernek lelke ugy kívánnya az Istent, mint a' szomju szarvas a' hideg forrást. Abraham mihelt el-hagyá Ur városát és az Istenhez méne, mindgyárt meg-enyhitteték az ő lelki szomjusága, mert az Isten lón ő néki elégsége, Gen. 17. Gondold-meg Dávidot, Mária Magdalenát, Nathanaelt, és a' többi, &c.

I. H A S Z O N, meg-győző. Sokan meg-győzetnek e' tudomány által, kik tudni-illik igen akarnák hogy ha lelki szomjuságok meg-enyhittetnek, és részek lenne a' Szent Lélek kegyelmében: De nem akarnak az Istenhez menni, hanem inkább hallyák e' világnak, a' testnek, az órdógnak, és a' gonosz társaságoknak szavokat, s' inkább-is mennek azokhoz, hogy sem mint az Istenhez. Mert a' romlott természet igen nehézteli az Istenhez való menetelt, mivel hogy sok szorongató inségeknek és próbáló nyomoruságokuak tövissés és darabos után kell az Istenhez menni. E' világnak és a' testnek pedig szemfényvesztő gyönyörűségéres' mérges szeretetre, szép tágas és könnyen való el-hitetésnek jó illatu virágával meg-rakodott utain szabadon meheretni. Azért sokkal inkább választja azt, s' inkább-is meggyen ahoz hogy sem mint az Istenhez. Menyi számtalanon élnek csak hajja hujja életet? Menyin követik a' paráznaságot? Menyin a' részegséget, hamis hitet, lopást, átkozodást, rágalmazást, és fertelmességeket? Mellyekre nézve nem csuda, hogy a' pokolnak tüze süti inyeket és szomjuhozna amaz Epuloval; Nem csuda hogy fokban magokat fel-akasztják Judással; Sokan kétségben esnek Cainnal, &c.

II. H A

II. HASZON, meg-probálo. Ember ki ezeket hal-
 lod szály magadban, és próbáld-meg magadat, ha te
 mégyé az Istenhez a' te lelki szomjuságodnak meg-
 enyhítésére? Külömben találod, én reá felelek, ha
 magadnak kegyelmes bírása nem léfesz. Mert
 meg-látod a' te felebarátodnak valamely jóságát és
 marháját, mely felől azt parancsolja az Isten: *Ne kí-
 vánnjad*, az az, hamissan el ne vegyed. Azonban az I-
 stének parácsolatya előt bé-dugod mind két füleidet, az
 ördögi sugallásra pedig igen szélesen ki-nyitod, és fele-
 barátodnak javait hamissan magadnak koporítod, mint
 Acháb a' Náboth szőlejét. Így nem mehetsz Istenhez
 soha. A' tiszta szent életre, a' te kicsinységedtől fog-
 ván mind hivat az Isten; Bé-dugtad mind két füleidet,
 nem mentél-el. Az ördög pedig csak egy alkalmatos-
 ságot mutat a' paráznaságra, csak egy vagy két napok
 alatt szorgalmaztat arra, még-is nagy örömmel tel-
 lyes gyönyöréggel még' reá. Így nem mehetsz az Isten-
 hez soha. A' te testednek rendeletlen kívánsági mihelt
 fel-buzdulnak, mind azon mesterkedel, hogy végbe-
 vigyed azokat a' mellyeket kívánnak: Az Istennek
 Lelke pedig mennyit serkengetett, mennyit intett a' te
 testednek kívánsági ellen- valo viaskodásra, s' még-is
 nem fogadtad; Hanem tápláltad a' te testedet az ő go-
 nosz kívánságiban. Így bezzeg nem mehetsz az Isten-
 hez soha. A' gonosz társaságok csak egygyet intenek,
 csak egygyet fűtyöltnek, csak szemmel hunyorítanak
 a' gonoszra valo cselekedetre, s' immár tudod mit té-
 szen, jó kedvel vészéd, mindgyárt engedsz. Az Istennek
 hűséges szolgai, a' te veled beszélgető istenes emberek,
 menyiszer

mennyiszer intettenek, mennyiszer hittanak az istenes életre, mennyiszer ijesztettenek az Istennek rettenetes büntetésével és a' kárhozattal: De csak füled mellől bocsátottad-el, csak igen könnyen el-mulattad, meg-veretted, meg-utáltad, és az istenes tanitokat és embereket, nem csak meg-nevetted, hanem ugyan ördögi gyűlölséggel-is gyűlölted intéfekért. Így bezzeg nem mehetisz Istenhez soha. Itt gondold-meg Pharahonak, Cainnak, Nabugodonozornak, Boldisár Királynak, Jerusalemnak és az egész Sidoságnak példájokat.

III. H A S Z O N, intő. Intettek mindnyájan, kik a' ti lelketeknek boldogságát kívánnyátok, szakasszátok-el immár ti magatokat a' világtól, a' testtől, az ördögtől és a' gonosz társaságoktól. Lám eleget jártatok immár ezekkel, eleget engettetek, eleget szolgáltatok nékik, melynek semmi hálnát nem vőttetek egyebet lelki győtrelemnél és rettenetes félelemnél: Hanem a' nagy Istenért siessetek menni a' ti Uratokhoz Istenetekhez, siessetek menni a' ti lelketeknek áldott eledeléhez és italához az áldott Ur Jésus Christushoz. Siessetek menni az ujjonnan szülő és meg-szentelő Szent Lélek Istenhez, hogy mind meg-elegittessenek, s' mind penig meg-boldogittassanak a' ti el-epedett szegény lelketek.

De gondold mostan: O én Istenem vallyon mitoda modot kellene tartanom az Istenhez való menetelben?

F E L. Két dolgot kell cselekedned. Először; Ne várj sok hivatalt, hanem siess igen hamar el-menni. Másodszor; A' te Istenedhez való meneteledet ne tudgya minden, mert hamar meg-akadályoztatnak.

Hogy

Hogy fok hivatalt ne várj ime' következendő okok inditsanak tégedet: 1. Mert meg-érdemli az Isten tőled azt, hogy mihelt szol és hi, menten el-meny, mivel hogy ő eleitől fogván jo és kegyelmes Istened volt ténéked. Menyit vétkeztél ellene, s' még-is nem őlt-meg tégedet, mint némellyekkel cselekedett. Még ma-is fok vétkekkel jöttél-bé ide az ő házába, még-is nem állott boszszut rajtad. Nem érdemlenéd az Istentől hogy csak egy napi eledeledet-is ki-szolgáltathá, s' még-is oly jo, oly kegyelmes hozzád, hogy ihol egész esztendő által valo táplálásodnak kenyérét és borát békességgel engedte csűrődben és pinczédben bé-takarítani. Azért ne várj fok hivatalt, hanem siess el-menni a' te Istenedhez. 2. Mert, ki tudgya ha ma nem mégy ő hozzája, holnap bé-téfszi az ő kegyelmének kapuját és künn rekerfz amaz őt bolond készületlen szűzekkel. 3. Mert, ha nem sietsz a' menetellel, talám a' környűled és melletted valo bűnösök, a' paráznak és a' fukarok, meg-előznek tégedet a' menetelben, és el-ragadgyák te tőled az Istennek országát, a' mint idvezítőnk fenyegeti vala a' meg-átalkodott Sidokat, *Matth. 21. 31.*

Hogy a' te Istenedhez valo meneteledet ne tudgya minden, de azért annak gyümölcsse mindennel nyilván legyen; cselekedgyed mind Istenre, s' mind penig az emberekre nézve. Istenre nézve ne minden tudgya ő hozzája valo meneteledet két okokért: 1. Mert az Isten, nem nézi ugy a' te magad külső viselését, noha meg-kivánnya hogy igen eszessen jársz az emberek között, *Phil. 2. 5.* mint a' te szivedet nézi, *1. Sam. 16. v. 7.* 2. Mert azt kívánnya az Isten, hogy mikoron te ő hozzája

zája mégy titkon cselekedgyed; ő pedig nyilván közli te veled az ő kegyelmét. Az emberekre nézve: Mert hamar meg-akodályoztatnak tégedet. Ha Istenhez mégy, az az, istenes életet élsz, és valami szerencsétlen-fég esik te rajtad, mindgyárt csufolnak, mint Jobot a' felesége: *Még-is meg-tartodé a' te tőkélletességedet? átkozd-meg az Istent és hally-meg, Job. 2. 9.* Meg-nevernek tégedet mint a' mi édes idvezítőnket: *Bizott az Istenben, szabadítsa-meg mostan őtet ha szereti, Matth. 27. 43.* Meg-káromlanak téged és igen meg-keferitenek mint Dávidot az ő félelmében való futásának idején. Semei, mondván: *Eredgy eredgy te vér-szopó és istentelen ember, vissza adgya az Ur mostan tenéked a' Saulnak minden háza népének vérért, 2.Sam. 16. 8.* Hanem inkább a' te Istenedhez való meneteledben tartsad magadat imé regulákhoz.

I. Mikoron az Istenhez mégy úgy gondolkodgyál magad felől, mint ama' Cananeábéli szegény Aszszony, ki ő magát, az ő Urának asztala alatt morsálékokkal élő kőlykókhöz hasonlítja. Ne hánd te a' te nagy érde-medet, hanem ismér-d-meg méltatlanságodat, kérjed az Isten kegyelmének morsálékját. Bizony el nem hágy az Ur, el nem vét előle, hanem ezentől Atyai kegyel-séggel meg-szolit tégedet, ezt mondván: *Ne fely, meg bocsáttattak tenéked a' te bűneid. O jó férfit, jó Aszszonyiállat bezzeg nagy a' te hited, legyen úgy tenéked a' mint kívánod.*

2. Mikoron az Istenhez mégy, minden az előtt meg-cselekedett bűneidet eggyenként rakogasd elődben, nézd-meg, vizsgál-d-meg azokat, mely csunyak, mely rútak, mely kárhuzatosok. Gondold-meg, mind azokat ki ellen cselekedted, és a' mindenható Istennek előtt-
te szé-

te szégyenlyed-meg magadat, szompolyodgyék-meg
a' te szived lelked azokon, sirj, keseregj és mondgyad :
En Istenem légy irgalmas légy kegyelmes énnékem bűnősnék.
Bizony ezentől meg-érzed lelkedben , meg-tapasztal-
lod szivedben az Istennek kegyelmét , és meg-igazul-
ván mégy hazádhoz a' szegény Publicánussal. 3. Mi-
koron az Istenhez mégy , tégy vallást a' te Istened előtt
minden bűneidről és fertelmes cselekedetidről. Tégy
fogadást a' te Uradnak Istenednek a' te életednek meg-
jobbításáról , és kössed magadat erőssen ő hozzája, és
mondgyad Daviddal: *Könyörűlly én rajtam én Istenem a' te*
irgalmaságod szerint; Es a' te irgalmaságodnak sokasága
szerint töröld-el az én bűneimet. Bizony ezentől meg-haltod
a' boldog választ: *Ne fély mert meg-kegyelmezett az Isten.*
Az Ur Isten az ő szent Fiának dragalátos érdeméért,
könyörűllyön-meg mi rajtunk, és az ő szent Lelkével
ruházzon-fel bennünket, és a' mi nagy lelki szomjusá-
ginkat töltsé-be az Ur Jësus Christusnak érdemes áldo-
zattyával. AMEN.

XXVIII. PRÆDIKATIO.

A' szent Házasságról.

Textus , Gen. 3. 21. 22.

*Annak-okaért az Ur Isten bocsáta nagy mély álmot Adám-
ra. és el-aluvék, és egy oldala csontyát ki-vévén, hussal tölté-
bé annak a' helyét. Es azt a' csontot, melyet az Ur Isten vött va-
laki Adámból épité aszßony emberré, és vivé azt az Adámhoz.*

MOyses Prophéta le-irja ezen részben az Aszßony
embernek teremtését ilyen rendel: Midőn az
Isten.

Isten minden állatokat vitt volna Ádám eleiben, mind el-szemlélé őket és látá hogy mindniknek volna társa, és ő azok között magához hasonlót nem találván, az Isten úgy bocsát reá álmot, és ki-vévén egy csontot oldalából, úgy formálá abból az Eva aszszont. Itt pedig summa szerént előnkben adgya Moyses, mi módon szerzette Isten a' szent házasságot.

Két részei vadnak ezeknek az igéknek, az Elsőben, vagyon a' szent házasságnak szerző oka.

Másodikban, vagyon a' szent házasság szerzésének modgya.

E L S Ő R E S Z.

Rövid szoval, ennek szerző oka, ő maga a' seregeknek Ura Istene, a' mint idvezi: őnk-is szoll felőle, *Matt. 19. A' mit Isten egyben szerkeztetett, azt ember el ne válassza.*

Itt azért az első részben rövideden ezeket kell minékünk meg-tudnunk: I. Mikor szerzette Isten a' sz. házasságot. II. Holott szerzette. III. Kik között szerzette.

I. Mikor szerzette Isten? Még az épségnek idején, mikoron az ember mindeneknek fejedelme vala, valamellyek a' földön, a' vizekben és a' levegő égben járnak vala, hogy lennének egy-másnak segítői, *Genes. 2. 18.*

II. Holott szerzette? A' Paradicsomban, a' Izsétségnek és ártatlanságnak helyén, mellyet az Isten teremtet vala; honnan igen világossin ki-jő, hogy akar-mely helyben lako és élő embernek-is szükséges és szabadof-is az Isten szerénr valo házasság, mert az Ur még a' paradicsomban szerzette, és meg-is áldotta, *Gen. 1. 28.*

III. Kik között szerzette Isten a' házasságot? két szaba-

szabados személyek között úgy-mint egy férfit és egy
 aszszonyi-állat között, melyet meg-mutata az Ur
 hogy nem szabados a' férfinak sokat venni, sem a' le-
 ányzonak, aszszony embernek egy férjénél többnek len-
 ni, mert csak ketten lésznek egy test és egy vér, *Gen. 2.*
24. Ertyük, hogy a' házasságnak szerző oka az Isten,
 azért innét ilyen tudománt hozok-ki.

T U D O M Á N Y.

*Nincsen a' férfinak hatalmában a' kit vegyen-el házas
 társul: A' férhez menőnek-is nincsen hatalmában,
 kihez mennyen feleségnek.*

E' tudomány az igékben vagyon, mert ihol az Isten
 ő maga mutata Adámnak feleséget.

I. O K A. Mert a' házafok között valo házasság-
 rol még elein tanácskozott az Isten, és kinek-kinek ő
 rendelt házasságbéli felet, *Tob. 6. 20.* Az Istennek pe-
 nig tanácsa meg-ál mind örökké, és az ő szent akarattya
 végben mégyen, *Es. 46. 10.*

II. O K A. Mert minden külső örökségek hagyat-
 tathatnak a' testi szüléktől: de a' jo és eszes feleség az
 Urtól vagyon, *Prov. 19. 14.* Ennek meg-világosítására
 elegendő példa Mósesnek, Isáknak, Jákobnak, és
 több istenes embereknek házasságok.

I. H A S Z O N, feddő és győző. Vétkeznek hát a-
 zok, a' kik azt mondgyák a' házafok közzül: En mást
 vehettem volna. En máshoz mehettem volna. Edgyik
 sem lehetett volna semmi módon, mert im hallyátok,
 hogy nincsen sem a' férfinak hatalmában, kit vegyem
 feleségül, sem pedig a' férhez menőnek nincsen ha-
 talmában kihez mennyen: hanem csak az Istennek ha-

talmában vagyon, melyet senki el-nem bonthat. II. Vétkeznek azok-is, kik titkon és meg-tiltott utakon-is, motskolul akarják végben vinnia' szent házasságot; Mellyet Isten soha büntetés nélkül nem hágy. III. Vétkeznek azok-is, kik az egymáshoz illendő személyek között, kiket az Isten őszve szerkesztetett, ördögi gyűlölséget, és egymás között való utálást akarnak szerzeni, és az ő jól el-indittatott házasságokat falban akarják rontani. Kiknek az Isten jövődőben meg-fizet az ő utok szerént.

II. H A S Z O N, intő. Közönségeffen a' házasságban lévő személy, mind a' férfit s' mind pedig a' leánzó vagy aszszony ember, intetnek e' fellyúl említett tudomány által.

I. Halván azt, hogy az Isten az, ki a' szent házasságot szerzett, azért ti-is imátkozzatok, hogy az Isten tiveletek-is legyen jelen az ő szent kegyelmével, és áldgya-meg a' ti házasságtokat. Eliezert kövessétek ebben, ki ilyen módon imátkozik vala: Uram, én Uramnak az Abrahámnak Istene, adgyad hogy nyerjem-meg azt ma a' mit én kívánok, és cselekedgyél irgalmaságot az én Urammal Abrahámmal. Gen. 24. 12. Ti-is fohászkodgyatok-fel a' ti szívetekben az Istenhez mondván: Oh szeregeknek Ura Istene, én Uram Jesus Christusomnak szent attya, nékem-is ő benne szerelmes Atyám, ki a' szent házasságnak szerzője vagy, halgass-meg engemet a' te Sz. Fiadért az én könyörgésemben, és cselekedgyél irgalmaságot ma velem, és engedgyed hogy nyerhessem-meg ma te tőled azt a' mit én kívánok ebben az én házasságomban.

II. Mivel hogy az Isten Izerzett őszve benneteket a' szent Izeretet által, meg-lásátok úgy adgyátok egymásnak magatokat, hogy semmit szivetekben el ne titkoljatok: Hanem sziveteket lelketeket teljeséggel egyben kőssétek. Mert a' kezetekeket egymásnak adván, szivetekben valamit el-titkoltok, meg-láttya az Ur. Isten, kia' szent házasságnak szerzője, és meg-boltszulla, mert láttya és tudgya mitsoda vagyon szivetekben, *Luc. 16. 15.*

III. Mivel az Isten ő maga ad őszve benneteket, meg-lásátok, 1. hogy minden terheit a' házasságnak egygyütt visellyétek és egygyütt szenvedgyetek. A' jó Izerencsének idején egygyütt örvendgyetek, és a' Izerencsétlenségeken edgyütt bánkodgyatok. Ne legyetek egymáshoz olyanok a' kedverlen dolgoknak idején, mint a' Job felesége vala a' Jobhoz, ki nem hogy vigasztalta volna, de inkább bolszszontya vala. 2. Mivel Isten ő maga adott egyben benneteket, meg-lásátok hogy egymást el ne hadgyátok, se olly dolgot ne cselekedgyetek mely a' szent házasságnak kötelét el-ronthattya, el-szakaszthattya, minémű a' paráznaság és a' hitelenül valo el-hagyás. Mert az Isten testetekben lelke-tekben meg-ront érette.

M A S O D I K R E S Z.

A' második részben előnkben adatik a' szent házasság szerzésének modgya; mert az Isten Előszór, Almor bocsátott a' férfura, Adámra. Másodszor, ki-vette az Isten az el-alutott Adámnak egy oldala csontját, és annak helyét hussal tölté-be. Harmadszor, Abbol a' kivótt oldal csontból, tetemből formálta az Isten az Eva

A' szszont, a' mi első Anyánkat. Negyedker, Adámhoz vitte az Isten a' csontból formált a' szszony embert, és neki adta feleségül. Ezekben semmi derekas homály nincsen, azért én-is hol mi ide tartozható haszontalan kérdéseknek békét hagyván, két közeleb való rövid tanoságokat mutatok-meg.

I. T U D O M Á N Y.

Valamikor az A' szszony ember látta hogy az ő férje elaluszik, hidgye-el, hogy Isten bocsátott álmot reája.

E' tudomány a' bötükben vagyon, mert azt mondgya Moyse, hogy Adámra Isten álmot bocsátott.

ELSŐ OKA. Azért bocsát Isten álmot a' férfiura, hogy mind le-feküvése, s' mind peng aluvása, legyen tisztelteseges helyen, és bün nélkül.

II. OKA. Hogy az ő aluvásának-is idején tudtára adgya és meg-ismértesse az ő feleségének cselekedetit. Adám alutt mikoron az ő oldala csontyából teremtetett Eva; de mihelt fel-ferkent meg-tudta és mindgyárt meg-ismérte, mondván: Ez az én csontomból való csont, és az én testemből való test, Gen. 2. 23.

ELSŐ HASZON, intő. Először intetnek innét a' férfiak, mivel Isten bocsátta reájok az álmot. 1. Meg-lásátok férfiak, oly helyen aludgyatok-el, hogy az a' hely a' ti feleségteknek ellene, botzfszuságára ne legyen. Mert ha külömben cselekesztek, felő hogy a' ti meg-keseredett feleségteknek szomorúságát és ellene tek való könyörgését, meg-halgattya az Isten, és soha abból az ágyból fel nem kelhettek, fel nem ferkenhettek. 2. Reá vigyázzatok ti férfiak, hogy a' mely helyen le-feküztök, tiszta hely legyen az, és semmi gonosz csele-

cselekedetetekkel meg ne ferteztessétek, mert a' szent és tiszta Isten bocsátotta ti reátok az álmot, és azt kívánja ti tőletek, hogy szentek és tiszták legyetek, mert külföldben meg-ront titeket, *Lev. 11. 44.* 3. Szolgálatok az Istent ti férfiak, és áldgyátok az ő szent nevét, hogy minden munkátok nélkül, még mikor alusztok-is gondot visel az Istent ti reátok. Ti alusztok, az Isten pedig akkor rendel és berez ténétek feleséget, mint Ádámnak.

II. Intetnek itt az Afzszony emberek-is, tartsák magokat az Isten rendeléséhez, és ki-ki ő közzülők eszes legyen, a' szent házasságnak meg-böcsülésére. 1. Tudván azt, hogy az Isten bocsátta a' ti férjeteke az álmot, valamikor láttyátok hogy ők alusznak, imátkozzatok az Istennek érettek, hogy még aluvásoknak idején-is legyen vélek ő felsége és oltalmazza őket minden gonosztól. 2. Valamikor aluszik a' te férjed te Afzszony ember, lelki köteleltéged szerént tartozol ő reá vigyázni, gondot viselni, és mindenektől oltalmazni. Mert a' te életed aluszik akkor, mivel ő tőle vettél életet, *1. Cor. 11. 8.* 3. Meg-lásátok afzszony emberek, hogy mikoron a' férjeteke alusznak, semmi olyat ne cselekedgyetek mely a' szent házasságnak méltósága ellen volna, mert mihelt te olyat cselekednél, az Istent mindgyárt fel-gerjesztenéd haragra, ki a' te gonofságodat valamikor mind ki-jelenti, s' mind pedig meg-is büntet érette. 4. Meg-lásátok hogy mikoron a' ti férjeitek alusznak, semmi módon meg ne csufolljátok őket, mert ki tudgya fel-serkenti az Isten, meg-jelenti nekik, és keserűségekben meg-átkoznak titeket, mint Noé meg-

átkozá az ötlet aluválakor meg-csufolo Chámot, Gen 9: 5. Meg-elépedgyetek a' ti férjetekekkel, és többhöz senkihez ne kólsétek, ne adgyátok magatokat, merr az Isten rendelte azokat tinéktek, ő adott titeket férjetekeknek, azért fel ne fuvalkodgyatok a' ti férjetekek ellen, és őket el ne árullyátok, nekik adatott köteleltségteket fel ne bontsátok, mert az Isten a' paráznákat és a' hamis hitűveket igen meg-bünteti.

III. Intetnek itt közönségeffen a' házafok, mind a' férfiak, s' mind penig az Afzszony emberek, hogy 1. Egymást soha ne gyűlöllyék, hanem nagy buzgósággal szeressék egymást; miképpen senki nem gyűlölí az ő oldalát, hanem inkább szereti, oltalmazza, és takargattya, az oldal csont-is nem gyűlölí az embert, kinek ő oldal csontya; Ti-is egymást oltalmazzatok, ójjátok, és szeressétek. Mind ezeket szent Pál Apostol ilyen modon adgya előnkben Ephesus városhéliekhez küldött levelének ötödik részében, a' 28-dik és 29-dik versekben: *Ugy kell a' férfiaknak szeretniek az ő feleségeket, mint az ő tulajdon saját testeiket. A' ki szereti az ő feleségét ő magát szereti. Mert soha senki az ő tulajdon testét nem gyűlölte, hanem inkább neveli és táplallja azt, miképpen az Ur az ő anyaszentegyházát.* 2. Békeségben lakjatok mind a' koporloig, mint ha csak egy test, egy szű és egy szeretet volnátok. Mert hol láttad valaha, hogy az ember háborgarná az ő oldala csontyát? Avagy az oldal háborgana az emberrel? hanem eggyességben és békeségben laknak, és egymást szeretik. Ti-is hasonlatosképpen szeretetben és békeségben éllyetek.

Harmadszor, Meg-emlekezzetek tisztetekről, és tellyes

tellyes életetekben a' szerént ellyetek. Itt meg-kell tudnotok hogy vagyon közönséges tisztetek, vagyon személy szerint valo-is külön külön.

Első közönséges tisztetek, az unalom és kép-mutató nélkül valo szeretet, mellyel a' férfinak Isten után csak az ő feleségében vagyó. Az aszfzony embernek-is Isten után minden kedvesége, szeretete az ő férjében. vagyon, és légyen, a' mint szent Pál tanit, Eph. 4. v. 23. *Férfiac szerezsetek a' ti feleségeket mint a' Christus szeretete az ő Anyaszentegyházát.* Mely intése az Apostolnak néz egyaránt az aszfzony emberekre-is, hogy ők-is ugy szeressék az ő férjeket, mint az Anyaszentegyház az Ur J. Chr. Málodik közönséges tisztetek a' házafoknak ez. Ha az Ur Istē magzatokkal meg-áld titeket, azokat mentől hamaréh a' szent keresztségnek általa az Isten Anyaszentegyházának élő tagjai közzé bé-számláltassátok. Azokat Isteni felelemben nevellyétek, jo erkölcsökre szoktassátok, hogy az Isten vélek edgyütt meg-áldgyó titeket-is. Erre tanit szent Pál Ephésusban irt levelének hatodik részében a' negyedik versben: *Atyák nevellyétek-fel a' ti fiaitokat fenyítékben és az Urnac félelmében.*

A' férfinak kiváltképpen valo tiszteti ez; 1. Hogy az ő feleségét mint oldala csontyából formáltatott gyen-jeb edént mindenek ellen jo hírében nevében oltalmazza, mig a' tisztettségnek czéllýát által nem ízókí. 2. Tanítsa oktassa az Isteni felelemre, a' szent kegyes életre, és az emberek között valo tisztetőséges maga viselésére. Mert az Ur Isten azért tótte a' férfiat fejévé az aszfzony embernek, hogy a' mint a' fő a' tagoknak megmaradásokra vigyáz; Azonképpen a' férfiu, vigyáz-

zon az ő feleségének, előmenetelire, épületeire és megmaradására. Valóban Isten és a' természet ellen cselekednek ez aránt ama' fene természetű gonosz férfiak, kik az ő feleségeknek rontói, vesztői és kegyetlen rongalói. 3. Hogy az ő feleségét igaz kézi munkájával tartsa, táplállya, és hivatalyához illendő tisztességes ruhában jártassa. Mert az Isten nem a' körméből teremtetette a' férfinak az aszszony embert, sem nem az hajából, hogy csak el-vetendő semmire kellőnek tartaná, és olyan könnyen el-vetné tőle, mint a' házontalan kormóket és farkas hajakat: Nem-is a' lábából, hogy csak úgy becsülленé mint a' lába alatt valo fárt: Sem nem a' fejéből, hogy az elsőséget néki adná, és Simon biro lévén ő hajtáná előla' lovat, ő viselné a' süveget, és a' tűz helytől ő szabna regulát a' férfinak: Ha nem az oldala csontryából, hogy őtet szerelné, oltalmazná, táplálná, és mint szintén a' maga szivét lelkét testét, úgy bőcsülné, meg-emlekezvén rola, hogy Isten ő maga adta volna néki, segítő felül és feleségül.

Az aszszony embereknek ez az ő tisztek: 1. Hogy az ő férjeket tisztán, igazán, és minden kép-mutatás nélkülül szerelsék. Férjeknek adott hitekről, kötelesegekről meg-emlekezzenek. Senkihez ő magokat ne kőssék, mert az Isten csak egy férfinak rendelte, és egy időben sok fejek nem lehet, mert így paráznákká lennének, és az Isten országából ki-rekednének. 2. Az ő Urának küszöbit nyomdossa az aszszony ember, benn és othonn ülő legyen; példát vévén avagy csak a' tekenős bekárol, ki az ő házát el nem hadgya. Ne kőszárollyon azért házról házra, szomszédból szomszédba, mert

mert mind a' gonosz hírek olyan helyekről szoktanak be-csuszni, s' mind pedig az házások tisztaságának meg-rontására igyekezők és olálkodók gyakrabban a' szomszédokban szoktanak lappangani. 3. Meg lássa az aszszony ember, hogy valami módon feneketlen kas ne legyen, kiaz ő Uranak kereshményét el-tikozlaná: Hanem azoknak őrzője, takargatója, és Isten szerint valo szaporgatója legyen. &c. 4. Az ő férjének bőcsületit meg-adgya követvén az Isten felő Sarának példáját, Urának hija, meg-gondolván hogy ő neki fejévé rendelte Isten azt, &c. Ha mind két részről a' házások ilyen módon cselekednek, és magokat a' fellyül meg-irt modokhoz tartándgyák; Az Ur Isten vélek léfszen, házasságokat meg-szenteli; Istenfélő fiakkal leányokkal ugy meg-áldgya őket, hogy még unokáikat-is örömmel érhetik. Az ő házasságokban valo keserűsegeknek és kereltz-viseleéseknek zavaros vizét, jo izű borrá változtattya, és boldog együtt valo csendes lakással őket meg-áldván, ez élet után-is amaz örökkévalo nyugalomra által viszi őket; Mellyeket hogy minden istenes házásokkal cselekedgyék a' jo Isten, mondgyuk: *Mi Atyánk ki vagy &c.*

XXIX. P R Æ D I C A T I O.

A' szent Keresztségről.

Textus. Galat. 3. vers. 26. 27.

Mert mindnyájan Isten fiai vadtok a' Christus Jესusban valo hitnek általa. Mert valakik a' Christusban meg-keresztelkedtetek, a' Christust öltöztéték fel.

Ezekben az igékben summa szerint, két nevezetes jegyeit írja-le az Apostol, melyekről meg-választatnak az Istennek fiai és leányi a' hitetlenektől.

Két részei vadnak, mert az

Elsőben, le-tézi az Apostol, meg-csalhatatlan jegyét és belső eszközt, melyről meg-ismértetnek az Isten fiai és leányi, ime' szokban: *Mert mindnyájan Isten fiai vadtok, a' Christus Jესusban valo hitnek általa.*

Másodikban, meg-mutattya külső mutató jegyét avagy eszközt ennek az ismértetnek, ime' szokban: *Mert valakik meg-keresztelkedtetek a' Christusban, a' Christust öltöztétek fel.*

E L S Ő R E SZ.

Az első részben ezeket lássuk-meg:

I. Azokat a' személyeket, kikre az Istennek az a' jó-téteménye, tudni-illik a' fogadot fiúságnak méltósága tartozik: *Mindnyájan.* Holott nem érti mind közön-félegessen a' Galatiabelieket; hanem csak az ott valo hivekkel együtt, mindenütt, minden időbéli, és minden nemzetből szedegetett hivatalos szenteket.

II. A' meg-nevezett fiui méltoságnak belső fundamentomát és eszközt adgya előnkben, mely semmi nem egyéb; hanem a' Christus Jესusban valo hit, mely által részeseülünk a' fiui fogadásnak méltóságával, kinek a' többi között három meg-ismértető gyümölcsei vadtak: 1. El-hiszi, hogy a' Jესus Christus a' hiveknek váltsága, idvezítője. 2. El-hiszi, hogy az Istennek minden hivekre tartozó ígéreti tökéletek, igazak, és személy szerint reája-is tartoznak, s' magához-is kapcsolja, reá szabja. 3. Ezzel minden bizodalját egyedül

egyedül csak az Istenben helyhez teti, és valóságosan meg-nyugszik benne, Joan. 20. 29.

M A S O D I K R E S Z.

A' második részben vagyon a' külső eszköz, mely által mondatnak a' hivek Isten fiainak és leányinak, mely a' S Z E N T K E R E S Z T S E G, mely által a' hivek az Isten Anyaszentegyháza népe közzé bé-számláltatnak, és Isten cselédinek mondatnak, Act. 17. 29. A-zért-is szól ilyen módon az Apostol: Mert mindnyájan Isten fiai vadtok a' Christus Jესusban valo hitnek általa. Mert valakik a' Christusban meg-keresztelkedtetek, a' Christust öltöztétek fel.

T U D O M Á N Y.

Valakik hitnek általa a' keresztségben az Ur Jესus Christust fel-öltözték, azok Istennek fiai és leányi.

E' tudomány az igékben vagyon egészen. Erről ezen szent Pál Apostol ilyen módon tanit Ephesus városbeliekhez irt levelének első részében a' negyedik és az ötödik versekben: Miképpen választott minket ő benne, minek előtte e' világnak fondamentomi fel-vettetének, hogy legyünk szentek és fegyhertetlenek ő előtte a' szeretet által. Ki választott minket, kiket fiaivá fogadna a' Jესus Christus által ő magában az ő jó akarattyának kedve szerint.

I. O K A ; Mert a' kik fel-öltözik őter igaz hitnek általa a' keresztségben, adott azoknak hatalmat hogy Isten fiainak és leányinak hivattassanak és legyenek, a' mint szent János szól: Valakik pedig őtet bé-vővék ada azoknak oly méltóságot hogy Istennek fiai lennének, tudni-illik azoknak a' kik az ő nevében hisznek. Kik nem vértől sem a' testnek akarattyától, sem a' férfiúnak akarattyától, hanem Istentől születettek, Joan. 1. 12. 13.

II. O K A ;

II. OKA; Mert a' mint hogy régenten az ó Testamentomban csak azok neveztetnek vala Abraham fiainak, a' kik az Istennek parancsolattya szerint környülmetélkedtenek, és Istennek frigyefi lóttének. Ezenképpen senki az Isten népe közzé bé nem számláltathatik, Isten népének, és fiának s' leányának nem mondathatik, valameddig rend szerint a' szent Keresztiségnek Sacramentoma által a' Jesus Christust fel nem öltözi. Mert né a' test szerint valo, hané az ígélet szerint valo fiak számláltatnak az Abraham magva közzé, Rom. 9.

Hogy pedig a' tudományt jobban elzúnkben vehessük, lássuk-meg mitsoda a' szent keresztiség? A' Christus Jesus-tól szereztetet oly Sacramentum az új Testamentumban, mely leszén vízzel valo mosodás által, az Atyának a' Fiának és a' szent Lélek Istennek nevében, a' kised gyermekeknek a' frigy kötésben valo bé-állatásoknak, ujonnan valo születtetéseknek, és az Anyaszentegyházba valo bé-számláltatásoknak bizonyosságára, hogy azzal a' pogányoktól meg-választassanak. Itt lássuk-meg.

I. Szerző okát; Ennek szerzője az Ur Jesus Christus szent Atyával és szent Lelkével egyetemben, mint meg-terzik a' keresztelő János keresztiségéből, melyről azt olvassuk hogy az égből valo volt, Matt. 21. 25. Mi módon bocsátotta pedig ki idvezítőnk az ó tanítványit erre, meg-írták az Evangelisták, igen világossan pedig szent Máté 28-dik, szent Márc pedig 16-dik részében, ilyen igékkel: Mennyetek el a' széles világra hirdesétek az Evangeliumot, tanítsátok a' népet meg-keresztelvén őket Atyának Fiának és szent Lélek Istennek nevében, a' ki hiend és meg-keresztelkedik idvezül, a' ki pedig nem hiend el-kárhozik.

II. Esz-

II. Eszköz szerint valo okát, mely által végben vit-
tettetik a' szent Sacramentum; Az egyedül az Isten
Anyaszentegyházában szolgáló tanító, kire bizta az Ur
Jesus Christus mind az igének hirdetését, s' mind penig
a' szent Sacramentumoknak igazán valo ki-szolgálta-
tását, a' mint meg-tetfzik, *Matth. 28. 19.* Mert a' tanítók
az Isten titkainak fáfári, *1. Cor. 4. 1.* és ők a' követek, kik
által Isten szol és beszél az emberekkel, *2. Cor. 5. 20.*

Hát nem szabadé a' bábáknak és egyéb külső em-
bereknek ki-szolgáltatni a' szent kereltséget semmi
modon?

Fel: Semmi modon nem szabados, imez okokra
nézve. 1. Mert a' kereltségnek ki-szolgáltatása az
Isten Anyaszentegyházában méltóságos szolgálatnak
egyik fő része, ugymint Sacramentom. Ha az Ur vacso-
ráját tilalmas aszszony népeknek ki-szolgáltatni akar
hol-is, hogy-hogy volna tehát szabad azoknak kerelt-
telniek? 2. Az Istennek Lelke szent Pál által meg-tilt-
tya, hogy az aszszony emberek közönséges helyen ne
tanítsanak, *1. Timot. 2. 12. 13.* A' kereltselésben penig
elől jár a' tanítás, mellyet a' Christus csak az egyházi
szolgáknak, nem a' bábáknak, vagy valami paraztok-
nak parancsolt. 3. Mert ezt a' szokást az Istennek
Anyaszentegyháza sem tudta elein, sem penig az után,
hogy be-csufza ama' Marcion eretnek ember által, so-
ha nem javallotta. Ezt meg-akarván Epiphanius hamis-
ítani illyen modon ír in suo Panatio: *Non permisit Do-
minus Mariam dare Baptisma, non benedicere discipulos.*
Az az, Nem engedte az Ur hogy a' Maria kereltseljen, és
hogy meg-áldgya a' tanítványokat. Ha azért a' Christus
aző An-

az ő Annyának meg nem engedte hogy kereszteljen, fokkal inkább nem szabados semmi bábáknak.

III. Materiaját kell meg-tudnunk, a' miből szerzette Idvezítőnk a' szent keresztiséget. Az pedig tiszta víz, mely példázza az Ur Jéhus Christus drágalátos szent vérét, és a' szent Léleknek áldott kegyelmét. Mert a' mint-hogy a' víz a' külső szennyet el-mossa, ezenképpen csak a' Jéhus Christus vére az, a' ki minket meg-tisztít minden lelki szennyeinktől, 1. Joán. 1. 7. Ennek pedig állattya avagy valósága ál imez igékben: *Keresztellek én tégedet az Atyának, a' Fiúnak, és a' szent Lélek Istenének nevében.* Valamely keresztiségből ezek az igék kihagyatnak, avagy meg-kevesítetnek, avagy pedig megtöbbittetnek, az nem igaz keresztiség. Modgyat ennek a' mi illeti áll a' vízzel való meg-mosódásban, holott ime' kérdések méltán be jöhetnek:

I. Kérd: A' kisdéd gyermeknek a' keresztiségnek idején a' fejére kellé tölteni a' vizet, avagy ugyan a' vízben kell egészlő meríteni? Fel: 1. A' nap keleti Ecclesiákban nyilván való dolog hogy szokás volt a' bé-merítés, honét némelyek középen aránt való dolognak itélik lenni, akár belé-martsák egészlen, akár pedig csak az fejére töltsék; mivel egyikre-is nincsen meg-választo parancsolatunk. Olvassuk ugyan hogy Christus Urunk keresztiségének idején bé-ment a' vízbe, és ismét az után ki-jött onnét, Matth. 3. Olvassuk hogy a' Szerecsen Királyné Afzfony Hoff-mestere a' folyó vízbe szállottle meg-keresztelkedni, Act. 8. De azt-is olvassuk, hogy Jérusalemben egy napon egy-néhány ezer emberek keresztelkedtenek-meg, kik ki nem mentenek a' folyó

folyovizekre, hogy abban feresztessenek-meg, *Act. 2.* Olvasluk azt-is, hogy sokan csak külön a' magok házoknál-is meg-keresztelkedtenek, *Act. 16. 18. és 1. Cor. 1. 16.* holott egészen valo bé-merítés nem lehetett: hanem fejekre tölttetett a' viz, melynek elől jároja vala a' ködben és a' tengerben valo meg keresztelkedés, *1. Cor. 10.* Melyre nézve Sidokhoz küldött levelének 9-dik részében a' 13-dik versben meg-hintésnek igéjével mutattya-meg, a' Jesus Christusnak ki-omlott vérének drága hasznát és erejét a' bűnőknek el-mosásában-szent Péter *1. Pet. 1. 2.* 2. Mivel hogy mostan minden jól rendeltetett Ecclesiákban, nem tekenőben, nem valami toban, folyovizben, sem nem valami kádban avagy csőbörben tészik és meritik a' kisdedeket, hanem ha valaki majom modgyára akarná követni a' viszsza keresztelkedőket, és elz-vesztő zenebonát akarna behozni az Ecclesiába, külömbé nem itélem hogy jo lelki-isméretű ember meg-cselekedné.

II. Kérdés. Hányszor kell reá önteni a' kisdéd gyermeknek fejére a' kereszttségkor a' vizet?

Felelet: Az Isten-felő irás magyarázokkal egygyütt nékem ugy teczik, nem vétkezik benne az-is, a' ki háromszor egymás után meg-szakasztásképpen tölti és önti a' gyermek fejére a' vizet, a' szent Háromságban valo személyeknek meg-külobőzterésére, csak babona nélkül légyen. Az-is nem vétkezik, a' ki csak egy húszonban meg nem szakasztás nélkül tölti fejére a' kisdédnek, a' szent Háromságban valo meg-olthatatlan Isteni általtnak egységére és meg-bizonyítására nézve. Noha itt némelyek a' tanítók közül vétkezni láttatnak, midőn a'

dön a' keresztiségnek idején, a' gyermeknek a' fejét befödik kezekkel és tenyerekkel, s' azon fellyül öntik a' vizet, mint ha a' magok kezeket kellene meg-keresztelni.

III. Kérdés. Nem kellene talám azt mondani, hogy KERESZTELEK, hanem fereztelek, avagy mologatlak, a' mint a' Görög igében vagyon?

Felelet. 1. Nem kevesseñ ütköztenek-meg ebben az együgyűvek között, kiknek úgy teczett, hogy e' *szent keresztellek*, annyit téfsen mint *keresztetlek*. De nem vettek észekben, hogy a' kereszttyénségtől vett eredetet a' keresztiség. A' kereszttyenség pedig vett eredetet a' Christustól, hogy ez légyen értelme: Eza' gyermek ez által a' szent Sacramentom által mondattatik és neveztetik kereszttyénnek a' Christustól, *Mat. 11. 26. 2.* Igen meg-csallyaazokat, és ök-is másokat meg-csalnak a' kik a' keresztiséget a' keresztiezéstől akarják nevezni és mondani. Mert a' keresztiségnek igéje nem annyit téfsen, hogy *keresztetlek*; hanem hogy *keresztellek*; Az az, A' mint a' tudosoknak tetfsik, *kereszttyénitlek*. Az az, kereszttyénnek lenni tégedet meg-bizonyitlak. Mint példának okáért, midőn valamely paraszt embert a' Király avagy Fejedelem meg-nemesít és arról valo pecsétet levelet ad, azt publicálni szokták a' Vár-megyéken, hogy meg-nemesítettet. 3. Ugy vagyon hogy Baptizo, a' Görögöknél az ő bíeles jedzésében annyit téfsen, mint *föröztelek*, *bé-mártlak*, *moslak*, mely mind az ebéd s' mind a' vacsora előtt valo kéz mosást-is *bé-foglallya*, a' mint meg-tetfsik, *Luc. 11. 38.* Sőt még a' pohárok, kávéz edényeknek, és nyofolyáknak mosásokért-is véte-

tik, MAT.

tik, Marc. 7. 4. 5. A' mellyek a' Ceremoniás törvény-ke-
re valok voltanak, Heb. 9. 10. A' mellyekből nem iga-
zán következik, hogy egészen magokat-is meg-mo-
stak volna; s' nem-is rendesen jöhetne-ki innét, hogy a' ke-
rebitségnek Sacramentomát-is olyan formán kell ki-
szolgáltatni, mert az csak ideig adatott és engedtetett
vala nekik, Heb. 9. 10. Ennek pedig mind világ vége-
zetig meg-kell állani. Ha ki pedig az Ecclesiában víz-
szá-vonást akar bé-hozni, feltse lelke-isméretit, mert
a' mint szent Pál Apostol mondgya, 1. Cor. 11. v. 16.
Minékünk olyan sokásunk nincsen, sem az Isten Ecclesiájának.

IV. E' szent cselekedetben fogadás tételek vadnak,
mert a' gyermek azt fogadgya az Istennek, hogy a' Chri-
stus zászlója alatt igazán és tökéletesen kezd virézked-
ni életének minden idejében, az ördög, a' testi kívánsá-
gok, e' világ és minden bűnök ellen. Semmi idegen-
Isteni tiszteletre nem hajol, nem-is akar többet tife-
lni, félni, imádni, segítségül hini és idvelséget, segitsé-
get várni; hanem csak a' kinek nevében meg-keresztel-
kedik. Az Isten-is azt igéri a' gyermeknek, hogy őtet
az ő szövetségében és frigyében bé-véfi, az ő ke-
relmes fiai és leányi köziben számlállyá, a' Jesus Christus érde-
mével szerzett lelki jokban részesé téfzi, őrizi, oltal-
mazza, és minden bűneit meg-bocsátván amaz örök
életet-is meg-adgya ő neki.

V. Ennek pedig a' szent keresztségnak bizonyos
végei és hasznai vadnak:

I. Mert ezzel meg-választatunk a' pogányoktól és
a' Christus isméretin kívülvaloktól, és bizonyoságot
téfzunk a' mi Istenünkben, valo hitünkrol és vallás-

zételünkrol. Mert itt előnkben adatik. 1. A' Jēsus
 Christushalála, el-temettetése, és fel-támadása a' mi
 bűneinknek meg-bocsátásáért, és Isten előtt valo meg-
 igazulásunkért, melynek pecséte a' szent Keresztiség,
 Act. 2. 28. 2. A' mi meg-ujjittatásunknak és testi tagaink-
 ban valo meg-öldököltetésünknek bizonyos volta ada-
 tik előnkben, hogy az Ur Jēsus Christus az ő Sz. Lel-
 kének általa meg-öldökölvén bennünk a' bűnt, meg-
 ujjítja a' mi természetünket, és a' mi testünkben lako
 bűnnek uralkodo és kárhoztato erejét el-vészi, semmi-
 vé teszi, és a' belső embert napról napra az ő kegyelme
 által ujjítja mi bennünk, 2. Cor. 4. 16. 3. Előnkben
 adgya a' mi Christusban valo bé-serkeztetésünket, hogy
 valoban el-hiszfzük, hogy mi ugy-mint élő tagok a' Je-
 sus Christusban mint főben hit által bé-vagyunk óltat-
 ván, és immár minden javaiban részesekké lőttünk,
 mivel hogy egy lélek által mind egy testé kereszttelke-
 dtünk azt mondgya szent Pál, 1. Cor. 12. 13. holott fel-is
 óltóztuk a' Christust. 4. Bizonyossokká teszen min-
 ket a' mi ujjonnan valo születésünkről, hogy a' mint-
 láttuk hogy a' viz a' kisdedeknek fejekre tölterik,
 Sintén olyan bizonyossan el-hidgyük, hogy a' Szent-
 Léleknek kegyelme által belsőképpen el-peccéltetünk
 és meg-szenteltetünk, Joh. 1. 14. Ez emlekeztet min-
 ket a' mi régi állapotunkra, mellyben Isten teremtett
 vala szentségben és igazságban, melyben nem mara-
 dánk-meg, hanem a' bűnnek tárában keveredünk,
 melyben mind örökké el-vesznénk, ha a' Jēsus Chri-
 stus drágalatos vérével meg nem mosogattatnánk az
 ujjonnan valo születésnek főördője által.

ELSŐ HASZON, intő. 1. Ha Istennek fia és leánya vagy, és a' keresztségnek általa fel-öltöztetted az Ur Jesus Christust, meg-lássad hogy te magadot semmi Isten ellen valo fertelmesbűnökkel meg ne fertezd és meg ne motskold, mint némellyek szoktanak cselekedni. 2. A' te mennyei Atyád előtt járj fiui és leányi félelemmel életednek minden napjaiban, hogy az ő kegyelme re rád áradgyon, félyed mint Uradat, tisztelgyed mint Atyádat. *Malac. 1. 6.* 3. Ha az Istennek fia és leánya vagy, tehát a' te Atyádfiának az Ur Jesus Christusnak nyomdokát kövessed. 1. Az engedelemben, mert ő engedelmes volt az ő szent Atyához mind haláláig, még penig a' keresztségnek haláláiglan. 2. A' szent életben, mert ő oly szentül élt, hogy még az ő ellenségi-is őtet semmiről meg nem tudták feddeni. Oly szentül és tisztán élt, hogy még Pilátus-is azt mondotta felőle, hogy semmi bűnt nem talál ő benne, &c. 3. A' békeséges-tűrésben, mert noha ő szidalmaztatott, noha vádoltatott hamissan, noha verettetett, és minden féle méltatlanságokkal illettetett: Mindazáltal mindeneket békével szenvedett, nem zugolodott, senkit nem átkozott, és meg nem nyitotta az ő száját az ő ellenségiellen, sőt inkább azokért könyörgött. Te-is azért mindeneket, valamellyekkel Isten meg-látogat, szenvedgy-el békeségesen, tudván azt hogy minden látogatók te rajtad, a' te mennyei Atyád szeretetének meg-csalhatatlan jegyei, *Hebr. 12. 7. 8.*

II. HASZON, vigasztalo. Mivel Istennek fia és leánya vagy, ilyen négy rendbéli vigasztalásid lehetnek tenéked innét: I. Nem kételkedhetel semmit a' te

mennyei Atyádnak hozzád való jó akarattjában ; mert valamellyek a' te idvességedre, és tisztességes világi életedre-is szükségességek, mindenek az ő tőle elrendeltetett időben, bőségesen ki-szolgáltart, semmiben tégedet meg nem hagy fogyatkozni, csak te-is a' te hivatalodban forgalmatossan járj-el, és keressd az Istennek országát mindenek előtt, *Matth. 6. 33.* Akár minyavalyád és szükséged érkezzék is, ne kerekedgyél a' te mennyei Atyádnak hozzád való jóvoltában, mert ő felsége gondot visel te reád. II. Mivel Istennek fia és leánya vagy, immár tenéked szabados meneteled vagy az Istenhez, mint Jhesus Christusban meg-bekéltet szerelmes jó akaro Atyádhoz, és az ő házának javaival élven örökös maradásod leszen az ő házában, *Joan. 8. 35.* III. Mivel Istennek fia és leánya vagy, immár tenéked a' te erőtelenségedből esett vétkeidet kárhozatodra nem tulajdonítja, *Rom. 8. 1.* hanem könyörül te rajtad, mint édes Atya az ő szerelmes gyermekén, *Pf. 103.* IV. Mivel Istennek fia és leánya vagy, immár tenéked semmi veszedelmedre nem szolgálhat, sőt inkább valamellyek ez életben rajtad eshetnek, mind azok tenéked, a' te Atyádnak rolad való kegyelmes gondviseléséből, javodra fordulnak, *Rom. 8. 28. 35.* Nem-is engedi-meg a' te fent Atyád hogy a' veszedelemnek ostroma csak közelítsen-is hozzád, *Pf. 90. 10.* Hanem mindenek ellen hatalmasson meg-oltalmaz, hogy hitedet végig megtartván világi életednek pályáját bátran és tökéletesen meg-futhassad, és ama' meg-ígértetett örök életnek meg-hírvathatatlan koronáját minden hivekkel edgyütt el-vehessed, A M E N.

T A B L A J A.

Christus Urunk születéséről.

- I. Prædikatio. Zachar. 6 v. 12. 13. Imé egy férfit 5
 II. Prædikatio. Luc. 12. v. 14. Dicsőség a' magos: 15
 III. Prædikatio. Hebr. 2. 16. Nem az Angyalokat 29
 IV. Prædikatio. Esa 11. 6. Eslakozik a' farkas: 38

Judás árultatásáról.

- I. Prædikatio. Matth. 26. 14. 15. 16. Akkor el-menvén 54

Urunk Jesus Christus halálra valo senten- riáztatásáról.

- I. Prædikatio. Matth. 26. 57. 58. Amazok penig 64

Urunk keresztfán függésekor ötödik szaváról.

- I. Prædikatio. Job. 19. 28. Szomjuhozom. 77

Az Arya Istennek szerelméről.

- I. Prædikatio. Rom. 5. 8. Az Isten az ő mi: 83

Christus Urunk el-temetéséről.

- I. Prædik: Matth. 27. 57. 58. Mikor penig immár 94

Christus Urunk fel-támadásáról.

- I. Prædikatio. Marc. 16. a' v. 1. ad 8. Es mikoron 102

- II. Prædikatio. Marc. 16. 6. 7. Ne félljétek, 117

Christus Urunk menybe menéséről.

- I. Prædikatio. Act. 1. 9. 10. 11. Es mikoron ezeket 127

A' Szent Léleknek el-jöveteléről.

- I. Prædikatio. Act. 2. a' v. 1. ad 14. Mikoron penig 136

A' Szent Léleknek bocsületiről.

- I. Prædikatio. Eph. 4. 30. Keferúséggel ne illessetek 146

A' bűnök ellen valo fenyegetésről.

- I. Prædikatio. Matth. 3. 10. Immár pedig a' fejsze 154

A' poenitentia tartatlanok ellen.

- I. Præ-

- I. Prædikatio. *Joh. 15. 2.* Minden szóló beszéd 165
|A' meg-átalkodott szivról.
- I. Prædikatio. *Dan. 4. 14.* Annak okáért Király az: 172
Az Isten ellen való rugodozásról.
- I. Prædikatio. *1. Sam. 15. 23.* Mert minémü nagy véték 179
A' lelki-ismérettről.
- I. Prædikatio. *Gen. 42. 21.* Es mondanak vala 188
Az utolsó napokban való ártalmas időkről.
- I. Prædikatio. *2. Tim. 3. 1.* Ez pedig legyen tudot: 202
A' hamis Decretom szerzőknek jajjáról.
- I. Prædikatio. *Esa. 10. 1. 2.* Jaj a' hamis Decretom 212
A' Fejedelmekről.
- I. Prædikatio. *Pf. 72. 1. 2. 3.* Isten a' te ítéletedet 220
Az Isten biroságáról.
- I. Prædikatio. *Pf. 75. 8.* Az Isten igazgató bíró 233
A' tiszték választatásáról.
- I. Prædikatio. *Psal. 82. 4.* Tegyetek ítéletet 240
A' veszedelmes kereskedésről.
- I. Prædikatio. *Matth. 16. 26.* Mit használ 248
Az emberi tanátskozásról.
- I. Prædikatio. *Prov. 16. 9.* Az embernek szíve 253
A' lelki meg-ítatásról.
- I. Prædikatio. *Joh. 7. 37.* Valaki szomjuhozik. 263
A' Szent Házaságról.
- I. Prædikatio. *Gen. 3. 21. 22.* Annak okáért 271
A' Szent Keresztsegről.
- I. Prædikatio. *Gal. 3. 26. 27.* Mert mindnyájan Isten: 281

V E G E.

mayad. a Bemeijer a Eibnel adal.
a R. In. Azolnaker: a tanitvanyor.
alir egyerősinel lelclcl és akaratat
gyölven, Vanyabvala a Ixtus igizeti
pint a R. In.

tanmadib, a hely a hová a R. In eljöt
Vol. Ierusalamben egy kis, mely. a tan
vanyor a Ixtus Parantsolatja perint e
te gyülte névvala, Act 1:4. halott im
ován vanyabvala a R. ellet melyel
öltöztetnének. Luc: 24:49. mitsoda
lött Legyen pedig az az Evangjdis
semmit nem emlekesit felölle, job
arint nélünbis avval halgat nunk,
mely röl a R. semmit nem ivatalt a
hüfeges ino Deaival, hogy sem m
hiatavalo veleledisset avval valamit
lat nunk.

Legyesen a R. In: eljövete line
ja is formaja Elnéet lön hirtelen, a
egböl, Sebesen, és ki rölre a karat, Ha
an Ijes Profetihor lapsu Bellöben jöl
a R. In. 1 Kir: 19:12. nem Sebesen Zug
Bilben; mert meg ardo nem vala
L: Ián 7: 30 az a k...

andels nem egy, hanem
su bel möggya fűzőgale akkor a RL
dj a na néve ohjtorit az Anya pent
hír a RL kezelmeneb bővebb lián
saint Enel: 4:16, Dünköz napján pedig
bessen rugo belmel formájab. jött el a
L: mert az elvár türe nel a fátonev
le vetetése után, lőttes poratol menjdör
fel is villámjól Id: 8: 5.

Isadson Lattatanar el a plott nyelver, a
inden fele nyelvelen való polássa,
relyel türe fel valónal, türes nyelver
el formájab. alapa penig el jömi: 1.
3: Peretet nel megvalhatatlan bironj ságar
Apostolok igaz tudomány old: mg mutatás
4. RL erejének is minden hatóságáért
bironj ságar való megjelensere.

armadson, Ule mindenülre alól egy
ö alapattal a hártan valónal. Nem
cala ugyan a sa tür a RL: In: hanem
szab külfö látható erör való, melyben
el jöve. Hozz pedig türes nyelver form
an jelent meg a RL: erel jentetett a
az Apostolok olyan fogjoveng

az Jn Lelkétöl igazgatott, hatalmas
a leli efmerőig bi hato demonstratio
bölcsen s olosan predikal hato, Csak
fejedelme előtt botnitudó, Matt 10:8
minden világi bölcseséget Jn foglalt
meg emestő segjenittő nyelvre vala
tege 1 Kor: 2:4, 2 Kor 10:5. Azal aján
loria meg ölel a lel: midon Döntősd
in türes nyelvos mában ülepedit fej
nytő biaz, hogj ami vitelle defant ne
egjörrei nem tesiel. 2 Kor: 10:4, 5. 1.
7:47. Nem erővel nem hatalommal eff
Xtus lelki onpaga. hanem gjenge
nostolott. Si: Lelkétöl igazgatott ny
el által kelle e vilay nar axtus enge
del mepéigire kodoltatni.

egjedper, Ennebas eljött Si: a teled
it adja előbb, Jentlukats amelyek
meg telinel minjajan a lelillel.
Kerdinel minden file nyeluen tollan
Az Jn nagjdegos dolgait predikaj
ala, melyek en el hiszem bi foglalt
terem tesnel munkaját, Az emb

tűrés elosztó ^{ett} formájában jö-
és be tölti a házat a melyt. oalamal
nitvánjok, es kincet Eines fejére pá-
velles maradott és be töltött olet aya-
lival. Ezen tudományt erőlteti a
epistolá midőn ilyen módon szól. Min-
alaratosság és belidesség, es
kegyesség a szenvedés egy m-
a szeretetnek általa, igyeleken m-
antoni a lelelnet egyjéséget a b-
regnek kötele által Ephés 4:2,3. Phil
^{koristvan}
Mert a ment a ment a: egyenő szeretet-
tel, aránt olyanokhoz meggyes, es o-
nokkal mavar, alic as Isteni ment po-
alban egyenlő alacattal fogadnak 2Th
ment a Bc: imátlorásnak és igazság-
lelle Joh: 16:13, Azint olyanok al mavar,
as Isteni szeretet polgálatban egyenlő akor-
forgolodnak, Sob példablat meggyes
hat nám e tudománynak igazság-
de aró. ^{muta} ^{ldal}

ab, ihot a
el: ho rapo... el marada
dalon int: itet... mi min'ajan,
pek... sap... alarab, hogj a
am Biuünben pilon, es ott meg is
rasyon, legjunb egy Biuüel es egy
aratuak, as In: Bent felelem ben
In: Itenünb nel sent szolgaltatjaba
együnb egy Biuüel as In: ditsöfegör
ab mor dittaifaban, a keg es el et nel
orlasaban, es a burgs könj ög es el
együnb egy Biuüel es egy aratuak
bünöl nel meg oldok lefib, el kerü
feben, es asaltolvalo meg tartositatj
legjunb egy Biuüel es egy es el a Ben
retereben, a belesseg nel Becetetiben
ör a nyomorusagrat belesseggel valo
re de desiben, mely el re hoy in ka
legj as kasunk.

ondoljáb meg ama profogadottan es
In: bellet pomorusagrat illeto Iha
Ki... Beleres hat... a ten
4 c.

nyájának tengeribe
mündre nem látva
gyűnt hogg, a p...
on 2 Gondolj...
godoro, és a p...
tő Sodornabeli...
tő, türes kén...
ipem öket, ha a p...
hogg, a pololnab...
üzébe orokke...
re me rüljűnt, legjűnt aron hogg,
h... In miuelűnt es benn...
Gondoljűnt meg ama har...
ertő Anania és Saphira, mely
igen meg buntet...
a... h... mi a gonosztan...
gj... S... legjűnt as Inis...
ai eg... es egj alar...
a mi p...
... mi re...
... h...
... meg is ...

segünben is
a Berelméned tü
münd meg ma
ép. ez ki egyen minket ujon
Büch, és a meg jelenendő örök
élethe és életben új elpörlétel, hogy
valmás alávetett élet után am
ennyei dicsőségnek örösfégyőbe ál
lviszen, melyben vigyenis öfelfégy
innajánlat Auen

St. Samuelis fene.
Lanzo 1750 Aprili.

Rev. Sic PATRI, FILLI,
SARATU SANCTO.

